

קלקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת כי תבוא

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	ד"30 מודיעין ע.	בני ברק	ירושלים	עיר
18:15	18:28	18:36	18:25	18:25	18:34	18:28	18:37	18:36	18:18	כניסת שבת
19:30	19:29	19:30	19:30	19:30	19:31	19:31	19:29	19:31	19:29	יציאת שבת
20:06	20:09	20:08	20:06	20:05	20:07	20:09	20:07	20:07	20:09	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לפרשת מצ"י - כה אלול | דף הימים - סנהדרין ט - סב | משנה בחורה - סימן רנ"ג סעיף ה' עד סימן רנ"ד אמצע סעיף ה' "ואם נתן" | מוסר - פרק י"ד 'ענתה מדבר אודות הסיבה עד פרק א' 'ענתה מכל זה' | קנין חכמה - 'ענתה מדוגות רבות' עד 'ארבעה ועשרים דברים'

יום המישי ט"ז אלול תשע"ז | פניני פרשת כי תבוא | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

החזון איש לימד אותי איך צריך לנצל את הכוחות גם בעת חולשה. היה זה לאחר שהחזון איש היה חולה, כשהתחיל להתרפא ועדיין היה חלש, הוא לקח אותי עמו וניסה ללכת לבקר את אמו

מרת רבינו נסים קרליץ שליט"א על עבודת ד' כראוי ובשמחה

שישירו שירי רגש. צוות הישיבה בא לשאול את רבינו דעת תורה, האם הדבר ראוי ונכון לעשות.

השיב רבינו ואמר: "האמת היא שיתכן שהואיל ואינני מכיר את הכלי הזה אינני יכול להשיב- אך עם כל זאת חושבני שיש תועלת גדולה בדבר, ותגידו לאותו מגיד שיעור שטוב הוא עושה"

לאחר שהתחיל המגיד שיעור הנ"ל לצאת עם התלמידים על פי הוראת רבינו, ניגש אחד ההורים למרת רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל וסיפר לו על כך. ההורה היה בטוח שמרת הגרמ"ל יביע התנגדות חמורה לענין- אך להפתעתו הגיב מרת הגרמ"ל בהתרגשות רבה ואמר: "שמחה גדולה לי כשאני שומע שיש כאלו מגידי שיעורים שיודעים איך לתת חמימות לבחורים; לך ותאמר לו בשמי שאני מקנא בעולם הבא שלו..."

האם יש לעשות השתדלות כדי למנוע יסורים
נשאל רבנו: אדם שבאו עליו יסורים ובידו למנועם על ידי נטילת תרופות הרגעה או הרדמה, כגון אצל רופא שיניים וכדומה- האם יש מעלה שלא לעשות פעולות הרגעה אלו כדי לקבל יסורים באהבה?

תשובה: לקיחת תרופה אינה סתירה לקבלת יסורים באהבה; דבר זה דומה למי שמתפלל שלא יהיו לו יסורים, ולכן מותר לקחת תרופה. אלא שבעת שאדם לוקח תרופה ומתפלל שיעברו יסוריו, יזהר שצורת התפילה לא תהיה בכעס על היסורים.

מאידך, הוסיף רבינו וסיפר, שאביו הגאון רבי נחום מאיר זצוק"ל, כשהוצרך לעבור ניתוח לא רצה לקבל הרדמה, כי רצה לנצל את ההזדמנות לקבל יסורים באהבה. הרופא הסכים, וסיכמו שאם לא יוכל לעמוד בסבל, מיד ירדמו אותו. לבסוף הוא סבל בדומיה עד סוף הניתוח. הרופאים התפעלו מאד מכך, שלא רק בתחילה כשלא ידע לקראת מה הוא הולך ביקש לא לקבל הרדמה, אלא גם כשסבל והרגיש כאבים עזים המשך לסבול בגבורה. אך כמובן זה תלוי בדרגה ובהרגשה של האדם.

וְיִשְׁמְחֶתָּהּ כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים כ"ו, י"א)

"אין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם" (אור החיים).
רגיל רבינו לספר על החזון איש: "החזון איש לימד אותי איך צריך לנצל את הכוחות גם בעת חולשה. היה זה לאחר שהחזון איש היה חולה, כשהתחיל להתרפא ועדיין היה חלש. הוא לקח אותי עמו וניסה ללכת לבקר את אמו ע"ה. על אף חולשתו הוא התאמץ והלך לאט לאט, וגם עלה וטיפס מעלה אחר מעלה. ואמר אז: 'אם לא עושים לא מגיעים. אבל אם עושים אפילו שעושים לאט בדרך כלל מגיעים.'
"בתחילה חשבתי שהחזון איש מתכוון אלי, אך אחר כך ראיתי שגם הוא עצמו נוהג כך:

"היה זה בתקופה שהרופאים אסרו עליו את הדיבור עקב חולשת הלב. שהיתי בביתו כל יום כמה שעות. יום אחד ביקש ממני לקחת מחברת ולכתוב ממה שנתחדש לו בלימודו. ביום הראשון הקריא רק כמה מילים וכתבתי שורה אחת, וביום השני הוסיף שורה נוספת, וכן הלאה. עד שבסוף יצא 'סעיף קטן' בחזון איש" (שבת נ"ח סק"ט ד"ה סי' שכ"א)

ביאר רבינו: כל ענייני המידות עיקרם בעבודת הלב. וכשהלב טוב או כשהלב רע, כלול בזה כל המידות. כשמקיימים מצות חסד, יש להתבונן ולדאוג שהמעשה יהיה עם הרגשת הלב. לדוגמה, כשבאים לאחל מזל טוב, ולשמוח בשמחה של ידיד או קרוב, צריך להתבונן ולהרגיש באמת בשמחתו, ולשמוח עמו מתוך הרגשת הלב פנימית ואמיתית, ולא לעשות רק כיוצא ידי חובתו!

"תחת אֲשֶׁר לא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב" (דברים כ"ח, מ"ז)
מגיד שיעור אחד רצה לצאת עם התלמידים בבין הזמנים לחיק הטבע, לקרבתם ולחמם את ליבם. לשם כך רצה גם לנגן בגיטרה בשעה

מתכוננים לקראת השנה החדשה, קונים לוח שנה. יש כאלו שקונים כדי לדעת מתי זמן תפילת ותיקין בכל יום. יש כאלו שרוצים לדעת מתי סוף קריאת שמע, ויש שרוצים לדעת מתי חצות היום, שמחתי לראות שהמדפים מאחל עם כל הלב: "תחל שנה וברכותיה", אמן כן יהיה רצון

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי על הברכות והשנה החדשה

אין לך יום שאין קללתו מרובה משל חברו (סוטה מט ע"א). אבל עזרא הסופר בנה את בית המקדש השני, חידש את עבודת הקודש, ביטל יצר הרע של עבודה זרה (יומא סט ע"ב) והחליש יצר העריות (שם) ודאי קיוו לטוב. ודוקא הוא תיקן שיקראו בשלהי כל שנה את התוכחה, כי השנה רצופת קללות היתה, ויהי רצון שתכלה היא וקללותיה!
וכשמעיינים, גוברת הפליאה: אם מתפללים, הרי זה כדי שנענה, שנפעל. לא בגדר תפילת שווא. ואם נפעל במרום ואכן תכלה שנה וקללותיה, מה יש לבקש על כך בשנה שאחריה? הלא הומתקו הדינים וכלתה הקללה!

הא? מה התשובה?

איי, היא כה פשוטה!

התשובה היא, שברכה וקללה אינם מושגים מוחלטים, אלא יחסיים, ואין סוף לדרגותיהם.

אני זוכר, בסיביר, לא היה לחם לאכול, סבלנו חרפת רעב. בוססנו בשלג בנעלים קרועות, הצטמררנו בקור העז בחולצה קרועה. כשהתקרב ראש השנה, על מה חשבנו ב"תכלה שנה וקללותיה"? רבונו של עולם, אנא, שבשנה הבאה יהיה לחם לשבע, שבטנו לא תהמה ברעב.

שיהיו לנו נעלים שלמות, וחולצה שלמה. ואם נישא חן וחסד בעיניך, ותעניק לנו בטובך מעיל, מעיל חם, מבד עבה, אריג שעיר, יהיה זה 'מעין העולם הבא'. ומי מדבר על כפפות חמות, גן העדן העליון! איך אמר החידושי הרי"ם מגור זצ"ל? "וירא בצר להם, בשמעו את רינתם" (תהילים קו, מ"ד): כששומעים על מה הם שמחים, על מה הם מרגנים, רואים כמה צר להם. איזו שמחה היתה בתפוח אדמה, בזוג גרבי צמר שלמות!

ועזר הקדוש ברוך הוא, ויצאנו מאפילה לאורה, משעבוד לגאולה, סוף סוף יש לחם לשובע, וחולצה שלימה, ונעליים טובות, ואפילו מעיל וכפפות. איך ההרגשה, גן עדן? שיר ושבת, הלל וזמרה? איפה! ראה נא בעונינו, אב הרחמן. כזה מעיל פשוט, ורק אחד. אנא, תכלה שנה וקללותיה, שנמלא את הארון, ואת מגירת הנעליים. כי יש לו מנה, רוצה מאתיים...

רוצה מאתיים, מילא. זה טבעו של עולם. אבל לראות במנה קללה? הרי זו כפיות טובה, חלילה! קודם כל, נודה על המנה, אחר כך נבקש על המאתיים! נודה על השנה שעברה, ועל כל השנים עד הנה. נודה על החיים, והבריאות, וזה כולל כה הרבה! ונודה על הלחם לאכול ועל הבגד ללבוש, ועל קורת הגג. נודה על המשפחה

המשך בעמוד 5 <<<

"אלה נעמדו לְכַרֵּךְ אֶת הָעָם" (דברים כ"ז, י"ב)

ראש השנה מתקרב. מתכוננים לקראת השנה החדשה, קונים לוח שנה. יש כאלו שקונים כדי לדעת מתי זמן תפילת ותיקין בכל יום. יש כאלו שרוצים לדעת מתי סוף קריאת שמע הראשון והשני. ויש שרוצים לדעת מתי חצות היום, עד מתי מותר להתפלל שחרית. שמחתי לראות שהמדפים מאחל עם כל הלב: "תחל שנה וברכותיה", אמן כן יהיה רצון. המברך יתברך.

מקבלים לוח חדש, ומדפדפים. לראות כמה ימים יש לנו בחול המועד, אם זה פורים המשולש, או ערב פסח שחל בשבת. ומענין, מתי יחול ראש השנה הבא. אני מדפדף ונדהם. ביום האחרון לשנה

הבאה עלינו לטובה, הוא שתל איחול חדש: "תכלה שנה וקללותיה!"...

רגע, מה פירוש? למה אתה פותח פה, מה עשיתי לך? אני מבקש להיכתב בספר חיים ברכה ושלוש ופרנסה טובה, ובריאות ועושר וכבוד! אבינו מלכנו מלא ידינו מברכותיך ומלא אסמינו שובע! אוכל תמר ורימון וקרא וכרתי וסלקא ומבקש שנה של תפוח בדבש, ואתה יודע מראש שאענה חלילה בשלילה, וזו תהיה שנה רצופה בקללות? זה מה שמגיע לי בגלל שקניתי

את הלוח שלך? איפה הכרת הטוב?

ובכלל, חשבת. מה, יש לו רוח הקודש? והוא מדפיס את זה רק בעותק שאני קניתי? וכשחושבים, מבינים.

כשכועסים ומקפידים, מתעוורים. "כל הכועס" - יהיה מי שיהיה! - "אם חכם הוא" - חכם כמשה רבינו - "חכמתו מסתלקת ממנו!" (פסחים סו ע"ב). וכשבוחנים את הדברים, רואים שאין סיבה לכעס: אין צורך ברוח הקודש, כשזו גמרא מפורשת.

גמרא? איזו גמרא?! הנה: "תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: עזרא תקן להם לישראל שיהיו קורין קללות שבמשנה תורה קודם ראש השנה. מאי טעמא? אמר אביי, כדי שתכלה השנה וקללותיה" (מגילה לא ע"ב).

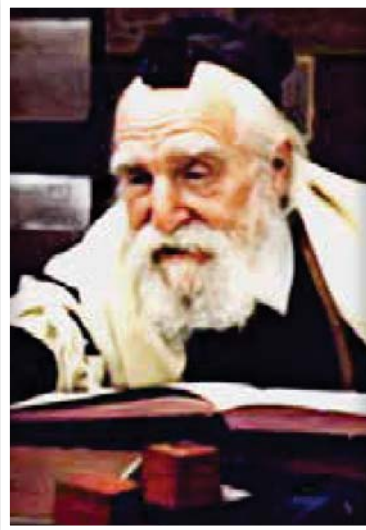
אז מה עשינו, במקום שתהיה קושיא על המדפיס, יש לנו קושיא על אביי, ועל עזרא הסופר! וזה כבר לא כלפי, אישית וביחס לשנה הבאה בלבד. אלא עמד עזרא הסופר, שראוי היה שתיתן התורה על ידו אלמלא קדמו משה (סנהדרין כא ע"ב), ותיקן כן לכל ישראל, בכל הדורות! כאלו צפה מראש שלא תהיה שנה בלי קללות! אילו היה חי בזמן הגלות, ניחא. שהרי מיום שחרב בית המקדש

"הגיע אלי חולה שכל המערכות בגופו קרסו, מצבו היה אנוש ונותרו לו רק מספר ימים לחיות. אמר לי הרופא: 'החלטתי בעצמי לנסוע אל רבי משה פיינשטיין לשמוע את דעתו'. כששמע את הדברים, זלגו עיניו של רבי משה דמעות. במשך קרוב לעשרים דקות ישב ובכה"

רבי משה פיינשטיין ורבי שלמה זלמן אויערבך זיע"א מייעצים מה ניתן לעשות כזכויות לחולים

זצ"ל, ובה הוא מבאר את מעלתן של הברכות. וכך מספר המחבר: "פגשתי רופא דתי, שעלה ארצה מארה"ב, שאלתי אותו על הרקע שהביאו לחיות כיהודי, והוא סיפר לי דברים כהווייתם, מה חולל בו את המהפך בחיים: 'הגיע אלי חולה שכל המערכות בגופו קרסו, מצבו היה אנוש ונותרו לו רק מספר ימים לחיות. הרופאים הבכירים העריכו שבניתוח מסובך ומורכב, ניתן להותירו עוד כמחצית השנה בחיים. הניתוח היה יקר מאד, וגם מנת הייסורים הממתינה לו היתה גדולה מאד. הצגנו את הבעיה בפני המשפחה, והמתנו להכרעתה. ביקש החולה עצמו, שהיה מתלמידי רבי משה, להפנות את השאלה לרבו:

"הוסיף הרופא: 'החלטתי בעצמי לנסוע אל רבי משה לשמוע ממקור ראשון את דעתו. הגעתי אל רבי משה והצגתי לפניו את ההתלבטות הקשה. כשמעו את הדברים, זלגו עיניו של רבי משה דמעות. במשך קרוב לעשרים דקות ישב ובכה. שנים לא שמע אודות תלמידו זה, וברגע שנודע לו מצבו הרפואי, בכה ללא הפוגה. 'מה לעשות? היתה השאלה. ביקש רבי משה שהות של יום לחשוב ולהחליט. למחרת הורה לבצע את הניתוח, באומרו: 'אנחנו נתפלל לרפואתו ונבקש בשבילו שנים ארוכות', והוא הוסיף והסביר, 'חצי שנה הוא יזכה לענות אמן על מאה ברכות, מלאך יוצר מכל אמן, כל מלאך יצטרף לפמליה של מעלה ללמד עליו זכות'."

אל רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, הגיע תלמיד חכם מופלג שהיה חולה מסוכן לא עלינו, ושאלו במה להתחזק כדי לעורר רחמים על עצמו בעת צרתו. אמר לו רבי שלמה זלמן: "אמנם אני ראוי להגיד לאחרים, אבל אומר לך מה אני הייתי עושה אילו הייתי במצב דומה: אני הייתי מחזק את עצמי באמירת מאה ברכות, שתהא אמירת 'ברוך' כמו שצריך, ואמירת 'אתה' כראוי, וכן אמירת שם ה' ככוונה הראויה. אם אצליח בזה, הרי זה עבורי החיזוק הגדול ביותר." אותו תלמיד חכם הוסיף וסיפר, שבשעה שאמר רבי שלמה זלמן את הדברים הנ"ל, נעשו פניו בוערות כאש. עוד העיר, שרבי שלמה זלמן היה אז בשנת חייו האחרונה, ואף על פי שהיה ידוע שבמשך כל ימי חייו, בירך את כל הברכות ככוונה עצומה, ואנשים היו באים להאזין לברכותיו, בכל זאת היה מוסיף חיזוק על חיזוק בזה עד סוף ימיו, משום שאין שיעור למדרגות של כוונת המח והלב בברכות. (מתוך "להתענג בתענוגים")

"מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה'..." (דברים י', י"ב) "וידוע מה דרשו חז"ל (מנחות מ"ג, ב') מן הכתוב הזה: שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר: 'מה ה' אלוקיך שואל מעמך', אל תקרי 'מה' אלא 'מאה', כלומר מאה ה' אלוקיך שואל מעמך" (רבינו בחיי).

על סגולת אמירת מאה ברכות בכל יום, כתב הטור (אורח חיים סימן מ"ו) בשם רב נוטראי גאון, וזה לשונו: "כי בכל יום היו מתים מאה נפשות מישראל, ולא היו יודעים על מה מתים, עד שחקר והבין ברוח הקודש, ותקן להם לישראל ק' ברכות".
ובלבוש (שם ס"א) הוסיף: "שהיה מפני שלא היו משבחין ומברכין כראוי לה' יתברך, על כל טובותיו שהשפיע עליהם".

על חשיבות אמירת הברכות בכוונה, היה אומר רבי יהודה צדקה זצ"ל: יהודי שחי כשבעים שנה, יכול לכאורה להגיע בימי חייו לכדי שניים וחצי מיליון ברכות, אבל רק לכאורה. הבה נראה, כאשר מגיע אדם לבית דין של מעלה, לאחר שמלאו ימיו ושנותיו, מגיעים קרונות ענקיים, ובהם מיליוני הברכות שאמר אדם בימי חייו. מה רב ועצום כוחן לזכות את האדם בדין, כמה יכולות הן לעזור ליהודי הניצב בפני בית דין של מעלה! אבל כאשר מתחילים להוציא את הברכות מן הקרונות ולעמוד על טיבן, מתברר שרבות רבות מהן אינן יכולות להועיל, כל אלו שנאמרו

בחצי פה, במהירות רבה, ללא כוונה, ללא מחשבה, ללא תחושת הודיה. כל אלו שספק נאמרו ספק לא נאמרו, שהתעסקו בדברים אחרים בשעת אמירתן, כל הברכות הללו ניצבות מבושות. כאשר בוררים את הברכות שנאמרו ככוונה הראויה, בשמחה ובדבקות בה, מוצאים רק כמה ברכות. בשביל כמות כזאת של ברכות, אין צורך בקרונות, די בכמה שקים...

בעודנו כאן בעולם העשייה, עוד היכולת בידינו למלא קרונות, ולדאוג לכך שה"סחורה" תהיה אכן משובחת!

כתב בעל "יסוד ושורש העבודה", וזה לשונו: "מעיד אני על עצמי, שנזהרתי מאד מאד לחנך בברכות הנהנין ושאר הברכות, אף שלא היו יכולין עדיין לדבר כראוי, וברכתי עמהם בעצמי על כל אכילה ושתיה, גם ברכת המזון. ומדבר זה היה לי התענוג יותר מכל התענוגים שבעולם, שגרמתי בזה נחת ליוצרינו ובוראנו יתברך ויתעלה".

בספר "רפואה והלכה" מובאת תשובתו של רבי משה פיינשטיין

ישבתי פעם בקבוצה של אנשים מכובדים שאינם שומרי תורה ומצוות. פנה אלי אחד ואמר לי: "אבקש סליחה מכבודו! אולי תציג בפנינו את 'כרטיס הביקור שלך?' אמרתי לו: "בכרטיס הביקור שלי כתוב שאני חולה במחלה תורשתית ומדבקת" .. כולם היו המומים...

הרה"צ רבי אריה שכטר שליט"א על הדרך הנכונה והמוצלחת להוכיח

בשלושה שקלים...

כך זה במונית, כך זה בבנק, כך זה בכביש, ובעצם על כל צעד ושעל...

אם רואים אנשים, שומרי תורה ומצוות, שמקדשים שם שמים, אוהבים את הבריות, "חולים" על אהבת ישראל- אי אפשר לתאר כמה שזה משפיע לטובה, וכמה אוזניים, ובעיקר לבבות, נפתחים לאחר שהם רואים התנהגות שכזו.

כוחה של אהבת ישראל

לפני עשרים שנה קרה לי סיפור מעניין: הוזמנתי להרצאה באשקלון. הסבירו לי שהרב מוצפי שליט"א היה אמור למסור את ההרצאה, אך באופן בלתי צפוי נמנע ממנו להגיע, ועל כן מבקשים ממני שאמלא את מקומו.

כשהגעתי למקום, פנה אלי יהודי, עטור בזקן ובפאות, עם כיפה גדולה לראשו, ואמר לי:

"כבוד הרב, הגעת משמים! כבר זמן רב שאני מחפש לספר לך את סיפורי..."

והוא החל לספר:

"אשתי חזרה בתשובה. היא השתתפה בכמה סמינרים. בכל פעם היא ניסתה 'לסחוב' גם אותי, אך אני הייתי מאוד אנטי. המקסימום שהסכמתי היה, להסיע אותה במכונית עד לפתח המקום בו התקיים הסמינר, ובהגיעי לשם הייתי בורח מהמקום כמו טיל. היתה לי שנאה לדת..."

"והנה, באחת הפעמים, היא ממש התחננה בפני שאכנס רק להרצאה הראשונה. בלית ברירה הסכמתי. אך מיד כשהמרצה החל לדבר, הציפו אותי כל הנוגדנים שהיו בדמי לדת. לא יכולתי להמשיך לשבת ולסבול, ויצאתי באמצע ההרצאה החוצה לשאוף אויר צח. הסתובבתי בחוץ סר וזעף. כעסתי על עצמי שהסכמתי להיכנס להרצאה..."

"לפתע אני מרגיש יד מונחת על כתפי. יהודי עטור בזקן מאותם אלו ששנאתי, פנה אלי ואמר לי, בחום ובחביבות: 'מותק! אני מבחין שאתה נתון בסערת רגשות. אנא! ספר לי מה מעיק עליך? אם אתה זקוק למשהו- אשמח מאוד לנסות ולעזור לך...' פתאום הרגשתי איך כל השנאה שלי יורדת, נמסה, נעלמת..."

המשך בעמוד הבא <<<

"הִסְפַּת וְשָׁמַע יִשְׂרָאֵל" (דברים כ"ז, ט')

יש לזכור כלל חשוב ויסודי, בבחינת תנאי כפול ומכופל להצלחת התוכחה, אני אומר את הדברים מתוך נסיון רב של עשרות שנים, בהן אני נוהג לגשת ולהוכיח בעלי עבירה, ולא אירע אף פעם שמישהו התקיף אותי, משום שהקפדתי על הכלל הזה:

התוכחה חייבת לבוא מתוך אהבה, מתוך רגשות הבנה ואכפתיות. לא מתוך קנטור, סניטה או הרגשת עליונות. התורה אומרת (ויקרא י"ט, י"ז): "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא", כדי שתצליח ב"הוכח תוכיח את עמיתך", שומה עליך "ולא תשא עליו"- אל תתנשא עליו! אל תרגיש עליו תחושת עליונות!

רבותי! תאמינו לי, ה"פטנט" הזה עובד. אם באים למישהו, ומדברים אליו מתוך אהבת ישראל אמיתית- אין מי שלא יקבל את הדברים. ואני, כאמור, אומר זאת מנסיון של עשרות שנים.

ישבתי פעם בקבוצה של אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות. הם היו אנשים מכובדים, איש- איש בתחום עבודתו, זה רופא, זה עורך דין, זה עובד מחשבים, וזה מנכ"ל חברה. לפני כל אחד מהם היה מונח 'כרטיס הביקור' שלו. כשהתחלתי לדבר בפניהם, פנה אלי אחד ואמר לי: "אבקש סליחה מכבודו! תוכל להציג בפנינו את 'כרטיס הביקור שלך?'"

אמרתי לו: "בכרטיס הביקור שלי כתוב שאני חולה במחלה תורשתית ומדבקת" .. כולם היו המומים...

הסברתי: "אני 'חולה' על יהודים. 'אוהב' אותם אהבת נפש. 'ירשתי' את המחלה הזאת מהורי היקרים, שהיו 'חולים' על אהבת ישראל. והמחלה הזאת מדבקת, בעזרת ה' תדביק גם אתכם" ... תאמינו לי- זה "עבד" מצוין.

אני נוהג תמיד לומר שאפשר "לקנות" יהודי בשנים שלושה שקלים... לדוגמא: אתה נוסע במונית. הנהג "תחמן אותך", הפסדת שלושה שקלים... עומדות בפניך שתי אפשרויות:

הראשונה: "תן לי את הפרטים שלך; אני אדווח עליך לתחנת המוניות שלך; אני אגיש תלונה למשרד התחבורה! מה אתה חושב שתצליח 'לעבוד עלי'?"... בדרך הזאת הפסדת יהודי בשביל שלושה שקלים...

השנייה: לתת לו להבין שהבנת את ה"תחמון". ולהגיד לו: "שיהיה לך לבריאות. תשתמש בכסף לשמחות". בצורה הזאת "קנית" יהודי

ועל החברה, ועל הכל, ה' אלוקינו, אנחנו מודים לך ומברכים אותך! אחר כך, נבקש עוד.

נודה על התפוח, ונבקשו בדבש.

כי אם לא, חלילה- נקרא פסוק עם רש"י, שום דבר מעצמי: "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה'... על הארץ, ואדם אין לעבד את האדמה" (בראשית ב', ה') וכתב רש"י: "כל עשב השדה טרם יצמח", ולמה? "כי לא המטיר", ומה טעם לא המטיר? לפי ש"אדם אין לעבוד את האדמה"- ואין מכיר בטובתם של גשמים. וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם- התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים.

מה כתוב כאן? כל ילד יודע: לא היה מי שיתפלל, ולכן לא ירדו הגשמים. וזו טעות. לא זה כתוב ברש"י! נקרא שוב: לפי ש"אדם אין לעבוד את האדמה", ואין מכיר בטובתם של גשמים. ופרש המהר"ל מפראג בספרו "גור אריה": 'ואסור לעשות טובה למי שאינו מכיר בטובה! ואנו, מקבלים כה הרבה, ועסוקים רק במה שעדיין אין לנו. מבקשים רק תוספת,

ורואים במה שיש "קללה". היש אי הכרת טובה גדולה מזו?! האם חתמנו חוזה, מישהו הבטיח לנו שמה שיש ישאר בידינו? הלא מימין ומשמאל אסונות ומצוקות! בריאות מתערערת, פרנסות מתקפחות, בתים מתפרקים. הקרקע רועדת, השטיח נשטט והגג קורס. ואנו, התפוח בידינו. רק הדבש חסר לנו! ומה יאמרו במרום?!

אסור- לעשות- טובה- למי- שאינו- מכיר- בטובה! לא זו הדרך! לטובתנו, לאושרנו, חייבים לשנות מבט. קודם כל, להכיר בטובה. קודם כל, להודות על היש. לבקש שיתמיד. ואז, להתפלל! תודה לך, רבוננו של עולם, שהחלת עלינו את השנה וברכותיה! ברכות כה רבות, טובות גדולות ועצומות! ואז, באספקלריה זו, תכלה שנה וקללותיה. מה שלא היה מושלם, שיהיה.

תודה על התפוח, כשלעצמו. ואנא, הוסף לו דבש! ואת הברכה מברכים על התפוח, ולא על הדבש!

(מתוך והגדת ראש השנה)

מחשבות טהורות, מדוע אפוא אינך מכבדת את הצדיק, ומגיעה לקברו בלבוש הולם?"

"הרב מברדיטשוב, סנגורם של ישראל, לא היה מדבר כמוך..." השיבה לי: "הוא היה מדבר רק באופן חיובי ומסתכל רק על הדברים הטובים שיש בכל אחד..."

"טעות היא בידך", השבתי לה. "הרב מברדיטשוב לא היה נמנע מלהוכיח יהודים, אם מצא בהתנהגותם דבר שלא כשורה. מעלתו של הרב מברדיטשוב היתה, שהוא לא היה 'מגלה' את הקטגוריה שהיתה לו על יהודי לפני הקדוש ברוך הוא! גם אם ראה יהודי עובר עבירה, והוכיח אותו עליה- עם הקדוש ברוך הוא הוא היה מדבר אחרת... עם הקדוש ברוך הוא הוא דיבר רק סנגוריה..."

"אני יכול להרים ידי לשמים ולהעיד בפניך", אמרתי לה, "כי במשך ארבעים שנה שיצא לי להעיר ולהאיר להרבה אנשים, על נושא זה או אחר- לא מצאתי יהודי אחד שהוא 'רשע' באמת!" להוכיח יהודי, כשצריך- כן, אבל ללמד עליו סנגוריה- גם כן צריך..."

(מתוך 'אריה שאג' דרשות מאוצרותיו של רבי אריה שכתר שליט"א)

המילים הטובות האלו חיממו את ליבי. הרגשתי שהיהודי הזה מדבר אלי מתוך אהבת ישראל אמיתית. החלטתי לשוב ולהיכנס להרצאה. ההרצאה הזאת הובילה אותי להרצאה נוספת, וכך חזרתי בתשובה שלימה."

פניתי אליו, ושאלתי אותו: "הסיפור שלך בהחלט מעניין מאוד, ויש בו מוסר השכל גדול, אבל מדוע היה חשוב לך לספר אותו דווקא לי?"

"כבוד הרב! היד החמה שהונחה על כתפי- היתה היד שלך..." רבותי! מה שמילה טובה יכולה לחולל, מה שאהבת ישראל יכולה לגרום. לשבור את כל המחיצות!

שאלו פעם את האדמו"ר בעל ה"אהבת ישראל" מויז'ניץ זצ"ל: "מה אתה עושה אם מישהו לא אוהב אותך?", הוא השיב: "אני אוהב אותו, ואוהב אותו, ואוהב אותו, עד שהוא אוהב אותי. אין לו ברירה אחרת..."

באחת הפעמים שהייתי בקבר האר"י פגשתי שם בזוג, בעל ואשתו, והאישה לא היתה לבושה בצניעות הראויה. פניתי אליה ואמרתי לה: "הנה באת לכאן, לקברי צדיקים, מתוך אמונה, מתוך

עכשיו בקו השיעורים של דרשו
077-2613337
 מידע שיעורים עדכונים

בעיר פיוטריקוב התגורר יהודי שלקה במחלת השחפת. הוא היה בטיפולו של רופא יהודי מתבולל, יום אחד הפרופסור בדקו ומצא שהמחלה הגיעה לשלביה הסופיים. לא הסתיר מפני החולה. הוא נמצא בתקופת חייו האחרונה, יראה לנצלה ככל יכולתו

אוצרותיו של הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על האוש ודרכי ההצלה המופלאות בעבודת השם

אדם מבוסס ברפשי, השם ירחם, ושקוע במ"ט שערי טומאה כבמצרים. אבל הואיל והוא בן מלך, יכול הוא- ומתבקש הוא- לקפוץ כפי שהוא למרכבת המלך. והמלך יקבלו בחיבה, כי בנו הוא! ומן התהום יעלה ראש הפסגה: 'ואשא אתכם על כנפי נשרים, ואביא אתכם אלי' (שמות יט, ד)!" ונספר: בעיר פיוטריקוב התגורר יהודי שלקה במחלת השחפת, רחמנא לצלן. היתה זו מחלה חשוכת מרפא, והחולה בה דעך לאיטו. הוא היה בטיפולו של פרופסור בערנרארד, רופא יהודי מתבולל, שעשה כיכולתו לעכב ולמתן את ההידרדרות. יום אחד בא, הפרופסור בדקו ומצא שהמחלה הגיעה לשלביה הסופיים. לא הסתיר מפני החולה. הוא נמצא בתקופת חייו האחרונה, יראה לנצלה כיכולתו.

"אם כך", אמר החולה, "אסע למעיינות המרפא בקארלסבאד. אנפוש בעיירה השלווה תחת השגחת הרופאים, ארחץ במעינות ואשתה את מימיהם, אולי יקלו על סבלי ויאריכו את ימי". הפרופסור לא התלהב. "ראשית", אמר, "הדרך ארוכה ומתישה, ותרע את בריאותך. ושנית, כל הבא לרחוץ במעינות חייב להתיצב לפני רופא ולהבדק, לוודא שאינו נושא מחלה מדבקת ושיכול הוא לעמוד בחום המרחצאות המתיש. כשיראו את מצבך ויאבחנו את מחלתך, לא תורשה לשהות שם!"

החולה סבר שהפרופסור חוזה שחורות. שכן כרכרה נוחה, ונסע. וכאשר צפה הפרופסור כן היה הרופא שבדקו עמד על מצבו, ושלחו כלעומת שבא. מאוכזב, עלה לכרכרה לחזור לעירו, בדרכו עבר דרך העירה לעלוב. נזכר שמתגורר כאן צדיק מופלא, שמחולל גדולות ונצורות. אמר לעגלון: "נסור לביתו ונתברך מפיו". באיזו שמחה קיבל פניו הצדיק רבי דוד מלעלוב זצ"ל, אוהב ישראל! הזמין אותו ואת העגלון לאכול עימו. נאותו. ברם, ביתו של הרבי היה ריקם. חיפש ולא מצא אלא חריץ גבינה מלוחה ישנה נושנה, וקנקן יין עתיק ממנה. באין ברירה, גם זו ארוחה.

מחה החולה: "במצוות רופאי מוטלות עלי הגבלות במאכלי. גבינה ישנה ויין, אסורים באיסור חמור!". "עכשיו אורחי אתה, והריני מקיים כך מצוה", ענה הצדיק. "והובטחנו: שומר מצוה לא ידע דבר רע (קהלת ח'ה)!" לא היתה לו ברירה. אכל את הגבינה וצימאנו גבר. רווהו בין הישן נושן, ונרדם. כך זכה הרבי במצות "אשל" במלואה: אכילה שתיה ולינה. בבוקר, קם בריא!

השיעול כוהה הדם פסק, החרחור נעלם, הנשימה קלה, הכאב בחזה פסק, "הודו לה' כי טוב". יכול הוא ללגום אויר צח מלוא ראותיו, לראשונה מזה זמן רב! אכן, הרי מחולל נפלאות!
"זה כוחה של מצוה", אמר הרבי. "הגמרא מספרת (בבא בתרא ט"ז

"היום הגה נהיית לְעָם" (דברים כ"ז, ט')

הרב מראפשיץ זצ"ל ("זרע קודש" בא, ד"ה א"י זכור) באר ביאור נוקב ומחייב, מה הוא "מקרא קודש זכר ליציאת מצרים": שפעמים רבות מתעורר היהודי, נשמתו הקדושה קוראת לו שיתקדש ויטהר, יתעלה ויזדכך. אך דא עקא, מיד מיאשו היצר הרע לאמר 'הרי שוכן עפר אתה, מתבוסס ברפשי, שקוע במה ששקוע, היש תקוה לאחריתך?', ובשעה זו עליו להיזכר ביציאת מצרים. לומר לעצמו: לאן שלא ירדתי, איך שלא הדרדתי במה שלא הסתאבתי, עדיין איני שקוע במ"ט שערי טומאה כפי שהיו במצרים. איני עובד עבודה זרה כפי שעבדו במצרים. שם, שאלו מלאכים 'מה נשתנו ישראל מהמצרים', לכך לא הגעתי. שם לא היו בידם מצוות להגאל בהן, וכאן הלא ריקנים שבישראל מלאים מצוות כרמון (ברכות נז ע"א).

ואם הם זעקו ונמלטו, אם הם נחלצו מסף השער החמישים ונתעלו לגבהי מרומים, עד ל"אני אמרתי אלוקים אתם ובני עליון כולכם" (תהילים פ"ב, ו), "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי" (שמות י"ט, ד), יכול גם אני להחלץ ולהגאל, להטהר ולהתקדש!

וסיים, שזהו: "מקרא קודש, זכר ליציאת מצרים". פרוש, שעתה נפתח לו שער ופתח והתחלה להיות מכאן ואילך 'מקרא קודש':

הגאון רבי משה שאול שפירא זצ"ל, בדרשתו

שלפני נעילה, רגיל היה להביא דברי המדרש (שיר השירים ו', י"ב) על הפסוק: "לא ידעתי נפשי, שמתני מרכבות עמי נדיב"- משל לבת מלכים שהיתה מלקטת אחר הקוצרים- נורא מצבה. בת המלך איבדה דרכה, ומוצאת עצמה בלי מזון ומחיה, בלי קורת גג. מסתפחת אל חבורת קבצניות המחזרות על הגרנות וניזונות מלקט שכחה ופיאה-

עבר המלך והכיר שהיא ביתו. שלח אוהבו, נטלה והושיבה במרכבתו. והיו חברותיה תמהות עליה, ואומרות: "אתמול היתה מלקטת אחר הקוצרים והיום יושבת במרכבה עם המלך!"

אמרה להם: "כשם שאתן תמהות עלי, כך אני תמהה על עצמי. וקראה על עצמה: "לא ידעתי נפשי, שמתני מרכבות עמי נדיב".

כך, מסיים המדרש, כשהיו ישראל במצרים, משועבדים בטיט ולבנים, היו מאוסים ובזויים בעיני המצרים. כשנעשו בני חורין ונגאלו, נעשו שרים על כל באי עולם. והיו האומות תמהות ואומרות: 'אתמול הייתם עובדים בטיט ולבנים והיום נעשיתם בני חורין ושרים על כל העולם!?', והיו בני ישראל אומרים להם: "כשם שאתם תמהים עלינו, כך אנו תמהים על עצמנו. וקראו על עצמם: "לא ידעתי נפשי, שמתני מרכבות!"

"ומבואר", אמר רבי משה שמואל ("מי דעת" אבות פ"ד מ"ז) "שגם אם

יום אחד הגיע לישיבת נר ישראל משלוח ספרים מאירופה. הישיבה הייתה בין הראשונות שהוקמו באמריקה, ולכן זכתה לקבל את אחד הארגונים. ר' דוד כובד לפתוח את הארגון הראשון, אלה שחזו במעמד תיארו לאחר מכן את ארשת יראת הכבוד, שעיתרה את פניו הקורנות בשעה שפתח את הארגון הראשון

הרב יהושע לייף מספר על המשגיח רבי דוד קרונגלס זצ"ל ועל המציאה בארגון הספרים

המנצחים גם לעניינים שנראו בעיניהם פעוטים. אחד מעניינים אלה היה המוזיאון שתכננו הנאצים להקים. המוזיאון שלעולם לא יקום, כי העם היהודי המנוסה ברדיפות ובנסיונות רבים להשמדתו, שורד למרות הכול, ונותר חי וקיים בעזרת ריבון העולם. האמריקנים לא ידעו מה לעשות בספרים רבים כל כך. אחרי שקלו ודנו בדבר, החליטו לשלוח את ארגוני הספרים לישיבות שונות ברחבי העולם, שם יוכלו בני עם הספר ללמוד מתוכם. הספרים שייכים ליהודים בדין וביושר החליטו האמריקנים. וכה היה.

ביום בהיר אחד הגיע לישיבת נר ישראל משלוח ספרים מאירופה. הישיבה הייתה בין הראשונות שהוקמו באמריקה, ולכן זכתה לקבל את אחד הארגונים. ר' דוד, שגילם את אש התורה וחי את המילים שלימד, כובד לפתוח את הארגון הראשון.

אלה שחזו במעמד תיארו לאחר מכן את ארשת יראת הכבוד, שעיתרה את פניו הקורנות של המשגיח, בשעה שפתח את הארגון הראשון: ר' דוד חי בזמן השואה בשנחאי, שם התברר לו שהוא השריד היחיד שנותר ממשפחתו. הוא החליט שהדרך היחידה להתגבר על האובדן הנורא, היא להיות שקוע בתורה ולחדש חידושי תורה, וכך עשה.

החלטה זו הניבה אוצר בלום של חידושי תורה על מסכת זרעים, ברובם על סוגיות שהיו בגדר שטחים בלתי כבושים עד כה, שהתפרסמו בספר 'דברי דוד'. הוא היה שריד מלחמה. וכמוהו היו גם הספרים. ר' דוד נטל לידי הרועדות מהתרגשות את הספר שעמד בראש הערימה... ופניו חוורו. הוא עמד בלי נוע, משותק מתדהמה. מהופנט. נסער מכדי לדבר.

אנשים נרכנו קדימה בסקרנות, לראות מה מיוחד כל כך בספר. ברגע שראו את הספר, הבינו הכול - היה זה ספר "הכמה ומוסר", הספר שכתב רבו של ר' דוד, הרב ירוחם ליבוביץ, בעודו בעיירה מיר. כמה מטלטלת הייתה עבור המשגיח העובדה, שברגע שפתח את הארגון מצא את אוצרו של רבו האהוב, מונח בראש הערימה - מתנה משמים.

אט אט, הרים המשגיח את הספר בעדינות ובאהבה, ואחזו בחוזקה בין ידיו. היה זה רגע ניצחוני של אדם, שעבר סבל כה רב, ויצא ממנו מחוזק ומחושל. כל תלאותיו, כל המסע ממיר לשנחאי, כל השדרות הירוקות בבולטימור - כל אלה איבדו את משמעותם. רק הספר שכתב

"וְלִתְהַדָּה עֲלֵינוּ עַל כָּל הַגּוֹיִם" (דברים כ"ו, י"ט)

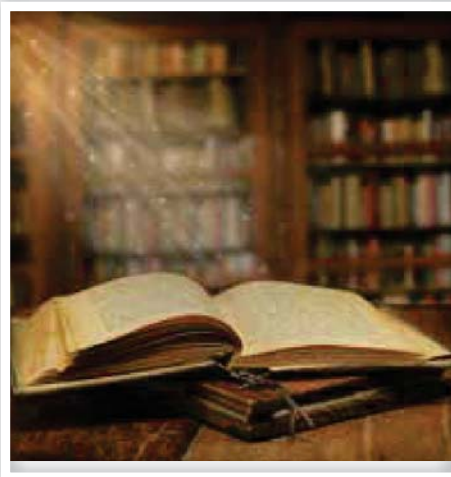
ר' דוד קרונגלס היה איש קדוש. תפילתו הרעידה לבבות. שיחות המוסר שלו העלו את שומעיהן והביאו דמעות לעיניהם. כל מכריו הסכימו, ללא עוררין, לעובדה שר' דוד הוא איש קדוש והודו בכך. נדמה היה שבעיני ר' דוד שבילי רקיע ושבילי הארץ חד הם. הוא הביא את אש התורה שבערה בליטא של טרום המלחמה, אל תוך חייהם של אינספור בחורים באמריקה.

בזמן מלחמת העולם השנייה, היו בין אנשי הממשל הגרמני ססברו, כי חבל יהיה אם לא יישאר בעולם זכר לעם היהודי. מאמציהם השטניים להכחיד את העם היהודי היו יעילים כל כך, עד שנדמה היה כי העם היהודי עומד, חלילה, להיכחד ולהיעלם מן העולם כדרך שבטי האינקה והמאיה העתיקים. עובדה זו הייתה דווקא חיובית בעיניהם, אך הם החזיקו בדיעה שכדאי לתעד את אורח חייהם של בני העם היהודי, למען ידעו הדורות הבאים שהיה פעם עם קדום, בעל תרבות מעניינת. למען מטרה זו הם טענו, שכדאי לבנות מוזיאון, שיוקדש לתיעוד מורשת העם שאיננו. הם תכננו שהמוזיאון יכלול חפצי אומנות יהודיים שאותם בזזו מהגטאות באירופה: פמוטי כסף, חנוכיות מחוטבות, גביעי קידוש, קופסאות בשמים של הבדלה, קופסאות אתרוגים ומגוון חפצי אומנות נוספים.

אולם חשובים מכלי הכסף וחפצי האומנות,

היו בעיניהם החפצים שייצגו את עצם מהותו של העם היהודי - ספרי הקודש. לשם כך יצאו הנאצים לאסוף, לשמר, לתעד ולהשיג מליוני ספרים משיבות, מבתי מדרש ומבתי כנסת ברחבי אירופה. רכבות ששימשו עד כה להובלת בני אדם המירו את ייעודן ומולאו אינספור ארגונים של ספרי ש"ך וט"ז, קצות החושן ונתיבות המשפט, תלמוד בבלי וירושלמי, ראשונים ואחרונים, מדרשים ואגדות, תורת הנגלה והנסתר. הם אספו בסבלנות נאצית מבחר עצום של כתבים פרטיים, לצד ספרים מפורסמים. כתבים נדירים הונחו לצד ספרים נפוצים. ארגונים - ארגונים של ספרי קודש נערמו, ספרי תורה ותפילין נאספו במחסנים, זכר לשש מיליון נשמות הקדושים.

כשהסתיימה לבסוף המלחמה, חיכו הספרים לחזור לידי בעליהם האמתיים, אך ארך זמן עד שהדבר קרה. אנשי כוחות הברית היו עסוקים במליוני עיסוקים של אחרי מלחמה. השבת הספרים ליהודים הייתה מבחינתם בתחתית רשימת המשימות. אולם בסופו של דבר נפנו

'מי בא אלינו'? נשמע קולה של האלמנה בחדווה, והיתומים השיבו בעליצות: "דער תלמיד חוכם!" 'נו תיכנס כבר, דחקו בי, וידיהם הקטנות משכו אותי. אילולי היו אוחזים בי הייתי נמלט על נפשי, נוכח המחזה המחריד שנגלה לעיני.

הרב חנניה צ'ולק בסיפור מיוחד ומרגש על אהבת תורה, ומשאלתם של ששת היתומים

ניגשתי אל האחראי על שיבוץ הבחורים בבתיים של אנשי וילנא, והצגתי את עצמי, ממתין בסבלנות לשמוע היכן אסעד הערב. "האחראי העיף מבט בפנקסו והמהם: 'רק כתובת אחת נותרה פנויה הערב, מדובר באשה אלמנה עניה מרודה, המתגוררת בסמוך לבית המדרש, ולה ששה יתומים. שמחה היא להאכיל ולהשקות בחור ישיבה, אך את זאת אבקש ממך' וכאן הונמך קולו, 'אל נא תהיך לבקש תוספת אוכל וכדומה! עליך לדעת כי כל פירור אוכל שייכנס לפיך - ייחסך מפיו של אחד היתומים האומללים. בתיאבון! פטרני לשלום.

"באותה שעה רציתי לקום ולברוח חזרה הביתה! גם כך לא הייתי תלמיד מבריק במיוחד, ודברי הגמרא מעולם לא חדרו למוחי בבת אחת. גם כך הייתי מלא וגדוש בגעגועים הביתה, אל אמא הבודדה, וכאשר הבנתי שאפילו ארוחה מסודרת לא אוכל למצוא בין כותלי הישיבה - כשל כוח סבלי. הרגשתי כי כל הקשיים שבעולם נערמים אל מולי בבת אחת, וכי איני יכול עוד. הרהרתי בעצב במצבי העגום, ולבסוף החלטתי, כי אמנם אסעד הערב בביתה של האלמנה, אולם רק הערב! מחר כבר לא אהיה כאן! מחר כבר אעלה אל הרכבת ואשוב הביתה אל אמא האהובה... הדרך לביתה של האלמנה האומללה ארכה לי כמחצית השעה - למרות שרק כמה עשרות צעדים הפרידו בין בית המדרש לבית האלמנה. הלכתי ושבתי חזרה על עקבותיי, הלכתי וחזרתי, ולא מסוגל הייתי להיכנס אל הבית פנימה ולהתיישב אל השולחן. הלא אני עצמי -

יתום הייתי מעודי, ואת הרעב ממנו סובל יתום הכרתי מקרוב ממש... כיצד יכול הייתי לפסוע בשלוה ולסעוד מפיתם של יתומים?! "אלא מאי? בסופו של דבר הכריעני הרעב, והקשתי חלושות על הדלת הרעועה. "הדלת נפתחה לרווחה, ובעדה הציצו שישה ראשים, שישה יתומים, עיניהם בווערות ופניהם מאירות... 'מי בא אלינו? נשמע קולה של האלמנה בחדווה, והיתומים השיבו בעליצות כמקהלת לווים: "דער תלמיד חוכם, דער תלמיד חוכם!" 'נו נו תיכנס כבר, תלמיד חוכם! דחקו בי הזאטוטים, וידיהם הקטנות משכו אותי פנימה. אח, אילולי היו אוחזים בי - כי אז הייתי נמלט על נפשי כלעומת שבאתי, נוכח המחזה המחריד שנגלה לעיני. "על השולחן הרעוע עמדו שבע צלחות, על שש מהן מונחות מנות אוכל, והשביעית - ריקה... וטרם היה בידי סיפק להתבונן כה וכה, נשמע קולה של האלמנה: 'קינדערלאך, של מי הצלחת הריקה?', והללו משיבים במקלה: 'של התלמיד חוכם!' 'וטרם הבנתי מה אמור 'תלמיד חוכם' בן שלוש עשרה לעשות עם צלחת ריקה - כבר הושיבוני הללו אל השולחן. והאם שאלה: 'נו, קינדערלאך, מה עלינו לעשות?', ואז, כמו לפי אות מוסכם מראש - הרפו ממני ששת היתומים, וכל אחד אחז בצלחתו והעביר חלק ממנתו אל צלחתי". הגביר בכה כתינוק. "המבין אתה מה פירוש הדבר? שישה יתומים רעבים מעבירים בחדווה בלתי נתפסת אוכל - מצלחתם לצלחתו של 'תלמיד חוכם'". "אך בכך

המשך בעמוד הבא <<<

יצו ה' אתה, את-הברכה, באסמיה, ובכל משלח ידך; ... (דברים כח' ה') באחת ממדינות ארה"ב חי לו גביר, נדבן ידוע, שלא היה משיב את פני איש ריקם. ברם, כנהוג אצל גבירים שכאלו, אין נותנים לכולם אלא סכום שאינו גבוה במיוחד. עשרות נצרכים מתדפקים מידי יום על דלת המשרד, והנדיב מעניק לכולם שטרות כמנין ח"י דולר... גם אחד מראשי הישיבות שקיבל את כתובתו של אותו נדיב, המתין מעבר לדלת לשכתו. תקוה קלושה נצנצה בו, שמא יעניק לו הגביר מתת מרובה יותר. וראה זה פלא! כשנכנס ראש הישיבה, אחז הגביר בידו את 18 הדולרים על מנת לתתם לו, אולם אך פתח ראש הישיבה בדבריו, והחל לומר כי הוא עומד בראשות ישיבה גדולה בארץ הקודש - נפערו עיניו של הגביר בחיבה ובערנות. הוא הניח מידי את הדולרים, והחל מתעניין בגודלה של הישיבה, במניין הבחורים החובשים את ספסליה ובמסכתות הנלמדות בין כתליה. לכשבא על סיפוקו, רשם המחאה על סכום גבוה, הניחה בחום בידו של ראש הישיבה ונפרד ממנו לשלום.

ראש הישיבה עשה את דרכו החוצה, כשליבו נותן שבח והודיה לה, ולתקופת השנה, כאשר ערך שוב את מסע המגבית בארה"ב, סר בשנית אל מעונו של הגביר. גם עתה קיווה שהגביר יבדילנו לטובה משאר הנצרכים והגבאים, ויתרום סכום מכובד. ואכן, גם באותה פעם חזר המחזה על עצמו. הגביר אמנם לא זכר את ראש הישיבה מן השנה שעברה, אולם הוא התעניין שוב בפרטי הישיבה ורשם בשנית סך גבוה במיוחד. כך חזר הדבר ונשנה גם בשנה השלישית, וראש הישיבה חש שאינו יכול להתאפק יותר. "יאמר לי כבודו" שח בנועם, "הלא הוא מעניק לכל מטרה וענין סכום של ח"י דולרים, מדוע אפוא זכיתי אני להיבדל לטובה ולקבל סכום עצום מידי שנה לישיבה שאני עומד בראשה?"

וכה השיבו הגביר, בהפליגו עשרות שנים לאחור, אל מחוזות ילדותו: "נער הייתי, ואת אבי לא הכרתי מעודי, כי בעודי ילד קטן - הסתלק לבית עולמו. נותרנו שנינו, אמי ואני, בודדים וגלמודים בעיירה נידחת בפלך וילנא. כך חלפו ימים ושנים, ובהגיעי לגיל שלוש עשרה - שלחתי אמי אל הישיבה בוילנא. היא התגברה על הרגשות הרחימאיים שבקרבה, ובגרון חנוק מבכי נפרדה ממני. הגעתי לוילנא והתיישבתי בבית המדרש, בודד וגלמוד, מבוייש, ותחת שחיי אחוזה גמרא גדולה ובלויה, גמרתו של אבי ז"ל. ישבתי ולמדתי שעה, שעתיים ושלוש, והרעב החל להציק לי. את מעט הצידה ששלחה אמי עמי - כיליתי בעודי בדרך, ובטני הציקה לי. השמש כבר שקעה, לא נותרה בידי ברירה. פניתי לאחד היושבים בשאלה, כשפני סמוקות מבושה: 'היכן אוכלים הבחורים?', והלה השיבני בקורטוב תמיהה: 'וכי אינך יודע? אוכלים 'טעג!'. עד מהרה התברר לי, כי הישיבה אינה מעמידה חדר אוכל לרשות הבחורים, בעלי הבתים שבוילנא מנדבים מפת לחמם על מנת להאכיל את בחורי הישיבה - והבחורים אוכלים 'טעג', כלומר 'ימים'. כל יום - בבית אחר!.

ע"ב) שמרגלית היתה בצווארו של אברהם אבינו, וכל הרואה אותה מתרפא. והכונה, שזו סגולת 'חסד לאברהם' (מיכה ז', כ') ומצוות הכנסת אורחים שקיים". בלב מתרונן שב לעירו, ועלה אל הרופא. סיפר שהיה בקארלסבאד, נבדק ונדחה.

"כפי ששערתני", הפטיר הרופא, "חבל על הטרחה והטלטול. ודאי עוד הרעו את מצבך. בוא ואבדוק אותך".

בדק והשתאה: לפניו אדם בריא!

"מעודי", השתומם, "מעולם לא נרפאה שחפת בשלב כה מתקדם, ובמהירות כה רבה. ריאות חדשות נשתלו בקרבך! נס התחולל לך!"

"אכן כן", אישר האיש, "הייתי אצל הוונדער ראבינער" מלעלוב, ורפאני". הפרופסור מתבולל היה. הביט בו באי אמון: "וכי מה, השמיע לחש מסתורי?"

"לא", ענה. "נתן לי לאכול גבינה ישנה ויין ישן נושן".

הפרופסור קם מכסאו בתדהמה: "הרי זה רעל עבורך-אני חייב לראות את האדם שריפא באמצעות רעל!" קם, ונסע ללעלוב. הציג עצמו. פרופסור הוא, רופא נודע. מבקש הוא לדעת איך מרפאים מחלה חשוכת מרפא בשלבים כה מתקדמים, בשעה קלה באמצעות רעל!

"אם תשהה כאן יומיים, אלמד אותך". "למדתי במשך שנים, והשתלמתי במשך שנים. בשמחה אקדיש עוד יומיים". ישב איתו רבי דוד מלעלוב, ולמדו שיש בורא לעולם ומנהיג לבירה. בחר בעמו ונתן לו תורה, צווה במצוות והשרה בו שכירתו. שומע תפילה ומאזין שועה, ומקיים בקשות

יראיו והבטחות צדיקיו. הרופא בלע בצמא את דבריו, עולם חדש נגלה לפניו, והאמת קרנה מכל מילה.

הוא היה לבעל תשובה. ביקש לדעת עוד ועוד- והרבי החל ללמוד עמו את יסודות הקבלה, תורת הנסתר! נרתע. "רבי", הזכיר, "לפני כמה ימים אכלתי נבלות וטריפות!" והרבי הזכיר לו: "הן מקרא מפורש הוא, 'משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו' לכם צאן למצוה!"

לקחו עמו אל רבו, החוזה הקדוש מלובלין זצ"ל, והיה לאחד מבני היכלו, ולימים אף הנהיג עדה, הלא הוא הרב הקדוש רבי חיים דוד מפיוטריקוב זצ"ל!

הגאון רבי עקיבא יוסף שלעזינגער זצ"ל הביא (בספרו "ברית עולם" כ"ח, בהגה) דברי קודשו של אדוננו החתם סופר זצ"ל בבאור הכתוב: "כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו" (תהילים ק"ג, י"ב), שההלכה פסוקה (קידושין מ"ט ע"ב): "המקדש את האישה על מנת שאני צדיק גמור, ונמצא שהוא רשע גמור, חוששין לקידושין. שמא יהרהר בתשובה, ונעשה צדיק גמור". הרי שברגע אחד, בהרהור אחד, אפשר להיפך לצדיק גמור! והנה אדם העומד לפניו למערב, המערב פרוש בפניו עד האופק, ואין לו שום עסק עם המזרח, גבו מופנה אליו. מה עליו לעשות כדי שהמזרח יפרש לפניו והמערב יהיה מאחורי גבו? להסתובב, ותו לא! כמה זמן זה אורך? כהרף עין, וכבר שינה מצבו לחלוטין, רחק מפשעיו- "כרחוק מזרח ממערב, הרחיק ממנו את פשעינו!"

(מתוך 'מקרבן לתורה')

רבו... רק הוא עמד אל מול עיניו.

אולם הרגע המדהים ביותר עדיין לא היה. כל העיניים נתלו במשגיח בזמן שפתח את כריכת הספר. כולם התבוננו היטב בתגובותיו. הם ראו את ההתרגשות נשקפת מפניו הקדושות. ולפתע שב המחזה על עצמו: אם לפני כן חווירו פניו, הרי שעכשיו האפירו.

"מה קרה?", התלחשו כולם, "מה ראה המשגיח בתוך הספר?"

בלא מילים, הרים המשגיח הדגול את הספר והראה אותו לנאספים. כולם קראו את המילים הכתובות על הכריכה הפנימית בנשימה עצורה: "מספרי דוד קרונגלס", היה רשום שם.

מתוך אלפי הספרים, שעשו את דרכם לאמריקה אחרי המלחמה, היה

מונח ספרו של ר' ירוחם "במקרה" בראש ערימת הספרים, בארגז שהגיע "במקרה" דווקא לשיבת נר ישראל, ו"במקרה" נפתח על ידי המשגיח. מחבר הספר היה "במקרה" רבו של המשגיח בכבודו ובעצמו. ואם בכך לא די, העותק המסוים של הספר היה "במקרה" שייך לר' דוד עצמו בעודו תלמיד בישיבת מיר בפולין!!

נראה היה כאילו ברגעים אלו קיבל המשגיח מתנה יקרה מכל הון רב, שאותה לא ראה שנים ארוכות ואלה התגעגע בלי סוף.

מי שראה את ר' דוד באותו רגע, ראה תלמיד ששב ומתאחד עם רבו האהוב!

(מתוך 'בהיכלם' הרב יהושע לייף)

לא תם המחזה. הקטנטנים הללו סובבו את כסאי ולא הניחו לי, עד שלא ראוני אוכל לשובע נפשי". "תלמיד חכם, מהמלפפון שלי עוד לא אכלתי! תבע אחד, 'ומה עם הקציעה שלי, תלמיד חכם? החזיק אחריו השני, וכן על זו הדרך. "ולא נתקררה דעתם עד ששבעתי מכל המטעמים שהערימו על צלחתי. עד שלא ראה כל אחד מהם בעיניו, כי אכלתי ממנת חלקו - לא נרגעו היתומים העניים ולא התיישבו לאכול אף הם. ולאחר ששבעתי וברכתי, ואף הודיתי בכל לבי לאלמנה טובת הלב ולילדיה הנעימים, פנתה האם לילדיה ואמרה: 'נו, קינדערלאך, התלמיד חכם רוצה ללכת, מה תבקשו ממנו?' הגביר הניח ידו על ליבו ועיניו טרם יבשו. "אני מבטיחך" שח באוזני היושב מולו, "באותם רגעים מוכן הייתי למלא כל בקשה שבעולם! כריתי אוזני לשמוע מה יבקשו היתומים העניים טהורי הלב וטובי העין". "והילדים הטהורים ביקשו כן: 'תלמיד חכם, תברך אותנו שנזכה לגדול בתורה!'"

קולו של הגביר התלעלע וכתפיו רטטו בבכי בלתי נשלט. "שנזכה לגדול בתורה" חזר בקול מלא ערגה על אותה בקשת נצח מופלאה שנישאה

באוזניו לפני עשורים רבים - ומאז היא מצטלצלת במוחו ובלביו... לבסוף נרגע, מחה דמעותיו, העלה בת שחוק על שפתיו וסיים בלחש: "הלא תבין, כי אותה מחצית שעה שעשיתי במחיצתם של אותם יתומים אוהבי תורה, החדירה בעצמותי ובנשמתיה להבת אש של אהבת תורה שאינה יודעת שובע, מאז ועד היום". "כמובן שאת הישיבה לא עזבתי, לא ביום המחרת ולא בימים שלאחר מכן. נשארתי דבוק אל הסטנדר והגמרא, כשבליבי בוערת אהבת התורה ובאוזני מצטלצלת בקשתם של היתומים: 'שנזכה לגדול בתורה! אה, היו אלו ימים...".

"אילו הייתי נשאר בישיבה - לבטח הייתי צומח להיות תלמיד חכם חשוב" ספק הגביר כפיו בצער, "אלא שבדיוק באותה שנה פרצה המלחמה, ונאלצתי לנוס על נפשי. כך התגלגלתי לארה"ב בליט ברירה, וכדי לחיות ולהתקיים, שלחתי ידי בעסקים". "ברם!" ננף הגביר באצבעו "את אהבת התורה שהחדירו בי אותם יתומים - לא יקח ממני איש לעולם! לעולם..." (דרך עץ החיים)

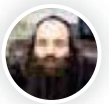
(מתוך העלון של הרב חנניה צ'ולק)

"עשרים שנה אני יושב על הכסא הזה, וכבר בישרתי בשורות דומות ללא מעט אנשים במצב זהה. מעודי לא נתקלתי בתגובה כה צוננת ורגועה, האם הבשורה שאמרתי הובנה כראוי?" - שב הרופא וחקר...

"במה זכינו לכזה נס פלאי?" - שאלו הגיסים זה את זה, שוב ושוב. "איך יצאנו בחיים מתאונה כה קשה, איך ניצלנו? כמה אנו חייבים להודות ולהלל את בורא עולם, שהציל את חיינו ונפשנו נתן לנו לשלל!"

הה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א
"הגדתי היום לה' אלקיך" (דברים כ"ו, ג)
שיחה נרגשת בחדר הרבי

היה זה בשעת ליל מאוחרת, בחדרו של מורי ורבי כ"ק מרן האדמו"ר מנדבורנה זי"ע. כדרכו בקודש, ישב הרבי בשעות הלילה המאוחרות וקיבל את קהל מבקשי עצתו, תוך שהוא מרעיף עליהם מברכותיו, מתוך לבו הבווער באהבת ישראל יוקדת. ואז, באישון ליל, נכנסו לחדרו בני הזוג - בעלי המעשה, בליווי עסקן רפואי מפורסם אשר עסק בפתרון מצוקתם, והוא שסיפר את סיפורם האישי המטלטל: בני הזוג, נשואים כ-15 שנה, כאשר כבר שנתיים אחרי נישואיהם החלה האשה לסבול ממחלות שונות, עד שהובן כי למרות גילה הצעיר - היא סובלת ממחלה נדירה וקשה במיוחד...

הבשורה שאמרתי הובנה כראוי?" - שב הרופא וחקר...
"הובנה לגמרי" - השיבה האשה בשלווה, "ודווקא לכן אני כה רגועה ונינוחה, ודברייך דווקא משמחים אותי, עד שלבי גואה בתודה וקורא 'הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו!'", אמרה האשה כשדמעות התרגשות נוצצות זולגות מעיניה, וכשהרופא היושב מולה נותר פעור פה והמום...

אחרי הקדמתה הקצרה, הוסיפה האשה והסבירה: 'הרי לפי דברייך, אני עומדת לזכות בשנתיים במתנה, כלומר - אני אזכה עוד 700 פעמים לקום בבוקר בשמחה, והרי הקימה בבוקר מדי יום אינה מובנת מאליה, הרי בורא עולם לא חייב לי כלום, הוא נותן לי חיים במתנה כל יום מחדש... ובעצם - אתה אומר, שאמשיך לזכות במתנה היקרה הזו עוד שנתיים ימים, עוד 700 פעמים! יש משהו מרגיע ומשמח מלשמוע מתנת החיים תבוא מדי יום עוד 700 ימים? הרי בדיוק על כך לבי מתרונן מדי יום בהודאה נרגשת 'מודה אני לפניך... שהחזרת בי נשמת בחמלה!', ואתה מגלה כי אמשיך להודות על המתנה הזו עוד שנתיים, האם לא אגיל ואשמח בלבבי? האם לא אהיה רגועה ושלווה לנוכח המידע החדש והמרגש?' הרופא היה המום לנוכח ההסבר המפורט, עיניו נפקחו בהפתעה רבתי, מבטו על מתנת החיים השתנה מן הקצה אל הקצה. ואז הוסיפה האשה: "ואותו בורא עולם שנותן במתנה 700 ימים, אף שזה לא מובן מאליה והוא לא חייב, מה ממנו יהלך ומה ימנע ממנו להעניק לי עוד כהנה וכהנה שנות חיים מאושרות? האם כמות החיים שהוא מעניק מוגבלת? האם אינו יכול חלילה להעניק לי עוד ועוד חיים במתנה, פי כמה ממה שאתה מתאר?"

הרופא הנהן בהבנה, ואחרי הרבה שנים במקצוע - לראשונה זלגו עיניו דמעות, מבטו על החיים השתנה...
את כל הסיפור המטלטל, סיפר העסקן הנלווה לבני הזוג לרבי, והרבי הוא שסיפר את הסיפור במוצ"ק פרשת שמות תשס"א לקבוצת בחורים שהגיעו להתברך במעונו, כשהוא מוסיף בהתרגשות: "וכבר עברו מאז יותר מ-5,000 ימים ולילות, ועדיין האשה משכימה קום

מהפה, וגמגם קלות. למרות זאת, לא היה מקום לטעות. "אני מביט ומעיין, עוקב אחרי ההתפשטות של המחלה, בוחן כל התפתחות במשך השנים, וצר לי להודיע - - - " הוא כחכח בגרונו והמשיך: "זה ענין של שנתיים. אין תקדים רפואי שבמצב כזה, שרד החולה יותר משנתיים. אפשר במהלך השנתיים הללו להקל על הכאבים, אך אי אפשר לעצור את המחלה. אני ממש מצטער לומר שאין לי מה לסייע, נותרו שנתיים של חיים, במקסימום כמובן - - -".

הרופא השפיל את מבטו, לא רוצה להיתקל בעיניה של אשה השומעת גזר דין רפואי כזה, חד, חלק, נחרץ וברור. אין סיכוי לרפואתה, כל המאמצים ניזונו לכישלון. שנתיים ימים מהיום, לדברי הרופא, אין שום סיכוי שתשרוד!

אחרי שתיקה ארוכה, הרים הרופא את עיניו ובחן את תגובתה. האשה נראתה נינוחה ורגועה, שלוה ובטוחה, כאילו לא שמעה את הבשורה הקשה. לרגע חשב כי דבריו לא הובנו כראוי, ולכן חזר והסביר, אך גם לנוכח ההסבר השני המפורט - האשה לא המטירה שאלות ולא נלחצה, נותרה רגועה ונינוחה כפי שהיתה...
"אתם אולי לא מבינים במה מדובר", שב הרופא ואמר, "או

מדי בוקר ואומרת בלב מתרונון: 'מודה אני לפניך מלך חי וקיים, שהחזרת בי נשמתו!'

ישועה משולשת מתאונה מחרידה

הרכב האיץ במבואות כביש החוף, מתקדם במהירות לכיוון הגליל העליון. בתוכו ישבו, צפופים קמעא, שלוש זוגות גיסים, איש איש וזוגתו. הם לא היו מקומיים, הגיעו הנה מארצות הברית הרחוקה, לשפוך שיח, להתפלל בדמעות, להקיש על שערי שמים במקומות המסוגלים...

היתה להם סיבה טובה לכך. באורח פלאי משהו, שלושתם לא זכו להיפקד בילדים, ואת צערם ויגונם אין צורך לתאר, עיניהם העצובות סיפרו את סיפורה של ההמתנה המתמשכת, האכזבות המצטברות, הייחול עד אין קץ לבכי עולל רך שטרם הופיע...

הרכב החדש גמע את הדרך בקלות, נסע על הכביש בצורה חלקה ונעימה. לפתע, בלי שום הכנה מראש, עלה הרכב על כתם שמן, הסתחרר על צידו, הועף במהירות לשולי הכביש, והתהפך לו אי שם בוואדי שבמורד הכביש. בום נוראי ניסר את החלל, והנהגים שצפו במכונת המתעופפת והנהפכת - מיהרו להזמין את כוחות ההצלה, אף שהיה נראה להם כי הרבה יותר מתאים להזמין חברא קדישא... "מי יודע אם נשאר מהרכב משהו או מישהו בחיים", אמרו הנהגים וספקו כפיים בצער. "ראיתם את הרכב עף? ראיתם איך התרסק בוואדי? אוי ואבוי, מהרכב לא נותר זכר, והוא היה עמוס נוסעים, השם ישמרו!"

יללות הסירנות החרידו את האויר, אל המקום הגיעו כוחות הצלה וחילוץ גדולים, שמיהרו לרדת אל הוואדי המסוכן ולראות מה מצב הנפגעים. לנגד עיניהם הנדהמות, קמו ששת הנוסעים אחד אחרי השני, התנערו מהאבק שדבק בהם, ופשוט - התרוממו על רגליהם, בריאים ושלמים!

לכוחות ההצלה לא נותר אלא להשיב את נפשם בכוסות מים צלולים, לסייע להם לעלות חזרה לדרך המלך, תוך התמודדות עם מכות וחבלות קלות בלבד. אחד מנוסעי הרכב שבר את רגלו - אך זו היתה הפגיעה החמורה ביותר, מתאונה שכללה התהפכות, התעופפות לוואדי, וריסוק טוטאלי של הרכב!

כל ששת הנוסעים פונו כמובן לבית החולים, לצורך בדיקות מקיפות שיאששו את המידע המשמח, כי לא ניזוקו באופן משמעותי. בחדר המיון, שבר את שתיקת ההלם ר' פנחס, כשקרא בקול: "הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו! השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו!" "במה זכינו לכזה נס פלאי?" - שאלו הגיסים זה את זה, שוב ושוב. "איך יצאנו בחיים מתאונה כה קשה, איך ניצלנו? כמה אנו חייבים להודות ולהלל את בורא עולם, שהציל את חיינו ונפשנו נתן לנו לשלל!" הם המשיכו לעסוק בדברי שבח והודאה לקדוש ברוך הוא, כשר' פנחס קרא לפתע: "הרי בשביל מה נסענו? כדי לבקש לזכות בילדים. ולשם מה אנו זקוקים לילדים? כדי לגדלם ולחנכם בדרך התורה, כדי שיידעו ויכירו שיש בורא לעולם, יש מנהיג לבירה, וידו לו על

חסדו הטוב ומתנותיו שהוא מעניק לנו... "וכי אנחנו מספיק מודעים לחסד הגדול שבורא עולם גומל עימנו יום יום? היום - קל לנו להודות, כי ניצלנו ממיתה מוחשית בתאונת דרכים קטלנית. האם אנו זוכרים להודות לו מדי יום על חסדיו הטובים האחרים? על כך שהעניק לנו חיים, שיש לנו משפחה מאוחדת? האם זכרנו להודות לו על כך שהוא מנסה אותנו בנסיון כה קשה של המתנה לילדים, שאיננו יודעים מה עומד מאחורינו? הרי על כל נשימה ונשימה - עלינו להודות ולשבח, לפאר ולרומם ולקלס, את מי שנותן לנו את הכוחות והיכולות, הכשרונות והמשאבים לכל מה שיש לנו. עלינו להודות שהוא מעניק לנו כוחות להתמודד עם הנסיון, עלינו להודות על כך שאנו יכולים לנסוע ולשפוך שיח לפניו... הבה נקבל על עצמנו להודות לו, במילים שלנו, מעומק הלב! הגיסים שמעו את שיחתו הנרגשת של ר' פנחס, ומיד הבינו כי מאת ה' היתה זאת, לזכות אותם במבט חיובי ומודה על החיים, למרות - ואולי בגלל - הנסיון בו הם שרויים. על אתר קיבלו על עצמם שלושת הגיסים ונשותיהם, כי מדי יום יכוונו היטב באמירת 'עלינו לשבח', ויוסיפו אחרי תפילה זו כמה מילים מעומק הלב, להודות לבורא עולם על חסדו הטוב, תוך ציון נקודה טובה מסויימת, חסד השם ממוקד ממנו הם נהנים".

היום בו קיבלו על עצמם הגיסים את קבלת ההודאה, היה ראש חודש ניסן. כששבו אליהם כוחותיהם, שבו כולם לארצות הברית, לחוג את חג הפסח כהלכתו במחיצת בני משפחותיהם. הסיפור הוסיף לחיות בתוכם, בשל העובדה כי מדי יום נעמדו - כל אחד ואחת בכל מקום שהיו - והודו לה' במילים נרגשות על חסדו הטוב, בציינם מדי יום עובדה מרגשת אחרת, חסד נוסף ששמו אליו לב רק היום... המשך הסיפור, המופיע בספר 'ומתוק האור' מפי בעל המעשה - ר' פנחס, כמו לקוח מהאגדות, אך הוא עובדה חיה וקיימת, תרתי משמע: בב' בטבת שאחר כך, זכה ר' פנחס להיפקד בבן. לאושרו לא היה גבול בשעה ששמע את בנו הזעיר בוכה את בכיו הראשון, ממלא את החלל בבכי המשמח בעולם...

לא חלפו אלא שלושה ימים, וגיס אחר זכה להיפקד, הפעם בבת. שמחתו של הגיס הרקיעה שחקים, הוא אחז בבתו הקטנטנה וליטף אותה כמו יהלום יקר ערך, והרבה יותר... ר' פנחס עוד היה בבית החולים עם רעייתו שילדה שלושה ימים קודם לכן, ולחיצת הידיים ביניהם היתה מרגשת ומאושרת במיוחד...

אך גם הגיס השלישי זכה, חמישה ימים אחר כך. בעיצומו של צום עשרה בטבת, נולד בן חמוד וקטן לגיס השלישי. הוא שסגר את שלישיית ילדי ההודאה, שעצם קיומם וחיותם בעולם - מלמדת וזועקת, קוראת ומאירה: כשיהודי זוכה להודות לה' על חסדו הטוב - בורא עולם פותח לו את השערים, מיטיב עמו בחזרה. רבים מהנסיונות העוברים עלינו, תפקידם ומטרתם לגרום לנו לשאת עיניים מודות ומוקירות תודה לשמים, להעריך את חסד הבורא עד הנה, כדי לפתוח לנו שערים לחסד נוסף והשפעות נוספות וברוכות משמים...

האזינו

לשיעורי הדף היומי

מפי הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

073-2951342

נסעתי פעם במונית עם הגאון רבי משה שפירא זצ"ל. באחד הרמזורים מאן-דהוא הקיש על החלון והושיט את ידו לנדבה. חזותו של ההלך העידה עליו שהוא אדם מפוקפק, הגר"מ שפירא זצ"ל שלף את ארנקו והעניק לו שטר של עשרים שקל...

כנגד מספר אנשים דיבר האלול - שאינם מתרגשים, הלחוצים, שאינם יודעים במה להתחזק, הרגועים, החיים כרגיל ועובדי ה', שהאלול שלהם הוא "אלול"! ■ עצות, מהשבות ודברי התעוררות, שינסו להגביה אותנו מפהיים מעל הקרקע, לקראת המשפט הקרב

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

אלו שממשיכים כרגיל

האגדה מספרת שישנם אנשים שלא מתרגשים בכלל מחודש אלול. לא מפחדים, לא חוששים, חיים כרגיל, כאילו היום חודש כסלו, טבת או תמוז.

איך? ברצינות. איך אפשר להמשיך ולחיות כרגיל, כשאנחנו יודעים בבירור שבעוד פחות משבועיים נעמוד לפני כס המשפט, נעבור אחד אחד כבני מרון לפני הקב"ה ונבוא בדין או ברחמים על כל מעשינו?!

דוד המלך ע"ה, איש צדיק ומורם, שאנו ואבותינו ואבות אבותינו לא הגענו לקרסולי-קרסוליו, רגל רביעי למרכבה, מעיד על עצמו ש"פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך" ועל כך ש"סמר מפחד בשרי וממשפטיך יראתי", ויש מאיתנו אנשים שאינם רועדים מפחד מבוא יום הדין הקרב?!

לא מפחדים מאלול, כיון שאנו יודעים שגם בשנה שעברה היינו כמו עכשיו, פחות או יותר. לא עשינו יותר עבירות או יותר מצוות משנה שעברה. התנהגותנו, פחות או יותר, כמו בשנים עברו, ואם בשנים קודמות זכינו בדין והיו לנו שנים רגועות וטובות, אין לכאורה שום סיבה שמשוהו ישתנה. טוב לנו כך ונקוה שבעזרת ה' הכל יהיה בסדר גם הלאה. סוג של "לי זה לא יקרה" ו"יהיה בסדר"...

הס הושלך בישיבת "כפר חסידים", כשהמשגיח הנערץ רבי אליהו לאפיין זצוק"ל נשא את דבריו, וכך אמר ר' אליהו זצ"ל: "לפעמים אדם עומד לפני ראש השנה ועורך את חשבון נפשו, ואז מגיע הוא למסקנה שהשנה היתה כמו שנה שעברה, לפחות לא יותר גרועה ממנה, ואולי אפילו מעט יותר טובה ממנה, ואז הוא חושב לעצמו: "אם השנה עברה עלי בשלום, זאת אומרת שכאשר דנו אותי בשנה שעברה, מצאו אותי כשר וטוב, פחות או יותר, ולכן גזרו את דיני לחיים טובים, ואם כן מסתבר שגם השנה יגזרו כך את דיני, לטובה ולברכה!"

רבי אליהו לאפיין עצר לרגע וזעק: "לא! אפשר שטעות חמורה היא בידו! הראב"ד מסביר שמה שאמרו חכמינו ש"בראש השנה נחתמים לאלתר למיתה", הכוונה שיתכן שיחתמו את דינם מיד בכך שימותו קודם הזמן שהוקצב להם. אדם רשע שמתחילה הקציבו לו שבעים שנה, יכול להפסיד עשר- עשרים שנה. נמצא שאדם זה חושב להוכיח מהעובדה שהוא חי את השנה הנוכחית, בכך שבראש השנה הקודם נחתם לחיים, והוא מסביר לעצמו שגם השנה, שמעשיו לא גרועים יותר, ייחתם הוא לחיים, בעוד שיייתכן שבראש השנה הקודם החליטו להוריד לו שנה מהחיים שנקצבו לו, ואילו מידת הדין של השנה כבר לא תסתפק בהורדת שנה והיא תתבע להוריד לו שנתיים ויותר, ואז, כשבאמצע החיים

יגיע קיצו, יתברר לו שראש השנה הספציפי הזה לא היה טוב"...

ניתן להוסיף עוד: ישנה מחלוקת ראשונים האם האדם נידון בראש השנה על חיי העולם הזה או על חיי העולם הבא. לדעת התוספות, גזר הדין בראש השנה, קובע את חלקנו בעולם הבא לפי מעשינו בשנה החולפת. והנה גם אם נגזר על האדם שיחיה ברווחה ובנחת עוד שנה בעולם הזה, יתכן ונגזר עליו שחלקו התמעט בעולם הבא ואולי הקב"ה יקבע שיקבל חלק יפה וטוב בעולם הזה, על חשבון המצוות שעשה במהלך השנה, ואילו חלקו לעולם הבא התמעט. אם כן, כיצד אפשר להיות שאננים? הרי כל עבודת עולמנו בעולם הזה נועדה כדי שיהיה לנו חלק לעולם הבא! וישנה נקודה נוספת שיכולה לעורר ולהפריך את כל הטענה של "גם בשנה שעברה זכיתי במשפט".

גם אם השנה זכינו בדין, ברוך ה', אי אפשר לשכוח הרבה רגעים קשים, כואבים ולא נעימים, שעברו עלינו במרוצת השנה. גם אם בכלליות אנחנו חיים, בריאים ונושמים, בכל זאת היו לנו הרבה רגעים שהיינו שמחים שהיו טובים ומשופרים יותר.

בראש השנה הקרוב יקבעו גם כל מליוני פרטים, קטנטנים-לכאורה, המרכיבים את חיינו, כל רגע בשנת התשע"ח. נביט רגע לשנה החולפת ונשים לב ללימוד איכותי וחידוש של סברא חדשה שאמרנו בסדר א' בו בשבט. בו תמוז קמנו באמצע הלילה לקובי, כי כאבה לו הבטן. קיבלנו תוצאות מבחן מצוין של אילה ב' מושגים ביהדות' ב"ז בחשון, האוטובוס איחר ב"ד בכסלו ובט"ו באב, קיבלנו מחמאה ממאן דהוא בט' בניסן, הבן התקבל לשיבה טובה המתאימה בדיוק למידותיו בה' באדר, חידוש נפלא שחידשנו בח' באדר, הילדים נרדמו משום מה מוקדם בשעות הערב ב"ט בניסן. הבחורים הקשיבו בשיעור והתווכחו במרץ על סברא במשך שעה. קיבלנו זיכוי מפתיע בסך 586 ₪ מהביטוח הלאומי בכ"ג בסיון, שרי עשתה לנו נחת מיוחדת בדקלום חינוכי במסיבת יום ההולדת בכ' בתמוז ובאותו יום עצמו נשברה צלחת בצהרים וברוך החליק כעבור שעתיים על קליפת בננה בחדר האשפה ונזקק לגבס, כאשר ביטלנו בגללה 5 שעות מסדרי הלימוד. תורה, ילדים, פרנסה, חיוך, דמעה, שמחה, אושר, עצב, סיפוק, רוגע, לחץ, תיסכול, אידישע נחת, עבודה, רוגע. נעצום עיניים לרגע וננסה להעביר מול עינינו שבוע, שבוע אחד בלבד, של מאורעות פשוטים ויומיומיים שעברנו, ולאחר שנראה מול העיניים והדמיון את הקשיים והשמחות, הרגש וההצלחות, רגעי האושר ורגעי הרוגז, השלווה והנינוחות, הכעס והתיסכול, נזכור שהכל, כל מאורע של כל רגע, נגזר עלינו בראש השנה התשע"ז. וכן, כל רגע בשנה, כל דקה, כל החלטה, ייקבעו לנו, על תיפקודנו ומהלך חיינו בשנה הבאה, בראש השנה התשע"ח. משפט שכזה אמור בהחלט לגרום לנו לפחד, ועלינו

לעשות, להשקיע ולהתקדם, כדי להתכונן למשפט. רבי ישראל מסלנט זצ"ל (אור ישראל, אגרת י"ד) מסביר שהאדם שאינו מפחד מראש השנה ויום כיפור, הוא אדם שחטאיו ומעשיו הלא-טובים סיאבו את נשמתו. העוונות שעשה ליכלכו והעכירו את צלילות מחשבתו וישרותו אבדה לו. ומה יעשה אדם שכזה? –יתפלל להקב"ה מקירות לבבו וישפוך את נפשו לפני ה' יתברך שיסיר את ערלת הלב, שסוגרת את דלתות הרגש מלפניו.

רבי שלום שבדרון זצ"ל (ספר "קול דודי" עמוד כ"ז) מסביר שלא רק העבירות מטמטמות ואוטמות את לבבנו, אלא גם השקיעות בתאוות העולם הזה. הרדיפה אחר החומר מסלקת מאיתנו את הרגשות הנפש העדינות ומסיטה את מחשבותינו לדברים פחות חשובים. חז"ל אמרו שהקב"ה אומר לנו "פתחו לי פתח כפתחו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם". ומסביר ר' שלום שבדרון שכאשר האדם מסלק ולו מעט מה"עולם הזה" הרובץ על גופו ולבבו, מיד מפנה הוא מקום לרוחניות להיכנס ולהאיר את מחשכי הלב.

מחפשי העבודה

"אלול! צריך לעבוד!", הוא אומר לעצמו, ומסתובב לו סחור סחור, מחפש את עצמו, מחפש מה לעשות...

אלול. הם רוצים מאוד להתקדם, לעשות, להיות טובים יותר. אבל הם אינם יודעים מה בדיוק. ממה להתחיל, במה להתמקד. יש כל כך הרבה דברים שאפשר לעשות, ומנגד, חסרים לנו בכל כך הרבה דברים ונושאים. אז במה להתחיל קודם?

כדאי לדעת במה להתמקד, צריך להציב קודם כל את המטרה. למה אנחנו מצפים ומה אנחנו רוצים להשיג לעצמנו באלול הזה. ישנם מספר מישורים ודרכי עבודה בספרים הקדושים בחודש אלול. ישנם המתמקדים בעבודת התשובה. פשוט להתנקות מהחטאים ולהגיע לראש השנה זכים וטהורים. וישנה דרך עבודה במישור אחר, של יצירת מידת הרחמים.

בחוברת המרתקת "עורה למה תישן" מצטטים לנו מדברי קדמונינו, הכותבים שלמרות שלפי שורת הדין קשה לזכות בדין ולצאת בשלום ממשפטו הנוקב של מלך המשפט, אך אם נזכה למידת הרחמים בשעת המשפט, נוכל לזכות לשנה טובה. ככל שהרחמים עלינו יגדלו, כך נזכה יותר לשנה מתוקה. לכן כדאי לנו לנסות ולעורר עלינו יותר ויותר ממידת הרחמים.

כיצד מעוררים רחמים?

דבר ראשון, על ידי לימוד התורה. חז"ל הקדושים הדריכו אותנו במספר מקומות שיגיעת התורה ועמלה מעוררת רחמים. אליהו הנביא ב"תנא דבי אליהו" כותב לנו ש"כיון שקראו את המקרא ושנו את המשנה ודברי תורה מתוקים עליהם - הקב"ה מרחם עליהם". הגאון רבי חנוך העניך קרלנשטיין זצ"ל מאריך בענין זה בקונטרסו הנפלא "עצות לזכות בדין" והוא מזכיר לכולנו את הפסוק "יבואוני רחמיך ואחיה כי תורתך שעשועי". דוד המלך מבקש רחמים בזכות שהתורה הקדושה הינה שעשועיו ומשוש חייו. רבי חיים מוולוז'ין זי"ע (נפ"ח שער א' פ"כ) כותב לנו שהלימוד בעיון בעומק התורה מחזיר לאדם את זוהר נשמתו ומסלק ממנו את חטאיו. לדבריו הקדושים, הלימוד בעיון הוא מסלול התשובה לחטאי המחשבות הלא-טהורות ועסק התורה מסייע רבות לטהרת הלב ולתשובה שלמה.

מרגיזים אותנו? מעצבנים? אי אפשר כבר עם החברים, השכנים, בני הזוג, הילדים? "כל המרחם על הבריות, מרחמין עליו מן השמים!"

(שבת קנא, ב). הקב"ה מודד מידה כנגד מידה ומי שמרחם ומתחסד עם הבריות, גם בו מתחשבים ומרחמים. וכדאי לקרוא קטע סטן של ה"מסילת ישרים" על הענין: "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, וזה פשוט כי הקב"ה מודד מדה כנגד מדה, ומי שמרחם ועושה חסד עם הבריות, גם הוא בדינו ירחמוהו וימחלו לו עוונותיו בחסד, שהרי מחילה זו דין הוא, כיון שהיא מדה כנגד מדתו, והוא מה שאמרו חז"ל (ר"ה י"ז): "למי נושא עון? למי שעובר על פשע". ומי שאינו רוצה להעביר על מדותיו, או אינו רוצה לגמול חסד, הנה הדין נותן שגם עמו לא יעשו אלא שורת הדין, ראה עתה מי הוא זה ואיזה הוא שיוכל לעמוד אם הקב"ה עושה עמו שורת הדין, ודוד המלך מתפלל ואומר "ואל תבוא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך כל חי". אמנם העושה חסד יקבל חסד, וככל מה שירבה לעשות כך ירבה לקבל, ודוד היה מתפלל במדתו זאת הטובה שאפילו לשונאיו היה משתדל להיטיב.

ידידי הרה"ג ר' אהרון גינוער שליט"א נסע פעם במונית עם מורו ורבו הגאון רבי משה שפירא זצ"ל. המונית עצרה לפני הרמזור ומאן-דהוא הקיש על חלון הרכב והושיט את ידו לנדבה. חזותו של ההלך העידה עליו שהוא אדם מפוקפק, שמשתמש ב"חומרים מסוכנים" ומזיק לגופו. הגר"מ שפירא זצ"ל שלף את ארנקו והעניק לו שטר של עשרים שקל. הרב גינוער לא התאפק ושאל "הרב הרי יודע שהכסף לא ילך לאוכל אלא לדברים גרועים. אם כן, מדוע הרב נתן לו נדבה הגונה?".

הביט בו רבי משה שפירא בעיניו החודרות ואמר: "אם יהודי מושיט לי יד ומבקש עזרה ואני לא עושה חשבונות, גם הקב"ה לא יעשה איתי חשבונות. כדרך שאדם נוהג באחרים, ינהג איתו הקב"ה!".

הרגועים

יצא לי לפגוש מספר אנשים רגועים, שהסבירו לי שלהם אין מה לדאוג. הם לומדים היטב, מתפללים, משתדלים בכל כוחם לעשות מצוות. הם בסדר, ברוך השם...

נו טוב. קשה להתווכח, וגם כל אחד מבין שעבירה אחת, אפילו עבירה אחת מדרבנן, היא חטא נורא, שעונשה רע ומר. אבל הנה דבר נפלא שראיתי בספר "שערי ארמון", בשמו של רבי ישראל סלנטר זצ"ל. דבר שכדאי להפנים אותו גם לאנשים "רגילים" כמותנו, שלא סבורים שהם כל-כך טובים ומוצלחים בעבודת ה'... רבי ישראל מסלנט נשאל אילו "קבלות" והתחייבויות כדאי לאדם לקבל בימים אלו. תשובתו הפתיעה את השואלים. רבי ישראל השיב שעיקר העונש ניתן על העבירות הקלות, העבירות ה"פעוטות" שאנו עוברים, כמעט מבלי משים. "אדם השקוע כל השבוע בעבודתו עד לאפיסת כוחות ולכן אינו מקדיש זמן ללימוד תורה, ייתבע על כך שלא עבד פחות שעה ומדוע לא הלך לשמוע שיעור תורה למרות עייפותו. אך עונשו יהיה חמור שבעתים אם בשבת, כשהוא נח שעות רבות ומכלה את זמנו על קריאת עיתונים, לא מקדיש זמן לתורה. כי בשבת קל לו יותר ללמוד ואם בכל זאת הוא לא לומד, התביעה עליו תהיה גדולה יותר". רבי ישראל הביא על כך את דברי הגמרא (מנחות מגא) שהקב"ה יתבע יותר את האדם על שלא קונה ציצית עם חוטי צמר מאשר אם לא קנה חוטי תכלת. כי קל ונגיש יותר להשיג חוטי ציצית רגילים מאשר להשיג חוטי תכלת ואם הוא לא השיג חוטים שכאלה, עליו להיענש יותר בחומרה עליהם. ובכמה דברים "קטנים" אנחנו מזלזלים. כמה יכולנו להתאפק מלרכל ולדבר לשון הרע לא "חשובים" ומאוד "מרתקים". כמה קל היה להגיע חמש דקות יותר מוקדם לתפילה, כמה היה קל לא להפסיק באמצע הלימוד על כל שטות ופטפוט. כמה היה קל

הרכבת עצרה בתחנה לה היכינו כל הדרך... הצעיר מביט עמוק לעבר התחנה הנשקפת לעיניו, כולו מבולבל... לא, לא היה שם צעיף כתום... הלב עומד להתפליץ....

הרב בנימין גולד

שמי ולהזדכך ממה שהעלילו עלי וממה שחטאתי.
אך להרגשה זו של קרבה יש תנאי גדול! שהשופט יראה שאני
מפחד מהמשפט, שאני לא מזלזל, שאני מגיע מוכן עם סוללת
עורכי דין ועם רצון אדיר של שינוי ותיקון!
זה החיבור החיוני הזה של פחד ואהבה – כל האהבה מגיעה
רק בגלל שיש פחד, שיש מוכנות, שאין זלזול, או אז יש פרץ
של אהבה בלתי מוגבל.

זה מה שאמרו חז"ל: אני לדודי ודודי לי – דודי לי -הקב"ה, אב
הרחמים, קרוב אלינו בימים אלו רק אחרי שאנחנו נראה לו שהנה,
רצוננו להתקרב אליו, וזה נעשה רק בידיעה שיש דין ויש דין
ויש משפט שבו כל אדם נשפט על מעשיו, ויש לו לתקן מעשיו,
או אז כשהאדם יודע זאת הרי רעד ופחד עובר בבשרו, מי יאמר

זיכיתי מעשי, אז הקב"ה כבר מזמין
עצמו אליו לקבלו בתשובה שלמה.
אני רוצה להמחיש זאת בסיפור
מרגש עד מאד, ממנו נלמד עד כמה
רבה האהבה של הקב"ה אלינו על
אף שחוטאים אנו לפניו, אבל באם
אנו מראים סימני חרטה ורצון לחזור,
זו כבר סיבה לפרץ של קרבה ואהבה
מצד הקב"ה לקבלנו -דודי לי!

סיפר יהודי אחד: נכנסתי לרכבת
והתיישבתי על אחד המושבים, שקשוק
גלגלים, צפירה, הרכבת החלה לנסוע.
בתחילה לא שמתי לב ליושבים

לצדי, הייתי עסוק בהרהורי, אבל לאחר זמן מה צד את תשומת
ליבי הבחור שישב לצדי. לא, לא היה לו מראה מוזר או שונה,
אך משהו בהתנהגות שלו גרמה לי להתבונן בו: בכל פעם בה
הרכבת עצרה, הוא התבונן החוצה בציפיה, כאילו נצמד לחלון.
הוא לא היה רגוע ולא שקע בשינה או בקריאת ספר כשאר
הנוסעים, הוא היה דרוך, כל תזוזה גרמה לו להביט שוב ושוב
בחלון, כאילו חיכה למשהו---

הסתכלתי בו ומבט של תמיהה על פני, כנראה שלאחר זמן מה
הבחין במבטי הבוחנים ופנה אלי: "אתה בטח לא מבין מדוע אני
מתבונן בחלון", שאל-קבע. הנהנתי בראשי, הרגשתי קצת לא נוח
מכך שנתפסתי במבטי, אך ציפיתי לתשובה שלו.

"ובכן, אספר לך מה עבר עלי עד עתה ואולי כך תבין", אמר
ועיניו הפכו להיות מהורהרות משהו. "הנסיעה הזו, היא נסיעתי
הראשונה לאחר 3 שנים בהם לא נסעתי ואף לא יצאתי לרחובה
של עיר. הייתי אסיר שלוש שנים בבית הסוהר. 'מדוע', אתה שואל?
ובכן, אני מגיע ממשפחה ענייה, ובאחד הימים בהם הייתי זקוק
לסכום של כסף בדחיפות, הלכתי וגנבתי סכום כסף קטן על

המשך בעמוד הבא <<<

"וה' הֶאֱמִירָךְ הַיּוֹם לְהִיּוֹת לּוֹ לְעַם סִגְלָה... וּלְתַתֵּךְ עֲלִיּוֹן עַל כָּל
הַגּוֹיִם... וְלְהִיָּתֵךְ עִם קְדֹשׁ לְה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים כ"ו, ד'-ה')

ימים של פחד ואהבה! כן מציאות כה סותרת כה קיצונית
בקצוותיה, קיימת ומתרחשת לה מדי שנה בשנה בימים אלו
של חודש אלול...

ימים אלו שאמר עליהם מרן ר' ישראל סלנטר זיע"א שמלפנים
בישראל כל איש אחזתו פלצות! בשמעו קול קורא חודש אלול,
וכמו שמסופר מימים אלו שלפני 100 שנה שכשהחזן היה קורא
חודש אלול בשבת מברכין היו נשמעות צעקות עזרה מהעזרת
נשים מפני הנשים שהיו מתעלפות מרוב פחד הימים האלו.

ומצד שני הפלא ופלא, כבר הביא המשנה ברורה את המובא

בספרים הקדושים שראשי
תיבות של חודש אלול
הם 'אני לדודי ודודי לי!
אתם שומעים? ימים
שהקב"ה אומר 'דודי לי'
הקב"ה כביכול ממציא
עצמו אל כל אחד ואחד
מאיתנו, שיא קרבת ה'
מה שרוצים לבקש מה
שרוצים להשיג, דרגות
גבוהות שקשה להשיג
בימים רגילים הכל
בהישג יד ממש!

הכיצד הוא? פחד וקרבה? לכאורה תרתי דסתרי?

התשובה היא פשוטה ביותר – נצייר לעצמנו אדם שעומד
לפני משפט מסובך מאד, הוא הסתבך ברמה כזו שאם יואשם
במשפט אזי מצפות לו שנים ארוכות מאד מאחורי סוגר וברח
ללא אפשרות חנינה כמעט, אדם זה לא נח ולא שקט ומגייס
למענו את כל טובי עורכי הדין, ומתייעץ עם כל מי שביכלתו
לעזור לו, הוא עושה מאמצים גדולים לתקן את מה שעולל, כדי
שהשופטים ביום המשפט יראו את מאמציו לחזור לדרך הטוב,
ולתקן את מעשיו, וישמעו ממנו עד כמה כנות טענותיו לחפותו
ועד כמה שרצונו להשתדל בתיקון דרכיו, וירצו אותו במשפט.

שימו לב, אדם כזה נמצא במערבולת עצומה: מצד אחד פחד
ומתח עצומים ביותר מיום המשפט הגדול שבו יחרץ דינו לאור
או לחושך, ומצד שני הוא מרגיש שהנה יש לו הזדמנות שלא
נקרית לו כל יום, לבא ולדבר בפני שופט בית משפט העליון
בכבודו ובעצמו, לנסות לדבר אל ליבו ולעורר רחמיו על מצבו,
יש לו איזו הרגשה אמתית של הקלה, 'הנה אני כ"כ קרוב לשופט
העליון עצמו, הוא מסכים לשמוע אותי, איזו הזדמנות לטהר את

מפני מה העבירו שופר במחנה שמשה עלה להר בפעם השנייה? ומדוע תוקעים בשופר לפני שיוצאים בני אדם למלאכתם?

טעמים ומנהגים לתקיעת שופר באלול

הטעם שתוקעים מר"ח: לפי שהוא דמיון לבעל חוב שנותנים לו ב"ד זמן ל' יום כדי למצוא כדי גאולתו להפטר מנוגשיו, כמו כן נותנים לאיש הישראלי זמן להכין עצמו ל' ימים קודם יום הדין בתשובה, תפילה וצדקה, כדי לתקן מה שפגם (אלף המגן תקפא, יא). בני ספרד: מנהגם לתקוע בכל יום באמצע אמירת סליחות בשעת אמירת י"ג מידות, כדי לקיים מנהג תקיעת שופר (כה"ח תקפא ס"ק יג).

תקיעה בשופר בסוף תפילת שחרית (טור תקפא, א)

הטעם שתוקעים בתפילת שחרית לפי שעליית משה למרום הייתה בהשכמה (מהרי"ל). טעם אחר: לפי שאז כולם נמצאים בבית הכנסת.

טעם אחר: לפי שעדיף לתקוע קודם שיוצאים בני אדם למלאכתן, כדי שיעשו מלאכתן בדרך התורה (אגרו"מ חאו"ח ח"ד ס כא אות ה). חובת הציבור

יש שכתבו שמצוות תקיעת שופר בחודש אלול חובה על הציבור דומיא דקריאת התורה ולא על המתפלל היחיד (הליכות והנהגות תשרי עמוד 3, ציץ אליעזר ח"ב סימן מה).

ויש שכתבו: שכיון שעיקר בתקיעות כדי לעורר את העם בתשובה (והביאו אסמכתא מפדר"א), שמשה רבינו עלה למרום, וכיון שעיקר לעורר בתשובה דבר זה שייך אף ביחיד (פסקים ותשובות אלול תשרי עמוד יז, שיח יצחק).

הרה"ג רבי יהודה לב בעמח"ס "לב המועדים"

הטעם שתוקעים בחודש אלול בשופר

מפני שבו ביום עלה משה רבינו למרום לקבל לוחות אחרונות, והעבירו שופר במחנה שמשה עלה להר שלא יטעו ישראל עוד אחר ע"ז, כשם שטעו בראשונה, וא"כ על ידי השופר נתעלה ה' יתברך ונתיירא שנמנעו ישראל מלחטוא, ועל זה נאמר בתהילים (מ"ז, ו): "עלה אלוקים בתרועה", לכן אנו תוקעים כדי למנוע את העם מחטא ועון, כיון שעכשיו קרב הזמן של יום הדין, שבו הקב"ה יושב ודן את העולם כולו והרי הוא בעבור סור מרע (לבוש תקפ"א א'). טעם אחר: כדי לעורר הלבבות ע"י קול השופר שיחזרו בתשובה כדכתיב (עמוס ג', ו): "אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו", משל לדבר: מלך כשבא לצור על העיר, הצופה העומד במגדל, כשרואה חיילים באים - דרכו להריע ולתקוע, להזהיר את העם שיהיו על משמרתם (מהרי"ל מנהגים).

טעם אחר: כדי לערבב השטן שלא להשטין על ישראל, ביאור שלא יבין מתי יהיה ראש השנה, ולא יקטרג (טור תקפא א, רבינו אברהם קלוזינר), הלבוש כתב כדי לבלבל השטן שיזכור יום דינו לעתיד לבוא (לבוש תקפא).

טעם אחר: כדי שיהיה התוקע רגיל בתקיעות של ראש השנה ולא יבוא לידי טעות (דרשת מהר"ח או"ז ר"ה, מנהגי מהר"ם מרוטנברג). טעם אחר: כדי לחנך התינוקות. טעם אחר: שידעו שדורשים בהלכות החג קודם החג ל' יום (הגהות הרד"ל על פרד"א פרק מ"ו).

<< המשך מעמוד קודם

תלה את הצעיף בתחנה אחרת כדי לא להתבייש בי בעיירה שלו ואולי אני צריך לרדת מוקדם יותר".

"והיכן באמת התחנה הקרובה לביתך?" שאלתי אותו.

"בעוד מספר תחנות" ענה בחור, "ואם שם לא יהיה צעיף כתום, אמשוך הלאה לנסוע..." ענה בקול צרוד.

עכשיו, לא רק הוא הביט בחלון, שנינו, נצמדנו לשמשת הזכוכית, מביטים בכל תחנה, מחפשים סימן לצעיף, לצעיף הכתום.

"בעוד שתי תחנות - זו התחנה שליך הבית שלי", הוא לחש לי.

ושנינו הבטנו בעיניים מצועפות דרך החלון. הרכבת עצרה בעוד תחנה, נותרה עוד תחנה אחת. אחזנו בחלון כמבקשים לצאת דרכו, עתה, היינו שנינו מתוחים, מצפים, מחכים, מי יודע...

הרכבת עצרה בתחנה לה חיכינו כל הדרך.

הצעיר מביט עמוק לתוך מראה התחנה הנשקפת, כולו מבלבל... לא, לא היה שם צעיף כתום...

הא מסתכל שוב ומשפשף את עיניו בתדהמה... לא היה שם צעיף כתום...

היו שם עשרות צעיפים כתומים! כל התחנה הייתה מלאה בצעיפים מתנופפים ברוח. קוראים לבן לשוב הביתה.

ואבא, אבא עמד שם מחכה, מצפה לבנו אהובו, ועל צווארו... צעיף כתום!

אבינו מלכנו אין לנו אבא אלא אתה!

מנת שאוכל להשתמש בו. אני יודע שעשיתי מעשה שלא ראוי לעשות, ואני מצטער על כך, אולם כאב לי ביותר כאבו של אבי. השמועה התפשטה חיש מהר על דבר המעשה שעשיתי, אנשים באו וטרחו להודיע לאבי עד כמה בנו הוא גנב, ביישו אותנו, גרמו לו צער נורא. לא ידעתי שהמעשה שעשיתי יגרום עד כדי כך צער ובושה לאבי, בכל מקום אשר פנה הזכירו לו את דבר הגניבה, וגם במשפט, לא חשבתי שיחמירו איתי עד כדי כך והנה הם גזרו עלי 3 שנים מאסר, ואבי לא ידע מה לעשות מרוב כאב ובושה. עכשיו, לאחר שהשתחררתי מבית הסוהר, רציתי כל כך לחזור הביתה, לראות את אבא, להתחרט, לבקש סליחה, אבל... לא ידעתי אם הוא יסכים לקבל אותי לאחר כל מה שגרמתי לו. ואז החלטתי לכתוב לו מכתב.

"אבא יקר" היה כתוב במכתב, כתבתי לו שאני בנו, רוצה לחזור לראותו, ואני מצטער על הכל, אך אינני יודע אם הוא עוד יחפוץ בכך שאשוב הביתה 'לכן אבא' כך כתבתי 'יש לי בקשה יחידה - אם אתה רוצה שאבוא ואשוב הבית, אני מבקש ממך שתתלה בתחנה צעיף כתום כדי שאדע שאני יכול לרדת בתחנה, כדי שאדע שאני יכול לחזור, אבל...' פנה אלי הבחור בעיניים דומעות "אם לא יהיה בתחנה צעיף כתום, אני אדע שעלי להמשיך הלאה ברכבת, לנסוע ליעד בלתי ידוע, ולא לחזור עוד לעולם..."

"עכשיו אתה מבין?" אמר לי "אני מסתכל בכל תחנה, בכל מקום, לראות אם יש צעיף כתום תלוי, אני מתבונן אולי אבא

'אמא יקרה! יודע אני כי טובתי עומדת נגד עינייך, יתכן גם שעל פי הלכה מותר לנו לעזוב את השידוך, כי הרי הכל היה בטעות על סמך דבריו השקריים של השדכן, אבל איך נעשה כך לבייש נערה בישראל..!'

מעשה הגבורה שביכותו זכה המנחת יצחק לזש"ק מעל לדרך הטבע

הרב ישראל ליוש

וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר מִיָּדָהּ וְהֵנִיחוּ לִפְנֵי מִזְבֵּחַ ה' אֶלְקָנָה (דברים כו ד)

הגמ' בבא קמא דף צ"ב ע"א אומרת שמהבאת הביכורים אנו לומדים ש'בתר עניא אזלא עניותא', כי העשירים היו מביאים ביכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב, ואילו העניים מביאין אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה. את קלתות הזהב של העשירים, היו הכהנים מחזירים להם אחר שנטלו מהם את הביכורים, ואילו את

סלי הנצרים של העניים היו הכהנים נוטלים יחד עם הביכורים ולא מחזירים אותם לעניים. ונשאלת השאלה מדוע באמת היו הכהנים נוהגים כך ולא היו מחזרים את סלי הנצרים לעניים, כפי שהם נוהגים כלפי העשירים שהחזירו להם את סלי הזהב שלהם?

אלא ביארו בזה המפרשים בשני אופנים:

א. הרי מטבע הדברים פירותיהם של העניים היו פחות משובחים מפירות העשירים, ולכן, כדי שלא יתיישו העניים בפירות הפשוטים שהביאו לביכורים, לקחו מהם הכהנים מיד את הסל שלהם ולא התמהמהו בהתעסקות סביב הביכורים שלהם.

ב. העשירים התגאו הרי בכלי הזהב המפוארים שלהם, לכן החזירו להם הכהנים את הסלים הללו, כי 'תועבת ה' כל גבה לב', ואילו סלי הנצרים של העניים אמנם הם פשוטים וחסרי ערך ממוני, אך הם ניתנו עם כל הלב, בהכנעה ובשפלות, וערכם הרוחני רב, וסלים כאלו שניתנים בתחושה כזו, גם הם ראויים להיות מתנה לקדוש ברוך הוא.

בסיפורים הבאים נלמד על זהירותם היתירה של גדולי האומה שלא לבייש את הנדכאים והשפלים.

כאשר היה הגאון הגדול רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל בעל המנחת יצחק בחור צעיר, הוצע לו שידוך. שני הצדדים ביררו זה על זה, וכיון ששמן הטוב הלך לפנייהם, הם באו בקשרי שידוכים בלא שאמו של החתן או החתן עצמו יראו את הכלה. מועד החתונה נקבע בשעט"מ, ובטרם הגיע המועד, נסעו משפחת החתן לעיר הכלה, כדי לחגוג שם את החתונה ואת שבעת ימי המשתה. אך כאשר ראתה אמו של הרב ויס את הכלה, חשכו עיניה, הנה

היא רואה כי היא בעלת מום. טענות רבות היו לה על השדכן שרימה אותה ולא סיפר לה על מצבה הבריאותי של הכלה, והיא גמרה אומר בלבה לשבור את השידוך, היא פנתה אל בנה ואמרה לו: 'בוא נשוב אל ביתנו לפני מועד החתונה, אני ממש לא רוצה שתינשא לבעלת מום זו', בנה בעל המנחת יצחק אמר לה: 'אמא יקרה! יודע אני כי טובתי עומדת נגד עינייך, יתכן גם

שעל פי הלכה מותר לנו לעזוב את השידוך, כי הרי הכל היה בטעות על סמך דבריו השקריים של השדכן, אבל איך נעשה כך לבייש נערה בישראל, היא הרי מכינה את עצמה לקראת החתונה שאמורה להתקיים בעוד כמה ימים, הרי בושה וכלימה נוראיים יהיו לה אם נעזוב את השידוך בעת הזאת'

'אני נשאר כאן ומתחתן איתה!' קבע הבן בנחרצות, 'אם לא תהיה ברירה' - המשך המנחת יצחק - 'אגרש אותה לאחר החתונה, אבל כעת לא אביישה.'

החתונה התקיימה כמתוכנן, ולאחר שנה נולד להם בן. לאחר כמה שנים פרצה מלחמת העולם השנייה ואשת המנחת יצחק נספתה במלחמה, לאחר המלחמה נשא המנחת יצחק אשה שניה, ולאחר שגם היא נפטרה נשא אשה שלישית, ומשתי הנשים האחרונות לא היו לו ילדים.

לימים אמר המנחת יצחק: לאחר נישואי התברר לי שעפ"י דרך הטבע לא היו אמורים להיות לי ילדים, ברור לי מעל לכל ספק שבזכות כך שלא גרמתי בושה לבת ישראל זכיתי לזרע של קיימא מחוץ לדרך הטבע.

מִרְן רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִנְחָם מִן שַׁךְ זצ"ל סיפר שפעם ראה את דודו מורו ורבו הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל עולה בחדר המדרגות של בנין ביתו, ולאחר כמה רגעים הוא ירד חזרה למטה והמתין שם. נגש אליו הרב שך ושאל אותו אם קרה משהו, ואם הוא צריך עזרה בדבר מה, ענה לו רבי איסר זלמן: 'ברוך ה' הכל בסדר, אלא שכאשר התקרבותי אל דלת ביתי שמעתי את עוזרת הבית מזמזמת שירים לעצמה תוך כדי עבודתה, אם הייתי נכנס אל הבית היה עליה להפסיק לשיר, היא אשה קשת יום, והשירים הללו משמחים מעט את לבה, אינני רוצה לגרום לה לעצבות, שאשר כאן עד שתסיים את עבודתה, ואז אעלה שוב לביתי.'

"לפני כשבע שנים ניגשתי למרן הרב שטיינמן, ושאלתי אותו על מה נכון שאדבר, כאשר אני מגיע להרצות בסמינרים וישיבות בחודש אלול? ענה לי מרן 'יש להדגיש את התקווה שבימים הנוראים'"

אנחנו צריכים לדעת, שחודש אלול והימים הנוראים, הם לא הזמן שבו יקבע רק מי ייהרג ומי לא, הם ימים מלאי תקווה. הם ימים שבהם יכולות להיגזר על האדם כל הישועות שהוא צריך להן

הרב דוד ברוורמן

"וְשִׁמְחָתְךָ כָּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים כ"ו י"א)
לפני כשבע שנים ניגשתי למרן הרב שטיינמן, ושאלתי אותו על מה נכון שאדבר כאשר אני מגיע להרצות בסמינרים וישיבות בחודש אלול? יש הרי המון נקודות, מה הכי חשוב להעלות? ענה לי מרן הרב שטיינמן: "יש להדגיש את התקווה שבימים הנוראים". העזתי ושאלתי למה להתמקד דווקא בה? אמר לי הרב שטיינמן שהדורות חלשים משהיו, ששימת הדגש על הפחד בפני הצעירים עלולה להרחיקם מלשמוע. קיבלתי על עצמי לעשות כדברי הרב וכבר באותה שנה ראיתי בעיניים עד כמה היו דבריו צודקים ומבינים לנפש האדם.

לאחר הימים הנוראים של אותה שנה ניגש אלי אברך יקר שגר באלעד, וסיפר לי מעשה: בבית הכנסת שלו עשו האברכים חשבון שבין מנחה של יום כיפור לתפילת נעילה, יש חמש

דקות שאפשר לנצל, וחיפשו מישהו שידרוש בזמן הקצרצר הזה דרשה מעוררת. אחד האברכים נענה לאתגר.

הימים היו הימים שלפני תקופת "ערבים", אותם ימים בהם קיבלנו כל כמה ימים עלון ובו מידע על אדם שנפטר ובקשה לעזור למשפחתו. אותו אברך צלצל לקופת העיר וביקש שישלחו לו את העלונים שיצאו באותה שנה, ורק את אלו שהיו על אנשים צעירים. הוא קיבל לידיו שלושים עלונים ופתח כל אחד מהם בתמונת הנפטר, לפני נעילה, ברגעי השקט שהושלכו בקהל, הוא לקח כמה סטנדרים, חיבר לבימה ופרש את העלונים. מול העיניים של המתפללים נשקפו עכשיו שלושים דמויות של אנשים צעירים והאברך אמר רק, "כל אלו היו אתנו בשנה שעברה וקעת כבר לא, וגזר הדין שלהם ניתן ממש ברגעים אלו בשנה שעברה". זהו, מיד אחר כך הוא אסף את כל העלונים ודפק 'נעילה': "מעולם לא הייתה לי תפילת נעילה מרוממת יותר מבאותה שנה", אמר לי אותו אברך אלעד.

בבת אחת הבנתי את דבריו של הרב שטיינמן לעומק. "ומה עשיתם בשנה הבאה?" שאלתי אותו. הוא שתק. בשנה שאחר כך לא חזר האברך על הדברים שלו. הוא ידע את שידעו כולם: גם אם יחזור על הרעיון ההתעוררות לא תדמה לזו שהיתה בשנה שעברה. הנפש לא יכולה לשאת רק קושי ולכן, אחרי ששמעה את הרעיון, תהדוף אותו. "הרעיון של האברך שאתה מספר עליו הוא אומנם מקורי אבל לא הוגן", אמרתי לאברך האלעדי והסברתי מיד:

"בפיוט המרטיט 'ונתנה תוקף' לא כתוב רק מי ימות, כתוב גם מי יחיה, לא כתוב רק מי ינוע, כתוב גם מי ינות. לא כתוב רק מי יעני, כתוב גם מי יעשר. הימים הנוראים אינם רק ימים של עונש ודין, הם הימים שבהם נגזרים גם כל הדברים הטובים שיקרו לאדם בשנה הבאה. כדי להציג לפניכם תמונה אמיתית היה צריך האברך לפנות גם לאגודת 'בוני עולם' ולהביא את רשימת חשוכי הילדים שנפקדו,

לפנות לשדכנים ולקבל את רשימות מעוכבי הזיווג שמצאו השנה את זיווגם, לפנות לעמותות החסד ולקבל את שמות האנשים שכמעט פשטו את הרגל והשתקמו. לפנות לבתי החולים ולקבל את השמות של כל הרשימות האלו מול רשימת הנפטרים ולהניח לכם רק לראות. כי גם הדברים הטובים נגזרו בימים הנוראים, והכוח המעורר של הטוב לא מעורר אותנו רק רגעית כמו הפחד, אלא משפיע לאורך זמן".

אנחנו צריכים לדעת, ובעיקר להנחיל לילדים את הידיעה, שחודש אלול והימים הנוראים הם לא הזמן שבו יקבע מי ייהרג ומי לא, הם ימים מלאי תקווה. הם ימים שבהם יכולת להיגזר על האדם כל הישועות שהוא צריך להן. הם ימים שכל הדברים הטובים מתחילים בהם. ואם נזכה להראות לילדים את הטוב והתקווה שבימים, נזכה כמו שאמר מרן הרב שטיינמן, לעודד אותם.

(מתוך המבשר לבית)

<< המשך מעמוד 1

דברי חיזוק לבעל יסורים

נשאל רבינו: כיצד ניתן לחזק ולעודד אדם בעל יסורים, שמכל כיוונים 'לא הולך לו' - הן מצד הפרנסה, הן מצד המשפחה, וקעת גם הוא עצמו חולה מיוסר מאוד?

תשובה: צריך להביא אותו לידי כך, שיתבונן בדברים שכן יש לו ולאחרים אין. כגון, אם הוא נושם בכוחות עצמו, הרי הוא עדיף מאחרים שגם את זה אין להם. דבר זה לבד יש בו כדי להרים את רוחו ולעודד את נפשו של החולה.

"וְשִׁמְחָתְךָ אֶת דְּבָרֵי הַפְּרִיָה הַזֹּאת וְעֵשִׂיתָם אִתָּם" (דברים כ"ט, ח')

"א"ר אלעזר, כל המלמד את בן חברו תורה כאלו עשאו לדברי תורה, שנאמר 'ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם', רבא אמר, כאלו עשאו לעצמו שנאמר 'ועשיתם אתם' אל תקרא אותם אלא אתם" (סנהדרין צ"ט).

רבנו לומד עם בחורים בכולל חזון איש

בצעירותו שמש רבינו כר"מ בישיבת ויזניץ (בשנים תשי"ח-תש"כ) אחד מתלמידיו מאותם ימים, שח בערגה על הרגשת החביבות שנתן רבנו לבחורים החסידים. הם הרגישו במוחש את היותו 'שפל ברך':

וזכורה לו העובדה שכשלמדו מסכת ברכות, ניגש לדבר עם רבינו בלימוד (בדיני ברכות הנהנין), יחד עם תלמיד נוסף - הלא הוא מי שמשמש כיום כאדמו"ר מויזניץ שליט"א. אמר להם רבנו ששאלה זו נוגעת לחלק ה"הלכה", וצריך להקדיש לזה זמן מיוחד, והציע שיבואו אחרי הצהריים ללמוד עמו בכולל חזון איש. וכך הוה. במשך כשבוע למד רבנו עמם - "שני בחורים חסידים", בהיכל הכולל, ולימדם איך לומדים הלכה למעשה מהטור והשו"ע עד מסקנת הפוסקים. (שם)

(כל הדברים לוקטו מתוך הספר "הלכות שני")

(מתוך עלון נשיח בחוקי גליון 135)

בעיצומה של סעודת פורים, החל לצטט בעל פה את כל השורות הראשונות בגמרא, השניות ברש"י והשלישיות בתוספות, בכל דף עשירי, שבכל מסכתות השי"ס

מתיקות ועריבות התורה של מרן בעל שבט הלוי זצוק"ל

הרב מנשה גליקזאהן

"וְשִׁמְחֵתָ כָּל הָעָם" (דברים כ"ו, י"א)

האור החיים הקדוש כותב על הפסוק: "וגם ירמוז במאמר בכל הטוב אל התורה. כאומרם ז"ל (אבות פ"ו מ"ג) 'ואין טוב אלא תורה', שאם היו בני"א מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו

משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם."

דברי רבינו האור החיים הקדוש, צריכים להדהד בלב כל אחד ואחד. אין הכוונה להתמדה ושקידה בתורה גרידא, כי אם להגיע לידי הרגשת מתיקות ועריבות התורה, שעל כך כתב שהיו משתגעים ומתלהטים אחריה. בשורות הבאות נביא סיפורים מדהימים ממרן בעל שבט הלוי זצוק"ל. סיפורים אלו יהוו דוגמא מאלפת, מה היא הרגשת

מתיקות התורה, ויבטאו בצורה הולמת את המושג "היו משתגעים ומתלהטים אחריה". מובא בספר 'הפוסק'.

לימוד במסירות נפש מבלי להתייחס לצינה הרוסית

סיפר בנו הרה"ח ר' יוסף צבי וואזנר דבר פלא שסגירת המעגל שלו, נודעה לנו סמוך לפטירתו. "הנה אבי מורי נפטר עכשיו ל"ע מדלקת ריאות, לקחנו את הרופאים והפרופסורים הכי טובים בארץ בתחום זה. אחד מהרופאים המומחים, ד"ר סירקין שמו, חסיד ליובאוויטש, שהוא רופא באיכילוב למעלה משלושים שנה. כשדברתי עימו על מצבו של אבי, שאלנו באחת משאלותינו: 'האם לאביכם היתה פעם דלקת ריאות?', ענית לו שכן, לפני כשמונים ושתיים שנה כשלמד בישיבת חכמי לובלין. אמר לי הרופא: 'החיידיק עדיין בתוך גופו מאז'. לפליאתי האם ייתכן שחיידיק יקנן בגופו של אדם כל כך הרבה שנים, אישר לי הרופא והראה לי ממצאים מהבדיקה שמוכיחים כדבריו.

"סיפורי לו כעובדא הכי הווי, שכשאבי למד בימי בחרותו בישיבת חכמי לובלין ברשות המהר"ם שפירא, היה שם בלילות כפור אימים. (לובלין שכנה בגבול רוסיה) והנוהל בהיכל בית המדרש היה, שתנור ההסקה היה מופעל כבר מהשעה חמש לפנות בוקר, למשכימי קום הרוצים להכין את עצמם בלימוד כהכנה דרבה לתפילה. אבל לאבי לא הספיקה השעה. אמר לעצמו מרוב אהבת וחשקו לתורה הק': 'בשעה חמש לקום ללמוד- מידי מאוחר בשבילי, אין זה מספיק בשבילי!!!', ואכן האאמו"ר זצ"ל היה קם משעה אחת בלילה לאחר חצות, בלילות הקרים, ולמד במסירות נפש מבלי להתייחס לצינה הרוסית ששררה בחוץ. כעבור תקופה, קיבל דלקת ריאות חריפה ויצא מזה בחסדי ה' ובניסים ונפלאות. כשסיפר פעם אאמו"ר סיפור זה, סיים על כך: 'הייתי אז חולה מסוכן והרופאים כבר נואשו מחיי, ובחסידי שמים מרובים יצאתי מכלל סכנה, וניצלתי לפנים משורת הדין'. ועל זה אמר לי ד"ר

סירקין הנ"ל שהחיידיק הזה כבר שוכן בריאותיו זה 82 שנה! אין זה כי אם זכות לימוד התורה ששמרה עליו במשך שנים כה רבות, שלא יזיק לו החיידיק הזה", מסיים ר' יוסף. לדאבונו לא הצליחו להוציא חיידיק זה מגופו הק'; ונסתלק לגנזי מרומים.

גמרא ירושלמי על מגש האוכל

עוד מוסיף לספר הנגיד הרה"ח ר' יוסף צבי: "מגודל התמדתו הפלאית של רבינו בעת שהותו בישיבה ביח"ל, שאלתי פעם את אבי זצ"ל: מתי הספיק ללמוד תלמוד ירושלמי? הרי אין לומדים את זה בסדרי הישיבות? ענה לי אאמו"ר כי מטעם חינוך הוא יספר לי וכך סיפר: 'הסדר ביחד האוכל' בישיבה בלובלין היה, שלא חילקו מנות מרכזיות על השולחנות, אלא כל אחד מהבחורים היה לוקח מגש ועליו צלחת ושאר כלי

האוכל, והיו ניגשים אל עבר החלון שפנה מהמטבח לחדר האוכל, ושם הגישו את האוכל, לכל אחד ואחד מנתו. מדי יום היה משתרך תור ארוך של בחורים (כמה מאות במספר), לפעמים עד שהגיע תורי היה יכול לקחת עשרים דקות או חצי שעה. ורציתי לנצל את הזמן, הייתי מניח על מגש האוכל כרך של גמרא ירושלמי וכך באותן דקות יקרות, זכיתי לסיים את כל לימוד הירושלמי!"

המבחן של הרב בנגיס

עוד סיפר בנו הרה"ח ר' יוסף צבי וואזנר הי"ו, מעשה נורא ומסמר שיער: "לאחר נישואי בארה"ב, הייתי נוסע במטוס בכדי לבקר את אבי בארץ ישראל, באותן שנים היינו נוסעים במטוס מיושן, הטיסה ארכה כעשרים שעות, וכללה מספר נחיתות לצורך תדלוק. במהלך הטיסה הממושכת פנה אלי יהודי מבוגר ובעל צורה, ושאל אותי: 'ונגערמן, ווי זוי הייסט איר?'. (אברך איך קוראים לך?) אמרתי 'וואזנר'. ואז שאל האיש: 'אתה קשור לגרויסע- רב וואזנר' (-הרב וואזנר הגדול?). אישרתי את הדברים. ושכני לטיסה נרעש, הוא ביקש ממני להירגע מספר דקות, הוא היה סהרורי כולו, אחר כך פתח בסיפור שלו היה עד במו עיניו.

"והוא סיפר לי כי בחג הפורים של שנת ת"ש, עלה אבי לבית גאב"ד ירושלים, מרן הגאון רבי זעליג ראובן בנגיס, כשבידיו משלוח מנות. כידוע גאונותו של הרב בנגיס הייתה מבהילה. 'אני הייתי שם עם נכדי', סיפר האיש 'וראיתי שהרב בנגיס מצוי במצב רוח מרומם, לאחר שהתבסס כדת היום. כשראה את אביך, הוא פנה אליו בחביבות ואמר לו: 'מיינ שותף- שותפי לבית הדין- יישר כח שבאתם אלי. אני רוצה שנעבור כעת על השי"ס, ואתם תאמרו לי כיצד מתחילה כל שורה ראשונה של עמוד של עמוד א' שבכל דף עשירי של כל המסכת, כיצד מתחילה השורה השניה ברש"י, באותו העמוד, וכיצד מתחילה השורה השלישית בתוספות.' "אבא שלך', שיחזר האיש באוזני, 'היסס ואמר: 'זה ייקח לפחות

המשך בעמוד הבא <<<

לפתע חשה הרבנית שלא בטוב, רבינו לקח טקסי לד"ר שלזינגר בירושלים, שהיה רופאה של הרבנית לפני שהמשפחה עברה לבני ברק, על פי הזמנת החזון איש זצ"ל. הרופאה היה חמור סבר, ואמר קודרנית: "רבינער, אתה חייב להיות ערוך לכל תרחיש, הלב שלה כמו בלון. כבר לא לב, כל דבר יכול לקרות בכל רגע. ובכל מקרה", קבע, "היא לא תשרוד יותר מחמש שנים".

זה היה ביום האחרון של השבע ברכות בדרך חזור היתה דומיה, הרי שמעו דברים קשים. אחרי שעה שעתיים, גיסו שהיה ביפו, אמר לעצמו שצריך לחזק את הגיס ואת האחות אחרי כאלה דברים קשים. לקח אוטובוס מיפו לבני ברק, שאז היה מבצע לגמרי לא פשוט, והנה הוא נכנס הביתה, ורואה את הגיס הרב וואזנר יושב ולומד בניגון. נדהם מהמחזה שאלו מה קורה? "תראה", ענה לו רבינו, "שמעתי וגם אתה שמעת... אם יש מה לעשות צריך לעשות, ואם לא צריך ללמוד! זאת הדרך היחידה..."

שעתיים, ואני צריך עדיין ליטול ידיים לסעודת פורים. אולם הרב בנגיס זצ"ל לא ויתר, הוא התעקש ושלח את משמשו לבית אמך הרבנית וואזנר, להודיע שבעלה יתעכב במשך כשעתיים.

"בשעתיים הבאות ציטט אביך בע"פ את כל השורות הראשונות בגמרא, השניות ברש"י והשלישיות בתוספות, בכל דף עשירי שבכל מסכתות הש"ס, בברכות החל ובנדה כילה. אני הייתי זה ששלף מארון הספרים כרכי ש"ס, כרך אחר כרך כדי לוודא שאינו טועה. הוא לא טעה אפילו פעם אחת! כשסיים, נשק לו הרב בנגיס על מצחו ואמר לו: 'אשריי שזכיתי לשבת בבית הדין עם גאון עולם כמותך'. צריך לזכור שהוא היה אז אברך צעיר בן עשרים ושמונה בלבד".

צריך ללמוד, זאת הדרך היחידה... סיפור מדהים שהתרחש עם רבינו אישית, לימד מה זה כח התורה. היה זה בשנת תשי"ד התקיימה אז שמחת שבע ברכות של גיסו הרב גלבר שהתגורר אז ביפו, ושם שהה רבינו בשבעת ימי המשתה.

עצה כיצד נצליח לבנות "אלול" טוב. אנחנו מגיעים לאלול. קול השופר מזעזע אותנו וכל השיחות המוסריות ששמענו בישיבה צפות ועולות להן מאליהן. עם ישראל עבר שנה לא קלה וכל אחד ואחד מאיתנו הזדעזע השנה מצרות ואסונות של הכלל ושל הפרט. גם בלי האף והחימה ופחד המשפט, בעצם אנחנו רוצים להתחזק, לעבוד טוב יותר את הקב"ה ולנצל כל יום מימי הרחמים כמו שצריך.

אבל אז הלחץ, הריצה סביב עצמנו, החיים עצמם, טרדות היום-יום וכל מה שעובר עלינו מערבות לנו את הכל כמו עיסה דביקה אחת, כמו חלקי פלסטלינה שהתערבה לכדור אחד, בצבע עכור. פה אנחנו "חוטפים" תפילה טובה ושם שעתיים "תענית דיבור". כאן "סדר" לימוד אחד הלך לאיבוד בבטלה ושם גילינו את עצמנו מדברים לשון הרע במרץ רב ועסוקים בפיסת רכילות סנצסיונית ב"ענייני השעה". ושוב פעם אנחנו מתחזקים, ושוב נופלים, ולחוצים מהאלול, ומרוב לחץ לא מתחזקים למעשה, אלא רק עסוקים ב"במה להתחזק", והנה עבר לו עוד יום, ועוד יום, כמו נדנדה, עולה-יורד... --- "הושע נא נפש מבהלה..."

לחץ, בילבול ואי סדר בעבודת האלול משאיר אותנו תמיד עם קטעי-חיזוק, זעיר פה זעיר שם, סוג של טלאי ועוד טלאי. לכן כדאי לנו להצטרף לאנשי הסדר ולארגן לעצמנו, כמה שיותר מהר, דף מטלות מסודר. כיצד אנו רוצים שהאלול שלנו יראה, בלימוד, בתפילה, בברכות הנהנין, בבין אדם לחבירו, לאשתו, לבעל, לילדים. נתכנן את צעדינו בתבונה, אולי עדיף עם דף נייר וטבלאות לסימון, וכך ננהל את האלול שלנו, כמו כל בעל עסק שיש לו דו"ח הוצאות והכנסות מסודר. אולי, כך אני מקוה בשביל עצמי וגם בשבילכם, נגיע לראש השנה עם מטען רוחני עשיר יותר.

---ושיהיה לנו אלול מועיל!

להבליג, לוותר, לא להסתכל, לא לחשוב. כמה קל לברך "אשר יצר" או "שהכל נהיה בדברו" ברצינות ובכוונה, והרי לא תמיד עשינו את זה כהוגן...

כ"ק הגה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע מציע לנו לקבל קבלה פעוטה, אך עקבית, מאשר שנקבל צרור קבלות ולא נעמוד בהם. רבי חיים צאנזר ממשיך לנו משל נפלא, שמובא גם הוא בספר "שערי ארמון". מעשה בעני אחד שחזר על הפתחים וקיבץ נדבות. כשסיים לאסוף צדקה בעיר אחת, החליט לנסוע לעיר מרוחקת. היה בידו כסף להגיע לעיר הרחוקה בנסיעה במחלקה השלישית ברכבת, אך העני חמד לעצמו נסיעה מרווחת במחלקה הראשונה. אמר העני לעצמו: "אין לי כסף לנסוע מכאן ועד מחוז חפצי, אז אקנה כרטיס לשתי תחנות ובתחנה השניה ארד, אקבץ נדבות ואאסוף עוד כסף להמשך הנסיעה".

אמר ועשה. התרווח בנוחות במחלקה הראשונה ונהנה מהנסיעה, כמו העשירים הגדולים. כשעצרה הרכבת בתחנה השניה, הזכיר לו המבקר שעליו לרדת מהרכבת. קם העני, נטל את מטלטליו הדלים וירד מהרכבת. ואז חשכו עיניו. תחנה זו היתה באמצע הישימון, בלב המדבר...

מוטב לאדם לקבל על עצמו קבלה פעולה, של "מחלקה שלישית", ובלבד שיגיע בה למחוז חפצו. אך אם יקבל קבלה כבדה לזמן קצר מתוך רצון להמשיכה גם בעתיד, עליו לזכור ולהביא בחשבון שהתחנה הבאה תהיה במדבר. היא לא תהיה בימי ההתעוררות וההתרגשות של חודש אלול, ומי יודע אם יהיו לו אז כוחות נפש להמשיך בה גם כן...

הלחוצים

את הקטע הבא אני כותב, למען האמת, בעיקר לעצמי. ואם ישנם עוד יהודים שמזדהים איתי, אולי נוכל לדבר לעצמנו יחד ולטכס

חבל על כל יום!

הצטרף לתוכנית הלימוד על 'הדף היומי' ו'הדף היומי בהלכה'

חייג עכשיו: 02-560-9000

מהו הספר "בשר על גבי גחלים"?
מדוע שם רבינו תם לידו קערה עם זהובים כשישב ולמד?

”וְשִׂמְחָתָּ בְּכֹל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ” (דברים כ"ו, י"א)
ה"אור החיים" הק' כ' גם ירמוז במאמר בכל הטוב אל התורה, כאומרם ז"ל (אבות ו, ג) ואין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם
החיד"א ב"שם הגדולים" מביא שיש ספר ששמו "בשר על גבי גחלים", והוא ספר קדמון, מזכירים אותו הראשונים ונקרא כך הספר הנזכר שיטתו טעם כבשרא אגומרי. ובליקוטי מהרי"ל (אות עא) כתב: שנקרא כן מפני שמה שכתוב בו, יש בו סברא וטעם כבשר הנצלה ע"ג גחלים, ואינו מצוי ביננו, כי בעו"ה בגזירות נעלם ממנו והוא זה שהביאו בפוסקים "חיבור רב ביבי", והרבה נמצא במרדכי הגדול.
בליקוטי מהרי"ל (אות פג) כ' שמעידין על ר"ת, כשהיה רוצה ללמוד תמצית מהלכה חמורה היה נותן לפניו תל של זהובים לשמוח בהן ונתרחב לבו ולמד בכח.

”אֵלֶּה יַעֲמִדוּ לְבָרֶךְ אֶת הָעָם עַל הַר גְּרִיזִים” וְאֵלֶּה יַעֲמִדוּ עַל הַקָּלְהָהּ בְּהַר עֵיבָל” (דברים כ"ז, י"ב-י"ג)

דבר חידוש מצינו ברבינו בחיי (בראשית כ"ג, כ') שכ' שהר גריזים והר עיבל ששם כרתנו ברית וקבלנו עלינו התורה באלה, נקנה בכסף ע"י יעקב דכתיב עליו (בראשית ל"ג, י"ט) "ויקן את חלקת השדה אשר נטה... אהלו מיד בני חמור אבי שכם במאה קשיטה".
למד הרבינו בחיי שחלקת השדה אינה רק מקום הקבורה של יוסף לאחמ"כ והשדה שליחה, אלא כל הר גריזים והר עיבל שמב' צדדיה של שכם.

למי שייך הקרקע של הר גריזים והר עיבל?

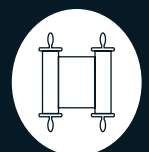
”פְּרִיָה אֶתְּהָ פְּכֹאֶךָ וּכְרִיָה... פְּצֹאֶתְךָ” (דברים כ"ח, ז')

רש"י מביא ע"ז מגמ' בבבא מציעא (קז). "שתהא יציאתך מן העולם בלא חטא כביאתך לעולם".
מבואר מכאן שכשאדם בא לעולם הוא ללא חטאים.
וכ' הרש"ש (בהגהת הגמ' שם) ש"מכאן סתירה קצת לבעלי דעת הגלגול", שאומרים שאדם נולד עם חטא כדי לתקנו.
וידוע דעת ספר העיקרים (להר"ר יוסף אלבו זצ"ל מאמר כ"ט) שכ' על ענין הגלגול: "מכל מקום הנפש שכבר שמשה בגוף האנושי והיתה בעלת בחירה, למה תחזור עוד אל הגוף, ובמה תוכן הטפה הזרעית לקבל הנפש שכבר שמשה בגוף יותר מלקבל הנפש שלא שמשה בגוף ולא היתה בעלת בחירה, והיותר רחוק מזה שיאמרו שנפשות האנשים מתגלגלות בגופות הבעלי חיים, והשם יודע", עי"ש.
אולם בכתבי האריז"ל והמקובלים הביאו את ענין הגלגול כדבר ברור ויסודי, ויש ליישב.

האם יש סתירה מחז"ל לענין הגלגול?

- מה ענינו של לבן הארמי, למקרא ביכורים, וליל הסדר?
- מדוע רק 'וידוי מעשרות' מסתיים בתפילה, ולא 'מקרא ביכורים'?
- מהו הטעם של ברכת הנהנין?
- מהי הסכנה בחסרון השמחה בעבודת ה'?

השאלות בפרשת השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

האם יש שייכות בין תפילין לקריאת שמע וליום הכפורים?

כתיבת תפילין שלא כסדרן ■ אמירת קריאת שמע על הסדר ■ סדר עבודת יום הכפורים
עשה את המאוחר ואחריו המוקדם האם נפסל גם המוקדם?

יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר, ואינו צריך להזות פעם נוספת מדם הפר, כיון שעכשיו נעשה כסדר שדם השעיר לאחר דם הפר, אף שכשנתנו היה שלא כסדר. הכלל שאם הקדים את המאוחר ואחריו עשה את המוקדם נפסל רק המאוחר ואלו המוקדם נהפך להיות ראשון למאוחר שעושה אחריו, מזה הוציא המשנ"ב שגם בכתיבת תפילין אם השלים את האות החסרה לפני שמחק את הכתוב אחריה, מועיל למחוק את מה שכתב בהמשך ולחזור ולכותבו והאות שהשלים נשארת במקומה בכשרות, אף שבשעה שנכתבה לא היתה כסדר.

בשו"ת תורה לשמה [שמיחוס להבן איש חי כידוע] סי' ח' דן בשאלה זו לגבי תפילין, והביא את הראיה מעבודת יום הכפורים בהקדים דם השעיר לדם הפר, ודן דאפשר שמדובר שאחר שהקדים דם השעיר, לפני שהזה מדם הפר נזכר בטעותו, וכיוון בדעתו לעשות מתחלה דם הפר ואחריו דם השעיר, ואז לא יהיה הוכחה לנדון התפילין, אך כתב דמסתימת הדברים משמע שגם אם נזכר לאחר שהזה מדם הפר מועיל לתת דם השעיר, וא"צ לחזור להזות מדם הפר, ועוד הביא ראיות מדברי הראשונים ע"ש באריכות, ובספרו שו"ת רב פעלים (או"ח ח"א סי' ד') כתב לדון בזה והביא כמה דעות הפוסקים, וכתב שמצא בשו"ת תורה לשמה כתב יד שהכשיר בזה, כידוע שרגיל להביא משו"ת תורה לשמה בשם אחר כדי להסתיר את המחבר לגודל ענוותנותו, ותורה לשמה מכרזת עליו בגלוי.

להלכה כתב מו"ר הגרמ"ש קליין שליט"א בספרו שאלת משה - שערי הכתב (שיעור כ"ז פ"ג) להכשיר בזה כמסקנת המשנ"ב ע"ש.

הבה ונלמד הלכה השייכת בהרבה גופי תורה, בסוגייתנו דף מט: אנו לומדים על מצוות שבהם הסדר מעכב, ביניהם עבודת יום הכפורים הסדר מעכב, ואם הקדים מעשה לחברו לא מועיל. המשנה ברורה (סימן ל"ב סכ"ג) מבאר את הדין בכתיבת תפילין שצריך להיות לפי סדר המילים והפרשיות כפי שכתובות בתורה, אם חסרה אפילו אות אחת והמשיך לכתוב אחריה, כל מה שכתב אחריה פסול, וצריך למחוק את כל מה שהמשיך לאחר האות שהחסיר, ולהשלים את האות ולהמשיך בכתיבה לפי הסדר.

אם כתב את האות שהחסיר ורק אח"כ מחק את מה שהמשיך שלא כסדר, האם צריך למחוק גם את האות שהחסיר, כיון שכתב אותה בשעה שהיה כתוב אחריה, או שמא כיון שמחק את ההמשך יוצא שהאות הזאת כתובה כסדר, ורק בהמשך יש חסרון ולא באות הזאת?

בזה נסתפק המשנה ברורה, ובתחילה כתב בביאור הלכה שגם האות פסולה כיון שכתב אותה לפני שמחק מה שאחריה, לפיכך צריך תחילה למחוק את ההמשך ורק אז להשלים את האות ולהמשיך בכתיבה, אך בהערה חזר וכתב שכן מועיל גם כשכתב את האות החסרה לפני המחיקה.

והביא ראיה מהלכות קריאת שמע (סימן ס"ד) שמבואר שם שצריך לקרוא את הפסוקים לפי סדר, כלומר קודם 'ואהבת' ואח"כ 'והיו הדברים' וגו', ואם קרא 'והיו הדברים' ואח"כ 'ואהבת', כתב שם הביה"ל שצריך לחזור על הפסוק 'והיו הדברים', אבל א"צ לומר מחדש 'ואהבת', שכבר יצא בפעם הראשונה, אף שכשקראה לא היתה לפי סדר, שאמרה אחר פסוק 'והיו הדברים', עכשיו זה כסדר. והוכיח שם מהלכות יום כפור שאם הקדים דם השעיר לדם הפר,

היכן ניתן להאזין לשיעור יומי מקוצר בהלכות שבת?

היכן ניתן בכמה דק' לרכוש ידיעות מקיפות בהלכה?

האזינו עכשיו לשיעורי

הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א

5-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

077-2613337

המתנות

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי נסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

<p>מתנה בשווי 533 ש"ח מסלול מס' 15</p> <p>בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו' ספר 'חפץ חיים' כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 533 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 514 ש"ח מסלול מס' 3</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר ספר 'חפץ חיים' 'דרש דוד מועדים' 2 כרכים סכין לחלות מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 514 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 508 ש"ח מסלול מס' 14</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון' סכין לחלות מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 508 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 320 ש"ח מסלול מס' 1</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר בהוצאת 'דרשו' כרטיס להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 320 ש"ח</p>
--	---	---	---

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

בדרך אליכם

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך: **1.052 ש"ח**. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה. **הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.**

התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
מסלול מס **16**

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
מסלול מס **7**

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 ספר 'חפץ חיים'
 הספר החדש 'מועד לדוד'
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח
מסלול מס **6**

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 486 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח

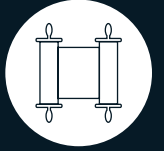
מתנה בשווי 594 ש"ח
מסלול מס **5**

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 450 ש"ח

מקבלים:
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

האם יש חומרה מיוחדת באיסור 'שהייה' בתנור חשמלי? כבתה הלהבה בכיריים – האם מותר להעביר את הסיר לכיריים אחרות? האם מותר להזיז את סיר על גבי ה'בלעך' ממקום למקום?

איסור 'שהייה'

- יש אומרים שתבשיל המבושל במקצת, במידה כזו שראוי להיאכל בשעת הדחק, אין בו איסור שהייה. השולחן ערוך מביא דעה זו בשם 'ש אומרים', והרמ"א כתב שהמנהג להקל כדעתם.
- 'מבושל במקצת' הנ"ל - נחלקו ראשונים בהגדרתו, אם מדובר בשליש מהבישול המלא של התבשיל, או במחציתו. ולמעשה, לכתחילה נדרשת מחצית הבישול, ובשעת הדחק, יתכן שניתן להקל.
- כפי שלמדנו, אסור להשהות מערב שבת תבשיל על גבי הכירה, אלא אם כן הכירה 'גרופה וקטומה'. וכיסוי הכיריים בטס מתכת, העשוי פח או נחושת, ומכונה 'בלעך' - נחלקו הפוסקים אם הוא מועיל להתיר את איסור השהייה.
- התנור שבימי חז"ל, החמירו בו חז"ל בנוגע לאיסור 'שהייה', אולם התנור החשמלי שבזמננו - לכל הדעות, דינו ככיריים.
- מי שעבר בשוגג על איסור 'שהייה' - אם התבשיל היה מבושל לגמרי, מותר לאוכלו בשבת. ואם עבר במזיד - אף אם התבשיל היה מבושל לגמרי, אם תוספת הבישול רצויה - אסור לאוכלו.

איסור 'חזרה'

- הנחת תבשיל בשבת על גבי האש אסורה אף כשהוא מבושל לגמרי, ואיסור זה מכונה איסור 'חזרה', או 'נתינה בתחילה'. והוא חמור יותר מאיסור 'שהייה' - שהשוגג דינו כמזיד (ראה לעיל).
- המסיר סיר ובו תבשיל מעל הפח ('בלעך') או הפלטה החשמלית, בשבת - כל עוד הסיר בידו, ודעתו להחזירו למקומו, ראשי להחזירו; ובלבד שמדובר בפח ובפלטה שאין בהם איסור 'שהייה'. ואם כבתה להבת הכיריים שמתחת לפח, או הפלטה החשמלית - נחלקו הפוסקים אם הסיר נחשב כמונח על הקרקע.
- סיר המונח בשבת על הפח שעל גבי הכיריים במקום שאינו כנגד הלהבה - נחלקו הפוסקים אם מותר להעבירו בשבת למקום שכנגד הלהבה.
- יש אומרים שאיסור 'חזרה' קיים גם בערב שבת, בסמוך לשקיעת החמה, וניתן להחזיר סיר רק לאש שאין בה איסור 'שהייה'. אולם, תנאי ההחזרה בשבת - שהסיר לא יונח על הקרקע, ושיהיה בדעתו להחזירו - אינם נדרשים בערב שבת אף לדעה זו. וכמו כן, יש אומרים שאיסור החזרה בערב שבת אינו אמור אלא בתבשיל המבושל לגמרי, אשר בו יש לחשוש שיכשלו בהחזרתו גם בשבת.
- יש אומרים שתנאי ההחזרה בשבת הנ"ל נדרשים רק כשסיר את הסיר מבעוד יום ומחזירו בשבת, אבל אם הסיר את הסיר בשבת עצמה - מותר להחזירו בכל מקרה. ורוב הפוסקים חולקים.
- תבשיל שאין בו איסור 'בישול' מותר להניחו בשבת על גבי סיר מלא העומד על גבי האש, ואף אם האש אינה מכוסה. אולם, אסור להניח את הסיר על גבי סיר אחר כאשר חלק מהסיר העליון שוקע בחלל הסיר התחתון, כיון שאין בזה שינוי מהותי מדרך הבישול הרגילה.

איסור 'הטמנה'

- חכמינו ז"ל אסרו להטמין סיר ובו תבשיל בדבר המוסיף חום לתבשיל, אפילו מערב שבת; ובשבת עצמה - אף בדבר שאינו מוסיף חום. ונחלקו הפוסקים אם 'הטמנה במקצת' אף היא אסורה.

גלין רב"ע
שנה ו' תשע"ז

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קלייטן על ואישור לשרתמש בתמונה

סיפורי חז"ל

שמחה של מצוה

מעשה בחסיד שחי בזמן שבית המקדש השני היה קיים, (יש אומרים שזה היה רבי יהודה בן בבא) שיצא יום אחד אל שדהו לראות אם פועליו כבר סיימו לקצור את הקצירה, וראה ששכחו עומר אחד, שמח החסיד שמחה גדולה, קרה לבנו ואמר לו: ראה! זכותי במצווה ואני שמח מאד, כתוב בתורה "כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר וגו' לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה ולמען יברכך וגו', לכן, עלה בני לבית המקדש ושם תקריב בשבילי קורבנות, פר אחד לעולה ופר אחד לשלמים, עלי להודות להקב"ה על המצווה שבה זיכה אותי. אמר הבן: אבא, את שמחתך אני מבין, עומר זה יהיה לעניים כמו שצוותה התורה, אבל מדוע אתה שמח על מצווה זו יותר מאשר על מצוות אחרות שאתה מקיים? עד עתה לא ציית עלי להקריב פרים על קיום מצווה. הסביר לו החסיד: את כל המצוות אנו מקיימים ברצון ובכוונה תחילה, אבל מצווה זו אי אפשר לקיים בכוונה תחילה, כי ברגע שאתה רוצה להשאיר עומר בשדה בשביל העניים, הרי לא תהיה זו שכחה, מן השמים זיכוני במצוות "שכחה" זו, ואפילו שלא התכוונתי לכן, הבטיח הקב"ה ברכה על קיום מצווה זו, לכן אני שמח וביקשתך להקריב קרבנות.

פרשת השבוע

צעיר לימים מבעלי כח וגבורה יותר מכם, שהרי אתם נראים זקנים. ענה לו הגאון, דע, לא מפני הכח הגופני שלי ברחו, אלא מפני עוון של תפילין שבראשי ברחו, וכן אמרו חז"ל (ברכות ו') מנין שהתפילין עוז הם לישראל, דכתיב "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", ותניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש, לכן כאשר ראו את אור קדושת התפילין שלי ברחו. אמר לו העגלון, רבינו ילמדנו דעת, הלא גם אנכי הייתי לבוש בתפילין על ראשי, ולמה לא יראו מפני סגולת תפילין שלי? ענה לו הגאון, דע כי הלא חז"ל אמרו אלו תפילין שבראש ולא אמרו תפילין שעל הראש, כי קדושת מצות תפילין צריכה להיות בפנימיות הראש, האדם צריך להניח את התפילין כדין ובכוונה של מצוה, אמנם אצלך היו התפילין רק על הראש כמצוות אנשים מלומדה, בלי שום כוונת המצוה, ולכן לא יראו הגולנים ממך.

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כ"ח - י') מסופר: כאשר הגה"ק רבי אריה לייב בעל ה"שאגת אריה" זיע"א היה רב בעיר וואלוזין, יצא פעם לדרך והיה יושב תחת אוהל העגלה, מעוטר בטלית ותפילין ולמד שם. גם העגלון היה לבוש בתפילין והתפלל. כשנסעו בדרך ליד יער אחד יצאו מתוך היער חמישה גולנים עם כלי זיין בידם, עצרו את הסוסים ואמרו לעגלון, תן לנו את המעות הנמצאות בידך. בעל ה"שאגת אריה" אשר העמיק בלימוד, לא שמע ולא ראה אותם, עד שהתחיל העגלון לצעוק רבי, אוי נא לנו כי בסכנה גדולה אנחנו. הגאון הטח את ראשו מתחת אוהל העגלה והביט עליהם לראות מי המד. כשראו אותו הגולנים, מיד נפלה עליהם אימה ופחד וברחו כולם לתוך היער. לאחר שחלפה הסכנה, פנה העגלון ל"שאגת אריה" ושאל אותו, רבי, הגידו לי, מפני מה יראו מפניכם יותר ממני? הלא לפי ראות עינם ראו כי אני איש

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 7:30 ת"א: 7:32 ר"ת: 8:10

פרשת כי תבא

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:18 ת"א: 6:34

דרכו יצא הקיסר החוצה, יבוא הוד מלכותך אלי הביתה אמר הזקן לקיסר, אין זה נאה לשליט בוהמיה להיראות במצב כזה בחצר המלכות, אני אשלח מיד לקרוא לספר שיספר את הוד מלכותך ולחייט שיתפור בגדי מלכות הולמים, בינתיים יתרחץ הקיסר וינוח מעט במיטה נוחה. הקיסר רודולף לא נתן לזקן שיבקשו הרבה, הוא ניגש אל בית הזקן, התרחץ ונשכב במיטה. הזקן ציווה למשרת להכניס שני מגשי כסף ולהעמידם ליד המיטה, שני מגשים אלה בשביל מה? שאל רודולף לאחר שפשט את עצמותיו הכואבות במיטה הנוחה. אחד בשביל השערות של הוד רוממותך, והשני בשביל הציפורניים שלו. השיב לו הזקן. איש אינו רשאי לראות את המלך במצב בו הוא נתון עתה, הוסיף. אסיר תודה אהיה לך לעולמים, אמר הקיסר רודולף ליהודי הזקן כשדמעות מנצנצות בעיניו.

משהתעורר הקיסר מחלום הבלהות היו עיניו אדומות מבכי, הוא התישב על המיטה ולהשתוממותו הרבה, ראה על אדן החלון שני מגשי כסף, רק האיש הקדוש רבה הראשי של קהילת פראג, יוכל לפתור לי את חלומי, חשב הקיסר. באותו הרגע נשמעה הפיקה בדלת והמשרת שנכנס, הודיע כי הספר המלכותי הגיע וכי גם החייט של החצר נמצא במקום. שיכחו שניהם, קרא רודולף, ואתה שלח מהר לקרוא לרבה הראשי של פראג, שיבוא אלי ללא דיחוי, אני מוכרח לראות אותו תיכף ומיד. משנכנס המהר"ל אמר לו הקיסר דרך שחוק, איך זה שהרב הראשי לא הכיר את הקיסר אתמול בלילה? אבל הקיסר הלא השתנה כל כך, היתה תשובתו רבת המשמעות של המהר"ל, אני רוצה לשמוע יותר אמר הקיסר לרב, והרב המשיך ואמר: הקיסר הלך לישון אתמול עם מחשבות זרות ולא טובות בראשו, וכי מה שם הקיסר מראשותיו לפני שהלך לישון? עתה נזכר הקיסר בנייר שאשתו נתנה לו לפני לכתו לישון, הוא הוציא מתחת לכר את פקודת הגירוש וקרע אותה לגזרים. אני נשבע שלעולם לא אוציא שום גזירה נגד היהודים, הבטיח חגיגית, הקדוש ברוך הוא שהוא מלך מלכי המלכים, ישלם לך גמול טוב על יחסך אל היהודים, אמר המהר"ל לקיסר, כי השם יתברך משלם מידה כנגד מידה, ע"י הצלת אחיי היהודים מסכנה גדולה, הציל הקיסר את עצמו מסכנה כפי שהראו לו בחלום. מאותו היום התיידד הקיסר רודולף עם היהודים עוד יותר מאשר מקודם, הוא היה ידידו האישי של המהר"ל שעמד על משמר עניני היהודים אשר בפראג, הקיסר לעולם לא שכח את חלום הביעותים, ועזר תמיד להמהר"ל לסכל את מזימותיהם של שונאי ישראל.

חלום המלך ביטל גזירה

סיפור זה התרחש לפני למעלה מארבע מאות שנים, ביום חורף בהיר אחד הגיע בשעות הבוקר המוקדמות שליח מלכותי אל ביתו של המהר"ל הקדוש מפראג זיע"א, (יומא דהילולא שבת קודש ח"י אלול) והזמינו לבוא תיכף ומיד לארמון המלכותי ולהתייצב בפני הקיסר רודולף השני. המהר"ל קיבל את ההזמנה והלך מיד אל הקיסר, משהגיע לארמון, הסתגר אתו הקיסר לשעה ארוכה, כשמלבדם אין איש בחדר, איש לא ידע מדוע הוזמן המהר"ל ומה היה נושא השיחה שנמשכה זמן כה רב. אולם כעבור שנים התהלך בפראג הסיפור הבא. בחצר המלכות היו שרים אחדים שלא היו ידידי היהודים, הם לא יכלו לסבול את הכבוד הגדול שרחשו תושבי פראג יהודים כגויים לרבה של פראג המהר"ל, כמו כן חרה להם שגשוגה והתפתחותה של הקהילה היהודית תחת הנהגתו של המהר"ל שנחשב בעיני הגויים כאיש קדוש. בקיצור הם רצו לגרש את היהודים יחד עם רבם הנערץ, אולם ביודעם כי הקיסר לא ירצה להסכים לגזרה אכזרית כזו ללא כל סיבה מוצדקת, הפעילו השרים את השפעתם על המלכה שהיא תשפיע על רודולף שיחתום על הגזירה.

לעת ערב ניגשה המלכה אל רודולף, והגישה לו פיסת נייר עליה היתה כתובה הגזירה לגירוש היהודים, הכל היה מוכן, רק חתימת הקיסר היתה חסרה, היא החלה לשדל אותו לחתום, אולם הוא לא רצה בשום פנים ואופן. לאחר הפצרות מרובות לקח רודולף את הנייר ואמר כי הוא יחשוב על זה ובבוקר יחתום על המסמך. בלילה ההוא לא נדדה שנת המלך, להפך הוא ישן שינה עמוקה ובחלומו ניהל מלחמה עם מדינה סמוכה למדינתו, אולם לרוע המזל נחל תבוסה בקרב, נלקח בשבי, והושם בבית סוהר, שם עתיד היה לבלות את שארית ימיו, ורק המות יגאלנו משם. ישב לו הקיסר רודולף השני, בחלום כמובן, שנים על גבי שנים בכלא, לחם צר ומים לחץ היו מנת חלקו, והוא הביט בערגה דרך הסורגים אל עולם החופש והדרור. עד שיום אחד עבר במקום יהודי זקן בעל הדרת פנים, שנעמד במקום והסתכל ארוכות על הקיסר השבוי. הקיסר שמח מאד לאורח הנדיר וקרא לו להתקרב אל הסורג, "אני הקיסר רודולף מלך בוהמיה" קרא אל הזקן, "האין אתה מכיר את הקיסר שלך?" "הקיסר השתנה מאד", ענה הזקן בעצב, אך הקיסר נשבע לו כי הוא המלך והתחנן לו שישחרר אותו מהכלא. הזקן חבט במקלו פעמים אחדות בקיר הכלא, וראה זה פלא, בקיר הבית נוצר סדק

משל ונמשל

מיהו ידידו האמיתי של האדם

משל לאדם אחד שהיו לו שלושה ידידים, ראובן, שמעון ולוי. את ראובן הוא אהב מאד ונראה היו לו כי האהבה היא הדדית, גם שמעון נחשב בעיניו לידיד טוב, אם כי לא ידיד נפש כמו ראובן, עם לוי היו לו יחסים רופפים יותר מאשר עם שאר ידידיו, ומעולם לא החשיב במיוחד את הקשרים ביניהם. יום אחד נקרא האיש להתייצב לפני המלך. סיבת הקריאה אל המלך לא היתה ידועה לו, והאיש נבהל מאד וחשש מפני הצפוי לו. אולי הלשינו עליו וצפוי חלילה לעונש מוות. בצר לו פנה אל חבריו בבקשה לבוא עמו אל המלך ולהמליץ טוב בעדו, לתדהמתו הרבה סירב ראובן, שאותו החשיב לידידו הנאמן לבוא עמו. גם שמעון חברו השיב את פניו ריקם, הוא אמנם הסכים לבוא עמו כברת דרך, אולם מראש אמר לו כי הוא מוכן ללוותו רק עד שער המלך, כי הוא חושש להיכנס פנימה. בלית ברירה פנה האיש ללוי, למרות ששני הידידים הגדולים סרבו להיכנס עמו אל המלך, ניתן היה לצפות שהשלישי בוודאי לא יסכים, והנה, להפתעתו הרבי נענה לוי ברצון, הסכים לבוא עמו אל המלך ואף הבטיח לעשות כל מאמץ כדי ללמד עליו סגוריה. בסופו של דבר ראובן כלל לא הטריח עצמו ללוות את ידידו, שמעון ליווה אותו עד פתח ארמון המלוכה כפי שהבטיח, אולם לא נכנס פנימה, ולוי נכנס אל המלך, המליץ טוב בעדו והצילו. אז התברר שהידיד האמיתי אשר מוכן להשיט יד ולסייע בעת צרה, הוא דוקא אותו אדם שמתחילה לא חשבוהו לאוהב מסור כמו האחרים.

והנמשל: הממון החביב על האדם ביותר דומה לראובן, במשך כל ימי חייו מתחזה הממון כידיד דגול של האדם ומוליכו שולל, לאדם נדמה כי על ידי העושר הוא מבטיח את עצמו מפני צרות וסבל, אולם יום המוות שהוא שעת מבחן לידידות אמת, חושף את המציאות האמיתית, וכמאמר התנא: בשעת פטירתו של אדם אין מלווין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד (אבות פ"ו), הכסף אינו עומד לימינו של האדם בעת צרה קשה זו והוא אפילו אינו מלווה אותו בדרכו האחרונה. בני המשפחה והידידים משולים לשמעון במשל הנ"ל, הם אמנם לא נוטשים את האדם בעת פטירתו, הם מבכים אותו ומלווים אותו עד לקבר, אך שם הם נפרדים ממנו ועוזבים אותו לנפשו, תורה ומעשים טובים בלבד, כלשון המשנה במסכת אבות, הם הידידים הנאמנים הממשיכים ללוות את האדם עד לפני כיסא הכבוד.

(בשם החפץ חיים זיע"א
יומא דהילולא כ"ד אלול)

חשיבותם של אומרי תהלים (לחודש אלול)

איש היה בעיר פרעמיסלא, ור' יהודה שמו, היה איש תם וישר וירא אלוהים, ולו אשה כשרה ותמימה, ששלחה ידה במסחר השמרים, וכלכלה את המשפחה, והוא ישב בבית המדרש, מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין, ועסק בתפלה ובאמירת תהילים בקול ובניגון, והיה מונה את המילים כאדם המונה מטבעות זהב. וכל כך היו חביבים עליו שירי דוד המלך עליו השלום, עד אשר לא עבר עליו יום אחד, שלא יהא אומר אותם כולם, ובשבת ובחג היה מסיים את מזמורי תהילים פעמיים. ר' יודיל היה מכובד על הבריות, כי ידעו את ישרו ותום לבו. בני עירו כבדוהו, אולם הוא הצניע לכת עם אלקים ואדם, אהב את ה' בכל לבו, ועבד אותו בכל נפשו, ושפך את לבו יום יום לפני יוצרו במזמורי תהילים. הגיעה שעתו של ר' יודיל להסתלק מן העולם, הזקנה קפצה עליו, והוא חלה ונפל למשכב. שכב על המיטה, ופיו לא פסק מלומר תהילים. כך חזר על מזמורי תהלים בימי חוליו בלי הרף. וכשנפטר בשביעי של פסח, יצאה נשמתו בטהרה כשהפסוק האחרון של ספר התהלים בפיו. כל בני העיר התאבלו עליו, והורידו דמעות על אדם כשר שמת, וכאשר הוליכוהו לבית החיים הלכו כולם אחרי מטנו, ולוו אותו עד בית העולם. ויהי בלכת המלווים, וישאו את עיניהם ויראו, הנה גדוד צבא בא מן הדרך רוכבים על סוסים אבירים, מלובשים שריונים, וכובעי נחושת על ראשם, וחרבות ארוכות על ירכם. כאשר קרבו אנשי הצבא אל המון המלוים, ראו האנשים שכלי זמר שונים על שכם הרוכבים. ויגש אליהם ראש הגדוד וישאל אותם: "למה התאספתם פה כולכם?" ויאמרו לו: "איש חסיד נאסף היום אל עמו, וכל בני העיר מלוים אותו לבית מועד לכל חי, עושים אנחנו חסד ואמת עם איש ישר, שעבד את אלוהיו באהבה וביראה, ולא פסק מלומר תהילים." כאשר שמע שר הגדוד את הדברים האלה אמר: "אם כן, ראוי האיש הזה שבני אדם יכבדו אותו, וגם עלינו לחלוק לו כבוד." ויפן אל המנצחים בכלי שיר, ויצו עליהם לעמוד בראש המלוים, ולנגן לכבודו של אותו צדיק, עד אשר יביאו אותו לקבר ישראל. כראות המלוים את אנשי הצבא, הבאים בכלי שיר, ויסוגו אחור. המנגנים הלכו בראש לפני המטה, והתחילו לנצח בנגינות מזמור שיר. וילכו ויבואו אל בית העלמין, ולא פסקו מלנגן את נגינותיהם, עד הקבורה. ובהיות האנשים עושים את מלאכתם, וקוברים את מתם, נעלמו אנשי הצבא, ואיש מן הנאספים לא ראה אותם בלכתם. ויהי הדבר הזה לפלא בעיניהם, וישאלו איש את רעהו מי הם החיילים האלה, מאיזה מקום באו, ולאיזה מקום הלכו, אך איש מהם לא ידע מענה. ויצאו מבית הקברות, וישאלו את העוברים והשבים, אם לא ראו גדוד רוכבים בדרך, וכולם ענו ואמרו: "לא ראינו ולא שמענו." ויתפלאו האנשים לשמע הדברים האלה, והרבה מהם הצטערו מאוד על אשר נגנו לכבוד הנפטר, וראו בה מעין פגיעה בכבודו, כי לא שמעו עוד מימיהם, שמנגנים ינצחו בכלי שיר על קברו של אדם מישראל. ותהי כל העיר כמרקחה. ויבוא ר' יהודה אל רב העיר בחלום הלילה ויאמר אליו: "אל תצטערו, דעו לכם ששר הגדוד, אשר בא לקראתכם בלכתכם אחרי מטתי, היה דוד המלך עליו השלום. הוא יצא עם כל החבריא שלו, לקבל את פני ברגע צאתי מן העולם, והם כבדו אותי במזמוריהם הנעלים, אותן הנגינות שבהן שר נעים ומירות ישראל את מזמורי התהלים, בשעה שיצאו מפיו בפעם הראשונה. וכל הכבוד הזה בא לי, על אשר כבדתי את השי"ת במזמורי תהלים, כל ימי היותי על הארץ." ויהי בבוקר ויקרא הרב את כל העם, ויספר להם את דברי החלום, ויאמר אליהם: "ראו עד כמה גדולה היא זכותם של אומרי תהלים, שדוד המלך בכבודו ובעצמו, בא עם המשוררים והמנגנים שלו, לנצח בנגינות לפני אדם פשוט, שרוממות אל בגרונו ושירי תהלים בפיו."

צִין אדם לחברו

הכרת הטוב לבורא העולם

ולצמחים שהצמיח

בירושלים חי יהודי צדיק וגאון מופלא ששמו רבי ישראל זאב גוסטמן שהיה ראש ישיבה מפורסם ודיין בבית דינו של הגה"ק רבי חיים עוזר זיע"א. מידי פעם הגיעו בני אדם לביתו וראוהו משקה את עצי וגידולי הגינה שבחצר ביתו, הם הרגישו כמובן אי נעימות, ואחד מהם הציע שתלמידי הישיבה הם שיעשו את המלאכה שאינה יאה לראש ישיבה, אך הרב גוסטמן אמר להם בפסקנות שלא יתן לאף אחד לגזול ממנו את המצוה של "הכרת הטוב". כולם השתוממו מה הקשר בין הכרת הטוב לבין השקיית עצי הגינה? והרב גוסטמן אמר להם אספר לכם סיפור: כידוע לכם הייתי תלמיד הגאון האדיר רבי חיים עוזר זצ"ל עוד לפני מלחמת העולם השנייה, הייתי נוהג לשוחח אתו ולהתפלפל עמו רבות בדברי תורה, יום אחד טיילנו ביער אגב דברי תורה, ולפתע הצביע רבי חיים עוזר על שיח מסוים ואמר לי, אתה רואה, מזה תזוהר, לעולם אל תאכל מעלי השיח הזה משום שהם רעילים. הבטתי בו בתדהמה, לא הייתי ידוע בתור אחד שנוהג לאכול שיחים לארוחת בוקר או כל ארוחה אחרת, לא הבנתי מה הוא רוצה ממני, אבל ר' חיים עוזר המשיך לשיח אחר, את השיח הזה אתה יכול לאכול בשקט, אם זה לא ירוק כדאי לך לאכול, זכור את זה היטב. הבנתי שר' חיים עוזר לא מדבר סתם, והתחלתי לשתף איתו

פעולה, איך אוכלים שיח? שאלתי, הוא הסביר לי מה עושים בעלים, כיצד טוחנים אותם באצבעות עד דק, ומערבבים במים, הוא הסביר לי כיצד מחממים את העלים באש ובשמש, והסביר לי איזה חומרים יש בתוכם, נדהמתי מבקיאותו. גם למחרת יצאנו אל היער והוא הראה לי עשרות שיחים וצמחים, פטריות וכו', והוא אף נתן לי סימנים מזהים מהו צמח רעיל ומהו בריא ומזין, אפשר לומר שעברתי קורס קצר לזיהוי הצומח בלי לדעת מדוע זה נחוץ. שלשה חדשים לאחר מכן כבשו הגרמנים את העיירה, ואני הצלחתי בחסדי ד' לברוח ליער עם מספר בחורים, כעבור יום אחד חשנו רעב איום, ואז הבנתי לראשונה היטב מהו הצורך שראה ר' חיים עוזר בשעתו ללמדנו תורת השיחים, התחלתי לבחון את העצים ובתוך כדי הליכה אמרתי לחברי את זה תקטפו, בזה אל תגעו, הם הביטו בי כמשוגע, אך לבסוף רקחתי לי מרקחת והגשתי להם לאכול, הם אכלו שבעו ואפילו הרגישו שנכנסו בהם כוחות חדשים. רק אז סיפרתי להם בזכות מי אני בקי בכל תורת הצמחים, מהצמחים האלה ניוונו כל ימי המלחמה, וב"ה עליתי לארץ ויש לי תלמידים כאלה חביבים, כל כך חביבים שבודאי לא יגזלו ממני את מצות "הכרת הטוב" לבורא העולם ולצמחים שהצמיח שהצילו את חיי. האם אינכם חושבים שלהשקות צמחים זה הכרת הטוב ראויה.

תילולא דצדקיא

יום שבת קודש י"ח אלול
רבינו המהר"ל מפראג רבי יהודה ליואי
ב"ר בצלאל (שס"ט)
הרה"ק רבי יוסף מאוסטילא ב"ר מרדכי
מנעשחזיו (תק"צ)

יום שלישי כ"א אלול

רבינו יעקב סג"ל מולין ב"ר משה
(מהרי"ל - ה"א קפ"ז)

הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ ב"ר נתן
נטע (אורים ותומים - תקכ"ד)

הרה"ק רבי דב בעריש מאלעסק ב"ר
שלמה לוצקער (תר"י)

יום רביעי כ"ב אלול

הרה"ק רבי מרדכי דוב מהורונסטייפליע
ב"ר משולם זושא (תרס"ג)

הרה"ק רבי פינחס מקינצק ב"ר נתן דוד
משידלאווצע (תרס"א)

יום חמישי כ"ג אלול

הרה"ק רבי יוסף משה משאלויץ ב"ר
אלקנה (ברית אברם - תקע"ה)

הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק ב"ר
פינחס (תקפ"ו)

יום שישי כ"ד אלול

הגה"ק רבי יוסף באב"ד ב"ר משה
(מנחת חינוך - תרל"ד)

הגה"ק רבי ישראל מאיר הכהן מראדין
ב"ר אריה יהודה לייבוש (חפץ חיים -
תרצ"ג)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטיבין שליט"א
מח"ס "גם אני אדון" ו"מפרסם יוסף הדר"ם על המצוות.

דברי תורה באמצע הסעודה (א')

א) מצוה על כל אדם ללמוד תורה על
שלחנו, שכל שלחן שלא אמרו עליו דברי
תורה, כאילו אכלו מזבחי מתים. (אבות פ"ג
מ"ג)

ב) אינו יוצא בדברי תורה במה שמברך
ברכת המזון. (משנה ברורה סימן ק"ע ס"ק
א')

ג) טוב לומר אחר ברכת המוציא מזמור ה'
רועי לא אחסר, דהוא דברי תורה ותפילה
על מזונותיו (משנה ברורה שם)

ד) אם מהרהר בדברי תורה יצא.
(כף החיים סימן קנ"ז ס"ק ט"ז)

ה) בדיעבד יוצא באמירת "מים אחרונים
חובה". (בן איש חי, שנה ראשונה, פרשת
שלח אות ז')

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

התקבלה תרומה מאת
הר"ר ישראל יהושע טייטלבוים
לרגל אירוסי בתו תחי' למזל טוב
ויזכו לרוב תענוג ונחת מכל יוצ"ח

פְּרֻשֶׁת כִּי תָבֵא | תשע"ז

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמְרֵי עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיּוֹן

יִצְחָק אֲרִיאֵל ע"י בֵּית הַכְּנִסִּית שְׁכֻנַת עֵין חַמְדָּה - אֲבִשְׁרֵת צִיּוֹן

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשֶׁת כִּי תָבֵא – הַשְּׂמִיחָה בְּקִיּוּם הַמְצוּוֹת

"תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב" (דברים כח, מז)

שנאמר: "חיים בְּרָצוֹנוֹ (תהלים ל, ו)". ועל כן אמרו רז"ל: "כל הקובע סעודה בערב יום הכיפורים, כאילו הצטווה להתענות תשיעי ועשירי והתענה בהם, כי הראה והוכיח לעין כל את שמחתו בהגיע זמן כפרתו, ותהיה לו לעדה על דאגתו לאשמתו ויגונותיו לעוונותיו".

סעודת ערב יום הכיפורים, הנעשית בשמחה גדולה, מעידה על שמחתו של אדם בכפרת העוונות, וממילא - על כאבו העז וצערו הגדול טרם כופר העוון. זו סיבה אחת לחשיבות הסעודה.

והסיבה השנייה, כי בשאר ימים טובים אנחנו קובעים סעודה לשמחת המצווה, כי יגדל וישגה מאוד שכר השמחה על המצוות, כמו שנאמר "וְעַתָּה עִמָּךְ הַנִּמְצָאוֹ פֹה רְאִיתִי בְּשִׂמְחָה לְהִתְנַדֵּב לָךְ (דברי הימים א' כט, יז)".

ועוד נאמר "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב (דברים כח, מז)", ומפני שהצום ביום הכיפורים, התחייבו לקבוע סעודה על שמחת המצווה בערב יום הכיפורים".

הרי אנו למדים, שלא רק שיש להקפיד על קיום המצוות כהלכתן, בדקדוקיהן, אלא גם "יגדל וישגה מאוד שכר השמחה על המצוות".

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מברשת ציון

בעלי המוסר מבארים, כי מכל העבירות, שעליהן נענשים בקללות שבתוכחה, לא פירטה התורה אלא עבירה זו, שהעצבות היא העבירה שבעבירות! שכן יראי ה' אמורים להיות בשמחה תמיד.

את הפסוק "יִשְׂמַח לֵב מִבְּקִשֵׁי ה'" (תהלים קה, ג) פירש רבי בונם מפשטיח באופן הבא: בדרך הטבע, אדם שמבקש ומחפש משהו - טרדת החיפוש מעציבה את ליבו ומעכירה את רוחו.

אימתי הוא שמח? רק כשמוצא את מבוקשו. לא כן מבקשי ה' - עצם החיפוש גורם להם קורת רוח ושמחת נפש, כפי שנאמר בפסוק: "יִשְׂמַח לֵב מִבְּקִשֵׁי ה'" (תהלים קה, ג).

כאשר אדם שמח בקיום מצוות - הרי זה מראה על רום מעלתו ומדרגתו. כאשר אדם שמח בכפרת עונו - הרי זה אות וסימן, כי דאג וכאב את עניין העוון.

וכך מפרש רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער ד אות ח): הואיל ואין לנו היום קרבנות, אם עבר אדם עבירות, עליו ללמוד את פרשת הקרבנות, ואז נחשב לו, כאילו הקריב קרבן.

אם עבר חלילה על מצוות 'לא תעשה' וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה "ידאג לעונו ויכסוף ויחכה להגיע ליום הכיפורים, למען יתרצה אל ה' יתברך, כי רצונו חיי הנפש והגוף, וחיי כל נוצר, כמו

העלון מוקדש להצלחת
יחזק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
משפ' שטרית
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
עינת בת רחל ברכה
רחל ברכה בת פדילה דליה
נעם יחזק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע
שלמה ודנה דוד וב"ב
קסיר אפרים וב"ב
י.מ.ש כדורי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב
לול ברסלב אילת
אקבלי יוסף חיים בן נוסכה

ציווג הגון וכשר במהרה
אורן בן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה נינט
עמית בת טובה
נתנאל בן ג'ינה
אסף בן סופיה
מיטל בת מלכה
טליה עדן אסתר בת שולמית
שירי ימנה בת שולמית
אנאל חביבה בת שולמית
רונית בת סימי
סיון בת אסתר
יוסף בן רחמה
אילן בן ג'וליאט
דוד עומרי בן יהודית
מאיר בן שרית ואליהו
יפית בת ג'ינה
שמעון בן שולמית
אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא
גלית בת מסודי
אילנה בת רחמה
סיון בת אסתר
נועה בת מזל טוב
דניאל בן שרה ואשרית בת שושנה
אליהו דרי בן ימנה
שמואל אימן בן אסתר זרי
רחל מרים בת יהודית
משה מנחם בן רחל

רפואה שלמה
מאיר ישראל בן רחל ברכה יחזק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה
אסתר בת סוליקה סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר דינה בת מזל
יהודית אסתר פראל בת חיה- בריאות ואריכות ימים
נעם יחזק בן רחל ברכה נעמי בת רחל
שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה
תמר פורטונה בת מיסה רפאל משה בן רחל
מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה
שלו בן מזל פחימה אליהו בן מאיה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זוהרה שאול בן סילביה
עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה יחזק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה יחזק בן רבקה
רונית בת סבריה קסנש בת דגטו
יחזק בן חנון ר' אליעזר בן עטיה

9/09/2017		י"ח אלול תשע"ז	
פרשת כי תבא הפטרה: "קומי ארי". ישעיה ס'			
ר"ת	יציאה	כניסה	י"ב
20:15	19:30	18:19	י"ב
20:12	19:27	18:37	ת"א
20:14	19:29	18:38	חגיגה
20:13	19:28	18:38	ב"ש

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ויליד אלחנן רפאל בן איריס ויליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות אינתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
--	---	--	---

שואל ומשיב בהלכה – ראש השנה

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

האם יש מנהגים שעלינו לנהוג בערב ראש השנה? ומה בעניין הליכה לבית העלמין?

שאלה: **?**

תשובה: **!**

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

יש נוהגים להתענות בערב ראש השנה, כיוון שהוא היום האחרון של השנה ומסוגל לכפר על העוונות. אולם אם אירע ברית מילה או פדיון הבן מותר לאכול, אף לנוהגים להתענות. מנהג ישראל להסתפר בערב ראש השנה לכבוד החג. ולובשים בגדים מכובסים ומגוהצים לכבוד יום טוב. אף שהוא יום דין ומשפט, אנו מראים שאנו בטוחים בחסדי ה' שיוציא לאור משפטנו. יש נוהגים ללכת בערב ראש השנה לבית הקברות, אף שאין הוא יום האזכרה, כדי לבקש מהנפטרים, שימליצו טוב עלינו. אולם אין זה חובה, ואדם שקשה לו מחמת חולשה וכדומה, לא ילך.

היה דן כל האדם לכף זכות

אנו נמצאים ימים ספורים לפני ראש-השנה, יום הדין שבו יקבע אלו מאורעות נעבור בשנה הבאה עלינו לטובה. מצב הבריאות משפחתינו, פרנסתנו, מי יתחתן ומי יזכה בזרע קודש בר-קיימא. וידוע, כי אחת הסגולות להיכתב לחיים טובים וארוכים היא לדון את הזולת לכף זכות.

להלן סיפור מופלא, שיש בו כדי ללמדנו, עד כמה עלינו לדון כל אדם לכף זכות, ואף במקרים, שבהם נראה בעליל, שלא קיימת דרך כזו, לעיתים, כאשר מתבררים הדברים לאשורם, אנו עומדים פעורי פה, ואין לנו אלא ללמוד לקח, כפי שמסופר בסיפור הנפלא הבא:

"בני הצעיר נאלץ לעבור ניתוח. לאחר ששחררנו בשעה טובה מבית-הרפואה אחת ההוראות שקיבלנו הייתה להשאיר את הבן במשך מספר ימים בבית. מטבע הדברים היינו צריכים למצוא לו עיסוק, כדי שיוכל להעביר את זמנו. לפיכך ביקשתי מגיטתי לשלוח לי את משחק 'תחנת הדלק' של חברת 'פישר פרייס'.

בשל המרחק בית המקום בו היא מתגוררת למקום מגוריי (ביתי ממקום בקצה השני של העיר) היא בדקה, האם תוכל להעביר את הצעצוע באמצעות אחד השכנים, אך לצערי היא לא הצליחה למצוא אף אחד שיוכל להוות לעזר. מאחר שהייתי זקוקה לצעצוע זה באופן די נואש, החלטתי לשאול באופן זמני את המשחק משכנה. היא גרה בדלת מולנו ושמחה לספק את המשחק עבור בני.

הצעצועים של ילדיה נראים כחדשים ו-'תחנת הדלק' שלהם הייתה במצב מצוין. שמרנו על הצעצוע בזהירות גדולה. לאחר מספר ימים נקשה אותה שכנה על דלת ביתנו, כשהיא בקושי מצליחה לכלוא את זעמה. היא האשימה אותי שלא זו בלבד ש'תחנת הדלק' הפכה לגרוטאה תוך ימים ספורים בלבד, אלא שלא היה בי העוז להתנצל על כך, והשארתי את הצעצוע ליד דלת הכניסה שלה, מבלי לומר דבר!

עמדתי המומה למשמע טענות אלו. כנסתי אל החדר השני ושבתי כשבידי 'תחנת הדלק' שלה, שלמה לחלוטין ובדיוק באותו המצב שבו נמסרה. כעת שתינו הוכינו בתימהון. היא שבה לביתה וחזרה, כשבידיה 'תחנת דלק' מוכה וחבולה, אותה זיהיתי מיד, כזו השייכת לגיטתי!

מאוחר יותר התבררה לנו התמונה כולה: גיטתי מצאה סוף-סוף שליח, שהייתה לו אפשרות למסור לנו את המשחק. השליח הגיע אל ביתנו, נקש על הדלת, אך מצא את הדלת נעולה והניח את הצעצוע ליד הדלת. מנקה הבניין שהגיע באותו יום, הרחיק את הצעצוע רק במעט, וכך מצאה אותו שכנתי מול דלת ביתה!"

חשיבה על הזולת

פעם קבעו עם הרב הגאון בן ציון אבא שאול זצ"ל, שיבואו לקחתו לערוך חופה וקידושין. בשעה היעודה נקשו בדלתו: "הגענו לקחת את הרב". הביט רבינו באיש, שבא לקחתו, כחתן לבוש פאר, קורן ומאושר. "מה קרבתך?", שאל, "אני אחי החתן", הצהיר. "מזל טוב. נשוי?" - "נשוי, עם שלושה ילדים שיהיו בריאים".

"אמן. ואשתך איפה?" - "בבית, תבוא במונית. קבעו איתי שאביא את הרב". לשמע דברים אלו אמר הרב: "ובכן, אתה תיסע לביתך ותביא את אשתך לאולם, זו חובתך! לא ייתכן, שיש לבעל רכב ואשתו תקושש מונית. אני, אבוא במונית! ניפגש באולם". וכל זאת, שלא תיגרם לאשה עגמת נפש, בגין הסעתו!

מנויים לקבלת העלון חנם ב-email מידי שבוע, שלח את כתובתך אל: PnneEH@gmail.com	הקדשת העלון נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, חיג הגון, חזרה בתשובה וכו' - נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805	לשאלות בהלכה נא לפנות לרב אליהו חיים פנחסי בטל" 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)
--	--	--

הרב מרדכי דב טברסקי מהארנסטייפל זצ"ל - נולד ב-כ"ט כסליו ה'ת"ר (1839) בהארנסטייפל (אוקראינה). נקרא על שם זקינו ר' מרדכי מצ'רנוביל זקינו ר' דב בער שניאורסון מליבאוויטש. בהיותו כבן שש התייתם מאמו, ואביו נישא בשנית ועבר למדינת גליציה, ואילו רבינו נשאר עם שתי אחיותיו אצל זקינו ר' יעקב ישראל טברסקי מצ'רקס זי"ע, שהתגורר בהארנסטייפל, וממנו למד תורה והתעלה. בילדותו היה רגיל לייסר את גופו ולא עבר עליו חצות לילה מבלי לומר תיקון חצות. נודע כעילוי. חרף בכשרונותיו ובזיכרונו המדהים. בהיותו כבן שמונה שנים ישן על תיבה פתוחה ולה כעין שיניים המכאיבים לגופו. כשנשאל על כך ענה: "במיטה לא מתחשק לי לקום". כשמלאו לו עשר שנים, ידע מספר מסכתות בע"פ והביאו לו מלמד מעיר אחרת, כי לא מצאו בעירו מלמד, שיוכל ללמוד ממנו.

שנתיים אחרי חתונתו, עקר זקינו את מגוריו מהארנסטייפל ועבר לגור בצ'רקס, רבינו הלך עמו, והמשיך להתעלות בתורה. כאשר חלה זקינו בשנת ה'תרכ"ג (1862) פנה ואמר לנכדו: 'צא להארנסטייפל, הגיעה שעתך למלך, אם יש את נפשך שאחיה עוד, בהכרח עלינו להיפרד', ורבינו בהיותו כבן עשרים ושלוש שנים ייסד את חסידות הארנסטייפל ואילו זקינו, המשיך להנהיג את העדה שם עוד שבע-עשרה שנים. לאחר פטירת סבו בשנת ה'תרל"ו (1876) נהרו אליו חסידים רבים מצ'רקס. שקדן עצום. נהג לסיים את ש"ס מידי שנה בחג השבועות. את כל כספי הפדיונות חילק לעניים, על אף שבביתו שררה דחקות נוראה. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. מלומד בניסים. נפטר ב-כ"ב אלול ה'תרס"ג (1903) לאחר ארבעים שנות אדמו"רות. ידע את מועד פטירתו. חי כ-63 שנים. בנו ר' יהודה לייב בן-ציון מילא את מקומו כאדמו"ר השני בשושלת.

סבא (מצד האב): ר' יחיאל מיכל מקרימא (מצאצאי ר' משולם זושא מאניפאלי).
סבא (מצד האם): ר' יעקב ישראל מצ'רקס. **אביו:** ר' משולם זוסיא אוירבך (אב"ד טולמיטש).
אמו: מרת שטערנא פייגא. **אשתו:** מרת רייצא (בתו השמינית של האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז בעל 'דברי חיים'. החתונה התקיימה בשנת ה'תרס"ו בהוסיאטין). **מרבתי:** סבו, ר' יעקב ישראל טברסקי. **מתלמידי:** ר' פרץ קניבסקי (אביו של מרן ר' יעקב ישראל, בעל ה'קהילות יעקב').
מילדי: מרת שטרנא פייגה (נישאה לר' נחום זלמן שניאורסון מצ'רקס), מרת חיה מלכה (נישאה לר' משה גיטרמן מקייב), האדמו"ר ר' אהרן אלימלך שניאור זלמן (חתן ר' משה הרוביץ מרזבדוב, שימש כאדמו"ר באיגנטובקה שברוסיה ואח"כ בקרוסנא שבגליציה), מרת שרה מרים (נישאה לר' שלום אליעזר הלברשטאם מראצפרט), האדמו"ר ר' חיים משה צבי (חתן ר' מנחם נחום טברסקי מרחמסטרווקה, שימש כאדמו"ר אחר פטירת אביו), האדמו"ר ר' בן ציון יהודה לייב (חתן ר' יצחק יואל רבינוביץ' מקונטיקוזיבה, ממלא מקום אביו), מרת יוכבד רבקה (נישאה לר' אלישע הלברשטאם מגורליץ), ר' ברוך דוד מקלינקוביץ' (חתן ר' שלמה זלמינא מראשקוב), מרת אסתר הנדל (נישאה לר' חיים ישעיה שניאורסון בנו של רבי שלום דובער שניאורסון).

מספריו: **יעמק שאלה** - שו"ת על ד' חלקי שו"ע **יעמק החכמה על התורה** - פלפולים **יפלא יועץ** - על התורה **יתורת חסידות יחיבור לטהרה** - הלכות נטילת ידיים ומקוואות **יתורי זהב** - הלכות רבית **ישושנת העמקים** - דרושים על התורה בדרך פלפול

אחד מאנשי שלומו של רבינו - היתה לו שותפות עם יהודי: היה להם בית מסחר עם הרבה פועלים. אירע פעם, שגוי אחד מהפועלים השתכר והתחיל לצעוק ולהשתולל. **ניגש אליו אחד משני הבעה"ב ונתן לו סטירה על לחיו, והלה נפל ומת.** כמובן ששני היהודים פחדו עד מאוד. הם תפסו את המת וזרקוהו לתוך התנור בבית מסחרם ושרפוהו ולא נשאר ממנו זכר. אך משפחת הגוי בראותם בערב, שאין אביהם שב לביתו רצו למקום עבודתו ומשלא מצאו אותו החליטו שהבעה"ב היהודים הרגו אותו ותבעו אותם למשפט, וכמובן חיכה להם משפט קשה. השותף, שהיה חסיד של רבינו אמר לשותפו, שהוא נוסע לרבו לשפוך את פחד ליבו. כשבא והזכיר לפני רבינו את מר גורלו אמר לו, **שיסעו לעיר קיוב לרחוב מסויים בשעה מסויימת ושם תבוא להם הישועה.**

השותף, שהיה מתנגד, צחק מחבירו ואמה לו: "הרי שנינו יודעים בבירור, שהגוי נשרף, ואפרו מונח בתוך תנור בית המסחר ומה לנו לחפש ישועה בקיוב", אך לעומתו טען חבירו החסיד: "הלא אנו מצפים לישועה, ואין לנו שום תקווה אגא ננסה לקיים דברי חכמים". והנה אך הגיעו לקיוב לרחוב ההוא, שהרה"ק ציווה להם, **וראו את הגוי חי וקיים ומתהלך שם,** מיד ניגשו אליו ושאלו מה שמו, וכשהשיב להם וראו שאכן זה הוא, שאלו אותו: "מדוע הנחת את כל משפחתך, הם בבית, דואגים ומחכים לך". הגוי צעק, שאינו רוצה לידע יותר מהם, כי סבל הרבה מאשתו ואינו רוצה לחזור אליה, אמרו לו השניים, שילכו עימו למשטרה ויצהיר בפניהם בכתב, שאינו רוצה לחזור לביתו ויכתוב את הסיבה לכך. הסכים הגוי ופנו עימו לתחנת המשטרה וכתב וחתם שאינו רוצה לשוב למשפחתו כי רעות שבעה נפשו מהם, מובן מאליו שאחרי שהיהודים הגיעו אל בית המשפט, והמכתב של הגוי בידם, פטרו אותם לשלום, ויהי לפלא.

את כל הכסף, שהביאו החסידים לפניו, פדיונות נפש ודורות, נהג לחלק לעניים בני טובים, שנתן להם דין קדימה ביחס לצרכי הבית והילדים שלו. יתירה מזו, גם מצאצאיו דרש להתנהג ככה, וכאשר השיא את אחד מנכדיו, תבע מבני הזוג, שיפרישו מעשר מהדורות שקיבלו לכבוד החתונה. לעתים היה ממשכן את כלי הכסף שבביתו, גביעים או פמוטי שבת וחנוכה, כדי לעזור לאביונים, שמשיאים את צאצאיהם מתוך הדחק. פעם אחת, כשלא היו מעות בידו, חתך את כפתורי הכסף שבאפודתו ונתנם לאיש עני, שביקש את עזרתו. (מבוא לספר שושנת העמקים)

הוא נכנס פנימה וגילה עגלת אשפה סטרילית ניצבת באמצע החדר, שלתוכה זרק הרופא הדגול את כל תכולת הצנצנות והמוצגים שנחו בשלווה על המדפים.

"מה אתה עושה?" זעק ד"ר כריס. הפרופסור הביט בו בעיניים אדומות מבכי, בידו עדיין אחז צנצנת והניח אותה על השולחן. "מנהל בית הרפואה הודיע לי, שאיני כשיר יותר לבצע ניתוחים, בעקבות ידי, שהחלו לרעוד קלות" הטיל את הפצצה לחלל האוויר.

ד"ר כריס שתק במבוכה, לכל רופא מנתח מגיע הרגע שבו הוא מסיים את תפקידו, הוא עדיין לא הבין, מהו האסון הגדול ומדוע הפרופסור משליך לפח האשפה כלאחר יד את עמלו לאחר כל השנים.

"אתה סטאז'ר מצויין", פרגן הפרופסור, "לכן אני מרשה לעצמי לספר לך מה שעובר עלי", וניגב את עינו. "מאז שאני זוכר את עצמי, בית הרפואה והניתוחים היוו עבורי את הכול. בחיי האישיים נולדו לי שלושה ילדים מדהימים".

"אולם בשל העובדה כי שהייתי ברוב זמני בבית-הרפואה נאלצתי להתגרש ולאחר שנים לא רבות אשתי לקחה אותם ועברה עימם למדינה אחרת. אתה בוודאי מתבונן על כל ההצלחות שבחדר הזה ומקנא בי".

הפרופסור הרים צנצנת גדולה. "כאן יש את אחת מהצלחותי הגדולות ביותר, הניתוח ארך תשע שעות רצופות וההצלחה ללא ספק הייתה עצומה... אך בגללה הפסדתי את מסיבת הסיום של בני הבכור!". הצנצנת הועפה אחר כבוד לפח.

הרופא הרים צנצנת אחרת ולאחר שהסביר על תכולתה, הבהיר בקול עזוב, שבגלל ההצלחה זו הפסיד את יום הולדתו של בנו השני, וגם צנצנת זו מזרקה לפח.

הפרופסור הרים צנצנות מאלו שנתרו והסביר על כל אחת כיצד ההצלחה הגדולה בהן, גרמה לו לפספס אירועים חשובים ביותר כימי נישואין, חופשות שנתיות, ימי הולדת, וחוויות עם הילדים והאישה וכן הלאה.

"כיום, אני בקושי בקשר עם הילדים שלי", פרץ בבכי, "וזו לא בגלל שאני לא אוהב אותם, אלא בגלל שאני בקושי מכיר אותם.... את כל חיי ביליתי כאן, ועתה, כשאני יוצא מבית הרפואה, אני מגלה, שלא נותר לי כלום!".

הפרופסור האגדי עצם את עינו ואמר: "אפשר לומר שכל החדר הזה, שנראה כפסגת הצלחתי כמנתח. הוא למעשה כישלוני הגדול כבעל וכאב..." סיים בכאב, כשהוא זורק לפח את הצנצנת האחרונה...

לו היינו נשאלים, מהי לדעתנו ההגדרה של הצלחה בחיים והאם אנו חושבים שאנו 'מצליחים' בחיינו, סביר להניח, שהיינו עונים תשובות שונות. שכן לכל אחד מאיתנו - שאיפות שונות.

פרופסור ג'ים אדוארדס שימש כאחד המנתחים המוערכים ביותר בקהילת הרופאים. מומחיותו להתמודד עם ניתוחים סבוכים, שרופאים אחרים הגדירו כחסרי סיכוי, הייתה לאגדה.

הוא תמיד נתן סיכויים, ורגיל היה לומר ש'כפי שאין בעיה שאין לה פתרון, כך אין גידול או גוף זר שלא ניתן להוציאו'. במשך השנים המציא טכניקות רבות לניתוחים כירורגיים ונחשב לאחד המנתחים הטובים בעולם.

תחרות קשה שררה בין הסטז'רים שהיו אמורים לשרת בבית הרפואה בו עבד - **מי מהם יזכה לעבוד יחד עם פרופסור אדוארדס האגדי.** בכל שבוע היו כמה לילות שמידענו היה לן בבית הרפואה כשעבודתו התארכה. כמובן שהוא זכה לחדר מפואר בהתאם למעמדו.

מתוך החדר ניתן היה להיכנס לחדרון קטן מלא מדפים. על המדפים הונצחו הצלחותיו הרבות במשך השנים. ניתן היה להבחין בצנצנות המכילים גופים זרים או גידולים, שהצליח הרופא המהולל להוציא בניגוד לכל הציפיות. בחלק אחר של המדפים ניצבו המצאותיו שהפכו את הניתוחים הקשים לפשוטים יותר.

שנה אחת נבחר ד"ר כריס להיות אחד הסטז'רים של פרופ' אדוארדס, מכיוון שידע עד כמה שפר עליו גורלו השתדל להיות צמוד אליו עד כמה שאפשר במהלך הניתוחים והבדיקות. הוא הלך אחריו כמעט בכל הזדמנות, מנסה לקלוט את מעשיו, ואת תוכניות הניתוחים וביצועיהם.

מיום ליום הערכתו לפרופסור רק גברה, למרות היותו מבוגר, סדר יומו של היה כשל איש צעיר, ואף ד"ר כריס התקשה לעקוב אחריו בחלק מהזמן.

המשבר הקשה התחיל, לאחר שפרופסור אדוארדס נקרא לחדרו של מנהל בית הרפואה. שם שהה כחצי שעה ולאחר שיצא נראה כמי שחשך עליו עולמו.

ד"ר כריס ניסה להבין מה אירע - אך הוא לא קיבל תשובה עניינית. לאחר סיום המשמרת כשיצא לביתו, נזכר כי שכח תיק חשוב. הוא חזר לבית הרפואה ופנה לחדרו של פרופסור אדוארדס שם שכח את התיק. כשהתקרב שמע רעש מוזר, למרות שהחדר היה חשוך, ללא ספק היה שם מישהו. כריס נכנס לחדר אך לא ראה איש. כשהרעש חזר על עצמו הבין שהוא מגיע מהחדרון הקטן של הפרופסור.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שבתי בן אסתר איטון זצ"ל
 הרב יהודה בן טובה זצ"ל הרב מאיר מורד בן שושנה ז"ל
 אביבה בת אירון ע"ה גאולה בת טובה ע"ה
 אברהם בן יונה ז"ל עמירם בן דבורה ז"ל
 יצחק בן חביבה ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
 אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
 חי יזי' בן קלרה ז"ל דב בן יצחק ז"ל
 יוסף בן סעדה ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה
 אסתר בת נעמי ע"ה רחל רפאת בת השמת ע"ה
 יעקב בן סלימה ז"ל יוסף בן פרחא ז"ל
 ספירנס תקוה בת נעימה ע"ה סלים בן פרחא ז"ל
 ישמעון בן שמחה ז"ל יעקב בן נעמי ז"ל
 ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל יעקב בן פרחא ז"ל
 אורה בת נעימה ע"ה דניאל רפאל בן חגית ז"ל
 משמעון בן חנה ז"ל יהודה בן סעידה ז"ל
 גורג'יה בת נעימה ע"ה אברהם בן דינה ז"ל
 עפאת בת השמת ע"ה

לע"נ

תנצב"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
 אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כותון ע"ה
 מרים בת בלה ע"ה צדיק חכם בן חזלה ז"ל
 שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה
 יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה
 יפה בת רבקה ע"ה שרה בת מורברי רחל ע"ה
 אלון בן סעדה ז"ל

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת כי תבא תשע"ז

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה

בכ"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי (כו, ה)

יש לפרש על פי מה דאיתא במסכת ברכות שאסור להגביה קולו בתפלתו, לפי שנראה מקטנה אמנה שסובר שאין הקב"ה עונה לחש ובוהן לבבות ומחשבות חס ושלום. והנה לפי זה אם אדם אומר בתפלתו דבר שנודע מזה לכל העולם שהקב"ה בוהן לבבות ויודע מחשבות, אזי רשאי להתפלל בקול רם.

והנה כאן הוא אומר "ארמי אבד אבי" שלבן ביקש במחשבתו לעקור את הכל, וה' הצילנו מידו, שהיה יודע את מחשבתו, ובוהן את לבבו. ואם כן ככהאי גוונא רשאי לומר בקול רם. וזה הוא שפירש רש"י וענית ואמרת בקול רם וקשה הלא אסור להגביה קולו בתפלתו לזה אמר ארמי אבד אבי משום הכי מותר להגביה את קולו. (חנוכת התורה) לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי (כו, יג)

איתא במדרש (פר' עקב) שפעם בא רבי פנחס בן יאיר לעיר אחת ושאלוהו אנשי העיר עצה על העכברים שאוכלים להם את התבואה בכמויות מופרות, וענה להם שכנראה אינם זוהרים בהפרשת תרומות ומעשרות, ואכן תינקו את דרכם ונפסק המכה.

עוד יש בגמ' (הוריות יג, א) שהאוכל ממה ששיירי העכברים משכח את תלמודו. לפי"ז הפשט בפסוק, "לא עברתי ממצותיך" – דהיינו שהקפדתי לעשר כמו שנדרש. ולכן "ולא שכחתי" כי הרי לא הגיעו אלי העכברים...

השקיפה ממעון קדשיך (כו, טו)

כתב רש"י "השקיפה ממעון קדשך - עשינו מה שגזרת עלינו, עשה אתה מה שעליך לעשות שאמרת אם בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם", מדוע הביא רש"י דוקא הברכה של ונתתי גשמיכם?

ואפשר לומר על פי מה שאמרו חז"ל במסכת תענית "בעוון צדקה, שפוסקים ואינם נוטנים, גשמים נעצרים", לכן, כאשר אמר "עשיתי ככל אשר צויתני" שקיימתי מצות מתנת עניים, אם כן סרה הסיבה של עצירת גשמים, לכן מבקשים שיעשה הקב"ה מה שהבטיח ונתתי גשמיכם בעתם. (ילקוט הגרשוני)

והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מצות ה' אלקיך אשר אנכי מצוך היום לשמר ולעשות (כח, יג)

צריך להבין למה כפל הכתוב לומר שלא תהיה למטה, הרי כבר אמר והיית "רק" למעלה? עוד יש לדקדק שהמילים "כי תשמע וכו'" מיותרים לכאורה שהרי כל הפרשה עוסקת בעושי רצונו של מקום?

ואפשר לבאר לפי דברי הגמרא (ברכות ה, א) "לא כל אדם זוכה לשתי שלחנות" (להיות תלמידי חכם ועשיר), והטעם, כי רצה ה' לזכות את ישראל שלא יאכל עולמו בחייו בעוה"ז, ולכן מי שהוא למעלה בעיני עוה"ב מוכרח על פי הרוב שלא יהיה לו במעלה בעיני עוה"ז, כדי שלא יקופח קצת משכרו, וכדברי חז"ל (קידושין לט, ב) "שכר מצוה בהא עלמא ליכא",

אמנם, מצאנו בפסוק "ובאו עליך כל הברכות", שמשמע שיש כן שכר בעוה"ז, אלא שמה שמשלם ה' שכר לאדם הוא בעד מה שהוא עתיד לעשות מצוה, על ציפיתו לעשיית המצוה, ועדיין לא עשה, שכר זה ניתן גם בעוה"ז. א"כ די בשכר זה שיהיה גם בעיני עוה"ז למעלה, ושכר המצוה עצמה לא יקופח, וזה שהבטיח והיית רק למעלה בכל ענייניך, ולא תהיה למטה כלל אפילו בעיני עוה"ז, ולכן ממשך הכתוב ואומר שאם תשאל איך יתכן שיקבל שכר בעוה"ז, זה יהיה "כי תשמע" לשון עתיד, שעדיין לא עשית את המצווה.

ומדוקדק בזה מה שסיים "אשר אנכי מצוך היום לשמור" מלשון "ואביו שמר" שימתין האדם תמיד מתי תבוא מצוה זו לידו ואקיימה, ובה נתרבה שכרו יותר על העתיד ויספיק המעט השכר ההוא לכל טוב עוה"ז ויזכה לב' שלחנות. (עפ"י ערבי נחל)

ארור מכה רעהו בסתר (כז, כד).

ביאר רש"י: "על לשון הרע הוא אומר". ידוע הסיפור על הגאון מוילנא זצ"ל, מהתקופה בה ערך גלות, שפעם נסע עם בעל עגלה גוי, והחמור, בהנהגת בעליו, נכנס לשדה פרטי שבצד הדרך ואכל מהתבואה שבה. הגוי, שראה לפתע את בעל השדה מתקרב נמלט והתחבא בסביבת מקום, בעל השדה ניגש אל הגאון וישב בעגלה והפליא בו את מכותיו, הגאון לא גילה שהגוי הוא זה שגנב משום שלא רצה לדבר לשון הרע על בעל העגלה הגוי, שהיה אשם בנזק שגרם החמור.

הרי הדברים מבהילים! כי תורתו העצומה של הגאון מוילנא לא היתה מצילה אותו מדינה של גיהנום אם רק היה אומר שלוש מילים: "זה לא אני"! ובסך הכל לגאון היתה סיבה טובה לומר זאת בכדי להינצל ממכותיו של בעל השדה, ומה גם שמדובר על גוי. מה נענה אנו, יושבים סתם כך בארוחת ערב ומדברים דברי גנאי על הזולת! הרי אנחנו לא נמצאים בחשש שיכיו אותנו, ובכל זאת מדברים! ועל יהודי! נורא נוראות!

(יחי ראובן)

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל (כח, מז)

יש מדרש על פסוק זה "זהו עונג שבת", וצריך ביאור. מובא בשם הרה"ק מאוסטרופולי, על הפסוק "עין תחת עין" שדרשו בזה חז"ל שצריך לתת ממון, וביאר שזה מרומז

בפסוק שתחת האותיות "עין" אחרי הע' - פ'. אחרי הי' - כ'. ואחרי הנ' - ס'. אותיות כסף. כעין זה כתב כאן בספה"ק "אגרא דכלה", שנרמז בוה שלא קיימו עונג שבת כמו שצריך, ונרמז בפסוק תחת אשר - האותיות שאחרי "אשר" אחרי הא' - ב'. אחרי הש' - ת'. ואחרי ר' - ש'. אותיות שבת.

בשם הרה"ק מקאצק זי"ע מובא, שפירש "לא עבדת את ד' אלוקיך - בשמחה". שעשית את העבירות בשמחה עם 'גישמאק', וזה העוון החמור.

והשיבך ה' מצרים באניות (כח, מח)

נשאל הגר"ח קנייבסקי שליט"א, מהי ההדגשה "באניות"?

והשיב, שיש במדרש איכה (פר' ד' סי' כ') "פעם אחת באו שונאין על ישראל, ושלחו ישראל שלוחים אצל פרעה נכה, כשהוא מפרש בים הגדול (פרעה נסע אז באניה בים הגדול). רמז הקב"ה לשלדותיהן של המתים הטבועים בים (שיצופו על פני המים), והיו שטין על פני המים, (כשראו זאת המצרים) אמרו המצרים שבספינות אלו לאלו: מה טיבן של שלדות הללו? אמרו להם: אבותיהם של בני ישראל אלו, תחת אבותיכם המצרים עמדו, ועמדו (בני ישראל) והטביעו אותם במים. אמרו שרי הצבא המצריים: וכך עשו בני ישראל לאבותינו ואנחנו הולכים ומסייעין להם?! מיד חזרו" (המצרים בספינותיהם למצרים) ע"ש. וזוהי הקללה, שהרי אפשר ליקח למצרים גם שלא דרך הים, ו"באניות" היינו דרך הים, כדי שיהיה הנ"ל.

גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת (כח, סא)

איתא במדרש, "גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה בספר התורה הזה - זה מיתת צדיקים", (הובא ביערות דבש ח"א דרוש ד') והיכן זה נרמז? תירץ על זה הגאון רבי בצלאל ראנשבורג מוילנא שהכוונה כי בכל ספר מחמשה חומשי תורה תמצא מיתת צדיקים, בספר בראשית - מיתת האבות הק', ועוד. בספר שמות - וימת יוסף וכל אחיו. בספר ויקרא - מיתת נדב ואביהו. בספר במדבר - מיתת אהרן ומרים. אבל בספר דברים לא נזכרה מיתת שום צדיק.

והגם שנאמר בסוף התורה "וימת שם משה" ב' תשובות בדבר: א' שבעת שאמר משה הפסוק "גם כל חלי" עוד היה חי. ב' הלא מרע"ה אשר ה' עניו מאד, בטח לא החזיק עצמו לצדיק... וזה שאמר גם כל חלי אשר לא כתוב בספר התורה "הזאת" כלומר בספר דברים, זה מיתת צדיקים.

עוד ש' מפרשים בזה, שהנה כתיב (ישעי' סג, ט) "בכל צרתם לו צר", ויש בזה "קרי" ו"כתיב", שה"קרי" הוא לו צר, וה"כתיב" זה לא צר. ובדרך כלל הרי הולכים לפי ה"קרי" שהקב"ה משתתף בצרותיהם של ישראל.

אבל במיתת צדיקים, הרי "יושב בערבות שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק", וזה צער רק לנו ולא לשכינה. א"כ לגבי מיתת צדיקים זה הולך לפי ה"כתיב" שלא צר. וזה הפשט "מכה אשר לא כתיב" שהולכים לפי ה"כתיב" "אשר לא צר" - זה מיתת צדיקים. (מפרשים)

מאוצרות המגידים

מצוות ביכורים

רבותי, תפתחו משנה בביכורים, תפתחו רמב"ם בהלכות ביכורים, מה היה סדר הביכורים?

אדם היה רואה תאנה שבכרה, היה קושר עליה גמי, היה רואה רימון שבכר, היה קושר עליו גמי. אבל האדם הזה, אם הוא היה גר בצפת, או גר באחד המושבים בצפון, אם הוא היה צריך לעלות לירושלים, הוא היה משבית את עצמו ממלאכה שבועיים ימים, או לפעמים חודש ימים, כי אסור ללכת לירושלים, יותר משתי ידות ביום. הולכים בכנופיה, כל אנשי מעמד, מתכנסים לעירו של מעמד, יש שור שהולך לפניהם, חליל מנגן, וכל הדרך שרים [תהילים קכ"ב, א], שמחתי באומרים לי בית ה' נלך אדם שיש לו בחצר, כמה עצים, עצים של רימונים, עצים של תאנים, הוא אפילו לא חקלאי, משבית עצמו ממלאכה.

הוא עובד בתור חייט, בתור סנדלר, הוא סוגר את העסק שלו לחודש ימים, עולה לירושלים עם כמה רימונים או תאנים, וכשאלתו של האלשיך הקדוש - מה לא החרדה הגדולה הזאת, על מה שאדם מביא פחות משווה פרוטה, ומשבית עצמו ממלאכה חודש ימים, למה?

כי עיקר המצוה של הבאת ביכורים, באה לבטא את ענין הכרת הטובה.

אדם בא להכיר טובה, על תאנה ורימון. אדם כזה ידע להגיד תודה רבה, על השפע הגדול שהקב"ה נתן לו.

אומר הגאון ר' עקיבא איגר, בביאורו לפסוק שאנחנו אומרים אותו [תהילים נ, כג] זובח תודה יכבדני ושם דרך אראנו בישע אלקים.

זובח תודה - אדם שיועד להגיד תודה, על מה שהוא מקבל מהקב"ה, הוא שם לעצמו דרך, שיראה בישועת ה'. הקב"ה יושיע אותו.

לכן, כשאדם מביא ביכורים, הוא יכל לבוא ולעמוד בעזרה ולהגיד - ריבונו של עולם, אני לא אז מפה, עד שתעשה את צרכי היום. למה??

זוכה תודה – אדם שידוע להגיד תודה, אדם כזה יכל לבוא ולדרוש מהקב"ה, כי הקב"ה אומר שם דרך אראנו בישע אלקים, אדם כזה, מובטחת לו הישועה מהקב"ה.

כותב רבינו יונה {שערי תשובה, שערי רביעית} - וכן בענין ההודאה על הטובה נאמר (תהלים נב) אודך לעולם כי עשית ואקוה שמך כי טוב נגד חסדיך. פירושו - אודך על הטובה שעשית עמדי. ובעבור זה אקוה להתגמלת טובתך. ונאמר (שם קטז) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא (שם) צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא.

אם אלה פני הדברים, נוכל להבין יסוד נפלא, בסדר העבודה שלנו, שנתחיל לומר אותם, בע"ה החל מראש השנה, ועד למוצאי יום הכיפורים.

סדר התפילה שהתיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה, להוסיף בתפילה, בימים הנוראים ובעשרת ימי תשובה, כמה וכמה תוספות. יש תוספות שמעכבות, שזה "המלך הקדוש", אם לא אמר, חוזר, ומשם ואילך, לא חוזר. "המלך המשפט" לא חוזר, וארבעת התוספות הנוספות, לא חוזר.

מי ששם לב, הסדר של הבקשות מתחיל בהתחלה במינימום - זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, כתבנו בספר חיים למען אלקים חיים, מבקשים את המינימום - חיים. אמנם זה לא מינימום, אלא מקסימום, אבל מבקשים את המינימום שבהיים. משם ואילך, באה הבקשה - מי כמוך אב הרחמים וזכר יצוריו לחיים ברחמים.

מקודם ביקשתי רק חיים, איזה חיים? יש כל מיני סוגים של חיים - יש בני-אדם שנקראים חיים, אבל רח"ל הם צמחים, אבל זה חיים מינימליים.

אז אנחנו מבקשים - ריבוננו של עולם, אני מבקש ממך מינימום של חיים, אבל חיים ברחמים.

רחמים, פירוש הדבר, שאני יוכל ללכת על הרגלים, שאני יוכל לאכל לבד, לשתות לבד, ואני יוכל ללמוד לבד - זה חיים ברחמים.

ובסוף התפילה, פתאום הוא אומר אומץ - וכתוב לחיים טובים כל בני ברייתך. הוא כבר דורש! לא רק חיים ברחמים, אלא חיים טובים!

ריבוננו של עולם, אולי אני יסביר למה אני מתכוון 'טובים' - "ובספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות..."

מאיפה פתאום אתה מקבל כאלה שרירות? לפני עשרים דקות, ביקשת רק קצת לנשום בלי בלון, פתאום יש לך רשימה, ואם זה לא מספיק, יש אחרי זה, עוד 44 "אבינו מלכנו", מאיפה בא לך האומץ הזה???

התשובה פשוטה מאוד - בהתחלה, אתה רק מבקש, אחרי שאתה אומר מודים אנחנו לך על חיינו המסוּרִים בידך...

אדם שידוע להגיד 'תודה רבה', ולהשתחוות לקב"ה, אם אדם בא בצורה הזאת, זה כמו שהוא הביא ביכורים.

מביא ביכורים ואומר 'אינני זז מכאן, עד שתעשה בקשתי היום'. למה? כי אתה יודע להגיד 'תודה רבה'.

אדם שידוע להודות לקב"ה, אדם כזה יכל לבקש!

לכן, רבותינו בישיבה, תמיד היו אומרים, שכל אחד ואחד, כשמגיעים העשרה ימים האחרונים לפני ראש השנה, כל אחד צריך לשבת עם עצמו, לא לחכות לסדר התפילה, שעה ביום לפחות, ולעשות חשבון נפש עם עצמו. הקב"ה נתן לך שנה שלמה ב"ה, אתה חי ב"ה, פרנסה, בריאות... על כל דבר ודבר אפשר להודות.

ואילו פינו מלא שירה ימים ולשונונו ונה כהמון גליו ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלקינו... כמה בן-אדם צריך להודות! ב"ה יש לו פרנסה, יש לו אישה, ילדים, נחת...

הרי על כל רגע, אנחנו צריכים להודות ולהלל, ולכן, העשרה ימים האלה שנתרו לנו עד ראש השנה, ודאי שכל אחד צריך לתפוס את עצמו, כמה דקות ביום, 10-20-30 דקות, לשבת ולהודות לקב"ה, לא רק בסדר התפילה! (ברוך שאמר)

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח, י)

מה פירושה של ברכה זו?

אומרת על כך הגמרא (ברכות ו, א): "תניא, רבי אליעזר אומר אלו תפילין שבראש". מסופר שבאחד הימים, כאשר רבינו הגר"א ז"ל היה שרוי בעיצומה של הגלות שערך, הנתפלו שודדים על בעל הבית שבו התארח. הוא שמע צעקות נוראות ומיהר לצאת מחדרו, לברר את פשרן. כשראו השודדים את התפילין, תיכף ומיד הניחו לבעל הבית וברחו בבהלה מרוב פחד.

לאחר שנהגו, שאל בעל הבית את הגאון: "מה הוא הדבר שעשית? איך גרמת להם שיברחו מרוב פחד?". האכסנאי הוא עדיין לא ידע עם מי יש לו עסק, הוא לא הבין שמדובר ברבן של כל בני הגולה, וחשב שהוא סתם אורח, ולכן הקשה: "איך זה יכול להיות?".

אמר לו הגאון: "הרי זה מפורש בכתוב 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'..."

עכשיו בעל הבית בכלל לא הבין, והוא חזר והקשה: "אם כן למה מהתפילין שלי הם לא נבהלו? מה יש בתפילין שלך שהבריח אותם?".

השיב לו הגאון: "רבי אליעזר הגדול לא אמר: 'אלו תפילין שעל הראש', אלא: 'אלו תפילין שבראש', הם לא התיראו מהתפילין שעל ראשי, אלו אינן שונות משלך, הם נבהלו ונרעשו מהתפילין שבתוך הראש שלי..."

תפילין שבראש צריכים להיות כמו שאומרים ב"לשם יחד" שלפני הנחת תפילין: "ועל הראש נגד המח, שהנשמה שבמח' עם שאר חושי וכוחותי, כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך". כשבתוך הראש מונחים התפילין, כשהמח כולו משועבד לעבודתו יתברך - עמי הארץ רואים זאת ומתיראים.

מסופר על הרב מפוניבז' ז"ל, שנסע פעם עם ה"חזון איש" זצ"ל במונית באחת הערים בארץ. בימים ההם עוד לא היה חשש כל גדול מנסיעה בשכונות ערביות, ואכן בדרכם חלפו שני גדולי הדור באחת מן השכונות הללו. אלא שבדיקו אז טמנו כמה פרחים מארב למונית, והחלו לידות לעברו אבנים. הנהג חשש מאוד מפניהם, אבל ה"חזון איש" ביקש ממנו לעצור. הוא פתח את הדלת, ונהג המונית נזעק בבהלה: "הרב,

הזהר נא, הרי הם עלולים לפגוע בכם". אולם החזון איש לא שמע לאזהרותיו, הוא יצא ונעמד מול הנערים הפוחזים, ומיד כשראו אותו - ברחו משם כולם כל עוד נפשם בם. שמעתי מרבי אליקים שלזינגר מלונדון, שהיה מקרה עם בת ממשפחה חילונית שחפצה לחיות חיי תורה. היא הוטרדה בפנימיה של מוסד לבנות, והשלטונות ראו בכך ענין חמור מאוד, ממש כמו חטיפה, ממש כמו בפרשת יוס'ה שוכמבר הידוע.

במהלך החקירה, היו אמורים חוקרים להגיע לביתו של מרן החזון איש, כדי לחקור אותו בענין. הם חשדו בו שיש לו יד בכל הפרשה, וחשבו אפילו להאשים אותו בחטיפה.

סיפר רבי אליקים, שכאשר השוטרים היו בחוץ, הוא פנה אל החזון איש והודיעו על כך שהם שם.

אמר לו החזון איש: "צא ואמור להם שילכו מכאן". אולם רבי אליקים חשש מהם ואמר לחזון איש שהוא מפחד מפניהם. אמר לו החזון איש: "אתה מפחד, אבל אני לא מפחד". והוא בעצמו קם ויצא מביתו אל החצר.

ברגע שהם ראו אותו, לקחו השוטרים את רגליהם והסתלקו משם... פשוט ברחו מרוב פחד.

זהו זה. כך מתגשמת הברכה: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". וכדברי רבי אליעזר הגדול "אלו תפילין שבראש" שכשהתפילין בתוך הראש - הרואים מפחדים ומתיראים.

ואמרת אלו הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע (כו, ג)

ענין הכרת הטוב נלמדת מפרשתנו כמו שכתב רש"י מהספרי "ואמרת אלו - שאינך כפוי טובה".

בספר ציוני תורה מביא, ישנה שאלה מפורסמת, לפי דברי ה'חינוך' שכתב במצוה שלא לנקום וזה לשונו: "שלא לנקום, כלומר שנמנעו מלקחת נקמה מישראל. והענין הוא כגון ישראל שהרע או ציער לחבירו באחד מכל הדברים. משרשי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא, ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר רצון השם ברוך הוא, על כן כשיצער או יכאיבהו אדם ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו כי הוא אינו סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב, וכמו שאמר דוד עליו השלום (שמואל ב' ט"ז, י"א) הניחו לו ויקלל כי אמר לו השם יתברך, תלה הענין בחטאו ולא בשמעי בן גרא. ועוד נמצא במצוה תועלת רב להשביית ריב ולהעביר המשטמות מלב בני אדם, ובהיות שלום בין אנשים יעשה השם שלום להם". לפי דברי החינוך, צריך להבין למה חלה עלינו חובת הכרת הטוב כלפי האדם המטיב לנו? הרי הוא רק שליח להביא את הטובה? אלא, שיש לדעת שמידת "הכרת הטוב" היא מהדברים שאפשר להגיע איתם גבוה עד לרקיע. שהמסגל את נפשו להכיר טובה לחבירו על כל טובה וטובה שמקבל ממנו, הוא נוכח יותר ויותר בכל פרט קטן שהשני עושה בשבילו, ומודה לו.

מסופר (מובא באוצרות התורה) על מרן הסטייפלר זצ"ל שהיה נוהג פעמים רבות לנסוע לפתח תקוה ולבקר אצל אדם אחד זקן, כשנשאל מדוע עושה זאת ולא חס על זמנו? השיב: בצעירותי שלמדתי בישיבה, אותו אדם היה מעיר אותי בחצות אם הייתי נרדם וחייב אני לו הכרת הטוב...

וכן היה לו קביעות לנסוע אל אדם אחד שהיה לו יד בעלייתו לארץ ישראל בכל ערב ראש השנה, ולאחל לו שנה טובה, וכפי שידוע זמנו היה יקר לו יותר מכל הון שבעולם, ואע"פ כן עשה זאת משום שחייב הכרת הטוב אין ערכה פחות מזה...

ישנו סיפור פלאי בירושלמי (מסכת תרומות מד, ב) שיהודי אחד הזמין את הרב לאכול אצלו סעודה. בהגיע הרב לסעודה הופתע מאוד לראות שאת מי בחר היהודי להושיב על יד הרב? לא פחות ולא יותר מאשר את... כלבו! הרב, שכמובן הרגיש מאוד מבזוה פנה אל יהודי ושאל אותו: וכי הזמנת אותי כדי לביישני? ענה לו היהודי: שחרב ביני אותי, כלב זה, אינו "סתם כלב"... מה הכוונה? מספר היהודי לרב: "אשתי נשארה בבית לבדה ובאו נכרים לתפוסה, והכלב התנפל עליהם פצע אותם והבריח אותם, ובכך ניצלה. וכעת אני משלם "הכרת הטוב" לכלב, ומכבדו לשבת ע"י הרב. ע"כ."

ומאידך, המקשה את ליבו שלא להכיר בטובה שמקבל מחבירו יכול להתדרדר עד עמקי שאול של רשעות וכפיות טובה.

כמו שמספרים על אחד הצדיקים שעשה טובה לאיזה יהודי, ולאחר מכן שיגר לו אבן קטנה, שאל היהודי למה שלח לו אבן? ענהו, שכשתרצה לזרוק עלי אבן בעבור הטובה שיהיה לפחות אבן קטנה...

כמו"כ היה פעם איזה צדיק שהגיע לעיר אחת, וזרקו עליו אבן גדולה, אמר "איני מבין מי זרק ולמה זרק, שהרי איני זוכר שעשיתי לאחד מהעיר טובה גדולה כזאת..."

ישנו סיפור ידוע על עיירה מסויימת שהתגררה בה עני מרוד בשם "שמערל", שמערל זה, היה מקבץ נדבות ואוכל לחם חסד, עד שהתרגל רק לקבל מאחרים. ביום מן הימים פנה אליו יהודי אחד מתושבי המקום עם הצעה, וכך אמר לו: "אני מוכר כרטיסי הגרלה, ההגרלה נערכת פעם בחודש בעיר הגדולה, ואני משמש כנציג של "מפעל הפיס", קונים אצלי כרטיסים ואני מביא את הכרטיסים להגרלה הגדולה, אולי תנסה את מולך ותתקנה כרטיס במחיר 5 זלוטי, ואולי תזכה".

שמערל שהתרגל רק לקחת, כמובן לא הסכים לבזבז 5 זלוטי על זה. המוכר ריחם עליו ואמר לו "תראה שמערל, אני מוכן להלוות לך את ה-5 זלוטי, ונעשה הסכם כזה: אם לא תזכה, הכסף יהיה על חשבוני ולא תצטרך להחזיר לי, ואם כן תזכה תחזיר לי את ה-5 זלוטי". לזה כבר הסכים שמערל.

אחרי חודש, נסע המוכר לעיר הגדולה, שם נערכה ההגרלה, וכמובן מי זכה? שמערל העני!

המוכר לקח את כל הכסף, ונסע בחזרה לעיירה, כשבלביו הוא חושב איזה "רעידת אדמה" הולכת להיות בעיירה כשיודע דבר זכיתו של שמערל ה"עני". עד שהגיע המוכר אל העיר, כבר ירדה החשיכה, וכבר נהיה מאוחר בלילה. אולם, המוכר החליט שאינו יכול לחכות עם הבשורה עד מחר, וילך עתה בלילה לבשר לשמערל על הזכיה. הימים היו ימי חורף, בחוץ היה שלג וגשם וקור עז, המוכר השתרך לקצה העיירה לבקתתו של שמערל. הסתובב וחיפש עד שמצא את הבקתה העלובה, נקש בדלת, ולא קיבל מענה, נקש שוב ושוב, יותר ויותר חזק, עד שלבסוף ענהו שמערל ושאל מה

הוא רוצה, צעק לו המוכר "יש לי הודעה משמחת מאוד עבורך, אבל קודם כל תעשה טובה ותפתח את הדלת כי אני עומד לקפוא", שמערת לא זע ממקומו. המוכר מתחנן איליו שוב, והוא בשלו "אני יושן עכשיו!" צועק לו המוכר: "שמערת לדע לך שזכית בהגדרה הגדולה!", כאן, כבר שמע את פסיעותיו של שמערת מתקרבות את הדלת. שמערת פותח את הדלת, ופונה אל המוכר בכעס: "אינך מותביש? את הגביר של העיירה אתה מעיז להעיר באמצע הלילה?!" הוא אשר דיברנו, שמי שאינו מכיר טובה לחבירו, מסוגל להגיע לכדי רשעות.

ה'חיתוני', עצמו במצוות כיבוד אב ואם מאריך שאם אין אדם מכיר טובה להוריו שגידלוהו לסוף גם אינו מכיר טובה להקב"ה, וכמו שאמרו חז"ל (משנת ר"א פ"ז) "כל הכופר בטובתו של חבירו לסוף כופר בטובתו של הקב"ה".

ונהנה אחד היסודות בעבודת השם, הוא עניין הכרת הטוב שעל ידה מרגיש האדם חובה כלפי הקב"ה על כל טובותיו שבכל נשימה ונשימה וכל מה שמקבל ממנו ית' במתנת חיים, ואם יתברר אצל האדם עניין הכרת הטוב, ממילא ירגיש חובה בנפשו לעשות מצוות השי"ת וק"ו שלא לעבור עבירות ולהיות ח"ו כפוי טובה.

אשר על כן, באו חז"ל ואמרו, הן אנמם שכל מה שמגיע אליך הוא מאת השי"ת ולכן אין לראות בשליח גורם מטיים ולכן אסור ג"כ לנקום כנ"ל. אבל לעניין הטובה, אמת שהמייטיב הוא רק שליח, אבל מוטלת עליך החובה להכיר לו טובה אך ורק כדי להכשיר את נפשך אתה, ובשביל לחדד אצלך את מידת הכרת הטוב, בכדי שיועיל לך בענייני עבודת השי"ת.

ובזה מובן מאוד מה שמצאנו חובת הכרת הטוב כלפי דוממים, כמו שמצאנו אצל משה רבינו ביום הכה את הים, ונשאלת השאלה וכן הים מרגיש שגמלת לו רעה תחת טובה? אבל ביסוד הג"ל מובן שכל הסיבה הוא בשבילך ולא בשביל המייטיב לך.

נקודה נוספת ומתבארת בזה, הוא, שאין לתבוע מהשני שישייך לך טובה על מה שהטבת עמו. ישנם אנשים שמטיים לזולתם ויושבים ומצפים לגמול שכן, ובאם הלה אינו מטיים כפי מחשבתם, באים בטענה שלא יהיה השני "כפוי טובה". ותביעה כזאת אינה מוצדקת בעליל. שכן מה שהגיע טובה לזולתם הוא בגלל שכן רצה הקב"ה, ויש לך להודות לדי' שזכית שיהיה לך חלק בזה ומגלגלין זכות ע"י זכאי, אבל מה שההוא מחוייב להכיר לך טובה זה חשבונות הפרטי בלבד, וכאמור למעלה, שהרי לפי האמת יש לו להכיר טובה אך ורק להקב"ה ולא לשליח, אבל לצורך עבודת השם שלו יש לו להכיר טובה למטיים לו. וא"כ, כמו שאינך מתעניין בעבודת התפילה שלו ובלמוד התורה שלו, כיוון שאתה מבין שזה חשבון שלו שלא קשור אליך, באותה מידה אינך אמור להתעניין ב"הכרת הטוב" שלו.

יתן ה' את אויביך הקמים עליך נגפים לפניך (כח, ז)
נס ההצלה של יהודי מקנס
בהתגשמותה של בריכה זו ראו בני מקנס שבמרוקו, בזכותם בס ובפלא שהתרחשו עבורם מן השמים, והוכיחו להם כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב.
כפי שמובא בהגדש"פ "אבותינו ספרו לנו":
צורך זהב היה באלכסנדריה, שהיה גם איש חסד וכן תורה. הוא גידל בביתו יתום כבן עשר, שאיבד את אביו ואת אמו בנסיבות טרגיות.
הצורך לימד את היתום את מלאכת הצורפות, ובלילות ישב ולמדו תורה, והלה עשה חיל בעמלו, עד שהפך לאיש תלמיד חכם ויודע ספר, ולצורך מומחה. אולם, כעבור שבע שנים, חש בעדינותו, בקינאת בני הצורך אליו, והחליט כי הוא מבוסס דיו, כדי לעמוד ברשות עצמו ולעזוב את בית מטיבו, ותוך זמן קצר שב למקנס, עיר הולדתו.

בבואו לשם מצא את העיר כולה נבוכה.

במקנס התגורר "סריף" שפירושו: "חכם דת' ערבי, מצאצאי מוחמד, והיה האיש נכבד ונערץ על המוסלמים. במשך כל ימות השבוע נהג להתבודד במסגד, ובימי שישי, ימי השבתון שלהם, היה נעלם ואינו, ורק לקראת הערב היה מתגלה לפתע בתוך ביתו, ומברך את כל נכבדי העיר.

למאמיניו סיפר, שמלאך בא ונטלו ל"מכה", שם הוא משתתף בתפילה המרכזית ב'כעבה', וזוכה להתגלות הנביא המדבר איתו פה אל פה.

בין המעריצים הרבים היה גם המלך, שהיה זוכה לשמוע מפיו תיאורים מדויקים ומפורטים אודות המתרחש במכה, כשהסריף מוסיף, כביכול, בשם הנביא, השמעות רבות על היהודים, שבמהלך השנים גרמו למלך להחליט על הטלת מיסים וארנונות, ענשים כבדים על כל מעשה קל, ולבסוף גם על גירוש של כל היהודים מעל פני הממלכה.

הצעיר הצורך, ששמו היה 'יצחק אבן לחסן', שמע על הגזירה הנוראה מיד עם בואו ועד מהרה נצנץ רעיון במוחו.

הוא הסתגר בחדרו ויצר שני עגילים מזהב טהור. שני העגילים היו עשויים מלאכת מחשבת ומשובצים באבני חן לתפארת, עין לא ראתה כפיים.

לאחר מכן נטל יצחק עגיל אחד ועלה אל המלך להגישו כתשורה. המלך התפעל מאוד מן המתנה היפה והעניק את העגיל למתנה לאשתו המלכה. המלכה שהתלהבה גם היא מן המלאכה המיוחדת, העוותה לבסוף את פניה ואמרה: "מה אוכל לעשות בעגיל אחד? יש לי שתי אוניות, ועליך לרכוש עבורי גם את העגיל השני".

המלך שלח לקרא לצורך, וכשהלה הגיע אמר לו: "כעת אני מאמין לכל מה שאמר לי הסריף שלי אודותיכם... אתה סוחר מפולפל וערמומי, נתת לי עגיל אחד במתנה, כדי שאהיה חייב לקנות ממך בכסף מלא את העגיל השני".

התנצל הצורך: "אל נא יפיל עלי המלך אשמה. עגיל זה הוא עתיק יומין, ואין בעולם אמן שיעשה כדוגמתו. פעם כשהייתי במקרה עם ידיד קרוב, הגיע צמד העגילים הלז אל ידינו ואנו שילמנו עליו מחיר עצום, חברי נטל עגיל אחד, ואני נטלתי את זה. אם ירצה המלך, אכתוב לשותפי השני שבמכה מכתב, והסריף, אשר פורח לשם בקפיצת הדרך מידי שבו, יוכל למסור לו את המכתב ולקבל את העגיל השני. ביום שישי בערב, לבטח כבר יהיה העגיל השני בידי המלכה".

המלך שמח על העיצה, ובו במקום הורה לו לכתוב את המכתב, קרא לסריף ופקד עליו למסור את המכתב במכה ליהודי המיועד.

לאחר מכן נטל יצחק עגיל אחד ועלה אל המלך להגישו כתשורה. המלך התפעל מאוד מן המתנה היפה והעניק את העגיל למתנה לאשתו המלכה. המלכה שהתלהבה גם היא מן המלאכה המיוחדת, העוותה לבסוף את פניה ואמרה: "מה אוכל לעשות בעגיל אחד? יש לי שתי אוניות, ועליך לרכוש עבורי גם את העגיל השני".

המלך שלח לקרא לצורך, וכשהלה הגיע אמר לו: "כעת אני מאמין לכל מה שאמר לי הסריף שלי אודותיכם... אתה סוחר מפולפל וערמומי, נתת לי עגיל אחד במתנה, כדי שאהיה חייב לקנות ממך בכסף מלא את העגיל השני".

התנצל הצורך: "אל נא יפיל עלי המלך אשמה. עגיל זה הוא עתיק יומין, ואין בעולם אמן שיעשה כדוגמתו. פעם כשהייתי במקרה עם ידיד קרוב, הגיע צמד העגילים הלז אל ידינו ואנו שילמנו עליו מחיר עצום, חברי נטל עגיל אחד, ואני נטלתי את זה. אם ירצה המלך, אכתוב לשותפי השני שבמכה מכתב, והסריף, אשר פורח לשם בקפיצת הדרך מידי שבו, יוכל למסור לו את המכתב ולקבל את העגיל השני. ביום שישי בערב, לבטח כבר יהיה העגיל השני בידי המלכה".

המלך שמח על העיצה, ובו במקום הורה לו לכתוב את המכתב, קרא לסריף ופקד עליו למסור את המכתב במכה ליהודי המיועד.

המלך שמח על העיצה, ובו במקום הורה לו לכתוב את המכתב, קרא לסריף ופקד עליו למסור את המכתב במכה ליהודי המיועד.

לאחר מכן נטל יצחק עגיל אחד ועלה אל המלך להגישו כתשורה. המלך התפעל מאוד מן המתנה היפה והעניק את העגיל למתנה לאשתו המלכה. המלכה שהתלהבה גם היא מן המלאכה המיוחדת, העוותה לבסוף את פניה ואמרה: "מה אוכל לעשות בעגיל אחד? יש לי שתי אוניות, ועליך לרכוש עבורי גם את העגיל השני".

המלך שלח לקרא לצורך, וכשהלה הגיע אמר לו: "כעת אני מאמין לכל מה שאמר לי הסריף שלי אודותיכם... אתה סוחר מפולפל וערמומי, נתת לי עגיל אחד במתנה, כדי שאהיה חייב לקנות ממך בכסף מלא את העגיל השני".

התנצל הצורך: "אל נא יפיל עלי המלך אשמה. עגיל זה הוא עתיק יומין, ואין בעולם אמן שיעשה כדוגמתו. פעם כשהייתי במקרה עם ידיד קרוב, הגיע צמד העגילים הלז אל ידינו ואנו שילמנו עליו מחיר עצום, חברי נטל עגיל אחד, ואני נטלתי את זה. אם ירצה המלך, אכתוב לשותפי השני שבמכה מכתב, והסריף, אשר פורח לשם בקפיצת הדרך מידי שבו, יוכל למסור לו את המכתב ולקבל את העגיל השני. ביום שישי בערב, לבטח כבר יהיה העגיל השני בידי המלכה".

הסריף הבין כי הוא נפל בפח שטמן לו הצורך היהודי, אך כבר לא היה יכול לסגת... בליט ברירה נטל את המכתב, טמן אותו בין קפלי גלימתו, והבטיח למלך למלאות את השליחותו.

הוא התחקה אחר עקבותיו של הצורך, ומיד כשנכנס הלה לביתו, מיהר לנקוש על דלת הבית, נפל לרגליו ושאל: "מה עוללת לי?".

"עמד על רגליך" – השיב לו היהודי – "עשיתי לך בדיוק כפי שמגיע לך על מה שעוללת ליהודי המדינה, הלעטת את המלך בכזבים, ואני אוכילי וולעולם כולו כי רק שקר דיברת".

הסריף יבב וביקש את רחמיו. "המלך ירנגני, וההמון יסלגני", למלל בין בכי לבכי. "לך היו רחמים על כל ההמון שאתה התכוונת בדרון להשליכו מן הבית? וכי הרהרת אודות הסבל שיהיה על הזקנים והטף לעבור בגללך?" הטיח בו היהודי.

הסריף הבוכה הכה על ליבו, הביע את חרדתו והבטיח לתקן אשר עיוות. הצורך ביקש ממנו לרשום כתב הודאה בו הוא מצהיר כי כל דבריו שקר וכזב הם, וכי מעולם לא דאה למכה ולא פגש מלאך.

תחילה ניסה הסריף להתחמק מן העניין, אולם הצורך הודיע לו כי לא יעשה שימוש בכתב הודאה זה, אם יצליח לשכנע את המלך, לבטל את רוע הגזירה, ולשמע הדברים נעתר הסריף ורשם את המכתב.

הצורך נתן בידו את העגיל, ולאחר שהסריף הודה לו בשם כל הקדוש והיקר לו, כתב את כתב ההודאה וחתם עליו בחותמו האישי, פנה הלה והלך לדרכו.

באותו יום שישי אחר הסריף לשוב ממכה... כששב לבסוף, הודיע כי היה לו עניין דחוף להסדיר בשם המלך, ועד מהרה כבר הגיע לארמונו המלוכה, כשהעגיל השני בידו, לשמחת המלך והמלכה.

"וימה אמר הנביא הפעם?" התעניין המלך, כשנרגע מעט.

"הפעם אמר לי כי לפני יומיים פגש בו אברהם העברי והפציר בו שייטיב עם בני העם היהודי, צאצאי יצחק בנו, ולכן הורה לי להורות לך, לבטל מיד את רוע הגזירה ולהיטיב להם ככל יכולתך".

המלך עשה זאת מיד – ויהודי מקנס נשמו לרווחה. (ומתוך האור)

והיו בך לאות ולמופת (כח, מז)

בתוך הקללות מופיע פסוק זה, כדי לומר שגם באמצע המצבים הכי קשים רואים את יד ד' באותות ובמופתים.

מעשה כזה מובא בספר "בנאות דשא" (פרשת שמות) שכתב ששמעו בעצמו מבעל המעשה:

"את הסיפור הבא שמעתי מבעל המעשה עצמו, כאשר נקלעתי לסעודת הודי' שערך בעיר פריז שבצרפת, בעבור נס פרטי שהיה לו בגיא ההריגה שבטרבליניקה.

היה זה בשלהי מלחמת עולם השניה, כשכוחות הברית פלשו לשטחה של גרמניה, וימים ספורים נותרו לקץ המלחמה, שמשמעותה: שחרור מעט אסירי מחנות המוות שנותרו לפליטה.

מאן דהו, שזהותו אינה ידועה, פנה אל רב המרצחים שהיה אחראי על מחנה ההשמדה טרבליניקה, בהצעה, שיקבל ממנו הון עתק אם יענה לבקשתו, והוא: שבימים האחרונים שנותרו לפני שחרורם של האסירים היהודים, שיכלכל אותם במזון משובח ועשיר כיאות למזי רעב. כמובן שהרוצח הנ"ל לא סירב להצעה מפתה זו, ונטל ממנו את כספו הרב.

ונהנה כבר באותו יום, לאחר הצהריים, הגיע משלוח של לחמניות טריות אל המחנה.

בעל המעשה שהיה אסיר באותו המחנה מספר, שניחוח הלחמניות הוציא אותם מאדישותם העמוקה שהיתה נחלתם. ובפרט כאשר נקראו כל האסירים להתייצב בתור ארוך לקבלת הלחמניה, שהיה נראה בעיניהם כחלום תעתועים.

כך לא נותר זמן רב למחשבה, והחלוקה התחילה. ומתוך שק גדול נשלפו הלחמניות בזה אחר זה, כשקצין נאצי מפקח על החלוקה.

אני, כשעמדתי כמעט בסוף התור, מספר בעל המעשה: הייתי מאוד פסימי. ולא האמנתי שאכן אזכה לחמניה, מקוצר רוח. וה"אמונה" כבר הייתה ממני והלאה, ולא נותר בי אפי' שביב של תקווה, ובכל רגע שהתקרתי קמעה בתורי, חלפה בי המחשבה שוודאי, עד שאגיע אל השק, הוא יתרוקן סופית מהלחמניות הגואלות.

ונהנה קרה הנס! קיבלתי גם אני לחמניה טריה וריחנית.

החלטתי שאשמור אותה לשעות הערב, כדי שסוף סוף אלך לישון עם קיבה מליאה, ולא מתוך רעב מציק. בשביל התענוג הזה כדאי לסבול עוד קצת.

המצציאות החדשה נטעה בי מעט בטחון, ואחרי שקלול קצר, אמרתי בליבי: מה יקרה אם אעמוד בתור פעם נוספת ואתגבגב ליטול עוד לחמניה? והרי אחד מן השניים! או שאתפס כגנב ואחטוף כדור בראשי, וממילא אין לי מה להפסיד. כי טוב מותי מחיי!

ואם אצליח, הרווחתי עוד לחמניה. ובלא מחשבה נוספת עשיתי מעשה וזכיתי בלחמניה נוספת.

הפעם חשתי שזו משהו במוחי, ושכלל זאת יש במי להאמין. אולי בכל זאת הקב"ה אוהב אותי. נטלתי את זוג הלחמניות והסתרתי בתוך חולצת הפיג'מה שהייתי לבוש בה. הפעם באופטימיות זיהרה, נפנית אל אחת הפינות כדי לאכול לחמניה אחת. בטרם התיישבתי על רצפת המחנה חשתי חבטה קשה על כתפי. ראיתי אותך! גנב! שתי לחמניות, הא?! מיד תביא אותם בטרם אפרק את גוון.

כמובן שמסרתני אותן מיד לאכזורי זה. בתחילה חשבתי שזהו חייל נאצי, אך התברר לי שהנ"ל היה חייל רוסי שנפל בשבי הגרמני, ופשוט שדד אותי.

מאותו רגע שקעתי ביאוש וכאן עמוק, ואמרתי בליבי: כי אנני מאמין יותר ואפסה כל תקותי. וכל מאווי היה למות! פשוט למות.

שבתי אל הדרגש הקשיח, כדי לנוס את שנת הלילה, אך הפעם עצוב יותר ומיואש יותר.

השחר הפציע, ומעט אור חדר אל הבלוק בו ישנתי. אם אפשר לקרוא לזה שינה, והעירני משנתי. אך הפעם הזו היה שונה מתמיד. שקט תעשייתי אפף את הבלוק כולו. לא שאגות של חיות הטרף הנאציות, ולא אוושת השותפים שלי לבלוק.

קמתי לראות מקרוב יותר, והנה כולם עדיין לא מגלים סימני קימה, למרות השעה המאוחרת.

ניסיתי להעיר את שכני אך לשווא. אין קול ואין עונה. ניסיתי לנענע מעט בידיו, אך חשתי שהן קרות ואינן מגיבות.

בדקתי אצל שאר השכנים, אך לפתע נגלה לפני מחזה נוראי. כל אנשי הבלוק שבקו חיים לכל חי.

מיד רצתי כאחוז אמוק אל עבר הבלוק השני, והנה גם שם כולם מתים. נפש חיה לא מתהלכת במחנה. לא אסיר ולא קצין נאצי.

מה קרה? שאלתי. האמריקאים כבר התקרבו למחנה וכל הנאצים ברחו. אבל למה מתו כולם? התברר לי לאחר מכן ע"י הצבא האמריקאי, כי כל הלחמניות היו מורעלות בידי השטן הגרמני הימלר ימ"ש.

למרות שקיבל תבין ותקילין, הוא לא היה מסוגל להשאיר יהודי חי.

אז בעצם, רק אנוכי נותרתי לבדי חי. ובאורח ספונטני נפלטו ממני המילים בצעקה אדירה שפילחה את דממת המוות.

"אני מאמין באמונה שלימה בהקב"ה".

ומני אז, בכל שנה עורך אני סעודת תעודה על הנס הגדול שעשה לי ה'.

התוכחה ותוצאה

נהגו שלא לעלות לתורה לקריאת התוכחה ("מגן אברהם" קכח, ח בשם מהר"ל) אלא בעל הקורא הוא המברך תחילה וסוף ("משנה ברורה" שם, יז וב"באור הלכה" ד"ה בפסוקים), לפי ש"ברית כרותה לשפתים" (מועד קטן יח ע"א).

ויצוינו בענין זה דברי הגמרא (שבועות על ע"א), שרב כהנא הקריא לפני רב יהודה דברי המשנה, שהאומר: "יככה ה'" (דברים כח, כב) זו היא אלא האמורה בתורה. אמר לו רב יהודה: "כנה". כלומר, אמור: יכה ה', שלא יתפרש שאתה אומר עלי, חלילה.

ובענין זה, נספר –

אברך פנה אל הגבאי בבית הכנסת "לדרמן" בבני ברק, וביקש עליה בשבת פרשת כי תבוא. יש לו יאהרצייט, יום זכרון לאביו.

השיבו הגבאי שנזכר מאוחר, יש כמה בר מצוות וכמה חיובים, ואין עליה פנויה.

אמר שמצדו מוכן הוא לעלות לקריאת התוכחה, אינו חושש. מקיים הוא בעליתו מצות כבד אב, שבפרוש שנינו: מכבדו בחיו ומכבדו במותו (קדושין לא ע"ב), ו"שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח, ה). [וידועים דברי ה"נודע ביהודה" (קמא, אבן העזר י) שמוותר ליבם אשה שמתו כל בעליה, "קטלנית", כי "שומר מצוה לא ידע דבר רע"].

אמר הגבאי: "נשאל את הרב".

שאל את הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, שאמר: "בשום פנים ואופן", ולא העלוהו. לאחר התפילה, נשאל: מדוע היה כה נחרץ? הרי זו באמת מצות כבוד אב. ואם הלה אינו חושש, מדוע נחושש עבורו!

ענה: משום מעשה שהיה. וסיפר –

אברך בן תורה נזכר בשעתו שיש לו יאהרצייט אחר אביו, וכבר נקבעו כל העליות, והסכים לעלות לתוכחה. אמר שאינו מקפיד, ולא יקפידו עמו. שאלו את אביו, [הסתייפולר] וצ"ל. והסכים.

כעבור זמן, הודיעוהו שדודו נפטר בארצות הברית, ובהיותו עירי הוריש לו את כל הוננו.

טט לארצות הברית, והתברר שמדובר בנכסים רבים והשקעות מסועפות.

זכה ליועצים מהימנים שהדריכוהו ועזרוהו להתמצא בסבך ולהשתלט על המבוכים העסקיים. נשאל לעולם השיעורים ועשה בו חיל. העביר את משפחתו לבורו פארק והיה לנגיד תומך תורה ביד רחבה, השיא צאצאיו בהרחבה והמשיכו לשקוד על שערי תורה בלא טרדה.

לימים ביקר בארץ הקודש, ונכנס אל אביו. מסר לו סכום גדול לתמיכה בלומדי תורה, והעיר שברוך השם, לא ארע לו דבר מעליתו לתוכחה. אדרבה, מצות כבוד אב עמדה לו, והתעשר עושר רב.

שמע אביו, וכל גופו הזדעזע: "ואזו רעדט איהר, מה אתם מדברים!

התוכחה לא השפיעה!?"

הרי לפניך הייתם בן תורה, ועכשיו אתם בעל הבית, סוחר פשוט!"

לכן, סיכם רבי חיים, לא הסכמת... (והגדת)

החלב והפרה

על לדאוג לשבעה כוללי אברכים, ובהם מאות בני תורה הממיתים עצמם באהלה. שוחחתי עם גביר בארצות הברית, והתחמק באמרו שעליו לתמוך בישיבות שבארצות הברית, בגדר "עניי עירך קודמין" (יורה דעה רנא, ג). כלומר, שהלא דברים קל וחומר: אם להם אינו נותן, לי על אחת כמה וכמה!

אמרת, שהפוסקים דנים, שיתכן ועניי ארץ ישראל קודמים לעניי עירו (ועיון חתם סופר חושן משפט יב, ולקוטי חת"ס כט), כי "לציון יאמר איש ואיש יולד בה" (תהלים פז, ה), כל ישראל נחשבים בני הארץ הקדושה. אבל לתורת ארץ ישראל ודאי יש קדימה, שהיו אין תורה כתורתה ולא חכמה כחכמתה (בראשית רבה טז, ד) ואוירה מחכים (בבא בתרא קנח ע"ב), ולכן בני ארץ ישראל עדיפים (תוספות פסחים נא ע"א). ואמרו (במדרש שם) שזהו שנאמר שהיא "ארץ זבת חלב ודבש" (ויקרא כ, כד), שזובעת היא חדושי תורה מתוקים מחלב ומדבש, כמו שנאמר: "דבש וחלב תחת לשונך" (שיר השירים ד, יא).

והיודעים אתם מה ענה לי?!

חוצפה שכזו!

אמר: "אמת שתורת ארץ ישראל משולה לחלב –

אבל הפרות הן כאן, באמריקה!..."

ענית: "אשרי מי שיודע מה תפקידו לכן אני כאן, כדי לחלוב אותן!

וכבר אמרו (פסחים קיב ע"א), שיותר משהעגל רוצה לניקף הפרה רוצה להניק" –

התברר, שלא הפרה הזו...

"מה אומר לכם", השמייע את הפתגם השגור, "העסקים אינם מבלבלים בזמן האחרון!" מצא את הכתובת. באמת, איני צוחק. אני מומחה בשיקום עסקים צולעים. בידי אמצעים בדוקים ומנוסים. והעצות, חיינם. לקיים מצות: "כי ימוך אחיך ומטה ידו עמך, והחזקת בו" (ויקרא כה, לה).

אמרת לו: "תביא גמרא, מסכת עבודה זרה".

לבני ארץ ישראל יש מה ללמוד מיהודי ארצות הברית. בארץ ישראל ארון הספרים נמצא בטרקלין, פרוץ לרוחה. לא כך שומרים אוצר. שם, באמריקה, אין בטרקלין אלא מזנון ותצוגת כלי כסף. הספרים שמורים בחדר פנימי, שלא תשלוט בהם עין הרע. יש לי חשד שגם עין סתם לא שולטת בהם.

הגמרא הובאה, ופתחתי בדף יט עמוד ב', הצבעתי, וקראתי: "אמר רבי יהושע בן לוי, דבר זה כתוב בתורה ושנוי בבניאים משולש בכתובים, כל העוסק בתורה נכסיו מליחיים.

כתוב בתורה, שנאמר: "ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם, למען תשכילו את כל אשר תעשון" (דברים כט, ח).

שנוי בבניאים, שנאמר: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיק והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו, כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל" (יהושע א, ח).

משולש בכתובים, ככתוב: "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, וכל אשר יעשה יצליח" (תהלים א, ב-ג)!

ראיתי שהתאכזב. הוא מחפש עצות מעשיות.

אמרת: "אז תביא מסכת ברכות".

אסף את המסכת האחת והביא את השניה. אח, תענוג לפתוח מסכת חדשה. פתחתי בדף לה עמוד ב'. הצבעתי ואמרת: בוא נלמד שתי מיםרות סמוכות, ונעניין בשייכותן אהדי".

המימרה הראשונה: "בוא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים. דורות הראשונים עשו תורתם קבע ומלאכתם עראי, זו וזו נתקיימה בידם. דורות האחרונים שעשו מלאכתם קבע ותורתם עראי, זו וזו לא נתקיימה בידם".

ומיד לאחר מכן, המימרה השנייה: "בוא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים. דורות הראשונים היו מכניסים פרותיהם דרך שער הבית כדי לחיבם במעשר, דורות אחרונים מכניסים תבואתם דרך גגות כדי לפטרם מן המעשר" [באכילת עראי]

מה הקשר בין שתי המימרות?!

אומר לך –

הדורות הראשונים עשו תורתם קבע, לכן התקיימה בידם, ואף מלאכתם התברכה. שכן פרש הרע"ב במשנת "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ" (אבות פ"ג מ"ה). אבל דורות האחרונים שעשו מלאכתם קבע, לא שרתה בה הברכה.

אבל מדוע לא תשרה הברכה במלאכתם, אולי עושים הם מלאכתם קבע כי הם תומכי תורה, ונאמר: "שמח זבולן בצאתך" (דברים לג, יח). הצלח בצאתך לסחורה (רש"י) אם כוננת להחזקת יששכר באהלו!

אבל, הן ענייני הירוואת שמכניסים הם תבואתם דרך גגות, כדי שלא יצטרכו לעשרה ולהתחלק בה עם הכהנים והעניים. ואיך ירצו שביגים תשרה הברכה ביבולם!

"פרוש נאה", החמיא, והחזיר את הגמרא לכלאה...

ונתן?

איפה!

אם לא זיכיתי בתמיכה בתורה, זיכיתי בדברי תורה. והלואי ובגינים יצליחו נכסיו!

(והגדת)

בדרך הדרוש

דאם גם הרב כהן שרי להשתמש בתלמוד כהן, דאם לא כן אמאי לא הוכיחו בפשיטות דעל כרחק אלישע לאו כהן הוי, דהא עיקר הלימוד התלמוד צריך לשמש את רבו ולפינו מהא דאמרין "גדולה שמושה יותר מלמודה", מדכתוב באלישע אשר יצק מים ע"י אליהו, למד לא נאמר אלא יצק וכו', וקשה אך היה אליהו רשאי לשמש באלישע אם היה כהן

רק דאין מזה הוכחה משום דגם אליהו כהן היה לדעת האומר דפנתם זה אליהו. ועי"פ מוכח דדעת רש"י ותוס' ראם הרב כהן שרי לשמש בתלמוד כהן והנה כל המפרשים נדחקו בכדורש הנ"ל שאמר ר' מאיר בוכות מצות בכורים תוכו לכנס לארץ ישראל הא בכורים אינו נוהג אלא בארץ ישראל אם כן מוקדם שננסו לשם אך יוכלו לקיים מצות בכורים בחוץ לארץ שיוכחו ע"י מצוה זו לכנס לארץ ישראל. אכן הכוונה ע"פ גמרא דכתובות הנ"ל דכל המביא דרוון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים דהו שייך גם בחוץ לארץ, והיינו דילפנן מאלישע. אכן לימוד זה לכאורה נסתר דאי אלישע כהן הוי יש לומר דהביא לו בכורים ממש כקושיית רש"י ותוס' רק דיש הוכחה דאלישע לאו כהן הוי מדרשאי לאלהו לשמש עם

והיה כי תבוא אל הארץ (כו, א)

במדרש רבה, אומר היה ר' מ' בזכות מצות בכורים תוכו לכנס לארץ ישראל. ודרכי תמיד לפרש כל מקום שאמר היה פלוני אומר שדייק בהו הלשון לומר שמוא דאמר זה הוה לשיטתו אויל במאי שאמר כבר במקום אחר, לכן נראה לי לפרש גם הכא בסגנון זהו.

והנה איתא בגמרא דכתובות צו א "כל מה שהעבד עושה לאדונו גם התלמיד חייב לעשות לרבו", ואמרין עלה בירושלמי "אבל אסור לשמש בתלמוד כהן וראיתי בכמה שו"ת שנסתפקו בה באם גם הרב כהן או שרי לשמש בתלמוד כהן, ואני הבאתי ראיה להיתר מהא דגריסין סוף כתובות (קה ב) דכל המביא דרוון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים, שנאמר ואיש בא מעלע שלישים ויבא להם בכורים לאלישע וכי אלישע אוכל בכורים היה אלא כל המביא דרוון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים, ועיי"ש שנדחקו רש"י ותוס' דלמא באמת אלישע כהן היה, ואם כן מזה יש ראיה גמורה, דעל כרחק סבירא לתו להתוס' ורש"י

אי שש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יח אלול תשע"ז: הדלקת נרות: ירושלים 6:18 תל-אביב: 6:34 חיפה: 6:25 מוצאי שבת: ירושלים: 7:30 תל-אביב: 7:32 חיפה: 7:32 ר"ת: 8:09

פרשת כי תבוא

איסור לשון הרע

שלא לדבר לשון הרע על הזולת !

נלמד מהפסוק: "ארור מכה רעהו בסתר" (פרק כז-כד)

וכתב רש"י: על לשון הרע הוא אומר. ובעל הטורים מצא רמז לכך: "בסתר" בגימטריא "בלשון הרע". למדנו שהכאה שלא בפניו הוא "דיבור בגנות חברו" היוצר נזק תדמיתי לחברו והשלכותיו מסוגלות להגיע עד לנזקי הגוף ונזקי ממון.

ידוע חידושו של רבינו בחיי זצ"ל (בספרו חובת הלבבות שער הכניעה - פ"ז) שלעתיד לבוא, ביום הדין, מראים מצוות להרבה בני אדם שכלל לא עשו אותן מצוות, ויאמרו: הרי לא עשינו זה, וישיבו להם: אותם שסיפרו עליכם רע הם עשו אלו המצוות, ונוטלין אותן מהם ונותנים לכם.

וכן לרשעים מראים עבירות שלא עשו, וכשיאמרו: הלא לא עשינו עבירות אלו, ישיבו להם: אלו העבירות עשו אותם האנשים שסיפרתם עליהם לשון הרע וניטלו מהם ונתווספו עליכם.

החפץ חיים כתב (בספרו שמירת הלשון שער הזכירה פ"ז) שניתן ללמוד חידוש זה מדברי המדרש (שומר טוב-כב) על הפסוק בקהלת (ה-ה) "אל תתן את פיך לחטיא את בשריך - היינו לשון הרע. "למה יקצוף האלוקים על קולך" - על אותו הקול שהוצאת בפיך ואמרת לשון הרע על חברך. "וחיבל את מעשה ידך" - יאבד ממך את מעט התורה שיש בידך. ופשוט - אומר הח"ח - שכוונת המדרש על חידושו של החובת הלבבות.

ולאידך גיסא - שזכויות ההמצוות של המדבר לשוה"ר, עוברות לרעהו - ניתן לרמוז בפסוק "גם אויל מחריש חכם יחשב" (משלי יז-כח). "כלומר: יתכן אויל שיחשב לחכם. אימתי? כאשר החכם שקנה מצוות בחכמתו, דיבר על האויל לשון הרע, ואילו האויל החריש. אזי נזקף כל רכושו הרוחני של החכם לזכותו של האויל, ולחכם יחשב.

עפ"י חידוש זה של החובת הלבבות ביאר המהרי"ץ דושינסקי זצ"ל (בחידושי מהרי"ץ ברכות ז.) את אמרת חז"ל "צדיק וטוב לו" - זה צדיק גמור. "רשע ורע לו" - זה רשע גמור. ולכאורה תמוה: היאך יתכן שיהיה צדיק גמור והרי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא"? וכן היאך יתכן שיהיה רשע גמור שלא עשה במשך ימי חייו אפילו מעשה אחד טוב?!

אכן לפי חידושו של החובת הלבבות מובן, שכן אף שלכל צדיק ישנן עבירות מעטות, אבל ישנו אופן שיהיה צדיק גמור ללא חטא, כשאדם דיבר עליו לשון הרע שאז אותם חטאים עוברים למדבר והצדיק נשאר נקי מחטא. ומאידך גיסא "רשע גמור" יתכן בבעל לשון הרע שע"י דיבורו עוברים זכויותיו המעטות לזה שעליו דיבר ונותר נקי מזכויותיו.

מעשה שטן...

סיפר כ"ק האדמו"ר מאונגוואר הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל: בזמן החוזה מלובלין היה גר בעירו רב נכבד מאד שהיה מפורסם לירא שמים ומדקדק במצוות. ואולם היה מתנגד בחריפות לשיטתו של ה'יהודי הקדוש'.

פעם נכנס אותו רב אל ביתו של החוזה מלובלין והתחיל לדבר סרה על ה'יהודי הקדוש' וסיפר עליו לשון הרע ורכילות. היה אדם שהיה נוכח בחדר ושמע את הדברים. ומכיון שהכיר היטב את ה'יהודי הקדוש' וידע שהדברים שסיפרו עליו אינם נכונים כלל, דפק על השולחן והכריז: אני מוכן להשבע בנקיטת חפץ כי כל דברי הרב לא שרירין ולא קיימין ואינם נכונים כלל.

כאשר יצא הרב מהבית, נענה החוזה ואמר: פעמים שומר היצר הרע את האדם הרבה שנים כדי שלא יכשל אפילו בהרהור עבירה, וכל שכן בחטא ממש, ונותן לו את האפשרות לדקדק במצוות להרביץ תורה ולהשיב לשואליו דבר, כל זאת כדי שבסופו של דבר יוכל ביום בהיר אחד לבוא ולספר לשון הרע על צדיק פלוני, ויהיו מוכרחים לקבל...

מגיד משנה עה"ת

"בשום אופן לא רעים"...

ב'תחילת הזמן' בישיבת חברון, נכנסו כמה בחורים לחדרו של ראש הישיבה הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל כשבפיהם הצעה כשלהי בדבר תוכנית מסויימת הנוגעת לבני הישיבה, ולקבל הסכמתו.

תוך כדי דיבור נפלט מפיו של אחד הבחורים: "הרי הראש ישיבה יודע שיש בישיבה גם בחורים רעים, ולא רק טובים"...

למשמע הדברים נחרד הרב ברוידא כולו והגיב בתקיפות: "לא, אין דבר כזה! אין בישיבה בחורים רעים! אמנם לצד הבחורים הטובים ישנם גם טובים פחות, אבל בשום אופן לא בחורים רעים"...

נסיד ממלכת התורה

להיות בעל מדות טובות בין אדם לחברו וללכת בדרכי ה' ביושר בחסד וברחמים!

נלמד מהפסוק: "והלכת בדרכיו" (פרק כח-ט)
וכתב החינוך (מצוה תרי"א): שצטוינו לעשות כל מעשינו בדרך היושר והטוב בכל כוחנו, ולהטות כל דברינו אשר בינינו ובין זולתנו, על דרך החסד והרחמים, כאשר ידענו מתורתנו שזהו דרך השם וזהו חפצו מבריותיו למען יזכו לטובה כי חפץ חסד הוא ועל זה נאמר והלכת בדרכיו.

הגאון רבי חיים ויטאל זצ"ל כתב (בשערי קדושה - ש"ב): ענין המדות הן מוטבעות בנפש האדם... ולפיכך ענין המדות הרעות קשים מן העבירות עצמן מאוד מאד... כי להיותם עיקרים ויסודות לא נמנו בכלל תרי"ג המצוות התלויות בנפש השכלית, ונמצא כי יותר צריך להזהר ממדות רעות, יותר מקיום המצוות עשה ולא תעשה, כי בהיותו בעל מדות טובות, בנקל יקיים כל המצוות."

והנה הזכרנו מספר פעמים שכלפי שמיא חמור יותר קיום המצוות שבין אדם לחברו מאשר המצוות שבין אדם למקום. ומכאן גם ענין התשובה שיש להקדים לעשות תשובה בעבירות שבין אדם לחברו קודם עבירות שבין אדם למקום וכפי שכתב הגאון **רבי יהונתן אייבשיץ** (בספרו **יערות דבש** דרוש ה' ח"א) וכך כתב:

אמרו במדרש, אמרה כנסת ישראל, רבונו של עולם, התשובה שלך היא, ואמר הקב"ה התשובה שלכם היא, ופירושה של דברים, כי באמת עבירות שבין אדם למקום, בקל האדם מתחרט ועושה עליהן תשובה, ונוח לו לשוב, אבל עבירות שבין אדם לחברו זה קשה... ומכל שכן שאין מוציאן מתחתיהם גזל ועושה וכדומה.

וזה הוא מאמר כנסת ישראל, התשובה שלך היא, מה שעברנו ועשינו כנגד המצוות הנוגעות לך, וזהו עיקר התשובה, כי יודעת כנסת ישראל כי בזה רוב ישראל בגדר התשובה, אבל הקב"ה השיב: התשובה שלכם היא.

והיינו, במה שנוגע לכם, בין איש לרעהו, זו היא תכלית התשובה ועיקרה, כי באלה חפץ ה'. והוא מקפיד יותר על המרי הזה, משיקפיד על עבירות הנוגעות לו, כי הוא חפץ חסד, ולכן עיקר התשובה בזה. עכ"ד.

ובספרו (יערות דבש ח"א דרוש א) כתב רבי יהונתן אייבשיץ: כאשר מזכיר אדם בתפלה "גומל חסדים טובים... וזכר חסדי אבות..." יש לו לתת אל לבו כמה ראוי לבן אדם להיות חונן במעשיו וחסיד בדרכיו, להדמות לקצת דקצת למדות הבורא ית"ש, ליזכר לאדם טובתו שהטיב לו, ואל יזכור לו שהרע לו, כמדת הקב"ה הזוכר מצוות ומעשים טובים, ומעביר ונושא עוון.

וראוי לתפוס מדתו של אברהם איבנו, שהטיב לכל, ופרסם מדתו של הקב"ה וטובתו בעולם, והכריז יחודו של מקום, וקבע דת אמת בפי כל הבריות, וכן ראוי לכל אדם.

ומוסיף היערות דבש: ואידך יעני איש לומר "מגן אברהם", והוא אינו שם על לב ללכת בעקבותיו, לרחם כל נידח, ולפקח בכל עסקי כושל, ולקבל מה שיקרה לו מה' באהבה, אף שצריך להיות נע ונד בארץ, ויקרהו צרות רבות כמו שקרה לאברהם, והיה עם כל זה תמים עם ה' באמת ולב תמים.

להתחסד עם הבריות

מפורסם היה הגאון **רבי אריה פינקל זצ"ל** במדת התחסדותו עם הבריות. מספר בנו הגה"צ **רבי בנימין שליט"א**: היו לנו בסמוך לביתנו שתי חנויות מכולת, ואבא תמיד לימד אותנו שצריך לפרנס את שניהם בכדי שלא לצערם, ולכן חילק את הימים, שבימי ראשון שלישי וחמישי נקנה רק במכולת זו, ובימי שני רביעי ושישי נקנה במכולת השניה...

כך חונקנו כולנו בהקפדה שיש לכל חנות את הימים שלה. והנה אחד מבעלי החנויות שחיבב אותנו יותר וקיבל אותנו יותר בסבר פנים יפות, העדפנו לרכוש אצלו, ולכן לעתים לא קנינו כלום באותו יום של השני, כדי להמתין ליום המחרת שאז נקנה אצל הראשון. אך אבא כעס באומרו, שאם צריך לקנות היום, הרי שזה "בחלקו" של המוכר ההוא...

[אגב, מספר בנו הגר"צ שליט"א: כאשר בנו את הקומה השניה בבית הכנסת הר צבי, מול ביתו, התרגש מאוד מכך, וכשהיו כאלו שהחלו להצטער שהקומה השניה מסתירה להם את האור וכדומה, הוא הזדעזע לנגדם באומרו: "הרי בונים כאן בית המדרש מקום שכינה, ומה שייך לדבר על כאלו דברים". בזה הראה שוב, עד כמה לא תופס אצלו כלל מחשבה על טובתו ונוחיותו האישית, לעומת טובת הזולת וטובת הכלל.]

מתוך מאמר לזכרו

עסקה עם ראש העיר...

מר יהושע רבינוביץ (ראש עיריית ת"א לפני עשרות שנים) למד בבחרותו בישיבת טלז, ולדאבון הלב פרק מעליו עול תורה ומצוות. ואעפ"כ היה לו קשר חזק עם חניכי הישיבות בת"א, ובהם **רבי שמואל פלמן זצ"ל** שגר בסמוך לו והיה רב ביהכ"ס. אחד מהדברים שהיו אהובים על ראש העירייה רבינוביץ, היה לדבר בלימוד עם בחורי הישיבה שהיו גרים בסביבתו, והיה מתעניין בסוגיות הש"ס שהיו עוסקים בהם ומפלפל עמהם. כששגורים על לשונו ספרי האחרונים הקצות החושן והנתיבות וכיו"ב.

כאשר למד הגאון **רבי בן ציון פלמן זצ"ל** בבחרותו בישיבת פוניבז' וחזר לשבת לבית הוריו. היה ראש העיר רבינוביץ ממתין לו ליד בית הוריו כדי לדבר עמו בלימוד. הרב"צ השתדל להימנע מלפגוש בו מפני שחילל שבת, אבל כשלא היתה ברירה ונאלץ לפגשו, היה מסוגל רבינוביץ לעמוד במשך שעה ארוכה לפלפל עמו בסוגיה בלמדנות רבה... (כוחה של "גירסא דינקותא", אך גם תוצאות גורלה המר כשהיא ללא יראת שמים).

יום אחד אירע, שמשפחה ברוכת ילדים מהאיזור, שלא יכלו להמשיך לדור בדירתם הקטנטנה, הרחיבו מעט את דירתם ללא היתרי בניה. השכנים החילוניים בבנין התלוננו לעירייה וזו הוציאה צו הריסה. אבי המשפחה שידע על קשריו של רבי שמואל פלמן עם ראש העיר, התחנן בפניו שידבר על לבו של רבינוביץ לחמול על משפחתו ועל דחקו הנורא ויבטל את צו ההריסה.

רבי שמואל עשה כבקשתו, אבל רבינוביץ טען שאין ביכולתו לבטל את ההריסה שכן הבניה אינה חוקית ובפרט שיש תלונה של השכנים, ומוכרח להרוס. בן המשפחה החליט לפנות לחבירו הבחור בן ציון פלמן שאולי הוא כשחוזר מהישיבה יכול להשפיע על "ידידו" רבינוביץ בזכות קשרי הלימוד עמו לבטל את צו ההריסה.

רבי בן ציון, בלבו הרחום, המתין הפעם הוא לרבינוביץ שייצא מביתו. כשיצא שאלו רבינוביץ "מה חידשתם השבוע?" וכשסיים להרצות את חידושו, תינה את בקשתו עבור המשפחה האומללה ותיאר בהרחבה את מצוקתם הנוראה וטבלם הרב, ושיבטל מהם את צו ההריסה. אך הלה ענה לו כדרך שענה לאביו שאין בידי לעשות מאומה.

אך רבי בן ציון לא נואש. הוא המשיך לדבר על לבו בדמעות שיחוס על המשפחה האומללה שעולמם יחרב עליהם כשיהרסו להם הבניה. הדברים שיצאו מהלב החלו לחלחל ולפתע פנה רבינוביץ לרב"צ ואמר: "טוב, בא נעשה עסקה. אני יסדר שההריסה לא תצא לפועל ותמורת זאת תתחייב ללמוד עבורי לזכות רבע שעה כל יום, אך תסדר זמן זה מחוץ לזמנים שאתה רגיל ללמוד בהם.

רב"צ לא ענה אלא שתק וחשב. שאלו רבינוביץ: "מה אתה שותק הרי זה עסק טוב". השיב רב"צ: "אם זו בקשתך, אזי יש לי בקשה נוספת עבורך. תמורת זאת שאלמד בעבורך רבע שעה, תשמור אתה את השבת במשך רבע שעה כמו ששמרת כשלמדת בטלז".

אמר לו רבינוביץ: "אם אתה מוסיף לעיסקה את הסעיף הזה של שמירת שבת, אני יוסיף עוד סעיף שהלימוד רבע שעה לזכותי תהיה במסכת מיוחדת והמסכת שתלמד תהיה 'מסכת שבת'". רב"צ השיב בחיוב, לחצו ידיים וסגרו את העיסקה...

ואכן העירייה לא הרסה את הבניה ורבינוביץ שמר רבע שעה את השבת... ולא הדליק ולא עישן וכשפגש רבינוביץ את רב"צ לאחר כמה שבועות אמר לו: "אני את החלק שלי בעיסקה קיימתי מה עם החלק שלך?" ורב"צ ענה: "כאשר אני סוגר עיסקה, אפשר לתת בי אמון אין לך מה לדאוג..." **עפ"י שלמי ציון**

לא להכשיל זולתו בעבירה או בעצה שאינו

הוגנת!

נלמד מהפסוק: "ארור משגה עור בדרך" (פרק בז-יח)

וכתב רש"י משגה עור - הסומא בדבר ומשיאו עצה רעה. עכ"ל. כיוצא בזה דרשו חז"ל בתו"כ על הפסוק "ולפני עור לא תתן מכשול" מהו לפני עור - לפני סומא בדבר, היה נוטל ממך עצה אל תתן לו עצה שאינה הוגנת לו. וכתב רבינו יונה ז"ל (בספרו שערי תשובה שער ג-נג, נד): עוד הוזהרנו מן המקרא הזה להשיא עצה הוגנת לאשר יועץ מבני עמנו, ולא להכשילו בעצה נבערה ולא ייעץ את חברו לפי דרכו וכו'.

החפץ חיים (בספרו כלל ד' סק"א ובבמ"ח ס"ק מ"ו) כתב, שאף באופן שמותר לבקש מאנשים שיספרו לו לשון הרע, כגון שזה לתועלת. מכל מקום צריך המבקש לומר לאיש המספר שזה לתועלת. שאם לא כן, עובר השומע על הלאו ד"לפני עור לא תתן מכשול" שהרי מכשיל את המספר באיסור לשון הרע.

ואף שלמעשה הרי אין כאן איסור לשוה"ר כיון שמספר לתועלת, אבל הרי המספר לא יודע שזה לתועלת ונמצא שמתכוון לעבור על איסור לשון הרע, והוא כמי שנתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שצריך כפרה וכמובא בגמ' קידושין פא:!. וגם בזה שייך "לפני עור" כמבואר בתוספות וקידושין לב: ד"ה דמחיל ליה.

ויש שהקשו מדברי הח"ח הללו על מה שכתב הוא עצמו (בספרו כלל ו' בבאז מים חיים אות ג') שאם ראובן מספר לשמעון לשון הרע. ובא לוי לשמוע את הלשה"ר לתועלת, אינו צריך להודיע לראובן המספר שזה לתועלת בשבילו שהרי אינו מכשילו בלשון הרע כיון שגם בלעדו מספר את הלשה"ר.

ותמוה: מדוע לוי אינו צריך להודיע לראובן המספר, ששמיעתו היא לתועלת, הרי המספר משמיע בפועל גם ללוי לשון הרע באיסור, ונמצא מכשילו בשמיעת לשון הרע. ואף שבאמת לוי לא נכשל בשמיעת לשון הרע כי שומע לתועלת, אבל הרי המספר אינו יודע זאת [והוא כמי שנתכוון לאכול בשר חזיר ועלה לו בשר טלה שצריך כפרה] נמצא שבעצם לוי השומע, מכשיל את המספר, וממילא עובר הוא על "לפני עור לא תתן מכשול", וא"כ מדוע כותב הח"ח שאינו צריך להודיע לו ששומע לתועלת?!

ונראה ליישב קושיה זו עפ"י מה שביארנו בעלון "איש לרעהו" (אשתקד) בטוב טעם את פסקו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל כדי ליישבו היטב מהקושיה שהקשה עליו הגאון רבי אשר וייס שליט"א ונתמצת דבריהם בקצרה:

באגרות משה (יו"ד ח"ג-צ) פסק שאין איסור "לפני עור" כאשר מלמד תורה ליהודי, ונכרי יושב ומקשיב. ונימוקו: אין להמנע לעשות מעשה מחשש שמא אחר יעשה איסור בגלל מעשהו, כיון שהאחר עושה האיסור מעצמו. לעומת זאת פסק (באג"מ או"ח ח"ג-ג) שאסור לציבור לקבוע תפלת ליל ש"ק באולם כשירדעים שבעלת האולם תכבה החשמל לאחר התפלה, משום "לפני עור", אף שעושה כן מעצמה. והרי זו סתירה לפסק הראשון?! כן הקשה עליו בשו"ת מנחת אשר (ח"ב סימן לב).

ואדרבה, כתב המנחת אשר, מסברא נראה להיפך, שאם מלמד תורה והנכרי מקשיב, שם ראוי להחמיר ולאסור שהרי במציאות מלמד את הנכרי ישירות. ואילו במקרה השני שבעלת האולם מכבה את האור בשבת, שם ראוי להתיר, משום שבעלת הבית עושה זאת לגמרי מעצמה.

ותירצנו להצדיק פסקו של רבי משה פיינשטיין, שההבדל בין המקרה הראשון שבו מתיר רבי משה למקרה השני שאוסר, הוא, שכאשר אומר שיעור ליהודים ובא הנכרי ושומע, אין כל זיקה בין המלמד לבין הנכרי, שהרי אין מצד אמירת השיעור מאומה כדי לגרום לנכרי מצב ש"מן הסתם" יבוא לשמוע, כי מה לזה ולו, ואם בכ"ז בא, הרי זה לגמרי מדעת עצמו בלבד, והוא זה שבא לפתחו של המלמד ולא המלמד בא אליו, ולכן אין "לפני עור" [וכדוגמת מניח יין על השולחן לכבד בו את הציבור ובא נזיר ולוקח, וכי זה נחשב נותן יין לנזיר].

לעומת זאת במקרה השני, הציבור שמתפלל באולם בליל שבת הוא זה שהביא את המכשול לפתחה של בעלת האולם, כי בידוע ש"קרוב לודאי" תכבה מאשר תשאיר את האור דלוק [לאפוקי, אם בא אדם מבחוץ ויכבה]. ולכן פסק רבי משה שאסור להרע לקבוע שם את תפלתם. [וכדוגמת מגיש יין לנזיר שאז מן הסתם "קרוב לוודאי" שישתה].

מעתה, בדרך זו, תתורץ היטב הסתירה שמקשים בדברי החפץ חיים, כי מה שכתב הח"ח במקרה השני, שאין השומע לתועלת צריך להודיע למספר שהוא לתועלת כדי לא להכשילו, הוא בדיוק כפי שביארנו בדעת הגר"מ פיינשטיין במקרה של המלמד תורה ובא נכרי ומקשיב, שוודאי אין המלמד עובר ב"לפני עור" כי אין כל זיקה בין השיעור לנכרי שיגרום לו לבוא לשמוע, ואם בא עושה כן מעצמו בלבד. כך גם המצטרף לשמוע לשון הרע, עושה זאת מעצמו ועל דעתו בלבד ולא הוא במעשהו גורם למספר להשמיע באוזניו את הלשה"ר. וממילא אינו מכשילו בלפני עור ונמצא חיזוק לפסקו של האגרות משה מדברי החפץ חיים.

למנוע מכשול מתחת ידו...

סיפר הגראי"ל שטיינמן שליט"א: פעם כתב הגאון רבי חיים מוואלוויץ זצ"ל מכתב לאחותו והפקידו בידי שליח. לפתע קרא רבי חיים לשליח וביקש ממנו את המכתב בחזרה. הוא הסביר: "עלי לתקן בו דבר-מה. כתבתי במכתב את שם אחותי "חשקא" ועלי לכתוב בצורתו הנכונה "חסא". לצורך כך כתב רבי חיים את כל המכתב מחדש.

תמה השליח: "מדוע חשובה כל כך צורת הכתיבה של השם?" השיב לו רבי חיים: "חושש אני שמא תתעורר פעם שאלה לגבי כתיבת שם כזה בגט, ויפסקו הלכה לפי המכתב הזה שכתבתי..."

ואכן כך הוי. אמנם חשש מעין זה היה נראה חשש רחוק מאוד. אך במציאות קרה בדיוק כך: לאחר זמן התעוררה שאלה לגבי שם כזה כיצד לכותבו. והדיינים שידעו על קיומו של המכתב הכריעו לפיו כיצד היא צורת הכתיבה הנכונה.

סיכום הרב שטיינמן: "הרי לנו עד כמה צריך אדם גדול להזהר בכל פעולה שעושה, שלא ייצא שום מכשול מתחת ידו".

רבי אהרן לייב

תחבולה להסיר מכשול...

כשנע הגאון מטשיבין - רבי דב בעריש

ויידנפלד זצ"ל, בספינה בדרכו לארץ ישראל ולא רצה לאכול פת עכו"ם, חשב היאך יוכל לומר לטבח הגוי שברצונו להדליק את האש בכדי שלא יהיה הלחם פת עכו"ם, באופן שהלה לא יכעס ולא יפגע אלא יתרצה לבקשה.

ניגש הרב מטשיבין לטבח ואמר לו: "בתורתנו הקדושה מסופר שאדם הראשון חטא ונתקלל בקללת "בזיעת אפיך תאכל לחם" - שיאכל לחם בטרחה ובקושי. כאן בספינה יש לי בעיה, שכן איני טורח באוכל מאומה. על כן אבקשך אם תסכים שאעשה איזו פעולה באוכל, כגון, להדליק את התנור, אשמח מאוד".

הגוי התרשם לחיוב מהבקשה ובכל בוקר היה בא לרב מטשיבין ומזמינו להדליק את התנור.

שר התורה

למנוע מכשול ברוחניות...

כשם שהקפיד החזון איש ודקדק על עצמו

מאוד לבל יכשל חלילה בחטא כלשהו, כך, מדין ערב, הקפיד ביותר להציל גם את הזולת מעבירה ולמנוע ממנו מכשול ברוחניות.

פעם הגיש תלמיד לפני החזון איש עיתון חילוני, על מנת שיעיין בידיעה מסויימת שהיתה חשובה מאוד מבחינה צבורית. סירב החזון איש ליטול את העיתון לידי, אלא קרא את הידיעה ממרחק-מה. שאל אותו תלמידו: מה הטעם שהרב נוהג כך שנזהר מלהחזיק בעתון?

השיב לו החזון איש: אם אקח את העיתון החילוני לידי, שוב יהיה אסור עלי להחזירו לידיך משום "לפני עור לא תתן מכשול"...

פאה"ד

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

"שלא אהרוג!" [3]

באווירת היום הקדוש, ישב המפקד עם עצמו וערך חשבון-נפש.

הגיע למסקנה. קיבל החלטה.

למחרת הורה לחייליו: **"אני מפקדכם הישיר ועליכם לציית להורותי. היום אנחנו נכנעים לרוסים, ללא קרב, וישבו אותנו שבי; המקום ירחם עלינו – מה לנו ולמלחמות הגויים!!"**

טקסט כל-כך לא צבאי.

טקסט כל-כך יהודי!

לאף אחד עדיין לא ברור עד עצם היום הזה למי בדיוק הועילה מלחמת העולם הראשונה על 17,000,000 הרוגיה(!) אז מה לדוד גולדמן ולאחיו היהודים ולצרה הזאת? ממה-נפשך; **מדוע עליהם להרוג או ליהרג!!**

* * *

הכניעה לא הייתה קלה. הרוסים חשדו שמכינים להם מלכודת. כיצד ייתכן שהם יורים לכיוון יחידת אויב ואין תגובת קרב? אבל 21 החיילים היהודים, יחד עם מפקדם, צעקו בפולנית, הניפו דגל לבן, ובסופו של דבר נלקחו לשבי ללא פגע. נמסרו לידי יחידת קוזקים שפעלו לצד חיילי רוסיה.

בחסדי שמים לא התעללו בהם הקוזקים האנטישמיים, אלא העבירו אותם למחנה שבויים בסיביר.

ביום ראשון, כ"ו אלול תרע"ו, התרחשה ברוסיה "מהפכת אוקטובר". הצאר נפל. הבולשביקים תפסו את השלטון. אלה החליטו לנטוש את שדה הקרב באירופה.

השבויים שוחררו ממעצר- אבל איך חוזרים מסיביר לגליציה? כאן נעזרו על ידי יהודים- חיילים בצבא רוסיה - שאף דאגו למפקד היהודי לבגדים אזרחיים.

* * *

"באופן אישי" מסיים אחיינו ר' צבי ו. שליט"א "אני סבור כי גויס לצבא בעל כרחו בהשגחה עליונה, וגם מונה להיות מפקד זוטא כדי שיזכה להיות השליח להציל 22 נפשות מישראל מסכנת שמא ייהרג- ושמא יהרוג".

"בסוף ימיו ביקר בארץ הקודש, כדי להראות בפני קרוביו בארץ. במסיבת מרעים של יוצאי גורליץ אף נשא דברים. נפטר בשם טוב וזכה להיקבר בארץ ישראל.

התנצלות

מן הסיפור "אוטו אברהם אבינו" שפורסם בשבוע שעבר עלון "פרשת כי תצא" נשמט בטעות שמו של השולח: מ. סלונים

לא בכל יום נוחת בתיבת הדואר שלנו, סיפור מיהודי בגיל הגבורות. סיפור ששמע באוזניו מפי בעל המעשה לפני כשבועים שנה.

הוא התעורר לשלוח את החומר, בעקבות הפרסום לאחרונה בעלון של סיפור ר' לייזר חיים ויינשטיין ז"ל, ששם נפשו בכפו והעדיף להיחגג מאשר להרוג.

וכך הוא פותח ומספר: לפני כשבועים שנה - ואני נער בגיל הבר מצווה - שמעתי מפי דודי ר' דוד גולדמן זכרונו לברכה, את קורותיו בחזית מלחמת העולם הראשונה בצד הצבא האוסטרו הונגרי..."

* * *

אם היה באפשרות משהו לתלוש את יום שלישי ה' באב תרע"ד מלוח השנה - ומן השנה עצמה - היה מציל את העולם פעמיים. ביום זה נפתחה 'מלחמת העולם הראשונה' שהובילה ל'מלחמת העולם השנייה'. נהרות של דם נשפכו, ולגבי העם היהודי - העולם, מעולם, לא שב לקדמותו.

ביום זה הכריזה האימפריה האוסטרו-הונגרית מלחמה על סרביה, באמצעות מברק שנשלח לממשלה הסרבית.

גיוס החיילים החל.

ר' דוד גולדמן התגורר בצעירותו בגורליץ' - עיר קטנה בחבל 'גליציה' שאז הייתה חלק בלתי נפרד מהאימפריה האוסטרו-הונגרית. דוד הצעיר, נצר למשפחת חסידי באבוב (חסידות דומיננטית בגורליץ!) היה בגיל הגיוס. קם ועשה מעשה: ערק וברח לקרובי משפחתו אשר בווינה הבירה - מרחק של מעל 500 קילומטר. הקרובים יתנו לו מחסה, ועד שם לא ירדפו אותו צווי-הגיוס שכן איננו רשום כתושב בווינה.

אמנם, "רבות מחשבות..." בעדו צועד לתומו ברחוב, עצרו אותו שוטרים. על מה ולמה? באיזה "פשע"? בחור חסון, במיטב שנותיו - כיצד איננו חייל? לא עזר לו כלום. התחיל. עבר אימונים - ואף הצטיין! עד שמינו אותו למפקד של כיתת חיילים יהודים...

* * *

ערב יום הכיפורים.

מיליוני יהודים בעולם כולו טרודים, זוחלים ורועדים והם - כיתת החיילים היהודים בצבא אוסטרו הונגרית - נשלחים לטבילת אש ראשונה נגד הצבא הרוסי.

השמש נוטה. צלילי 'כל-נדר' מרטיטים בעולם כולו, אך כאן שולטים הדי הפגזים.

בלילה, ליל יום-כיפור, זחלו חזרה לבסיס. איש לא נעדר!

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל האמהלים

פרשת כי תבוא

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

ברכת 'בורא פרי האדמה' על בכורים

"ולקחת מראשית כל פרי האדמה" (כ ו)

יש להבין: הרי את הבכורים יש להביא מפרות שבעת המינים שרבים גדלים על עץ, מדוע אפוא נאמר כאן 'פרי האדמה' ולא 'פרי העץ'?

באר הראשון לציון רבי משה פון חביב:

הלכה היא כי נתן להפריש בכורים אפלו בזמן שהפרות עדין בגדר 'בקר', כפי שפנינו (בפריס ג וראה ר"ב פס): "וירד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שבפריה... קושרו בגמי ואומר 'הרי אלו בכורים'". כיון שעל אכילת פרות בטר מבכרים 'בורא פרי האדמה' (ש"ע או"ח רב ב) לפיכך נקט הפסוק לשון: "ולקחת מראשית" - יכלו אתה להפריש את פרותיך אפלו בעודם בראשית גדולם, בזמן שבזכותם 'פרי האדמה'.

להתאמן בכריעות והשתחויות

"השתחויות לפני ה' אלקיך" (כו י)

מקובל של הצדיק רבי זונדל מסלנט מצאווה פעם עומד בפנתו וכורע טוב ושוב כדגמת הכריעות שמצויים אנו לזכר תפלת 'שמונה עשרה'. כששאלוהו לפשר מעשיו הסביר לפי תמו: "וכי החילים המשתחים במשמר הקלף אינם מתאמנים ומתרגלים על קדושתיהם וגווניהם בטרם מתעבדים הם לפני מלכם? ואם לפני מלך בשר ודם כן, על אחת כמה וכמה שהעומד לפני מלך מלכי המלכים, בודאי צריך לאמון עצמו לעשות את הכריעות ולהשתחויות שנוצטוו בהן, כדי שביצעו כראוי בעמיתו התפלה לפני מלך מלכי המלכים".

על ידי נודים' ברכות יב ב

הודאה על הרעה כטובה

"ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך" (כו יא)

מפני מה מדגישה התורה: "בכל הטוב?"

באר הרב בעל 'שפע חיים' מצאנז:

ידועים הם דברי התוספות (ב"ב כא א ד"ה כי מציון) שמי ששהה בירושלים וצפה בעבודת הכהנים, מיד היה לבו מתמלא באהבת תורה ויראת שמים. לפי זה מסתבר כי אף המביא בכורים לבית המקדש, לאחר שקרא את פרשת הבכורים והודה לה' על חסדיו, בודאי התעלה לדוגה עלאית כל פה, עד שברור היה לו כי כל הצרות והסבל שעברו עליו מעודו היו לטובתו ועליו להודות אף עליהם. לפיכך מדגישה התורה: "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך", אף אותם מארעות שבעבר נדמו לך כרעים וקשים, עתה כשתראה כי היו לטובתך, תשמח ותודה אף עליהם.

ב'פחיתות החיים' פסלוי תשנ"ט עמ' יח

ברכת המצוות - מדאורייתא או מדרבנן

"לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי" (כו יא)

"ולא שכחתי" - מלךברך על הפתח של מעשרות" (ר"ש).

תמוה המקור שם: הלא ברכת המצוות מדרבנן היא (ברכות טו א), וכיצד יתכן שפאן אותה התורה על פה במפרש?

באר מהר"ם דגון בחבורו 'באר בשדה' על פרוש רש"י:

אכן נסח הברכה הוא מדרבנן, אף עצם החובה להודות

לה' על הזכות שנתנה לנו לקיים את מצותיו הנה מדאורייתא, פנדרש מן הפסוק שלפנינו.

רבי משה גפן זצ"ל, מראשי 'ישיבת כנסת יצחק' חדרה, בקש לפשט מכאן חקירה הנוגעת לכל ברכות המצוות: האם הברכה שאנו מבכרים לפני עצירת המצוות הנה חלק בלתי נפרד מדיני המצווה, או שמא היא מצוה בפני עצמה?

ובאר שמהזכרוננו את הברכה על מצות מעשר בתוך ודוי המעשרות נתנו להוכיח שהברכה הנה חלק ממצות המעשרות, שאם לא כך מדוע צריך האדם להתנדות עליה בשעה זו?

ישל לא יחסר

אמן - מ'מטה' ל'מעלה'

"היית רץ למעלה ולא תהיה למטה" (כח יא)

הפירוש בין גימטריה של 'מעלה' לגימטריה של 'מטה' הוא צ"א בגימטריה של 'אמן'. מכאן רמז לך שבעצת אמן בכנתו: יחד שני שמונתיו 'תברך ה' הויה' אדני' בגימטריה 'אמן'. מעלה את דברת האדם מ'מטה' ל'מעלה'.

ראה 'בו איש ח' - הלכות, הקדמת כי תבוא

זכור כי עפר אנחנו

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה" (כו טו)

רבי מנחם מנדל שפירא רבה של דרגומירש פירש פסוק זה על פי יסוד ששמע מאחיו רבי מרדכי:

בתפלת 'אבינו מלכנו' מבקשים אנו שתי בקשות רצופות: 'אבינו מלכנו פתח שערי שמים לתפלתנו... זכור כי עפר אנחנו'. את הקשר בין בקשות אלו נתן לפרש כך: כיון שחוששים אנו שפאן בעת פתיחת שערי שמים יעמדו המקטרגים כנגדנו ויזכירו את חטאותינו, לפיכך מיד ממשיכים אנו לבקש: 'זכור כי עפר אנחנו' - ובשל כך מתקשים אנו לעמד כנגד פתחי היצר.

אף הפסוק שלפנינו רומז לזכור זה:

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים" - להקשיב לתפלתם של ישראל, 'וברך את עמך את ישראל ואת האדמה' - ויכתבך אותם אל תפן אל חטאתם, שהרי הם עפר מהאדמה וגשיל כך מתקשים הם לעמד כנגד פתחי היצר.

כסוי הספין בשעת ברכת המזון

"ובנית שם מזבח לה' אלקיך מזבח אבנים לא תניי עליהם ברזל" (כז ה)

הלכה היא שיש לכסות את הספינים המנחים על השלחן בשעת ברכת המזון (ש"ע או"ח קפ ה). בטעם הלכה זו ידועים הם דברי הרומח (ס' שלב): בזמן שאין בית המקדש קיים נחשב השלחן כמזבח כפרה לישראל (ברכות נה א), והרי בפסוק שלפנינו

ב. 'במטה משה' (ח"ב ס"ו טד) הביא בשם 'בן דינאי': יעקב אבינו התברך בברכת: "וינתן לך האלקים משל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותרש" (בראשית כו כח), ואלו עשו התברך בברכת: "ועל חרבך תחיה" (שם פס"ט ט). לפיכך פשאנו מבכרים 'ברכת המזון' על 'ארץ חמדה טובה ורחבה' שלה זכינו בזכותו של יעקב אבינו, לא ראוי שיהיה זכר לחרב המסמלת את ברכתו של עשו.

ג. עוד באר 'במטה משה' (שם): בכסוי הספין בשעת ברכת המזון רומזים אנו לכך שאין חרבו של מלאך המנות שולטת באלו המקפידים לברך ברכת המזון כהלכתה. כפי שכתבו הקדמונים (רוחם ס' שלז) שאין האות 'ף' מזכרת בברכת המזון, ללמדך לגבארך ברכת המזון כהלכתה אין שולטים בו לא אף, לא שצף ולא קצף.

ד. טעם נוסף כתב הר"פ החיים (קפ טו): בברכת המזון מבקשים אנו על הגאולה ועל בנין ירושלים, והרי על אותה עת הבטחנו (ישעיה ד: ב) "לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה", וזכור לגבואת נחמה זאת מכסים אנו את הספין בשעת הברכה ירושלים.

הקדים הכנה לקריאת שמע

"הסכת ושמע ישראל" (כו ט)

בדרך רמז דרש הרבי מ'תולדות אהרן' בעל 'דברי אמונה' על הפסוק שלפנינו:

"הסכת" - התבונן והכן עצמך היטב לקבלת על מלכות שמים בטרם תגש לקיים את מצות קריאת 'שמע ישראל'.

'דברי אמונה' לקוטים דף י

ברכת המזון מתוך שמחה

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" (כח מז)

מכתוב זה למדנו את חובתנו לעשות תמיד את מצוות ה' מתוך שמחה וטוב לבב. הוסיף וכתב רבי אליעזר פאפו בספרו הנודע 'פלא יועץ' (ערוך שמחה):

"ובפרט בשעת עבודת התפלה צריך לשמח שמחה רבה... וכן באמירת ברכת המזון הפליגו בזה הקדוש, בגלל החיוב לאומרו בשמחה ובטוב לבב, עד שאמרו שראוי שיאכל וישתה דברים המשמחים את הלב כדי שיברך ברכת המזון בשמחה".

צא וראה, עד כמה מחיבים אותנו הדברים: לא פעם נגענים אנו מאכילת פת כדי שלא נתחייב בברכת המזון. בהנמעות זאת מראים אנו כי ברכת המזון נחשבת כעל עבדנו, ואהה היא השמחה על הגזאת שנתנה לנו להודות לבורא העולם!

אור דוד

כל יום תענה בכונה אמן

"העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה" (תיקון מ א).

באר רבנו המהר"ל מפראג (נפטר י"ח באבול ש"ט):

'שבעים שנה' הינו כנוי לתקופת חיי האדם בעולם הזה, כלשון הכתוב בתהלים (צ י): "ימי שנותינו בהם שבעים שנה", אף מי שנגזר עליו לסבל צער ומכאוב כל ימי חייו, יכול לבטל מעליו את הגזרה אם יקפיד לענות אמן בכונה (יחודשי אגדות' שבת קיט ב).

פתיחה וחתמה טובה אמן.

ברפת אהבה רבה (ט')

התורה והגאולה תלויים זה בזה

"אם מבקש אתה לראות את השכינה בעולם הזה - עסק בתורה בארץ ישראל" (ילק"ש תהלים רמז תתסב).

בסימא של ברפת 'אהבה רבה' מוסיפים אנו בקשה מיוחדת על הגאולה: "והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ ותולכנו קוממיות לארצנו". כיצד קשורה בקשה זו למלות הברכה שלפניה העוסקות בלמוד התורה? בכמה אפנים בארו זאת המפרשים:

א. בפסוק באיכה (ב ט) אנו מקוננים: "מלכה ושריה בגוים אין תורה", שכל זמן שישאר טרודים בגלות - אין לה בטול תורה גדול מזה (תנינה ה). ובפרט שהרי כמה מתרנג'ג המצוות אינן מתקיימות אלא בארץ ישראל, ומיהו שאינן מתקיימות אלא בזמן שבית המקדש קיים. על פן לאחר שאנו מבקשים לזכות בתורה, אנו מוסיפים ומבקשים שזכה ש'בנה בית המקדש וכלנו נעלה לארץ ישראל, ואז נוכל ללמוד ולקיים את התורה בבחנת ובשלמות (אשי ישראל "לר" ברודא אות ג; שירת דוד).

ב. בגמרא (ב"מ פה ב) דרשו חכמינו זכרונם לברכה מן הפסוק (דברים ט א): "על מה אבדה הארץ... על עזבן את תורת"י ששבת גלות ישראל מארצם היתה על פה שזלזלו בתורה ולא כבדוה כפאות. על פן בברפת 'אהבה רבה' שבה אנו מבקשים יותר מכל את אהבתנו לתורה ושיאיתנו לזכות בה, אין יותר מתאים מלהוסיף בקשה על שיבה לארץ שנגזבה מחמת זלזול בתורה (הגרא"ש וסוקו, הובא במאיר דוד ואתחנן).

ג. באפן נוסף יש שבארו זאת: כל זמן שבני ישראל חיו בארצם ובית המקדש היה קיים, שורה אהבה מיוחדת בין הקדוש ברוך הוא לנגסת ישראל, ואלו בתקופת החרבן פחתה אהבה זו. לפיכך עם סיימה של ברפת 'אהבה רבה' שבה בטאנו במלים נשגבות את החבה היתרה השוררת בין קודשא בריך הוא לישראל, אין ראוי יותר מלבקש על בוא הגאולה שאז תתעצם האהבה בשנית (נפש שמשון).

ד. עוד יש שבארו זאת על פי באורו של המהר"ל ב'דרוש על התורה' (מהד' פיעטקוב דף כ ב) לדברי הגמרא (שבת קלח א): "חס ושלום שתשפתח תורה מישראל... אלא שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד". ובאר המהר"ל, שפיון שישאר ואורחא חד הס, לפיכך כל זמן שישאר מפארים בארבע כנפות הארץ, אף התורה מפארת בכמה וכמה מקומות ויתמשו ההוגים בה למצא הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד.

לפי זה מובנת שיכוונה של בקשת 'והביאנו לשלום' לברכת 'אהבה רבה' העוסקת בתורה, כי הרי לא נוכל להגיע לשלמות בעסק התורה, כל זמן שלא יתכנסו ישראל מתפוצותיהם בארבע כנפות הארץ לארצנו הקדושה (ברפת 'עצב חנה עמי קנה).

ברכה ושלום מארבע כנפות הארץ

בחלק מסדורי נסח ספרד מופיע הנסח: "מהר והבא עלינו ברכה ושלום מארבע כנפות הארץ". באור נאה לנסח זה אמר הגאון רבי משה חיים שמרלר ז"ל א"ב צירוף:

מבקשים אנו כי אף בשעה שאנו נמצאים בגלות בארבע כנפות הארץ, תהיה גלות זו בעבורנו לברכה ולשלום; כלומר, שהצרות ויתר המאורעות העוברים עלינו בה יזכרו את נפשנו ויכנינו את נשמתנו להיות אריות ומאנונות לאגלה העתידה לבא עלינו במהרה גמינו. כך שפשינו נפגשו הגליות מארבע כנפות הארץ, נוכל להביט לאחור ולהביט בבהירות כי כל מארע שעבר עלינו במהלך הגלות היה לטובתנו הנצחית, למען נהיה מוכנים וראויים לזכות לראות פני משיח צדקנו במהרה גמינו אמן (לקו"ש דרושים אות טו).

ותולכנו קוממיות לארצנו

לכאורה נתן היה לבקש: "והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ לארצנו", מפני מה אנו מאריכים ואומרים: "והביאנו... ותולכנו קוממיות לארצנו"?

כמה באורים נאמרו לכך:

א. בספרי הקדש מבאר שהגאולה תבצע בשני שלבים: תחלה יתקבצו כל הגליות מארבע כנפות הארץ למקום אחד, ומשם יעלו כלם כאחד לארץ ישראל. לפי זה מובן מדוע מבקשים אנו זאת בשני חלקים, כי תחלה יתקיים בננו: "והביאנו... מארבע כנפות הארץ", ורק לאחר מכן: "ותולכנו קוממיות לארצנו" (דובר שלום הבא בסידור 'אוצר התפלות').

ב. ה'תם סופר' (ש"ת, י"ד סי' קלב) באר זאת על פי הידוע כי אף מתי חוץ לארץ קיומו לתחת המותים, אלא שבתחלה יתגלגלו במחלות מקבריהם לארץ ישראל ושם יקומו לתחייה. על פן איננו מסתפקים בבקשת "והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ", אלא מוסיפים ומבקשים: "ותולכנו קוממיות לארצנו" - שזוכה להגאל בעודנו בחיים ולעלות לארץ ישראל בקומה וקופה, ולא לאחר המיתה בגלגול מחלות.

ג. בגמרא (סנהדרין פח א) מבאר כי גאלתם של ישראל יכולה שתבוא בשני פנים; אם יזכו תהיה היא בבחינת 'עם עניי שמיא' (דנאל יא) - בנסיים גלויים ובנפלאות למעלה מדרך הטבע, ואם לא יזכו, תבא היא בהשקט ובנהסתר בבחינת 'עני ורכב על חמור' (וכרתי ט ט).

על כך אנו מבקשים בתחלה על עצם הגאולה: "והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ", אף מיד אנו מוסיפים ומבקשים שלא יהיה הדבר בהסתר אלא באפן של 'קוממיות לארצנו' - בריש גלי, בכבוד ובקומה וקופה (שפתי חיים - רנת חיים).

שתי נקישות משמים

את הספור המחזק שלפניכם שמע מגיד המישרים ואיש החנוף הנודע, הרה"ג רבי מנחם שטיין שליט"א מפי בעל המעשה, אברך יקר וירא שמים, שבמצומה של דרשה נלהבת שעסקה בכח העל טבעי הטמון בתפלה הנשאת מעמק הלב דוקא כשנראה פי אין מוצא... לא יכול היה להתאפק מלשתף את צבור השומעים בספורו המרתק והבלתי נתפס.

אחר הצהרים של יום חמשי. כמידי שבוע בשבוע, עם שובו מעמל יומו בעבודת הקדש, בקש רבי משה, מלמד דרדמי ותיק ומנסה פאחד מתלמידי התורה הנודעים, לשלף כמה שטרות מארנקו ולהניחם על המדף הגבוה במטבח. הוא פשפש בקדחתנות בארנקו, בדק היטב גם בכיסיו, אף העלה חרס בידו. מלבד כמה מטבעות קטנים לא הכיל הארנק ולו שטר אחד לרפואה.

רבי משה לא הבין איך יכול היה לקרות לו דבר שכזה, שכן הסדר היה אמת מתכונותיו הכוללות. מאז יום חתונתו הקפיד לנהל פנקס הוצאות והכנסות מפרט ומסדר. בכל חדש היה אף מקצה מראש במעטפות מסדרות את סכומי הפקסי הדרושים להוצאות הקבועות והמזדמנות המתכננות לחדש הקרוב.

גם החדש עשה כן, ועל פן הפתע ביותר כשגלה מול עיניו ארנק ריק. ארכה לו דקה להזכר נפשות שגרמו לכך. מסמבר שגם על האדם המסדר ביותר יכולות 'לפלי' פתאום הוצאות בלתי צפויות... רצתה ההשגחה העליונה, ובשבוע אחד התקבצו להן כמה הוצאות חריגות שפאלו: טפול שנים דחוף ומרפב לאחד הילדים, נעלים שנקרעו פפתע פתאום, מכונת הכביסה שהתקלקלה בהפתעה, כל אלו ועוד חסלו את מאגר המזונים שבכיסו, ארנקו התרוקן בטרם עת והוא נותר לעמד מולו תוהה וחסר אונים.

רבי משה התעשת מיד. היה עליו לדאג במהירות לכסף בעבור רעייתו שעמדה כבר לצאת לחגות הסמוכה לביהם כדי לרכוש את צרכי השבת. הוא נסה לחיג לכמה מידיו שהחזיקו בגימח"ם קטנים שנועדו בדייק למטרות אלו, אלא שאלו מביניהם שהרימו את השפופרת נאלצו להשיב פניו ריקם. דוקא היום היו קפותיהם ריקות, ואיש מהם לא יכול היה להלוות לו את הסכום הדרוש.

בצר לו נסה להתקשר לשנים מידיו שלפי השערתו יכולים היו להלוות לו את הסכום הדרוש, אלא שגם מהם לא צמחה ישועתו. 'סוף חדש' הוא זמן לחיג אצל כלם. שטא גם להם היו הוצאות חריגות שהותרו אותם מבלי יכלת לסייע בעדו.

עתה חש ר' משה כי כלו כל הקציו. בדרך הטבע אפסה תקנותו להשיג את צרכי השבת. נותרה לו רק דרך אחת: לפנות אל היושב במרומים אשר לו הפסך ולו הנהג ובידו לכלכל את ברייתו אף במצבים הקשים ביותר.

ממחשבה למעשה נכנס ר' משה לחדרו ונעל את הדלת אחריו. בחשכה ששורה בחדר החל הוא לדבר עם אביו שבשמים כבן המתחטא לפני אביו:

"רבונו של עולם, אב רחום וחנון, יודע אני ומכיר בעבדך כי אין שום כח בעולם מבלעדיך. לך העו והממשלה, אתה הוא השליט היחיד על הפרנסה והכלכלה, ורק בידך להחליט אם צרכי השבת יהיו מזמנים בידו אם לאו. אגא מקפד עזרני וסעדני בעת הזאת".

כך, במשך פמחצית השעה שוחח רבי משה עם הקדוש ברוך הוא כשהמלים פורצות מעמק לבו בזו אחר זו.

לאחר פמחצית השעה יצא ר' משה מהחדר בעינים טרוטות ובלב הומה. הילדים שלא ידעו מאומה על הסבה שגרמה לאביהם להסתגר בעצמו של יום בחדרו, כבר צפו לו בחוץ בעינים נוצצות מהתרגשות: "אבא! אתה לא תאמין למה שקרה", קרא לעברו הקטן מביניהם, "לפני כמה דקות נקש כאן על הדלת יוני, העובד בצרכניה הסמוכה, כשהוא דוחף לפניו שתי עגלות זהות, כשכל אחת מהן עמוסה בכל צרכי השבת המספיקים בשפע לשבת שלמה; בשר, עופות ודגים, שמורים, עוגות וממתקים, ירקות, פרות, חלות, שתיה ומיטב מטעמי השבת, הכל ארוז בסדר מופתי".

שבועים קדם לכן, נזפר ר' משה, התקיים מצע בצרכניה שבמסגרתו נערכה הגולה בין כל העורכים את קנייתיהם לכבוד שבת בסכום של מעל מאה שקלים, כאשר הפרס הגדול היה זכה בכל צרכי השבת למשך שבועים על חשבון החנות.

זו היתה הפעם הראשונה בחייהם שבה זכו במבצע כלהשו...

רבי משה טרם הספיק להרגע מההפתעה, כששעה קלה לאחר מכן נשמעו נקישות נוספות על הדלת. הפעם ההפתעה עלתה על כל דמיון; היו אלו השכנים מהסומה העליונה, משפחה מסדרת במיוחד, שהקפידו תמיד להכין את כל מאכלי השבת כבר מיום חמשי. זה עתה סימו את כל הבשולים כשולפתע קבלו הודעה על שמחה בלתי צפויה שהצרכיה אותם לצאת ולשבת מחוץ לעיר.

"קחו את האכל בעבורכם, חבל שהכל יתקלקל ויארק", התחננו השכנים, ור' משה ומשפחתו לא חשבו לרנע לסרב להצעה המפתיעה...

אכן כן, זו כחה של תפלה היוצאת מעמק הלב בשעה שכלו כל הקציו. ר' משה הקיש על שערי שמים מתוך אמונה תמימה בכח התפלה, ומשמים שליחים נאמנים להקיש על דלת ביתו. בקשתו נענתה במהירות ובכלל כפליים.

אמונה שלמה עקב

עליוני

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי עניני דיומא
מרבן של ישראל מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 221 | שנה ד' | פרשת כי תבא | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

שמחה במצוות

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב וכו' (כי תבוא כח, מז)
שיחת רבנו בכניסו פעילים - לב לאחים כ"ח תשרי תשס"ב: באנו בזה לומר את השבח של האנשים שעשו כ"כ הרבה כדי לקרב ילדי ישראל לחינוך של תורה ומצוות. הלא הם שלוחים של כל ישראל, שהרי בעצם על כל אחד מוטל לעשות דבר זה, כמו שידוע מה שכתוב בתנא דבי אליהו (רבה פרק י"א) על המעשה של פילגש בגבעה, כי מי היה אשם בה - הזקנים שהשאיר יהושע אחריו, הסנהדרין הגדולה, הגדולים שהיו צריכים ללכת ולקשור מתניהם בשלשאות של ברזל, וללכת ממקום למקום כדי לקרב יהודים לתורה, והם לא עשו כן. בשביל זה נגרם שנהי' המעשה עם פילגש בגבעה, כך חז"ל מאשימים אותם!

רואים שכל אחד ואחד לא יכול לומר: זה לא מוטל עלי, אלא "כל אחד" מחויב. וב"ה שזכיתם לזה, שאתם עושים את הדבר, בשליחות של כל כלל ישראל, להציל ילדים. זוהי ממש הצלה! הצלה יותר גדולה מהצלה גשמית, הצלה רוחנית! כי הרי ח"ו גדול המחטאים יותר מן ההורג! ולכן כאשר מצילים ילד לתורה, אין לשער את גודל הזכות.

ורציתי לומר דבר אחד, שיש לי הרגשה שזה נוגע אליכם. הנה בעצם כל יהודי, כשעושה מצוה אחת מתרי"ג מצוות, אין לשער עד כמה היה צריך הלב שלו להתמלא בשמחה על כך. ובאמת יש אנשים גדולים שכתוב עליהם שעל כל מצוה, היתה להם שמחה עצומה ממש! על האר"י ז"ל כתוב שזכה להיות במדרגה הגדולה שלו מחמת זה שהיתה לו שמחה של מצוה, ויכולים לתאר שזו היתה שמחה אמיתית, שמחה בכל לב!

אמנם אנחנו לא במדרגה כזאת, ובן אדם שלובש ציצית מצוה כזו גדולה, ששקולה כנגד תרי"ג מצוות - האם הוא באמת מלא שמחה? הרי הוא עושה את זה בשיגרה כל יום, הוא רגיל שבא בבוקר ולובש את הטלית - את הציצית, אבל האם הוא מרגיש שמחה? לא! אולי יש מישהו שכן מרגיש, אבל בודאי לא כ"כ כמו שכתוב על הגדולים, על האר"י ז"ל, על הגאון מוילנא ועוד כאלה, שאין לשער את השמחה שלהם במצוה.

אבל יש מצוה אחת ששייך יותר שכן אדם ירגיש בה שמחה, כי מה שכרגיל בן אדם העושה מצוה לא מרגיש שמחה הוא מפני שהוא לא רואה מה שקורה בשמים שעיי"ז בשמים יש להקב"ה כל כך הנאה מזה! וסתם בן אדם לא מרגיש את זה, אלא, צריך להיות אדם גדול מאד כדי להרגיש שמחה גדולה, ועי"פ רוב, לובשים את הטלית סתם כך, "מהיכי תיתי", ושמחה ממש, שמחה אמיתית! לא מרגישים.

אך יש דברים שבכל זאת בן אדם יכול לשמוח בהם קצת, וזה כשהוא עושה ורואה שהמעשה שלו הועיל. למשל: אחד שעבד כדי להציל ילד לחינוך של תורה, ואחרי זמן הוא וצולית, אז הוא מרגיש שמחה. הוא פעל משהו! הוא רואה תוצאות, הוא רואה תועלת! מה שבשאר דברים הוא לא רואה. אמנם בשמים רואים, אבל בן אדם לא נמצא בשמים והוא לא רואה את השמחה שיש בשמים ממה שהוא לובש ציצית, וממה שהוא מניח תפילין. מי רואה את זה? רק האנשים הגדולים, הם ראו, הם הבינו והרגישו. אבל אנחנו אנשים קטנים מאד ולא מרגישים. רק בדבר אחד אפשר כן להרגיש, וזוהי שמחה של מצוה שכן אדם יכול לזכות בה.

ולכן צריך לעשות את זה בשמחה גדולה, שהרי האדם זוכה באמת לראות את התועלת במעשה שעשה, הוא קירב ילד מבית שרחוק מתורה, והכניס אותו לתורה ולמצוות, אז יכולה להיות לו קצת שמחה, ולכה"פ להרגיש קצת לא כרגיל, לא כפי השיגרה, אלא שיהא שמח בזה. ואת זה צריך לנצל, שתעשו את זה בשמחה רבה, להרגיש שאתם עושים נחת להקב"ה, ולהרגיש כל אחד שהוא "מאושר" כעת.

והקב"ה יעזור שבאמת תצליחו הרבה הרבה לקרב, ובשמחה רבה תעשו את המצוה הגדולה ותזכו לרוב טוב מיד הקב"ה.

להוסיף שמחה

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" (כח, מז)

במספר הזדמנויות דיבר רבינו שליט"א על כך שבכל מקום שהיה לאחורונה, כגון בישיבות ובכינוסים שונים - ראה כמה חסרה שמחה לאנשים, ואף היכן שהיו אנשים מבוגרים, ראו שהם כל כך נהנים לרקוד, שהיה קשה להפסיקם משמחתם (ובזה היה ניכר כמה הדבר חסר להם).

אצל קהל החסידים יש מדי פעם דבר שגורם להם התחדשות על ידי שמחים, אם זה סעודה שלישית או מלוח מלכה וכדומה. רבנו סבור שבציבור שלנו חסר הדבר שיגרום מדי פעם להתחדש ולהתרגע, שכן קשה לרוב בני אדם לחיות כל הזמן בתוך אורה של רצינות, צריך שתהיה גם שמחה מדי פעם. לכן עורר על כך בזמן האחרון, שיש לראות להוסיף דברים מידי פעם שיגרום שמחה, כגון סעודות "מלוח מלכה" וכדומה.

כשאמרו לפני רבנו שיש נוהג בישיבות שעושים דבר הנקרא "עונג שבת", שבחורים יושבים ושרים ואומרים דברי תורה, וטועמים דברי מתקה - קלס רבינו את הדבר, ואמר שיעשו את זה אחת לכמה זמן ולא קבוע.

אחד מששים בביכורים

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם. (כי תבא כו, ב) פרש"י אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה כורך עליה גמי לסימן ואומר הרי זו ביכורים.

והנה בביכורים פ"ג מ"א נחלקו ר"ש ות"ק אם חוזר וקורא שם כשיתלשו מן הקרקע. ולכאורה לת"ק דס"ל שזה חל במחזור צ"ב למה יקרא לה שם במחזור, הרי אם הגמי יפול הוא לא ידע לאיזה פרי יקראו שם ביכורים ויצא מכשול, והמצוה להביא ביכורים מתאנה ראשונה שביכרה לא מעכב ועדיף שלא יארע מכשול.

והנה הרמב"ם הל' ביכורים (פ"ב ה"ו) כתב דמדברגן צריך ליתן ביכורים אחד מוס', ובדרך אמונה ס"ק קכ"ה כתב ונראה דלדעת רבינו א"צ לתת אלא א' מוס' ממה שנמצא בשדה בשעה שמבכר הפרי תחילה אבל לא א' מוס' ממה שתוציא השדה אח"כ עכ"ל. והנה זה בודאי ה' קשה לשער כמה פירות יהיו אח"כ, אבל מ"מ גם זה קשה לשער כשהפירות מחוברין כמה זה א' מוס' ובפרט אם א' מוס' היינו מהמשקל ולא ממנין הפירות.

והנה גם למ"ד שחל ביכורים במחזור מ"מ חיוב מיתה על אכילתם זה רק לאחר שהפירות נכנסו לירושלים עי' רמב"ם הל' ביכורים פ"ג ה"א.

גדרי הכלי

שם. ושמת בטנא. בספרי איתא מלמד שטעונים כלי. יל"ע אם זה חלק ממצות ביכורים או שזה דבר בפני עצמו, ונ"מ אם יברכו על הנחת הפירות בתוך הטנא אקב"ו להניח בטנא, ועוד יל"ע אם זה מעכב ובדרך אמונה (הל' ביכורים פ"ג ס"ק ל"ז) מביא מחלוקת אחרונים אם הנחה זו מעכבת.

המלבי"ם כתב שהנחת כלי זו היא כמו שצריך להניח את הקמיצה בכלי שרת, וכן כאן יתכן דלפני הקדיש לשם ביכורים הם היו מונחים בכלי, ולאחר שקרא להם שם צריך לתת אותם בכלי אחר.

התרגום מפרש טנא סלא - ויל"ע אם אפשר להביא בכלי חרס, ובב"ק יב, א איתא שעשירים היו מביאים ביכורים בכלי כסף וזהב ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה, ומשמע אין חיוב להביא דוקא בסל, ובגמ' שם איתא העניים היו נותנים לכהנים גם את הסל אבל העשירים היו לוקחים מהכהנים את כליהם. ויל"ע אם מה העניים היו נותנים גם את הסל לכהנים זה דין דאורייתא [ועי' תוי"ט ובהגהות מהרי"ח בביכורים פ"ג מ"ח, ובדרך אמונה הל' ביכורים פ"ג ה"ח]

והנה בדין זה שביכורים טעונים כלי מסתבר שאפשר להביא גם בכלי גללים וכלי אדמה, ואע"פ שאינם מקבלים טומאה דאין צריך להיות כלי המקבל טומאה. אמנם יל"ע אם אפשר להביא את הביכורים בכלי המחזיק מ' סאה או בתוך מ' אין לו בית קיבול חסר גם במציאות של שם כלי, וכלי מנוקב י"ל דגרע טפי דאין לזה שם כלי כלל.

האבן עזרא כתב: וזאת המצוה על הקרובים אל מקום המקדש, וצ"ב הרי זה חיוב לכל יושבי א"י.

ביעור מעשרות בזה"ז

כי תחלה לעשר וגו'. יל"ע אם יש מצוה לבער את המעשרות בזמן זה והנותן מעשרותיו קודם לזמן זה חסר מצות ביעור, או שהמצוה היא שלא להשאיר ברשותו תרומות ומעשרות ואם נותן את הכל מקודם גם זה הוא קיום המצוה.

והחזו"א דמאי סימן ב' ס"ק ז' כתב שאין חיוב להשתדל אחר פירות בערב יו"ט לקיים מצות ביעור דמצות ביעור כל השנה כולה, ואפשר דמ"מ יש בו מידת חסידות כמו לשרוף חמץ בע"פ.

ואכלו בשעריך ושבעו

בספרי למדו מזה שלא להוציא מעשר לחו"ל, והמנ"ח מצוה תע"ד כתב שהאוכל את המעשר בחו"ל עובר בלאו הבא מכלל עשה, וגם את המעשר עני י"א שאסור להוציא לחו"ל, עי' דרך אמונה הל' מת"ע פ"ו ה"ז ובב"מ פ"א א' ילפינו מכאן דטבל מתחייב במעשר משראה את פני החצר, ובפשוטו כתוב בשעריך ללמד שאין צריכים לאכול מעשרות אלו כמעשר שני הנאכל רק בירושלים, ומדכתיב ושבעו פרש"י דילפינו שצריך ליתן להם כדי שבעו, ובפאה פ"ח מ"ה יש דברים שנחלקו תנאים בשיעור התנינה. ויל"ע אם זה דין דאורייתא או שזה אסמכתא?

והנה במתנות כהונה מובן שהבעלים יכול לומר שרצונו לתת את המתנות לכהן אחר, אבל במתנות עניים אם מגיע עני ואומר שצריך לאכול איך אפשר לדחותו ולומר שרוצה לתת לעני אחר, ובנדרים פ"ד ב' איתא דמעשר המתחלק בגורן אין טובת הנאה לבעלים אבל במעשר המתחלק בבית טוה"נ לבעלים ונותן לקרוביו. ויל"ע בבהאי גוונא שבא עני ואומר שאין לו אוכל אם יכול לדחותו ולומר שרוצה לתת את המעשר לאחרים.

הכנה ליום הדין - זיכוי הרבים

לזכות בדין

הגר"ם זצ"ל אמר עצה לזכות בדין "להיות ממזכי הרבים". ופירש בדרך משל, דכשצריכים את הגנב מורידים אותו אפילו מחבל התליה, וכיון שצריכים למזכה הרבים דינו משתנה, ולכל אחד יש אפשרות להתחזק ולזכות את הציבור, דיכוי הרבים אינו רק כשנגשים לאחרים לחזקם, אלא גם כשמתחזק בעצמו, דע"י זה מושפעים הסובבים אליו ומתחזקים על ידו. וא"כ העצה לזכות בדין היא ע"י שמעשיו מועילים לרבים, ולא נחשוב דיכוי הרבים יתכן רק אצל אנשים העומדים בראש הציבור, אלא כל אחד בבחינה מסוימת יכול לגרום לזיכוי הרבים.

דהנה הלומד ומתפלל בישיבה כמו שצריך ועושה חסד, ממילא כולם מושפעים ממנו, וע"י זה נמצא שהוא גורם לקיום העולם, ואם ח"ו יחסר, יחסר בקיום העולם, והקב"ה נוהג עמו ביותר מדת החסד.

הזכות לבנים

ורגיל מרן רבינו שליט"א להביא דברי בעל 'חפץ חיים' זיע"א בספר 'שם עולם' (ח"א פכ"א) **"שהמזכה הרבים זוכה עבור זה לבנים גדולי תורה!"**

זיכוי הרבים

מציונו בספר חובת הלבבות (שער האבת ה' פרק ו) **שעדיף לאדם לזכות את הרבים ולקרבם לעבודת ה' ולהשיבם בתשובה, מאשר להיות במדרגת נביא,** הרי שאף על פי שמשפיר ממדרגתו הרי זה עדיף בשביל זיכוי הרבים, וכמו כן נהג אברהם אבינו ונשאר עם לוט, אף שהפסיד בכך גילוי השכינה, ורק לאחר שראה אברהם שבא לידי מחלוקת ומריבה, שוב לא חפץ להיות עמו.

והנה דברי חובת הלבבות שהבאנו צריכים ביאור, דאם מדרגת זיכוי הרבים עדיפא ממדרגת נביא, אם כן אדם כזה שנמצא במדרגה שהוא יכול להיות נביא, וגם מזכה הוא את הרבים, אזי בודאי שישאר גם נביא שהרי עושה דבר יותר נשגב, ומה זה לא יכול להיות ביחוד?

אמנם ביאור הדברים הוא כך, שכשאדם מזכה את הרבים פעמים שמוכרח להיכנס לזכרים שפלים, שבשום אופן אינו יכול להיות באותה שעה במדרגה של נבואה וגילוי שכינה, אף שהם דברים חשובים יותר, משל למה הדבר דומה לאדם הזוכה לגילוי שכינה ורואה את חבירו מתעלף בבית הכסא שמוכרח להכנס ולהצילו כיון שזה דבר חשוב יותר, אך בשעת מעשה אי אפשר שיהא לו גילוי שכינה, וכך הדברים אצל המתעסק בזיכוי הרבים שאף שהוא גבוה ממדרגת נביא, אבל בשעת מעשה פעמים אינו יכול לזכות למה שנביא זוכה.

ומכל מקום זיכוי הרבים עדיף, ואף על פי שבשעת מעשה גרם לו הפסד רוחני גדול, והוא משום שלאחר מותו, יהיה על ידי כך במדרגה הרבה יותר גבוהה מאשר הנביא.

וצריך כל אחד ליתן על לבבו ענין גדול זה, לראות להשתדל כפי מה שאפשר בידו להרבות בדבר זה של זיכוי הרבים, ועל ידי זה יזכה לעלות למדרגה גבוהה. (אילת השחר עה"ת פ"ר לך לך)

להרבות בזיכוי הרבים

במכילתא איתא שמשא אמר ליתרו שלא יעזוב אותם, ויתרו אמר כלום הגר מהנה אלא במקום חשך, וכי מהגר נהגין חמה ולבנה, אתה חמה ואהרן אחיך לבנה מה יעשה הגר ביניכם, אלא הריני הולך לארצי ואגיייר לכל בני מדינת, ואביאם לת"ת ואקרבם תחת כנפי השכינה, יכול שהלך ולא עשה ת"ל ובני קני חותן משה על מעיר התמרים וכו'. ולמדנו מדברי המכילתא שהנמצא בסביבה שאין לו אפשרות להשפיע על אחרים, ובמקום אחר הוא יוכל יותר להשפיע עדיף שילך לשם, שהרי משום שיתרו הרגיש שיכול יותר להשפיע על אחרים במדינתו הוא חזר לארצו. (אילת השחר יתרו יח, כז)

זיכוי הרבים יותר גדול

שח מרן הגרי"ג שליט"א: (דרכי החיזוק גליון 225) בענין זיכוי הרבים **יעץ מרן הגרא"ל שטינמן שליט"א** שאם מבקשים מאדם בשני מקומות שישפיע עליהם זיכוי הרבים, מקום אחד הוא מקום גדול עם מאות אנשים המחכים להשפעתו, ואילו במקום השני יש רק ציבור קטן כעשרה אנשים, אבל המקום הגדול יש עליו הרבה קופצים, וגם אם הוא לא ילך יהיו אחרים שילכו לשם, ואילו במקום הקטן אם הוא לא ילך - לא יהיה להם משפיע.

ולכאורה היה עדיף יותר ללכת למקום שבו יש ציבור יותר גדול, שכן זיכוי הרבים יהיה גדול יותר, אבל האמת היא לא כך, אלא עדיף ללכת למקום הקטן שאמלא הוא יחסר להם זיכוי הרבים, שהרי במקום הגדול יש כן יקבלו את ההשפעה שהם צריכים, ולדאי יחסר להם זיכוי הרבים, ומאי נפקא מינה אם תבוא להם ההשפעה ממנו ואי מאחרים, הרי העיקר הוא שיתרבה כבוד שמים, ועדיף שילך הוא להשפיע במקום הקטן, כדי שבשני המקומות יתרבה כבוד שמים.

מכך אני מתפרנס

רבנו רואה חשיבות עליונה בנושא זיכוי הרבים. הוא אינו חס על זמנו ועל כוחותיו ואינו חוסך כל מאמץ כדי להגיע למקומות שונים ולהשמיע לציבור דברי חיזוק והתעוררות. "זאת הפרנסה שלי", הוא אומר במליצה, בהתכוונו כמובן למובן הרוחני של הדברים. "כאשר יש אנשים שמתחזקים מדברי, זה מוסיף לי זכויות, ומכך אני מתפרנס".

לעתים בבוקרו של יום, כשרבנו רוצה לדעת אם נקבעה לו להיות שיית חיזוק כלשהו, הוא שואל את בני ביתו: "האם יש פרנסה היום?" כי כן, רבנו אינו אומר די לפעילותו הבלתי פוסקת. עזה שאיפתו לזכות לזכות את הרבים עוד ועוד כל ימי חייו. מספר פעמים ביקשו ממנו קופות הצדקה השונות לכתוב "קוויטל" לתפילה במקומות הצדוקיים. הנוסח שכתב רבנו בכל אותן פעמים היה כמעט זהה: **"לזכות את הרבים כל ימי חיי"** - לתפילה בקבר רחל; "לזכות לזכות את הרבים" - לתפילה על ציונו של הגר"ח מוולוז'ין; "ולזכות להיות ממזכי הרבים" - בהזדמנות אחרת.

"מדוע ראש הישיבה במקש להתפלל דווקא על נושא זה?" תמנה מקורביו, "וכי חסרים נושאים לתפילה?" רבנו הסביר במתק לשונו, כי מדרגה של מזכה הרבים היא גבוהה מאוד. הוא הזכיר את דברי החובת הלבבות, שאדם יכול להגיע לדרגה של מלאך - ועדיין לא לזכות להיות ממזכי הרבים. "כמו כן מצאנו אצל אברהם אבינו ושרה אמנו", הוסיף. "מה היו מעשיהם בעולם? הם זיכו את הרבים". "כל עוד יתן לי הקדוש ברוך הוא כוח", הצהיר רבנו פעם, "אלך לחזק את עם ישראל!"

ורבנו אומר ועושה. במסירות שאין כדוגמתה הוא מכתת רגליו לכל מקום שאפשר להוסיף שם חיזוק בשמירת התורה והמצוות, בין בארץ הקודש ובין מחוצה לה. לשם כך הוא מוכן אף לסבול את אחד הדברים השנואים עליו ביותר - הלא הוא הכבוד.

יותר ממלאך

כנס שנתי "לב לאחים" כ"ח ניסן תשנ"ז בני ברק ידוע מה שכתב החובת הלבבות כי אפי' אם הגיע אדם לדרגה של מלאך, מ"מ לא הגיע לדרגה כמו מי שמזכה את הרבים.

והנה בדורות הקודמים לא כל אחד היה יכול להיות מזכה את הרבים. רק גדולי הדור התנאים הקדושים, האמוראים, וכן בכל הדורות רק גדולי הדור היי בידם, אבל אנשים שהיו בדרגה יותר קטנה מגדולי הדור, לא היה להם כ"כ אפשרות להיות מזכי הרבים. רק אולי יחידים! אבל בימינו, מצד אחד באמת הדור הוא ירוד מאד. דור שפל, הדורות יורדים מאד עד שאי אפשר לדמות כלל דור לדור, וירידה מדור אחד לשאחוריו היא גדולה מאד, אך מצד שני ממש מתגלגלים ברחובות מצוות מה שלא היה כן בדורות הקודמים.

בדור שלפני המלחמה לא היה מצוי כ"כ בעלי תשובה, רק יחידים, יחידים, ולעשות בעלי תשובה היה דבר בלתי אפשרי, אך היום הקב"ה ברוב רחמיו, היות שראה שחלילה חס... והרי יש הבטחה שלא תשכח מפי זרעו, לכן הראה הקב"ה ברוב רחמיו שיש היום אפשרות לקרב אנשים לאביהם שבשמים, מה שלא היה כ"כ קל בדורות הקודמים. וממילא היום יכול ממש כל אחד להיות מזכה את הרבים, הוא הולך לכמה בתים, וכבר זוכה, ובי"ה רואים שיש הצלחה, נכנסים לאנשים שהם רחוקים לגמרי ולא יודעים שום דבר, ומדברים אליהם, והלב נפתח, ונותן הקב"ה סייעתא דשמיא מיוחדת, היות שהקב"ה רוצה לזכות את כל אחד. וענין ירידת הדורות מבואר בחז"ל כי בדורות הקודמים כבר התחיל ירידה, שמתחילה היו יכולים לקיים את

כל המצוות בכל הפרטים וכל הדקדוקים, עם כל ההידורים, אך אח"כ כבר היתה ירידה, ובא חבוקק והעמידן על אחת, כשראה שאי אפשר לקיים את כל המצוות עם כל הפרטים וכל הדקדוקים, וקודם לכן העמידן על נביא על פחות מצוות עד שבא חבוקק והעמידן על אחת, ומהדורות האלו על הדור שלנו אף שהיתה ירידה מ"מ קיימו את המצוות עם כל פרטיהן ודקדוקיהן, והיום יש ירידה גם בזה, וא"כ אם לא נזכה בזיכוי הרבים, במה נזכה? במה נזכה?!

וברוך השם שהמציא לנו הקב"ה אפשרות לזכות בזיכוי הרבים. ואפי' אדם שאיננו גדול כ"כ יכול לזכות בזה. זה שאפשר לומר שזה בחינה שמתגלגלים מצוות ברחובות, וצריך רק להרים אותם! ויעזור הקב"ה שכל אחד ואחד מישראל ובפרט כולכם הנמצאים פה, שנתאספתם לשם שמים, כדי לקרב לבבות ישראל לאביהם שבשמים, שזהו הזיכוי הרבים הגדול ביותר. שיעזור הקב"ה שכל אחד יצליח בזה, ויעזרהו הקב"ה שגם הוא יעלה ועמו כל ישראל, ונזכה כולנו בקרוב לובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב וגו', וישלח לנו במהרה את הגואל צדק במהרה בימינו אמן.

זיכוי הרבים של הכה"ג

הנה הכהן גדול עושה את העבודה ביום הכיפורים, ובזה הוא מכפר על כל כלל ישראל, על כל החטאים, זיכוי הרבים כזה כמו הכהן גדול, זה לא מצוי, ואף אחד לא יכול להיות שיהיה כל כך מזכה את הרבים, שכל כלל ישראל יתכפר על ידו, ואחרי שגמר את העבודה כשיש בידו זכות גדול כזה של זיכוי הרבים, אז יש כח בתפילתו - נורא ואיום! וכזו תפילה בוקעת רקיעים, ומה שהוא מתפלל באותה שעה משמע שמוכרח להתקיים, חוץ מלגבי ר"ח בן דוסא שהיה מיוחד, אבל לגבי אחרים היה מוכרח להועיל למרות שלא כל הכהנים גדולים היו גדולים מאד, דאמנם היו שמעון הצדיק ועוד כהנים גדולים שהיו צדיקים, אבל היו גם פשוטים מאד, ומ"מ כל כהן גדול תפילתו היא נורא מאד. וכ"כ למה? משום שעושה כזה זיכוי הרבים כה גדול יש בתפילתו שיכול להועיל. א"כ רואים שכל מה שאדם עושה יותר בזיכוי הרבים הזכות שלו גדול מאד!

ומה שאומר ר' ישראל סלנטר ז"ל דבכדי לזכות צריך להיות מזכה את הרבים, מלבד הענין הפשוט שבזה כמו שאמר ר' ישראל דכיון שצריכים אותו מרחמים עליו יש בזה ג"כ עוד ענין, כי אדם שיכול לגרום לזיכוי הרבים, זכות זו היא כ"כ גדולה שיכול לזכות הרבה יותר ממה שמדרגתו בסתם ואפי' אם המדרגה שלו בסתם אינה גדולה כ"כ וכמו שאנו רואים שהכהן גדול אף שבשאר הזמנים אין לו מדרגה גדולה זו שמזכה את הרבים בסליחה וכפרה, אם מתפלל אז בודאי אין תפילתו מועלת כ"כ, ובודאי לא כריב"ל, ורק בשעה שמזכה את הרבים כ"כ, אז זכותו גדולה מאד שאין לשער, ויכולה כבר תפילתו להועיל מאד אפי' למרחק רב מאד, ואם לא התפלל מספיק וקורה רציחה בשוגג יש כבר תביעה עליו כי אם היה מתפלל יותר חזק - יותר עם לב! היה נמנע הרבה רציחות והרבה אסונות, וכיון שהיה לו לבקש על דורו ולא ביקש, אז חלילה וחס אם יתפללו שימות - ח"ו יכול למות, וצריך לעשות מאמצים בשביל זה שלא יתפללו הרוצחים שימותו, ולפיכך אמתותיהן של כלנים גדולים היו מספקות להם מחיה וכסות כדי שלא יתפללו שימותו.

ומזה נלמד כמה גדול הדבר כשאדם עושה דבר שהוא לתועלת לזיכוי הרבים, וכמדומה שזוהי העצה לזכות בימים נוראים, אע"פ שצריך בודאי תשובה, אך אנו יודעים לבד האין נראית התשובה שלנו, ובודאי צריך להשתדל, אבל למעשה לזכות לתשובה שלימה מי יודע אם זוכים עד כדי כך, לכן בתשובה לבד אי אפשר להסתפק ולכל הפחות מה שצריך לעשות הוא להשתדל להיות מזכה הרבים, ומה שיותר מזכה את הרבים כחו גדול יותר.

ואנו מזכירים בכל פעם, כי אדם שנמצא במקום ציבורי כמו ישיבה וכדו', יכול כל אחד להיות מזכה את הרבים או להיפך, כי מי שיושב ולומד, בא לסדר, בא לתפילה ומתפלל, ממילא נגריים אחרים, ומזכה אותם וגורם קידוש ה' זיכוי הרבים, וכשחלילה להיפך - מזניח, ממילא גם השני מחונן ונעשה ח"ו להיפך מזיכוי הרבים, זיכוי הרבים זה זכות גדול, וכל אחד ואחד יכול לזכות להו.

[מתוך שיחה, גאון יעקב תשרי תשנ"ט]

תוכי' לרעם | ראה ברק ושמע רעם בתוכי', ובגמר הרעם התחיל לברך, ואז כבר היה אחר כדי דיבור מהברק בפשטות צריך שוב לברך על הברק כיון שהברכה אינה יכולה ללכת על הברק.

והגרא"ל שטיינמן שליט"א דן בזה, כיון דאיתא בברכות (נ"ט ע"א) דסיבה אחת גורמת לברק ולרעם שיבאו וא"כ מישך שייכי להדי, וכמו שעדים יכולים לחזור מעדותם בתוכי' ואם יש מאה עדים יכולים אומר עדות בתוכי' של חבירו, הראשון יכול לחזור כל זמן שאחרון לא גמר עדותו, משום דמישך שייכי להדי וזה נקרא תוכי' לראשון וחשיב הכל המשך אחד כדאיתא בשבועות ל"ב ע"א בתוד"ה בתוך וכן תוס' בכתובות ל"ג ע"א ד"ה וניתרי בהו, ה"ה הכא דהוי המשך אחד תשיב תכי' של הברק וצ"ע.

ואם נאמר שנפטר בברכתו גם על הברק, יש לדון היכא שהרעם היה לאחר כי' מהברק ובירך על הרעם אם צריך לברך עוד פעם על הברק, דאפשר שנפטר אף בזה כיון שסיבה אחת גורמת לברק ולרעם שיבאו וא"כ מישך שייכי להדי אפילו אחר כדי דיבור כשרואה ברק ושמע רעם חייב לברך מיד, ולא יסמוך שיברך על ברקים ורעמים אחרים שיבאו. (שלמי תודה עניני גשמים עמ' פ"ב). [א"ה ועי' הליכות שלמה תפילה עמוד רפ"ז שכ"כ הגרש"ז והוא כדעת הט"ז עיי"ש].

היסח הדעת | אם היו ברקים ורעמים ובירך, ובינתיים טיהרו השמים ושוב קדרו והיה ברקים ורעמים, והוא לא ידע מכל זה ולא היה אצלו הסח הדעת. שמעתי מהגרא"ל שטיינמן שליט"א שצריך לחזור ולברך כיון שלמעשה היה פה מציאות אחרת. (שלמי תודה עניני גשמים עמ' פ"ג)

ברכת רעמים | שמעתי בשם מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א שאמר שברכת רעמים מברך אחת לעשרים וארבע שעות ואינו תלוי ביום ולילה וצ"ע. [וכנתו דתלוי בהיטח הדעת של שינה קבועה ועי' כשמתחלף הלילה הוא נעשה יום חדש] (הגאון רבי נפתלי קופשץ שליט"א בקו' מעדני כהן ח"ב עמ' קצ"ז, ועי' הליכות שלמה תפילה עמ' רפז) **ראה קשת ולא בירך** | יש לעיין בראה קשת ולא בירך, ונכנס לבית ואח"כ יצא וראה שנית אותו קשת, האם יברך או לא?

וצדדי הספק דהנה בברק ורעם שלא בירך עליהם, מברך על ברק ורעם אחרים. עי' מ"ב סימן רכ"ז (ס"ק י"ב) וכברכת הראיה שמברך על מקום שנעשה נס לישראל, וכן בשאר ברכות הראיה כגון על הרים וגבעות כתב הביאור הלכה סי' רי"ח (בד"ה במקום) דגם לא בירך בפעם הראשונה לא יברך למחרתו כשרואה אלא ימתין עד שיעברו ל' יום, ולכאורה החילוק דברק הוי יצירה חדשה ודבר חדש, ולכן מברך משא"כ בהרים וגבעות ובמקום שנעשה נס לישראל זה אותו הדבר ולהכי צריך ל' יום כדי שיחשב כראיה חדשה. ולפ"ז בראה קשת ולא בירך ונכנס לבית ואח"כ יצא וראה אותו קשת לא יברך כיון שזה אותו קשת ואין כאן ראיה חדשה.

אמנם י"ל דהנה בברק ורעם מברך שנית אפילו בו ביום אם טהרו זכו השמים כמש"כ השו"ע בס"י רכ"ז, והטעם משום דהוי היסח הדעת כמו שמוכח מהירושלמי, ובשאר ברכות הראיה מברך רק אחר ל' יום.

וקשה דהא אף בשאר ברכות הראיה נמי איכא היסח הדעת מהברכה אף בפחות מל' יום, ואמאי מברכים רק אחר ל' יום ומ"ש מברקים ורעמים עי' ב"ח שעמד בזה? וי"ל דבשאר ברכות הראיה כגון הרים וגבעות ומקום שנעשה נס לישראל, הברכה היא על התפעלות הנפש מגבורות הבורא יתברך בדבר הקיים, ואת זה יש רק אחר ל' יום, כיון שבתוך ל' יום אינו מתפעל שוב, משא"כ בברקים ורעמים הברכה היא על מה שרואה דבר שהיה כבראית העולם, וכן בקשת הברכה היא על מה שרואה אות ברית, ולכן כל שהיה היסח הדעת צריך לברך שנית.

וא"כ י"ל דגם זה החילוק בראה ולא בירך פעם ראשונה דברקים ורעמים מברך שנית משא"כ בברכת הראיה משום דברכות הראיה כל שרואה פ"א שוב אין התפעלות הנפש בפעם השניה ולא שייך שיברך, אבל בברקים ורעמים אין הברכה על התפעלות הנפש וא"כ לפ"ז בברכת הקשת מברך אף בראה שניה כשלא

בירך בראשונה כיון שאינו מברך על התפעלות הנפש רק על דברים שהיו אז, והגרא"ל שטיינמן שליט"א נשאר בזה בצ"ע (שלמי תודה עניני גשמים עמ' ז') **קליפות תפוז** | כפי מציאות זמנינו, תפסו הפוסקים שעל קליפת תפוזים מסוכרת, מברכין שהכל, שאין גוטעים כלל על דעת קליפה זו.

וכן הקליפה הלבנה של התפוז, אם אוכלה בפני עצמה מברך שהכל, וכשמחוברת לתפוז נפטר בברכת התפוז. שמעתי מהגרא"ל שטיינמן שליט"א, וראה בחזו"א מעשרות סי' א' סק"ל. (קו' הלכות ברכת הפירות להר"ג ר"כ שליט"א)

ענבים שריסק בבלנדר | שמעתי מהגרא"ל שטיינמן שליט"א, ענבים שריסקם בבלנדר, אין עליהם דין יין. ואולם גם העץ אין מברכין עליהן, לפי שאין ניכר תואר הפרי, ומברך עליהן שהכל. ולמדוהו מההיא דסי' ר"ב סי"א דכל זמן שלא משכוהו מהחרצנים לא נעשה יין. (קו' הלכות ברכת הפירות להר"ג ר"כ שליט"א)

נשאר צורת פרי | הורה רבנו: פרי שאיבד צורתו שלא עי' טחינה וכתישה, אלא עי' צורה אחרת, כגון עי' חום או טיגון, בדרך כלל עדיין נשאר עליו תואר הפרי, ואינו מאבד ברכתו הראשונה. ולכן: פופקורן (עשוי מתירס פוח) מברכין עליו אדמה, לפי שעדיין ניכר בו ממה בא. (קו' הלכות ברכת הפירות להר"ג ר"כ שליט"א)

ברכה על סוכר | אמר רבנו אף שמה שמברכים שהכל על סוכר הוא רק מחמת "ספק", עיין משנ"ב סי' ר"ב ס"ק ע"ג, וס"ק ע"ו. מאחר ונפסק כן לדינא, יכול הוא לפטור בסוכר גם דבר שיש לו ספק אם צריך לברך עליו שהכל. וכן הורה מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א. (קו' הלכות ברכת הפירות להר"ג ר"כ שליט"א)

ברכה על לימון | לגבי לימון אמר הגר"ח שפעמים נאכל כמות שהוא, ולכן מברך עליו העץ. אולם אמר רבנו שלעולם אינו נאכל כי אם כמטעים לתה, ולכן יברך עליו שהכל. (קו' הלכות ברכת הפירות להר"ג ר"כ שליט"א)

יתרו מכדי שתית רביעית | ישנם סוגי שתיה שבהם דרך השתיה הוא ביותר זמן מכדי שתיית רביעית. כגון: תה וקפה שמפני חומם הדרך לשהות בשתייתם, וכן יי"ש ומשקה מוגז שמפני חריפותן שוהין בהן, וכן משקה קר מאד שמפני קרתו שוהין בשתייתו, ובאלו נחלקו האחרונים אם ג"כ צריך שישתה בכדי שתיית רביעית, או דכיון שדרך שתיית משקין אלו הוא בשתייה בינתיים, א"כ השתיה מצטרפת אפי' ביותר מכדי אכילת פרס, כפי דרך שתייתם. ולדינא: הכרעת המשנ"ב (ס"י סק"א) שאין לברך אא"כ שתה בכדי שתיית רביעית. וטוב להשאיר שיעור רביעית עד שיצטנן, ואותו ישתה תוך כדי שתיית רביעית.

ואמר רבנו שמרנן הגר"ח מבריסק והגר"ז והגרא"ז מלצר וצ"ל. סוברים שבמשקאות אלו מצטרפים השתיה כפי רגילות שתייתן. ועיין ארחות רבינו ח"א עמ' ז'. (קו' הלכות ברכת הפירות להר"ג ר"כ שליט"א) **אמירת כי שם** | מה שמוסיפין בתפילת מוסף ומנחה הפסוק כי שם ה' אקרא, אין חובה להוסיפו אלא דבשחרית וערבית לא מוסיפין מפני שהוי הפסוק גאולה לתפילה, אבל במנחה ומוסף אפשר כן להוסיף. ובספר יוסף אומץ [אות מג] מבא שיעדיף לא להגיד את זה, שיכול לטעות ולומר גם בשאר תפילות שיש שם הפסוק. וכן נוהג רבנו שלא לאומרו.

להחמייר בזמן מנחה | שאלתי האם צריך להחמייר במנחה גדולה לקחת את החצי שעה לפי המ"א. היינו לפי יום מעה"ש עד צה"כ, או שאפשר לחשב כמו הגר"א?

ואמר רבנו אתה יכול להתפלל לפי החישוב של הגר"א, והוסיף שאפילו לענין ק"ש אומרים בשם החזו"א שלכתחילה צריך לקרות כוותיקין, וממילא כל השאר מיקרי בלא"ה דיעבד ואם כבר קורין בדיעבד יכולים לסמוך על הגר"א. והקשיתי שדווקא על החזו"א שמעתי שהחמייר במנחה גדולה כמ"א, ואמר רבנו זה נכון שהוא התפלל ב - 12:30, אם זה היה בגלל הטעם הזה - לא יודע. (רשימות הרב אהרן נייב שליט"א) **להתפלל בצמצום** | אמרתי שאומרים שהחזו"א היה

מקפיד שלא להתפלל מנחה לפני 12:30 [השווה ל-1:30 לפי שעות קיץ]. וכהיום [שנהוג שעות קיץ] יש לא מעט מניינים שמתפללים די בצמצום בזמן המוקדם ביותר לפי הלוח [שהוא כהיום קצת לפני 1:15], ושאלתי האם נכון לנהוג כך אפילו שלא בשעת הדחק, ואמר רבנו זה בסדר. (רשימות הרב אהרן נייב שליט"א)

זמן קרבנות | שאלתי מי שמתפלל מנחה גדולה בזמנה בצמצום דהיינו חצי שעה אחר חצות האם אומר קרבנות כרגיל לפני מנחה שהרי עדיין לא הגיע זמן הקרבנות הקרוב. ואמר רבנו שאומר. (רשימות הרב אהרן נייב שליט"א)

מנחה קטנה | שאל אחד את רבנו כשיש שני "חייבים" שאחד מהם יש לו מקום קבוע ומשלם מס שנתי בביכ"ג פלוני, אבל לא היה נוהג להתפלל שם מנחה גדולה, והשני [הוא השואל את השאלה] אינו "חבר" ביה"כנ כנ"ל אבל מתפלל שנים בקביעות מנחה גדולה שם, למי יש קדימה לענין להתפלל שם מנחה גדולה לפני העמוד.

ואמר רבנו שאינו רוצה להכריע בזה והוסיף אתה יכול להתפלל מנחה קטנה. מעיקר הדין צריך להתפלל מנחה קטנה, רק בגלל כמה טעמים, כמו פגיעה בסדרי הלימוד, וחשש שכחה, ושיתת הרמ"ב שמחמיר לענין אכילה קודם מנחה, נהגו הרבה להתפלל מנחה גדולה. אבל מעיקר הדין יותר טוב להתפלל מנחה קטנה וכדבר השו"ע והמשנה ברורה. (רשימות הרב אהרן נייב שליט"א)

אמירת הקרבנות | רבנו מקפיד לומר כל סדר הקרבנות לפני מנחה כמ"ש הרמ"א ש"מנהג יפה הוא, וגם כשימש כר"מ בישיבה קטנה היה תיכף אחרי השיעור מגיע למקומו ועד שהקהל מתחיל אשרי הוא כבר אומר את הקרבנות, וכן נהג גם כשהתפלל יחידי עם תפילין בביתו היה מתחיל מקרבנות.

מתי יאמר אשרי | שאלתי אחד אומרי אשרי לפני מנחה ובטרם הספיק לסיים אומר הש"ץ כבר את החצי קדיש, מה עדיף: שיעמוד לשמונה עשרה מיד אחר הקדיש וישלים "אשרי" אח"כ, או שישלים "אשרי" ואח"כ יעמוד לשמו"ע [מספר שניות אחרי הציבור].

ואמר רבנו אם מעריך שיספיק לעמוד לשמו"ע כשהציבור עדיין אוחזים באבות, יסיים אשרי תחילה. (רשימות הרב אהרן נייב שליט"א)

תפילת מנחה | בבריסק היו מתחילים מנחה גם 5 דקות אחרי השקיעה, ואמנם מרן החזון איש הקפיד שלא לאחר אפי' רגע מהשקיעה.

ואמר רבנו שעד לפני מאתיים שנה נהגו בבריסק כדעת ר"ת אף לקולא, אבל אח"כ כבר לא הקילו כ"כ.

זמני תפילה | הגר"ז היה מתפלל מנחה סמוך לשקיעה, ובשחרית היה קורא ק"ש כדעת הגר"א, ומנחה סמוך לשקיעה"ח, ומעריב סמוך לחצות, והחזו"א היה להיפך, ששחרית היה מתפלל בותיקין [גם בהיותו בולגא התפלל ותיקין], בין אם היה מניין בין אם לא היה מנין, והתחיל להתפלל, אם הגיע מנין התפלל במנין, ואם לא התפלל ביחידות. ומנחה התפלל מנחה גדולה, ומעריב התפלל מיד בזמן, וזה היה לש"ש, וכל אחד כפי עבודתו. (שיעורי רבנו עמ"ס ברכות)

קדיש תתקבל | הורה רבנו שליט"א שגם קדיש תתקבל שאחרי תפלת מנחה צריך שיהיה לפני שקיעת החמה כי הוא שייך לתפלת שמונה עשרה. (אוצר הזמנים מדי יום בימנו עמ' קי בשם הר"ג ר' א"צ טייב שליט"א)

ויראו עיניו | בעת שביקר רבנו שליט"א בארצות הברית הגיע עם כ"ק מרן האדמו"ר מגור לביקור בבית הגאון הגדול רבי מנשה קליין זצ"ל, ודברו בענין אמירת ברכת ויראו עינינו, שהמנהג בחו"ל לאמרו, ומאיך דעת הגר"א והגר"ז שלא לאמרו וכן נהג רבנו כשהיה שם שלא אמר כד' הגר"א, ודנו עם רבי מנשה על כך, והיוצא היה שמי שלא נוהג כהגר"א, צריך לומר ויראו עינינו כמנהג המקום, ונשאו ונתנו בכמה עניינים.

למנות שומר | דנו לפני רבנו במי שצריך למנות שומר כגון כשרוצה לאכול לפני ערבית או לישון לפני מנחה וכל כיו"ב וחושש שמא השומר ישכח להזכירו האם שפיר דמי למנות שומר נוסף או דלמא יש לחוש דמיגרע גרע דה"ל כקדירא דבי שותפי? והניף רבנו ידו בביטול ואמר לא גרע.

עולם הישיבות

ישיבת קרית משה (שע"י מוסדות תפארת ישראל)

הישיבה הוקמה ע"י הגאון רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א ובנשיאות מרן הגר"ק שליט"א בקיץ תשס"ד בשכונת רוממה בירושלים לאחר מכאן עברה לשכונת רמות ולאחר מכאן הגיעה למקומה בשכונת קרית משה.

פתיחת הישיבה

לפני פתיחת הישיבה נכנס רה"י הגאון רי ישראל מאיר דרוק שליט"א עם חמיו הגאון רבי ניכל זילבר שליט"א לרבנו שליט"א. ורבנו שוחח עמם הרבה זמן בדברי תורה, ואמר בתוך הדברים להגאון ר' מיכל שליט"א שהוא שמע מרבים שמאוד התעלו מהשיעורים בקול הדף שהוא מסר, שהם מיוחדים במינם בבחירות ובהבנה. ואח"כ דיברו על יסוד הישיבה ועל צורתה וברכס.

שיחת רבנו לפתיחה הישיבה

כחוד שוחצי לאחר הקמת הישיבה, באיסור חג השבועות תשס"ד הגיע רבנו לישיבה שהיתה אז בשכונת רוממה בירושלים ונשא בה דברים.

ואלו דבריו: אנו עומדים יום לאחר חג השבועות שזה יום מתן תורתנו, כתוב דבזמן מ"ת ה" כ"כ שמחה לפני הקב"ה, ואע"פ שלא שייך אצלו יתב' שום דבר דאינו נצרך לכולם, אבל הוא עשה הכל כפי מושגינו ללמוד מזה, ובתענית (כ"ו ב') תנן וביום חתונתו זה מ"ת, דלא ה"י לפניו יתב' שמחה כמו זה, גם בבריאת העולם היתה לפניו שמחה, ובמד"ר (קהלת ז' י"ג) כתוב שאמר לאדה"ר כמה נאים וכ"ו תן דעתך שלא תחריב עולמי, אבל בכל זאת לא ה"י כמ"ת שכבר ה"י ציבור גדול של כלל ישראל.

והנה בודאי א"א לומר תמיד הביטוי שזה כזמן מ"ת, אבל אפשר לומר דכשמוסיפים מקום תורה בודאי הקב"ה מרוצה מזה מאוד, א"א לומר שיהא כמ"ת אבל בבחינה מסוימת הרי הקב"ה רוצה שיוסיפו תורה, וכאן שמוסיפים מקום תורה חדש בודאי הקב"ה שמח ומרוצה מזה, ואדם שזוכה לעשות שמחה להקב"ה, דהיינו לפי הנהגתו שנוהג כאילו שיש לו שמחה, וכי יש דבר יותר מזה, מקוים שהדבר ימשיך ויוסיף שמחה, מה שיתרבו יותר לומדי תורה בודאי שיהא יותר שמחה.

ומקוים שבמקום תורה זה יגדלו כאלה שאח"כ יהיו ת"ח ויוסיף תורה בישראל, ויוסיף ת"ח מה שזה בעצם כל האושר שיש בעוה"ז, אפשר לומר דמברכים על זה שהקב"ה יעזור שהמקום תורה הזה יצמח ויגדל ויהי לתפארת בישראל, ויוסיף עד שנזכה לזמן שכתוב עליו ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, שאז כל הבריאה יכירו במלכות שמיים ויעשו נח"ר להקב"ה, ונזכה בעז"ה אח"כ לגאולת עולמים בבא"ס. (ימלא פי תהלתך עניני תורה עמי שמה)

וכן הגיע רבנו שוב לישיבה בעת שהיתה בשכונת רמות ובעת שעברה לקרית משה, טרח רבנו עלה לקומה גבוהה שהיתה שם הישיבה, לתפילת מעריב ולשיחה בישיבה.

בענין בקשות פרטיות ברי"ה

שח הגר"מ דרוק שליט"א: מפורסמים דברי הוזה"ק המתרעם על אלו המבקשים את צרכיהם הגשמיים בימי הדין ואינם מבקשים על צער השכינה ומכנה אותם ככלבים דיווחין הב ה'ב, לכן כתבו בכל הספרים שעיקר נוסח התפילה שתיקנו לנו חז"ל ועיקר עבודת היום הוא לעמוד ולבקש ולהתחנן מלפניו על ותמלוך אתה ד' לבדך על ובכן תן פחדך, ואין לו לאדם לבקש על צרכיו האישיים אלא על תיקון העולם, אבל אמר מרן הגר"מ זצוק"ל כי בעצם לא היו צריכים לבקש על בקשות גשמיות ביום הזה אבל בדורות הללו שנעשינו ליבנו לב אבן מי שאינו מבקש על צרכיו הגשמיים, סימן שאינו חי את האמת שביום הזה זכר כל המעשים לפניך בא ואם לא יבקש על צרכיו הגשמיים עלול הוא להפסיד את ההכרה כי היום הוא יום הדין ובו נגזר מי יחיה ומי ימות.

ופעם דיברתי עם מרן רבנו שליט"א בענין זה והבאתי ראיה לכך מדברי הגמרא בבבא מציעא קו ע"א שדנה באחד שחכר את השדה מחברו ואמר לו בעל הבית שיזרע בה חטים והוא שינה חרעה שעורים קרה מקרה ורוב השדות באזור השתדפו, וגם זו שהוחרה משתדפה דנה הגמרא להלכה האם יכול הלווה לטעון גם אילו לא היית משנתן מדעתך והייתי זורעה חטים היתה הקרקע משתדפת כפי שאירע לכולם, או שמא יכול לטעון לו אילו היית מקיים את רצוני חרעה חטים לא היתה הקרקע מתקלקלת מפני שנאמר ותגזר אומר ויקם לך ופרש"י תגזר אומר מה שתבקש מן היוצר יעשה ואני לא בקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחי בשעורים אלא בחטין כלומר לו היית מקיים את בקשתי היתה הקרקע מצליחה מפני שבתחילת השנה ביקשתי על חטים היה הקב"ה מקיים את בקשתי, ומפני שהחלפת חרעה שעורים שתדפה השדה מבואר בדברי רש"י שבתחילת השנה היו מבקשים על צרכים גשמיים, רבנו של עולם הצליחי בחטים ובקשה זו יש בה כח להיענות ולהתקבל.

לכאורה זה סתירה לאמור בשם הוזה"ר שאין לבקש ככלבים הב לן מזוני, זאת ועוד לכאורה משמע כאן שהבקשה על גשמיות לא צריכה להיות בהבלעה אלא בפירוש מה הוא בדיוק רוצה כי הרי על אף שהתפלל על פרנסה אך כיון שהתפלל להתפרנס מן החיטים לא ענתה תפילתו להצליח בשעורים, ובאמת כשאמרתי זאת לפני מרן הגר"מ קניבסקי שליט"א הסכים עם הראיה הזו והוסיף שודאי כן הוא הדרך וההנהגה הנכונה שהרי זה פיקוח נפש וצריכים וחיבים לבקש ביום זה על צרכינו. **אמנם מרן רבנו טען שא"י ראיה שהוא היה איכר פשוט ואין ראיה שנהג ע"פ הדין.** עוד ראיה הבאתי לרבנו דהנה בגמ' ביומא א, א איתא 'אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שישראל עולין לרגל עומדין צופין, ומשתחוים רוחים. ומשכין

אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת. מאי קאמר? - הכי קאמר: אף על פי שנמשכין אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת, ועומדים צופין, כשהן משתחוין - משתחוין רוחים. ופרש"י 'משתחוים רוחים - וכשמשתחוים ונופלים נעשה להם נס, והמקום מרחיב עד שיש ביניהן ארבע אמות שלא ישמעו איש וידו של חבירו, שלא יכלם'. מבואר ברש"י דהכונה בנס זה גם ליוה"כ שאמרו וידוי [א"ה וכן מבואר בתשב"ץ ח"ג סל"ז וז"ל 'עוד כתבת כי הנס שעומדים צופים כו' שהיה מפני עולי רגלים בגזר' ג' רגלים יראה כל זכורך. וכל זה טעות שהנס היה גדול בייחך שהיו משתחוים כששומעין השם מפי כ"ג והיו מתודים ע"כ היה מתרחק כל א' מחבירו ד' אמות כדי שלא ישמע ודויו של חבירו'. וע"ע ברשב"ץ במגן אבות פ"ה מ"ה וז"ל ואעפ"י כן כשהיה כהן גדול מזכיר את השם ביום הכפורים והיו הכהנים והעם נופלים על פניהם ומשתחוים, נעשה להם נס והיו רוחי, כלומר משתחוים בריח וכל אחד רחוק מחברו ארבע אמות כדי שלא ישמע וידו חבירו ותפלתו, וראה עוד ובי' שיח יצחק על יומא שם] והנה ריטב"א שם כ' מ"מ בשעת תפלה והשתחווה היה נעשה להם נס וכולם באים לעזרה למזרח להשתחוות למערב ומשתחוים רוחים, שיש לכל אחד ד' אמות כשיעור מקום תפלה, **שלא ישמע אחד וידויו ושאלת צרכיו של חבירו** עכ"ד. מבואר א"כ ששאלו צרכים ביה"כ.

ואמר רבנו ע"ז דא"נ זה ראיה שאפשר ביה"כ לשאול צרכים, אבל אכתי לא יהיה בזה ראיה לראש השנה, ששגם אז אפשר לשאול צרכים. דאולי ברי"ה זה דין אחר. והבאתי עוד ראיה מדברי הגמ' ביבמות סז, דמבואר לגבי מי ששה עם אשה ולא נולדו לו בנים ואמרין שם רבה אמר רב נחמן: שלש שנים, כנגד שלש פקידות, דאמר מר: ברי"ה נפקדו שרה, רחל וחנה. ופרש"י שלש פקידות - שהקב"ה פוקד העקרות לשמוע תפלתן ברי"ה וגזר עליהן הריון. ומבואר שברי"ה מתפללים על דבר זה. ואמר רבנו שאכן זה ראיה גדולה. [והאר"י בזה רה"י הגר"מ דרוק לבאר אמאי א"י סתירה לענין המלכויות ברי"ה ונדפס במוסף שב"ק פר' נצבים וילך תשי"ע]

סיעתא דשמיא מיוחדת

פ"א בעת שהיה המשבר הגדול בארצות הברית לעולם התורה, והגר"מ ביקר אצל רבנו ושאלו רבנו על מצב התרומות לישיבה, וכשמע שזה בסדר התפעל ואמר 'שהוא גברא עם סיעתא דשמיא מיוחדת'.

ובעת שהשיח הגר"מ דרוק שליט"א את בתו תח"י. שלח רבנו את ספרו ובי' הקדשה מיוחדת לאות הערכה רבה.

צורת הישיבות

הנה כחלק מהמוסדות תפארת ישראל נפתחו במשך השנים, הישיבה הגדולה ראש"צ [ונכתוב עליה להלן]. והישיבה קטנה הותיקה 'משכן ישראל' בירושלים. וישיבת תורת מרדכי במודיעין עילית והישיבה החדשה לצעירים בנוה יעקב. ועוד רשת כוללים, ות"ת תורת מרדכי בגבעת שאול.

והיה פעם נידון להוסיף למוסדות איהו ישיבה מסוימת שרצו להצטרף למוסדות ונכנס הגר"מ שליט"א להתיעצות ממושכת אצל רבנו שליט"א. ולמעט הורה לו שלא יקחם אלא יקים ישיבות מתחילתם לבנות אותם במתכונם המיוחד.

ושוחח עמו רבנו על צביון הישיבות שמתאימות בערים מסוימות, שיש סוג ישיבות שמצליחות דוקא בערים מסוימות וכו'.

ישיבת ראשון לציון

הישיבה הוקמה ע"י הגאון רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א ראש הישיבה. והגאון רבי יאיר ישראלי שליט"א המנהל הרוחני בחודש טבת תשי"ע בעיר ראשון לציון, והיה לראש פינה בעיר זו בהעמדת תלמידים הגונים.

ביקור בישיבה

בקיץ תשע"א הגיע רבנו לישיבה ומסר שיעור במס' הנלמדת קידושין בסוגית שלוחות ואח"כ מסר שיחה במעלת המידות. וסיים בברכה: כעת נוסד מקום, חדש אנו מקוים שהמקום הזה יציל ויגדל עמלי תורה ויר"ש ותלמידי חכמים כמו שהקב"ה רוצה ונזכה לכל טוב.

כוחם של עשרה בטלנים

בעת שהזמין הגר"מ שליט"א ביחוד עם נכד רבנו הרה"ג ר' שרגא ברלין שליט"א ר"מ בישיבה את רבנו לביקור בישיבה, שח לו שהיה עם חמיו הגר"מ זילבר שליט"א בברזיל לסיום הש"ס ונסעו משדה תעופה וראו אלפי גוים בדרך עד שהגיעו לכולל שם, ואמר הגר"מ בשיחה שם שעד עכשיו הוא רק רק כפר קטן, אבל כעת שהוא כרך שיש כאן 'עשרה בטלנים', וכך ניתן לומר על ראשון לציון שלמרות גודלה אבל בני תורה מועטים בה וע"י הישיבה נהפכת לדרך. וקלסיה רבנו ובעת שבא רבנו לישיבה הזכיר דבר זה. שבשיבה מחזקת את כל העיר ראשון לציון.

טנא מלא ברכה

לנכד רבנו העומד לימינו בכל עת הרה"ג ר' גדליה הוויגסברג שליט"א

לרגל הוצאת ספרו 'הספרים' של מרן שר התורה הגר"ק שליט"א

ולרגל הוצאת הקונטרס 'קבלות וחיוקים' ממרן רבנו שליט"א

יזכו ה' בהגדלת תורה ולהאדירה

לפרטים להשגת הקונטרס בטל' 0533145900

בשורה משמחת - לידעת קוראי הגליון הנכבדים

החל מהשבוע ניתן להזמין את הגליון מודפס באיכות

באמצעות המיזם החדש "פרינט מייל" - ניתן להתקשר בטלפון

מספר 03-6888823 ולפעול ע"פ הוראות הרשומה שלנו היא 616

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: הכרת הטוב

פרשת כי תבוא

בס"ד | גיליון מס' 146

מי הפתיע בעיצומה של שמחת 'בר מצוה' מושלגת?

הגדתי היום לה' אלוקיך! (כ"ו, ג)

מרגיש שדברים לא קורים מעצמם אלא יש מי שמייע לו - הוא חש את הכרת הטוב גואה בו.

חכמינו הפליגו ואמרו 'הכופר בטובתו של חברו ככופר בטובתו של מקום!' - זו השוואה חסרת תקדים שעשויה לעורר תמיהה רבתי: מדוע הכופר בטובת חברו ככופר בטובת המקום? וכי יתכן להשוות בין הדברים?

התשובה היא, שהכרת הטוב היא מבחן משותף, לרגשות יהודי כלפי בורא עולם ולהבדיל מכרייו. יהודי שמרגיש שכל מה שיש לו נובע מעוצמתו האישית, מכוחו הגדול, מיכולותיו האדירות - הוא כופר בטובת חבריו וכופר בטובות ה', רח"ל, באותה מידה. הוא מרגיש שהכל שלו, מיכולותיו, מעוצמתו. הוא חייב משהו למישהו? הוא צריך לומר תודה על משהו?!

לעומתו, יהודי שחי מתוך מחשבה שכל מה שיש לו אינו משלו, כל מה שזכה לו - הוא רק מחסד הבורא כשחבריו הם לפעמים השליחים להעניק לו את החסד הזה, לבו גואה כל העת בהוקרה, נפשו משוררת כל הזמן בדבקות. הוא חש ומרגיש בעוצמה רבה את חובתו להכיר ולהוקיר טובה, וזה מביא אותו לרצות להתחבר לבורא, לשאוף להדק את הקשר עם אלוקיו.

הבה נעמיק את המבט שלנו בהכרת הטוב כנה לכל מי שגומל עימנו טובה. הבה נחדד את החשיבה ונביע מפורשות את הוקרת ליבנו למי שעשו עימנו טובה. גם לבן משפחה, גם לחברותא, גם למוכר בחנות המכולת, גם לנהג האוטובוס. גם לכל האנשים הללו אנו חייבים הכרת הטוב, הבה נכיר להם טובה ונוקיר בפניהם תודה מעומק הלב, וכך נזכה להרגיל את עצמנו להודות לבורא עולם ולשבח על חסדו הטוב!

התשובה שהותירה את כולם

בהלם...

אזהרות החזאים היו ברורות, לא הותירו מקום לספקות. 'גל קור קיצוני עומד לעבור על הארץ כולה', שבו ואמרו, מזהירים מפני צניחת המעלות אל קור מקפיא שאינו מצוי בארץ, מלווה בגשם חזק ובשלג בהרים. בלילה שבמרכז הסופה החורפית האמורה, היתה אמורה להיערך שמחת בר המצוה של אחד מילדי שכונת 'בית וגן' באולם קטן, ולנוכח התחזית - נערכה המשפחה לסעודה מצומצמת, בה ישתתפו רק קרובי משפחה ושכנים קרובים.

ואכן, בהגיע יום בר המצוה, החלו רוחות עזוב לנשב בחלל, והטמפרטורות צנחו. גשם עז ניתך על הארץ, ובשעות הערב הפך לשלג צח, רך ואוורירי, שעטף את ירושלים במעטה לבן בוהק. השלג הוסיף ויורד, הצטבר על הכבישים וחסם את הדרכים, התחבורה הציבורית שותקה והכל נסו אל הבתים...

רק באולם הקטן בשכונת 'בית וגן' התוודו כמה אנשים, בני משפחה ושכנים קרובים מאוד, שיצאו מביתם המוסק כדי לשמח את חתן בר המצוה. והנה, להפתעתם, ממרחק הבחינו באורות גבוהים עולים באיטיות מקצה הרחוב. נראה שם

העיר ירושלים בתפארתה היתה עיר פעילה ורווית הוד. בית המקדש התנוסס בראשה, וברחובות הסמוכים התגוררו יהודים של צורה, שזכו לגור בשכונת למקום המקודש בעולם. לרווחת ההמונים העולים לירושלים, התקיימו ברחובות העיר ומבואותיה חיי מסחר פעילים ותוססים. חיים מלאים התנהלו בדרך שיגרה, עד ליום דרמטי אחד בו עצרה ירושלים את נשימתה, הופעלים הפסיקו את עבודתם, והכל עסקו רק בדבר אחד...

היה זה ביום בו עלו מביאי הביכורים לירושלים. שיירות צבעוניות ומוזהבות, ססגוניות ומהודרות, הגיעו מכל ערי הארץ, קרני השוורים עוטרו בשרשראות מרהיבות והסלים הכבדים נעטפו בבדים יפים ונאים. בתוכם, נחו פירות הביכורים - הראשונים שצמחו באותה שנה, והם נישאו בידיים מאושרות של מגדלי הפירות, שהביאו אותם לירושלים.

בהגיע מביאי הביכורים לירושלים, מתארת פרשת השבוע כיצד פתח היהודי בשיר ושבח לבורא עולם על כל החסד שגמל עמו, מאז הניצן הראשון שפרח בעם היהודי, ועד הניצן הראשון של הפרי. 'הגדתי היום להשם אלוקיך', עומד היהודי ומתאר את חסדי ה' בקול רם, מפרט בקול גבוה את גלגוליו של העם היהודי עד הגיעו אל המנוחה ואל הנחלה. כשדמעות התרגשות בעיניו מתאר הוא את נס הכניסה לארץ ישראל, ואת חסד הבורא שהפך גרעין בודד לאילן רב פירות ופירות...

התבוננות בכך מצפיה שאלות רבות. מדוע החקלאי ממשולה ואחיו מהערבה נוסעים דרך כה ארוכה כדי להביא את ביכוריהם לירושלים? מדוע מובילים את הביכורים תוך שירה וזמרה? מדוע סוחרי ירושלים עצרו את פעילותם לרגל הביכורים? ומדוע נדרש מביאי הביכורים לספר את כל ההיסטוריה, ועוד בקול רם דווקא - למען ישמעו כולם? מה הקדחתנות הרבה כל כך סביב עניין הביכורים?

התשובה לכך טמונה בשלוש מילים אותו כותב רש"י: 'שאינך כפוי טובה!' מטרת כל העשייה והפעלתנות היא עבור מביאי הביכורים, כדי שיטיעו בנפשם וישמיעו גם לחבריו מסר אחד ויחיד, נוקב וברור: הכרת הטוב!

זהו. זה הכל. האלשיך הקדוש חושף, שכל העשייה, השירה והזמרה, הצבעוניות והססגוניות, כל המעמד וההחגיגות סביב הבאת הביכורים - כל אלו נועדו כדי להדגיש ולהביע, לבטא ולהודיע, שכל מה שיש לנו אינו משלנו, שאנו אסירי תודה. שאנו מעריכים ומוקירים, שאנו יודעים שזה לא מכוחנו. כדי שמביאי הביכורים, חבריו וסובביו - כולם יפנימו את הערך הייחודי של הכרת הטוב!

הכרת הטוב היא מפתח יסודי בחשיבה היהודית, כי כאשר יהודי מרגיש ומעריך את חסדי הבורא אליו - הוא שואף לעשות את רצונו ולקיים את מצוותיו. הבסיס הוא התחושה שמה שיש לאדם אינו מכוחו ועוצמתו, לא מגיע כמוכחן מאליו. החשיבה הזו מלווה את היהודי גם ברגשותיו כלפי חבריו ומכריו וכל אדם שהטיב עמו, כי כאשר

למה להמתין זמן רב תחת שמש קופחת?

מדי יום ביומו, הבחינו שכנינו ומכריו של הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל - ראש ישיבת טלז, במחזה מוזר קמעא. בשעת צהריים קבועה, היה רבי מרדכי סוגר את הגמרא, עוזב את סדר לימודו, יורד במדרגות ביתו אל חצר הבית, וממתין פרק זמן עד שובה של רעייתו. המחזה שב ונשנה מדי יום ביומו, ותלמידיו לא הבינו את פשרו...

הרי זמנו של רבי מרדכי מדוד ושקול, אין לו פנאי לבזבז ולו רגע אחד. אך מדי יום, באותה שעה, הוא עוזב את הגמרא האהובה, טורח לרדת במדרגות הבנין, ומגיע עד לחצר הכניסה. שם הוא ממתין לפעמים דקות ארוכות, במזג אויר סוער או תחת שמש קופחת. על שום מה?

באחת הפעמים שאלוהו הפשר הענין, ורבי מרדכי נענה והסביר: 'הרי רעייתי נושאת בכל עול הבית והפרנסה. בלעדיה - לא הייתי מחזיק מעמד לשבת וללמוד, לא הייתי מסוגל לשאת בעול הישיבה. האיין היא ראויה למעט הכרת הטוב בכך שאמתין לה ואקבל את פניה בשמחה?'

סיפור זה מופיע בקונטרס 'הולכי נתיבות', כדי להאיר לנו: הכרת הטוב מתחילה בבית, בתוך הקן המשפחתי. נכון שהאשה זכתה בתפקיד עקרת הבית, אך הזכות להכיר לה טובה גדולה ומחייבת לא פחות... הכרת הטוב היא ערך עליון שכדאי להנחילו כבסיס בקיום בתינו, גם כשהדבר דורש הקרבה ומאמץ - הכרת הטוב חשובה עוד יותר!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)

רכב המתקדם באיטיות רבה, נוסע בזהירות כדי שלא להחליק, מצוייד בשרשראות להסטה השלג הצידה. הרכב הוסיף והתקרב לאלום בו נערכה השמחה, וממנו יצא לא פחות ולא יותר:

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל - ראש ישיבת מיר המעטירה!

בני המשפחה פיערו פיהם בהפתעה, לא האמינו למראת עיניהם. בעיצומה של הסערה, כשאישי אינו מגיע לשמחה מהסיבות הכי מובנות ומוצדקות, דווקא רבי חיים הטריח עצמו לבוא משכונת 'בית ישראל' לשכונת 'בית וגן'? למה? אמת, האב נחשב מתלמידיו וגם מגיע לשמוע שחיותיו, וכי בשל כך יטרח רבי חיים להגיע לשמחתו במאמץ כה רב ביום כה טוער?

רבי חיים הבחין במבטי התמיהה על פני הנוכחים, והשיב בפשטות: 'אני חייב לאבי חתן בר המצוה הכרת הטוב, לכן הגעתי!' - אמר רבי חיים בפשטות.

'הכרת הטוב?' - פיערו כולם עיניים נדהמות. ראש הישיבה הנערץ, חייב לאחד מתלמידיו הכרת הטוב? מתי ביקש ממנו ראש הישיבה טובה גדולה או קטנה? מתי עשה אבי חתן בר המצוה חסד עם ראש הישיבה, בגינו טרח כל כך ראש הישיבה להשיב לו בהכרת הטוב כנה?

ראש הישיבה הבחין במבטי התמיהה, ומיד נענה והסביר במשפט קצר ונוקב, שהותר את הנוכחים כולם המומים עוד יותר: 'אני חייב לו הכרת הטוב, כי הוא מגיע לשמוע את השיחות שלי, הוא מאזין קבוע לשמוען שלי...! הסביר רבי חיים, 'לכן הגעתי!'

'האנמם?' - תמיהו הנוכחים כולם איש אל רעהו. 'הרי בשיחות של ראש הישיבה אין מקום לעמוד, אין מקום למחט. רבים מבקשים לשמוע ולהאזין, לשאוב אל קרבם מדברי ההתעוררות שראש הישיבה משמיע. אז לכל אחד כזה ראש הישיבה חייב בהכרת הטוב? על מה? הרי המאזינים עושים טובה לעצמם!'

רבי חיים חייך והשיב: 'הרי כל ציבור גדול מורכב מיחידים רבים, ושווה בנפשכם אם הייתי מכין שיחה ואיש לא היה מגיע לשמוע, איך הייתי מרגיש. ואבי חתן בר המצוה - הוא חלק מהיחידים המרכיבים את הציבור הגדול שבא לשמוע וגורם לי סיפוק ואושר מהכנת השיחות ומסירתן. האין הוא זכאי להכרת הטוב מכל הלב?'

במאמציו של רבי חיים להגיע לשמחה, טמון מסר ייחודי עבורנו: הכרת הטוב היא לא רק כשמישהו עשה עבורנו טובה, כשטרח למעננו, כשעשה משהו במיוחד בשבילנו. ההיפך - גם כשאותו אדם עשה זאת לצורך עצמו, כשהגיע לשיחה כדי ליהנות ולהתעורר, כשהוא מאזין בקביעות למען עצמו, אבל הואיל ומחמתו נהנה רבי חיים, הואיל ובהאזנתו יש סיפוק ותועלת לרבי חיים - זו כבר סיבה מוצדקת ומחייבת לטרוח בלילה מושלג ובגיל מופלג, כדי להביע הכרת הטוב!

הבה נחדד בליבנו עד כמה עמוקה החובה והזכות של הכרת הטוב. נתבונן כמה מאמץ והשקעה טרוח גדולי עולם סביב הכרת הטוב, מתוך הבנה שמידה זו היא נקודת מפתח בהבנת חובת האדם בעולמו, בהטמעת הערך שכל מה שיש לאדם אינו מגיע לו, ולכן הוא מעריך ומוקיר כל מי שעושה עמו חסד, טובה, או אפילו גורם לו סיפוק ואושר. הבה נאמץ את הכרת הטוב כמובילה ומנחה את מחשבתנו, וכך נזכה לחוש את חובתנו לבוראנו, ונרצה להתקרב אליו תמיד!

התנצלות מפתיעה מראש הישיבה...

מדי שנה בשנה, לקראת סיום זמן חורף, נהג ראש ישיבת פוניבז' - הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל להגיע לשיבת 'תפארת ציון', ולמסור בה שיחת חיזוק טרם ייצאו הבחורים לבין הזמנים. גם באותה שנה עלה אחד מר"מי הישיבה להזמין את הרב שך לשיחה הקבועה, אלא שהפעם, נענה בשלילה תוך התנצלות:

'ראה נא, כוחותי אינם עמי, כבר זקנתי. בקושי לישיבה שלי - פוניבז' אני מסוגל ללכת, כיצד יהיו בי הכוחות לטרוח ולהגיע לשיבתכם? הייתי בא בשמחה לתת את השיחה הקבועה, אך אני חש שהענין למעלה מכוחותיי...'

הר"מ גילה הבנה, ואף חש אי נעימות על שחשב להכביד על ראש הישיבה. הוא איחל לו הרבה בריאות ואורך ימים, ורגע לפני שפנה לצאת - שמע את ראש הישיבה שב וקורא לו. 'סליחה, אני מתנצל. בעזרת השם אבוא לישיבה לתת את השיחה!'

'מה? למה?!' - לא הבין הר"מ. 'הרי הרגע הרב סיים להסביר לי עד כמה הוא חלוש ונטול כוחות, ובוודאי אין רצוני להטריח על הרב... אני מתנצל על כך שבאתי להזמין, לא התכוונתי לגרום לראש הישיבה אי נעימות...'. 'חלילה, חלילה', חייך הרב שך, 'האמת שלא הייתי בא, כוחותי אינם עמי. אך לכם אני חייב הכרת הטוב!'

'הכרת הטוב?' - פער הר"מ זוג עיניים משתוממות. 'אליי?! ראש הישיבה חייב לי משהו? ועוד הכרת הטוב? על מה?'

חייך שוב ראש הישיבה והשיב: 'הן אתה עובר לפני התיבה בישיבה בימים הנוראים, ותפילתך מעוררת אותי בתשובה ותחנונים. אני חייב לך הכרת הטוב על כך, ולכן - למרות המאמץ הגדול שזה דורש ממני - אגיע לתת את השיחה בישיבתכם, כהכרת הטוב אישית לך!'

הר"מ יצא בהלם, נפעם. הרי הזכות היא שלו, שלו! מי לא היה רוצה לזכות לשמש חזן בישיבת פוניבז' בימים הנוראים, הן זו משרה שרבים היו רוצים לזכות בה! ובכל זאת - ראש הישיבה חש אליו הכרת הטוב, ואף התאמץ לבוא לתת שיחה כשכוחותיו

כבר לא עמדו לו - הכל כדי להביע את הכרת הטוב לחזן שתפילתו מעוררת אותם בימים הנוראים!

את הסיפור סיפר הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, והמסר נוקב חדרי לב: לפעמים, מי שגומל עימנו חסד נהנה מזה, באמת. הוא חש שהוא עושה משהו טוב, לפעמים הוא מקבל תמורה, לפעמים - כבוד גדול ממתין לו. ועדיין - אנו חייבים לו הכרת הטוב באותה מידה, כי הכרת הטוב היא שינוי בחשיבה, היא העמקת המבט. הכרת הטוב נובעת מתחושה שלא מגיע לנו כלום, וגם אם פלוגי נהנה ממה שעושה - זה לא מקטין את מחויבותי כלפיו, להוקיר לו טובה!

הבה נמדוד את עצמנו, האם וכמה אנו מביעים הכרת הטוב לחזן שהתפלל את תפילת השחרית, למגיד השיעור שהסביר במתק שפתיים, למי שנשא בפנינו דברי התעוררות, או למלמד של בננו. נכון, כולם עושים את תפקידם, אולי גם הננים ממעמדם, אולי גם שחרם בצידם. אך נראה את תמונת ראש הישיבה צועד למסור שיחה בישיבה מרוחקת, רק כדי להביע בכך תודה לחזן שעורר את לבו. כי זו הכרת הטוב, והיא ערך מנחה ומוביל, בכל תחומי החיים!

ביקור שהוביל לביקור מפתיע...

היה זה בערוב ימיו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל. באותן שנים התגורר בירושלים וכיהן בראשות ישיבת 'עץ חיים', אשר בסמוך אליה התגורר בדירה צנועה וקטנה. הרב מלצר מיעט ביציאות מביתו, גופו כבר היה חלוש וכאוב, ובדרך כלל - מבקשי עצותיו וברכותיו נהרו לביתו, כדי לא להטריחו.

ביום מן הימים, עלה לביתו אחד מיקירי ירושלים של מעלה, הגה"צ רבי שלום אייזן זצ"ל. הוא הגיע בלוויית אחד מבניו העומד לחוג את שמחת ה'בר מצוה' שלו, כדי לקבל את ברכתו של אותו גאון עולם, שיעלה הילד במעלות התורה והיראה. רבי איסר זלמן קיבלם בחביבות, בירכם בחמימות רבה, ואיחל לילד כי יזכה להגשים את שאיפותיו ומשאלותיו הטהורות.

הרב אייזן חשב כי בכך תם המעשה. הוא ידע כי הזמין את רבי איסר זלמן מפני הנימוס בלבד, שהרי לא יתכן שהרב החלוש כל כך שמעט לצאת מביתו יופיע לשמחת בר המצוה. על כן מה רבה היתה ההפתעה, כשבפתח האולם הופיע הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל!

עם כניסתו, הס הושלך באולם, הכל קמו לכבודו של האורח הדגול, שאך בקושי הסדיר את נשימותיו ממאמץ האיתנים שהשקיע בהליכתו לאולם המרוחק. הוא התיישב בשולחן הכבוד, ושב ואיחל 'מזל טוב' לבני לחתן הרב מצוה ולאביו, כאילו לא בירכם אך לפני ימים אחדים...

כשפנה לצאת, ניגש אליו רבי שלום ושאל: 'ילמדנו רבנו, אני שמח מאוד שהרב הגיע לשמחתך, לכבוד הוא לי, אך אני מתקשה לראות את הטירח הרבה והמאמץ הגדול הכרוך בכך... הלא עלייתי לרב כדי לברך ולהתברך, לרגע לא חשבתי כי הרב יטרח כל כך למעני... אני מתנצל על הטירח הרבה שגרמתי לרב...'. אמר רבי שלום בשפל קול.

'תנוח דעתך', נענה הרב מלצר והשיב, 'ידעתי בני ידעתי כי ההזמנה היתה מפני הנימוס בלבד, ואינכם מצפים באמת לראותי בשמחתכם, וגם נעניתי ובירכתי אתכם מעומק לבי. אך מיד אחרי צאתכם ממני, חלף בי הרהור תשובה מעורר בזכותכם. אמרתי לעצמי 'הרי אני זוכר את חתונתכם, והנה - אתם כבר עושים בר מצוה לבנכם. אין זאת אלא שהשנים עוברות וחולפות, והגיע הזמן לעשות מעשה ולשוב בתשובה טרם אקרא לבית דין של מעלה', כך חשבתי לעצמי...'

רבי איסר זלמן עצר קמעא והוסיף: 'המחשבה הזו, עוררה אותי לשוב בתשובה, יעננה אותי מתדרמה. הרגשתי שאני חייב לכם הכרת הטוב עליה, הן רק בזכותכם זכיתי להתעורר בתשובה שלמה. על כן שבתי והטרחתי עצמי לברככם ולהשתתף בשמחתכם, כדי להוקיר לכם תודה על הרהור התשובה שהבאתם לי!' - חתם רבי איסר זלמן את דבריו, ויצא מהאולם בדרכו הארוכה בחזרה לביתו...

סיפור זה, המופיע בספר 'עובדות והנהגות לבית בריסק', בא ללמדנו עד היכן מגיעה חובתה של הכרת הטוב. כשהרב אייזן עלה להזמין את רבי איסר זלמן - הוא לא ביקש לעשות לו טובה, אלא ההיפך - להתברך מפיו. ועם זאת - מכיוון שעל ידי הביקור נתגלגלה טובה בדמות הרהור תשובה לרבי איסר זלמן, הוא חש מחוייב להשתתף בשמחה כדי להביע את הכרת הטוב הגואה בו!

הבה נחשוב כמה טוב וחסד גומלים עימנו אנשים, באופן ישיר ובאופן עקיף. נכון, הנהג המוכר מתפרנסים מזה, נכון, מגיד השיעור מבצע את תפקידו, ונכון גם שבין בני המשפחה הטובות הללו מקובלות. ועדיין - זה לא מקהה ולו במשהו את הזכות והחובה העצומה של הכרת הטוב, לומר תודה מעומק הלב ולחפש הזדמנות להשיב טובה!

לא פעם אנו מקבלים הזמנה לשמחת חבר, שבעבר הרחוק - עשה לנו טובה, גדולה או קטנה. המרחק גדול, הזמן לא בידינו, איננו חשים כזו מחוייבות לבוא ולהשתתף - כי זה היה מזמן, וזה היה רק טובה קטנה, ומי יודע אם הלה יודע או זוכר מזה... אבל אם ברור ומובהר שהכרת הטוב היא ערך יסודי - אזי הגעתנו לשמחה היא עבורנו, בשבילנו. כדי לעורר את ליבנו ולהטמיע בנפשנו את חובת הכרת הטוב!

סיפורים נפלאים פרשת כי תבא

ומה אעשה איפוא אם ראשם אינו קולט את הלימוד, והוא לך ראייה שאני משתדל ומנסה ללמד אותם, שהרי אחד מבניך כן יודע, וזוכר את תלמידו, הרי שלימדתי אותם כמו שצריך. נענה העשיר ואמר, ממנו אין ראייה, שהרי הוא בעל כשרון ועילוי, ולא היית צריך ללמדו. אמר אז המלמד בדרך הלצה, הנה אמרו חז"ל (ספרי) על הפסוק שלפנינו "ויהי שם לגוי - מלמד שהיו ישראל מצוינים שם" ויש לומר דהכי פירושו, אם הילד יודע כמו "גוי", אזי "מלמד", היינו שהוא אשם בחוסר ידיעתו. ואילו אם יודע מעט כ"ישראל", אזי "מצוינים שם", אין זה בזכות המלמד כלל, אלא בשל היותו עילוי מצוין ובעל כשרון. (במשנת הפרשה)

"ושמחת בכל הטוב" (כו, יא)

"אין טוב אלא תורה שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם". (אור החיים)

סיפר הגאון רבי ישראל גנס שליט"א מו"צ שכונת מטרסדורף בירושלים ומראשי ישיבת קול תורה: כשלמדנו בישיבת סלבודקה היינו הולכים מידי פעם בליל שבת לטיש בויוניץ להתענג בעונג השבת. באחת הפעמים שהה בישיבה ראש הישיבה הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל וכשראה קבוצה של כחמישה עשר בחורים מתכוננת ללכת למקום כלשהו, שאלני, לאן מועדות פנינו, כשאמרתי שהולכים לטיש, שאל מה נקבל שם? אמרתי שהבחורים החסידיים יקבלו חיזוק בתורה ויראת שמים ואילו אני עצמי הולך לשם עונג שבת. הוא הביט בי בפליאה ואמר: הבחורים שהולכים לקבל חיזוק מהרבי זה מובן, הם רוצים שתהיה להם יראת שמים לכל השבוע. אבל אתה אומר עונג שבת? וכי יש עונג שבת יותר גדול מללמוד דף גמרא! (לתתך עליון)

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את

עמך" (כו, טז)

"עשינו מה שגזרת עלינו עשה אתה מה שעליך לעשות שאמרתי 'אם בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם'" (רש"י). ויש לדקדק מה טעם הביא רש"י את הבטחת התורה מפרשת בחוקותי. מעשה באב שבתנאים של בנו סירב לחתום על התחייבותו לנדוניה, בטענה שהאב אינו מכוב לבניו ורוצה בטובתם וממילא ודאי שיעמוד במילתו. הנוכחים במקום לא ההינו לומר לו שאינו נאמן ולפגוע בו. בין הנוכחים היה הגה"ק רבי אלחנן וסרמן שנענה ואמר: בתפילות הימים הנוראים אנו מבקשים "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים", והנה, הקב"ה אבינו הרחמן אמור להיענות לבקשתנו ולהיעתר לה. מדוע מבקשים גם "וכתבנו בספר החיים"? אין זאת הדגיש הגר"א - שאינה דומה הבטחה כתובה להבטחה בעל פה. (המעשה מספר "טללי אורות"). מעתה נראה לומר בביאור הדברים כך: רש"י הדגיש שהבטחת הקב"ה כתובה בתורה ומהבטחה כתובה אין לשנות ולחזור בדיבורו, מה שאין כן בהבטחה שאינה כתובה. (במחשבה תחילה)

"ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם"

(כו, ג)

אין לך אלא כהן שבימיך כמו שהוא (רש"י). מסופר על הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א, שפעם התארח אצלו בשבת הגה"ק רבי מאיר שפירא ראש ישיבת "חכמי לובלין" זיע"א, בתום תפילת מוסף הסבו שני הצדיקים ליד שולחן ערוך לקידוש היום. ביקש רבי מאיר שפירא ממארחו שישמיע באזני הנוכחים דברי תורה. השיב לו ה"חפץ חיים" שאינו לגמרי בקו הבריאות, ולכן אינו יכול להיעתר הפעם לבקשתו. גחן רבי מאיר לעבר מארחו ואמר על הכתוב "ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם" אומר רש"י הקדוש "אין לך אלא כהן שבימיך כמו שהוא". הערתו השנונה של רבי מאיר שפירא עשתה רושם רב על הח"ח שכידוע היה כהן, וחרף חולשתו פתח בהשמעת דברי תורה המתובלים בדברי אגדה ובאמרות מוסר להנאת כל המסובים.

"ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת

אליו הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ

אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו" (כו, ג)

"ואמרת אליו" - שאינך כפוי טובה (רש"י). בספר "קב הישר" מביא בשם הספר "חרדים" חידוש גדול שלומדים מפסוק זה, וזה לשונו הק': "ומי אשר האיר עליו הקב"ה חוט של חסד והצילו מכל הפגעים ר"ל, יהיה לו לזכרון תמיד חסדי ה', ולא להיות כפוי טובה. ולא זו בלבד אלא כל מי אשר משפיע עליו הקב"ה שפע של ברכה שזכה לישב בביתו בהשקט ובבטחה ופרנסתו היא סדורה, שצריך ליתן שבח והודיה למקום על זאת. ומה מאד מזהיר 'בספר חרדים' שזהו מכלל "מצות עשה" של הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ (שעל כך פירש רש"י - שאינך כפוי טובה).

בספר "גידיל תורה" מובא: מעשה ביהודי שנשע מצרתו, וחשב איך להשיב להקב"ה על טובתו ולעשות לו נחת רוח, כתשלום לנס שנעשה עמו. בתחילה חשב להקים גמ"ח לטובת הרבים וכיוצא בזה. כשהתלבט ולא ידע מה להחליט הוא בא אל רבו הרה"ק בעל ה"נתיבות שלום" מסלונים זיע"ע ושטח לפניו את הרעיון, הצדדים החיוביים והשליליים. נענה לו הרבי בחיוך: לו אתה שומע לי - אל תעשה דבר! ועם ההרגשה הזאת שאתה חייב לרבש"ע תמשיך כל ימי חייך, תישאר חייב להקב"ה. אל תפטור עצמך בעשייה כלשהי מהחובה התמידית להכיר בכל עת בטובתו של הקב"ה!...

"ויהי שם לגוי גדול עצום ורב" (כו, ה)

פעם היה מלמד שלימד את בניו של איזה עשיר, וראשם היה סתום, ולא הבינו את לימודם, רק ילד אחד מהמשפחה הבין קצת יותר מאחיו, וקלט זעיר שם זעיר שם מדברי החומש. בשבת קודש כשבחן העשיר את ילדיו, ראה שכולם אינם יודעים מאומה, ורק אחד יודע ומבין. הלך בטענה למלמד שבניו אינם יודעים כלום. אמר לו המלמד, הרי אני עושה כל מה שביכולתי,

סיפורים נפלאים פרשת כי תבא

"ארור מכה רעהו בסתר" (כז, כד)

ביאר רש"י: "על לשון הרע הוא אומר" ידוע הסיפור על הגאון מווילנה זצ"ל, מהתקופה בה ערך גלות, שפעם נסע עם בעל עגלה גוי, והחמור, בהנהגת בעליו, נכנס לשדה פרטי שבצד הדרך ואכל מהתבואה שבה. הגוי, שראה לפתע את בעל השדה מתקרב נמלט והתחבא בסביבת מקום, בעל השדה ניגש אל הגאון שישב בעגלה והפליא בו את מכותיו, הגאון לא גילה שהגוי הוא זה שגנב משום שלא רצה לדבר לשון הרע על בעל העגלה הגוי, שהיה אשם בנזק שגרם החמור. הרי הדברים מבהילים! כל תורתו העצומה של הגאון מווילנה לא היתה מציילה אותו מדינה של גיהנום אם רק היה אומר שלוש מילים: "זה לא אני!" ובסך הכל לגאון היתה סיבה טובה לומר זאת בכדי להינצל ממכותיו של בעל השדה, ומה גם שמדובר על גוי. מה נענה אנו, יושבים סתם כך בארוחת ערב ומדברים דברי גנאי על הזולת! הרי אנחנו לא נמצאים בחשש שיכו אותנו, ובכל זאת מדברים! ועל יהודי! נורא נוראות! (יחי ראובן)

"ברוך אתה בבוואך וברוך אתה בצאתך" (כח, ו)

מביא על כך רש"י במקום בשם חז"ל: "שתהא יציאתך מן העולם בלא חטא כביאתך לעולם". וצריכים אנו להבין כיצד מברכים אדם לזכות בכזה דבר. הלא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ואם ישמור עצמו מן החטא לא יזדקק לברכה, ואם לא - מה תועיל לו הברכה? חז"ל אומרים במדרש "ה' צלך על יד ימינך". דהיינו, שכל מה שהאדם עושה הקב"ה עושה אחריו, בדיוק כמו שהצל של האדם מחקה את תנועותיו. ממילא יהודי שרוצה שהקב"ה יחון עליו וילמד עליו זכות וכתוצאה מזה יכתבהו לשנה טובה, צריך גם הוא ללמד זכות על אחרים. משל לכפרי אחד בור וגס - המשיל הגה"ק רבי יוסף חיים, ה"בן איש חי" - שהגיע לאחותו שגרה בעיר הגדולה לביקור. ככפרי, הוא לא טרח שהחולצה תהיה במכנסים והשיער יהיה מסורק, ומראהו היה מרושל ומוזנח. לאחר שאכל ושתה, הגיעה העת לישון. "אתה רואה את החדר האחרון משמאל?" מראה לו אחותו, "זה החדר שלך. לך לישון ואם אתה צריך משהו, תרגיש חופשי". הבחור נכנס לחדר, והפלא ופלא... מיד כשהוא פותח את הדלת, בקיר מולו נפתחת דלת נוספת. הוא נכנס לחדר ומולו נכנס בחור נוסף. אבל הבחור הזה נראה נורא, שיער מבולגן, לבוש מרושל, ומראה מוזנח... הכפרי שלנו כועס ושואל בקול חד, כשכף ידו מסתובבת בצורת שאלה: "מי אתה? מה אתה עושה בחדר שלי?" להפתעתו הרבה, החוצפן אולי לא אומר בקול את מחשבתו, אבל עושה לו את אותה התנועה ביד, וגם עם השפתיים. ממש מרגיש בעל הבית... הבחור מנופף לאיום באצבעו ואומר: "תשמע חביבי, אני מזהיר אותך, אל תתעסק איתי. זה לא ייגמר בטוב!"... והליצן ממול מחקה אותו בנונשלנטיות, כאילו הוא יודע מה תהיה התנועה הבאה. אתם מובן צוחקים על הטיפש שמימיו לא ראה מראה. אבל מיועדנו

החליט שלפני שהוא נלחם חזיתית, הוא יברר עם אחותו מי זה הטרדן שבא להציק לו. הוא הולך ומספר לה את הסיפור, והיא הבינה שראש הכרוב של האח ה'מוצלח' שלה לא יקלוט בצורה רגילה. אז היא אמרה לו "עזוב! למה לריב? לך תתפייס אתו ואני מבטיחה לך שיהיה בסדר".... שמע האח בקולה וחזר לחדר. "ערב טוב".... הוא פונה לבחור בחיוך רחב. והבחור פתאום נהיה בנאדם, ענה לו בחיוך. הכפרי התלהב ושאל אותו בתנועות ידיים ושפתיים: "מה קורה אתך? הכל בסדר? חסר לך משהו?" והשני גם הוא התעניין אם הוא צריך משהו... פלאי הבריאה... משראו שניהם שהכל בסדר והם לא צריכים כלום, פנו יחד לישון... אם נלמד זכות האחד על רעהו, "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", גם הוא יחייך אליך מהמראה וישמח אתך... והחשוב מכל: אבא האוהב שבשמים - ה' צילך על יד ימינך - ילמד עליך זכות ויכתוב אותך לשנה טובה ומתוקה, שהרי כל מה שאתה עושה, עושה גם הצל שלך... כך נוכל לפרש את הכתוב בו פתחנו: "ברוך אתה בבוואך", אם בבוואך לדון את הזולת על מעשה שעשה, אתה דן אותו לכף זכות ומשתדל להסתכל עליו בצורה חיובית ו"ברוכה", אזי כאשר תעזוב את העולם ידונו אותו לכף זכות, "וברוך אתה בצאתך". (במחשבה תחילה)

"וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (כח, י)

ההבטחה "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" נתקיימה אצל הגאון הקדוש מווילנה זיע"א כפשוטה וכמשמעה. בשעתו נכלא הגר"א יחד עם ראשי הקהל בוילנה על מאמציו להציל צעיר מציפורני השמד ואף חוייב שבועה. משהוכנס הגאון לבית המשפט הנכרי כשהוא עטוף בטלית ומעוטר תפילין כדרכו תמיד, נהפכו האויבים לאוהבים, השופטים קבלו אותו בסבר פנים יפות ותוך שעות אחדות שוחרר מכלאו.

"ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמע עד היום הזה" (כט, ג)

יום אחד בנוסעי ברחוב חזון איש בבני ברק ראיתי יהודי מכובד מרים ידו, עצרתי לו, הוא התיישב מאחור. לא עברה דקה ואותו נוסע העיר לי: 'למה המזגן לא מספיק חזק? חם פה...' 'הדבר היה נראה לי מאוד מוזר. עולה יהודי, עושים לו טובה וכבר יש לו טענות?! בכל זאת אמרתי לו בנועם: "אנא עבור קדימה, פה המזגן טוב, אתה תרגיש אותו'. עבר מקום. ושוב העיר לי: 'עדיין המזגן לא טוב, זה לא מקרר'...' המשכתי בנסיעה, ואז הוא שאל אותי: "איזו חברה אתה? השבתי לו: 'סליחה, מה כוונתך, אני אדם פרטי'..." אוי ויי, קרא היהודי, הרמתי יד להשיג מונית, הרכב היה בצבע לבן והייתי בטוח כי זו מונית... שנזכה לדון את חברנו לכף זכות תמיד... (אמונה שלמה)

א לוס שבת - כתיבה וחתימה טובה

ליקוטים נפלאים פרשת כי תבא

זי"ע: "כל השקפה" - אם ישקיפו משמים ויבדקו את מעשינו אם טובים המה. "לרעה" - ימצאו תמיד כי הם חסרים ופגומים, "מלבד במתנות עניים" - אף אם הכוונה אינה כראוי זה תמיד טוב, שהרי העני מתפרנס על ידו... כן מובא בשם ה"בעל שם טוב" הק' זי"ע דאע"פ דלימוד התורה ועבודת ה' צריכים להיות לשם שמים ובכוונה רצויה, מ"מ בגמילות חסדים אין מדקדקים כל כך, שהרי סוף סוף נהנה השני ממעשי חסד שלו, ומה לו לפלוני אם נעשה הדבר לשם שמים או לא...

"ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה... וענו כל

העם ואמרו אמן (כו, טו)

מה נשתנה 'ארור' זה, שנאמר בו לשון עתיד - "אשר יעשה", משאר ה'ארורים' שנאמר בהם לשון הווה - "ארור מקלה", "ארור מסיג", "ארור משגה", וכן כולם? אך כבר אמרו חז"ל (קידושין לט:): שבכל העבירות "אין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה", חוץ מעבודה זרה - שמחשבה לעשותה מצטרפת למעשה. לפיכך בכל ה'ארורים' אין האדם נעשה ארור עד שיעשה בפועל את העבירה, אך בעבודה זרה - מיד כשהאדם חושב לעשותה הרי הוא כבר "ארור". ולכן 'ארור' זה נכתב בלשון עתיד, כי אף שלא עבד עבודה זרה, הרי המחשבה על העתיד גרמה לו להיות ארור! (רבי שמשון מאוסטרופולי)

"ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך כי

תשמע בקול ה' אלוך" (כח, ב)

וקשה הלשון והשיגוך, דנראה כמיותר. ונראה דהנה יש שהקב"ה משפיע טובה לאדם, אך היות שהדבר נראה כרע בעיני האדם, על כן הוא בורח מזה והטוב אינו משיג אותו. ועל זה התפלל דוד המלך ואמר, אך טוב וחסד ירדפוני, שהחסד ירדוף אותי, כי לפעמים אין לאדם דעת לרדוף אחר הטוב וחסד אלא הוא בורח ומונע ידו מהם, לזה התפלל שהם ירדפוהו וישגוהו. וזה שאמר הכתוב, ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך, שירדפו אחרך וישגוך אף אם תברח מהם, כי חפץ הקב"ה להטיב לך ושתזכה בברכות. (דגל מחנה אפרים)

"שורך טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו חמורך

גזול מלפניך ולא ישוב לך" (כח, לא)

שמעתי בשם הגה"ק בעל "דעת קדושים" (מבוטשאטש) זי"ע, דהנה כמה בני אדם יושבים בתענית ואינם משימין על לבם עיקרו של תענית, ויותר טוב ומועיל עצת הראב"ד - שבעוד הנאתו מהמאכל אשר לפניו ימשיך ידו, וזה יותר מסוגל מכמה תעניות הן אמת בעוד ששרוי בתענית נכנע קצת קשיות ערפו, אבל כשאח"כ ישב לאכול ולשתות שוב ישוב אליו היצה"ר כבתחילה, משא"כ אם מכניע אפו בעודו הנאת הגשמיות לפניו ומושך ידו, לא ישיב אליו. הוא אשר רמז כאן עצה נכונה: "שורך טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו" שתמשיך ידך בעודו טבוח

"ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלוך" (כו, ג)

כתב רש"י "ואמרת אליו שאינך כפוי טובה", מו"ר הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל מדקדק מדוע לא אמר 'שהנך מכיר טובה', למה אמר בלשון השלילה שאינך מכיר טובה. אלא, מבאר הגרא"ב זצ"ל, שבאמת אין אפשרות להכיר בטובתו של הקב"ה, כי הרי מי יכול לרדת לעומקה ופרטיה של כל טובה וטובה, וכפי שאנו אומרים בתפילת נשמת כל חי "אילו פינו מלא שירה כים" וכו' "אין אנחנו מספיקים להודות ולהלל על אחת מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות", אם כן כל שבאפשרותנו, הוא רק להיות בגדר שאיננו כפוי טובה. (דרשו)

"ואמרת אליו... וענית ואמרת לפני ה' אלוך

ארמי אבד אבי" (כו, ג-ה)

"וענית ואמרת" - לשון הרמת קול (רש"י). שאל הרה"ק בעל ה"בית ישראל" מגור זי"ע הרי מקודם (פסוק ג) פירש רש"י "ואמרת" - שאינך כפוי טובה, א"כ מהו הפשט הנכון? אלא ענה וביאר: שניהם אמת והאחד משלים את השני. דהיינו, כי דרך העולם כשבאים לבקש מהקב"ה, צועקים ומבקשים בכל פה, אולם להודות ולומר תודה מסתפקים לומר בשפה רפה ובחצי פה. ומכאן נלמד כי גם בהכרת טובה צריך להיות בהרמת קול, להודות להלל ולשבח להקב"ה על כל הטובה שעשה לנו, וכמו כן צריך להודות לחברו על טובה שעשה לו, בהרמת קול...

"ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ

הזאת (כו, ט)

רבים מדקדקים בפסוק זה שנראה כמהפך את סדר הדברים, כי הארץ ניתנה לישראל עוד קודם בואם אליה! והנה על הפסוק "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי" (שמות יט, ד) תירגם ודרש יונתן בן עוזיאל שהקב"ה לקח את עם ישראל בערב פסח מצרים כעל כנפי נשרים אל מקום המקדש, ושם עשו את הפסח, ובאותו לילה החזירים למצרים. ולפי זה אכן התקיים קודם "ויביאנו אל המקום הזה" ממש, אל בית המקדש, בפסח מצרים, ואחר כך "ויתן לנו את הארץ הזאת" כשנכנסו לארץ וקיבלנו נחלות... (נפתלי שבע רצון)

"השקיפה ממועון קדשך מן השמים" (כו, טו)

אמרו חז"ל (מובא ברש"י יח, טז) "כל השקפה שבמקרא לרעה, חוץ מהשקיפה ממועון קדשך, שגדול כח מתנות עניים שהופך מדת הרוגז לרחמים". פירש הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת כי תבא

(ומשום כך מותר ללמוד בהם בת"ב) לא שייך בה "לא ימוש מפניך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך", שכן תורה שלא בשמחה אינה יכולה להוות הבטחה שהבנים יקיימו את התורה, ולכן מתחילים רק מ"ואתה קדוש!" (הג' רש"י בורנשטיין, ר"י קרית מלך)

"הרכה בך והענגה אשר לא נסתה כף רגלה הצג על הארץ" (כה, נו)

היראים (סימן תיב) כ' לגבי מצות עונג שבת, "כשם שיש עונג באכילה כך יש עונג בהנאת גופו, ומצוה לאדם לענג עצמו בהנאת גופו שגם היא נקראת עונג דכתיב "אשר לא-נסתה כף-רגלה הצג על-הארץ, מהתענג, ומרך", ע"כ. דבר מעניין בעניין "עונג שבת" נמצא ב"לקט יושר" (לתלמיד התרומות הדשן עמ' 121) שכתב "יש לתקן תענוגיו שילך כמה פעמים לשוק בערב שבת לקנות צרכי שבת, שזהו נכון יותר מלקנות בבת אחת כל הצורך לשבת, משום שכשהוא מרבה לקנות הרבה פעמים הוא קונה ומרבה יותר בתענוגים, או שמא ימצא בפעם אחרת דבר שהוא מתענג בו יותר אז שכרו הרבה מאוד". ומרן הח"ח זצ"ל (שם עולם ח"א פ"ד) כתב "שמעתי בשם גדול אחד, שאמר, לפי מה שידוע מחז"ל דמי ששומר שבת בעולם הזה אז גם שם אפילו אם נתחייב חס ושלום עונש גהינום עבור עונותיו אינו נענש ביום השבת, דנחשב לאיש ההוא זמן שבת מעת שהתחיל בערב שבת להתעסק בצרכי שבת, ומגינה עליו זכות השבת, ועל כן מאד צריך להשתדל בעניין צרכי שבת וייטב לו בזה ובבא. ודומיא דמוצאי שבת, דעד שישלימו ישראל סדריהם אינם נענשים בגהינום אף שכבר הוא לילה, מטעם דנמשכת קדושת שבת עד זמן זה, (וכדאיתא בסימן רצ"ה בטור או"ח והגר"א שם), כן הוא בערב שבת מעת שמתחיל להתעסק בצרכי שבת מתנוצץ עליו קדושת שבת, ע"כ. ובשערי תשובה (סי' רנ, סקב) כתב "עיינ באה"ט בשם כוונות האר"י ז"ל, הזיעה שאדם מזיע בצרכי שבת הם סגולה למחיקת העונות כמו הדמעות ולכן צריך לטרוח הרבה בשביל כבוד שבת". (קב ונקי)

"והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם ולהרבות אתכם כן ישיש ה' עליכם להאביד אתכם ולהשמיד אתכם" (כה, סג)

רמז נאה בפרשתנו עובר מדור לדור, ויש המייחסים אותו לרבינו אברהם אבן עזרא. בתוכחה נאמר והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם ולהרבות אתכם, כן ישיש ה' עליכם להאביד אתכם ולהשמיד אתכם וגו'. על כך מתפללים אנו בשיר של יום ליום שני (תהלים מח) 'כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צבאות! על הזמנים הטובים עליהם נאמר כאשר שש ה' להיטיב לנו רק שמענו, אך את הסיפא המוכיח 'כן ישיש... ראינו וחשנו בעצמנו! ובכל מצב, נאמנים אנו ומכריזים "כי זה אלקים אלקינו עולם ועד הוא ינהגנו על-מות!"

לעיניך, ואז תוכל להיות בטוח כי "חמורך" גשמיותך - גזול מלפניך ולא ישוב לך". (ערוגת הבושם)

"שורך טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו (כה, לא)

מה קללה היא זו, הלא דין ידוע הוא שאסור לישראל לאכול משחיתת עכו"ם, ואין זה חידוש שיתחדש בשעת הקללות! אמנם שיטת ה'כסף משנה' היא, וכן נקט ה'כרתי ופלט' שאם הישראל עומד על גבו של העכו"ם ששוחט ורואהו שוחט, מותר לו לאכול מן השחיטה. זה שחידש הפסוק: "שורך טבוח לעיניך" - אפילו שתעמוד על גבו של העכו"ם - "ולא תאכל ממנו" מפני שהעכו"ם האויב יגזול אותו ממך ויקדים לאוכלו לפניך. (מקרא מפורש)

"ובאו עליך כל הקללות... כי לא שמעת בקול ה' אלוקיך... והיו בך לאות ולמופת ובזרעך עד עולם: תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה (כה, מה-מוז)

כמה תמיהות יש לתמוה כאן: א. הובאו בפסוקים כאן שני טעמים לקללות: "כי לא שמעת" ו"אשר לא עבדת... בשמחה". איזה מהם הוא הטעם האמיתי לקללות? ב. אם טעם אחד הם, מדוע התורה לא כתבה בקיצור "כי לא שמעת בקול ה' אלוקיך לעובדו בשמחה" וכיו"ב? ג. מדוע בין שני הטעמים הנ"ל מבואר שהקללות יהיו "בך לאות ובזרעך עד עולם", היה צריך לכתוב זאת בתוך הקללות? ד. מדוע בטעם הראשון נאמר "כי לא שמעת", ובשני - "תחת אשר לא עבדת". מה ההבדל? ונראה ליישב הפסוקים באבחה אחת: אמנם אדם החוטא צפוי לעונשים, אך מדוע הקללות ידבקו גם "בזרעך עד עולם", אם האב חטא - מה אשם הבן? לכך בא הכתוב כמיישב: הקללות הבאות על החוטא - "ובאו עליך כל הקללות" הן כעונש "כי לא שמעת בקול ה' אלוקיך". אך הקללות שיהיו "בזרעך עד עולם" הם לא עונש על חטאי החוטא, אלא הם מציאות שתהיה "תחת אשר (תמורת, חלף. לא עונש) לא עבדך... בשמחה ובטוב לבב מרוב כל", שכן ידוע שאדם העובד את ה' ביגון ועצב, בניו אחריו יפרקו מעליהם את עול המצוות, והואיל ותהיה מקולל ותהיה בעצב ובחוסר כל וכך תעבוד את ה' - בניך יסברו שעבודת ה' היא עול ויבקשו לפרקו מעליהם. (מפי השמועה)

הוכחה נפלאה לדבר זה - שעבודת ה' מתוך עצבות מדירה רגלי הבנים מקיום מצוות ה', ועבודת ה' משמחה מטיבה עמם, נוכל ללמוד מהדין הבא: פסק השולחן ערוך (או"ח תקנט, ב) שבביל תשעה באב אין אומרים "ובא לצינו", אלא מתחיל מ"ואתה קדוש". ואחד הטעמים שהביא לכך ה'משנה ברורה' בשם הטור הוא: מפני שתשעה באב "אסור בדברי תורה ולא שייך לומר 'ולא ימוש מפניך". וקשה: הלא בתשעה באב מותר לעסוק בדברי תורה כגון אגדות החורבן, איוב וכדו', וא"כ ניתן לומר "לא ימוש מפניך" על דברי התורה הללו! אלא מכאן מוכח שתורה שנלמדת שלא בשמחה, שכן אלו דברים שאינם משמחים את הלב

א לט שבת - כתיבה וחתימה טובה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

הופיע ויצא לאור

הספרים

של רבינו

הגר"ח קניבסקי שליט"א

כשמו כן הוא

בו לוקט סדר כתיבת ועריכת ספריו
של רבינו שליט"א

בהם טרח ויגע בעשר אצבעותיו
להגדיל תורה ולהאדירה
ונתקבלו בס"ד בכלל ישראל

ניתן להשיג בחנויות הספרים
ואצל משפחת גולדשטוף
רח' יהודה הנשיא 52 בני ברק

פשוט על הפרשה

"ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך" (כה, ב)

המפרשים דקדקו מהו לשון והשיגך דמשמע שהוא בורח מהם והברכות ישיגוהו. ויש לומר דהתורה מבטיחה לנו שבלא השתדלות יבואו הברכות עליהם, והנה ידוע שיש פלוגתא בענין הבטחון אם הוא בהשתדלות או שא"צ כלל השתדלות דדעת החו"ה שצריכים להשתדל וכמשאחז"ל יכול ישב בטל כו' ת"ל בכל אשר תעשה, ודעת הרמב"ן ז"ל שמי שיש לו בטחון אמיתי א"צ כלל להשתדלות, ולדעת הרמב"ן ז"ל מתפרש בפשיטות לשון והשיגך לפי שא"צ השתדלות כשיהי' לו בטחון ולדעת החו"ה יתפרש שגם זהו בכלל הברכה שהבטיחה התורה שיבואו בלי השתדלות. שמעת. ושור"ר שהספורנו פי' כן לשון והשיגך שיבואו מאיליו בלא רדיפתו אליהם.

(טעמא דקרא)

"ואמרת אליו הגדתי לה' אלקיך וגו'" (כו, ג)

מפרש רש"י: "ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה".

המטרה המרכזית במצות הביכורים היא 'הכרת הטוב', להודות שכל הטוב הוא מה' יתברך. הגר"ח קניבסקי שליט"א בבואו לנחם את משפחת רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, סיפר, כי פעם אחת בא אליו רבי מיכל יהודה, וביקש לשאול ממנו ספר אחד, וכך סיפר: "אבי ז"ל היה יהודי ירא שמים, אך לא 'כלי קדש', כלומר - הוא לא שימש כרב או כראש ישיבה וכדומה.

"פעמים רבות כשהלכתי עמו ברחוב וביקש לאלפני מוסר, היה מצביע על אדם מסוים ואומר לי: 'אתה רואה, הנה הוא כמוני, אינו תלמיד חכם ולפרנסתו עובד בתור סנדלר, ואף על פי כן יש לו בן תלמיד חכם, וגם אתה, אף שאינך אבא תלמיד חכם, אבל אל תרתע, תלמד היטב, תתמיד ותשקיע, עד שתצמח ותהיה תלמיד חכם".

"והנה" - המשיך רבי מיכל יהודה זצ"ל את סיפורו באזני רבי חיים - "לאחרונה שמעתי שאותו בן, שעל 'חשבונו' קיבלתי מוסר, ושהיה לי לדוגמא, חיבר ספר בשם "ברית איתן" ושמעתי שהוא נמצא ברשותך. ובכן, כהכרת הטוב למחבר ברצוני ללמוד בספר הזה ועל כן מבקש אני שתשאלוהו לי".

וסיפר רבי חיים שליט"א, שבשובו לביתו אחר ההלויה, התישב ולמד בספר זה, כי עלה בדעתו שגם הוא חייב הכרת הטוב לאדם שבזכותו, היה רבו, רבי מיכל יהודה זצ"ל, מתחזק בלימוד.

(בדידי הוי עובדא)

עלי שי"ח

"הספרים"

בימים האחרונים הופיע בחנויות הספרים ספרו רב הכמות והאיכות של ידידנו הגאון רבי גדליהו הוניבסקי שליט"א, שזוכה לשמש את רבינו בכל יום כבר שנים רבות. הספר שנקרא 'הספרים' - של רבינו הגר"ח שליט"א, הולך ומקיף באופן פרטני כל ספר מספריו שחיבר רבינו, החל מספרו הראשון שיח השדה ועד לספרו האחרון שיצא, כל ספר וספר מתי ואיך נכתב, ואיך היה הכתיבה בדיוק, כולל פירוט של ספרים נוספים כגון סדרת ספרי הירושלמי עם ביאור רבינו איך בדיוק נערך הביאור.

כמו כן בספר מובא מאות הוראות בנוגע לעריכת הספרים, ודקדוקו של רבינו בכל שלב ושלב משלבי הספר. כידוע את מיטב שנותיו השקיע רבינו בעמל ויגיעה נוראה ואת תמצית דמו הכניס בכתיבת עשרות ספרים שהתקבלו בכל תפוצות ישראל, כך למשל, כמעט שאין בית שאין בו את הדרך אמונה או אורחות יושר, ואין בית הכנסת שלא מצוי בו שונה הלכות או טעמא דקרא ודרך אמונה, ואין כאן המקום לשבח את ספרי רבינו.

נביא דוגמא מאלפת עד כמה הקפיד רבינו להיות מעורב בכל שלב. היה זה לפני כחמש עשרה שנה, אחרי הוצאת הספר שקל הקדוש, פלוגי ביקש רשות מרבינו להכניס מודעה לעיתון 'יתד נאמן' שהופיע הספר החדש וניתן להשיגו וכו'. רבינו אמר שמסכים אבל מבקש לראות את נוסח המודעה. הנוסח הובא לפניו, והיה כתוב "הופיע ספרו של רבינו מרן הגר"ח...", רבינו נטל עד ומחק את התיבות "רבינו מרן", כשהוא מפטיר גם התואר שלא מחקתי הוא הרבה מידי... אחרי תקופה פגש רבינו את זה שסידר את המודעה ושאל אותו אם אכן פירסם את המודעה והלה ענה שכן וכמו הנוסח שתיקן בכתב יד, ורבינו היה מרוצה.

עוד מובא שם על דרכו של רבינו כפי שהתבטא פעם בעצמו: במכתבים שאני מקבל אני משיב מאוד בקיצור, ופעמים במילה או שתיים, אבל בספרים שחיברתי בס"ד אני מאריך יותר ומסביר הענין כל צרכו, ההסבר לזה הוא פשוט. כשיהודי כותב לי מכתב שאלות, הרי השואל מונח בהענין ואם כן די אם אשיב לו בקצרה כי הוא בודאי יבין את הכוונה, וחבל על הזמן להרחיב לו, אבל הספרים הרי מיועדים לכלל הציבור, וצריך לדאוג שגם אלו שלא מונחים כ"כ בנושא יבינו היטיב.

נברך את המחבר שיזכה להוציא עוד הרבה חיבורים לטובת הכלל ויזכה תמיד להגדיל תורה ולהאדיר ולהיות דבוק ולשמש את צדיקי הדור בשמחה וטוב לבב כל הימים.

"ארחות יושר"

בימים אלו ימי ההכנה לימים הנוראים רבים קובעים את סדר לימוד המוסר בספרו הנודע של רבינו "ארחות יושר", נביא כאן כמה ענינים מתוך הספר החדש "הספרים".

"ארחות יושר" לפי הצורך

אמר רבינו כי את ספרו "ארחות יושר" כתב לפי הענינים והצורך שהגיעו אליו. ולא פעם בקשו מרבינו שיכתוב עוד פרקים בספר "ארחות יושר", והשיב רבינו: "אני כותב מה שה' שם בלבי, אי אפשר שתם לכתוב". ובהזדמנות אחרת שח רבינו: "באמת העירו לי שיש נושאים שלא כתבתי עליהם, אבל הבעיה שהזמן קצר והמלאכה מרובה, כי אני רוצה להתקדם בספר [דרך חכמה], ויש גם בערך שמונים מכתבים ליום שצריך לענות עליהם, ולדעתי גם זה חשוב ומצוה לעודד ולחזק. ולכתוב "ארחות יושר", זה כמו לכתוב 'שטיקל תורה'".

חשיבות הוצאת ספר מוסר

שמעתי מהגאון ר' אליהו מן שליט"א שבזמנו סיפר לו רבינו שהוציא את הספר "ארחות יושר", כי מסופר על חבירו של השל"ה שרצו להושיבו בגן עדן ליד השל"ה, והשל"ה לא הסכים לכך וטען שאמנם חבירו ג"כ הוציא ספרים, אבל אני הוצאתי גם על מוסר.

חיבור ה"ארחות יושר" - בכמה ימים

שמעתי מאחד שרבינו אמר לו, שאת הספר "ארחות יושר" כתב בכמה ימים מפני שאינו נוגע להלכה, וכל יום כתב פרק אחד.

"בספרי "ארחות יושר" אין משלי כלום..."

אחד סיפר לרבינו שיש ישיבה שלומדים בה לפני השיעור כל יום עשר דקות בספר "ארחות יושר", והבחורים מאד נהנים, ואמר לו רבינו בענותנות: "דע לך כי בספרי "ארחות יושר" אין משלי כלום, אלא הכל מלוקט ממדרשי חז"ל". ופעם סיפר אחד לרבינו שכשיצא ה"ארחות יושר", אמר ת"ח אחד שלספר יש חן מיוחד, והרבה מאד לשבח את הספר, וסיפר זאת הלה לרבינו. אמר לו רבינו בענותנות: "אתה יודע מדוע הוא אמר זאת, משום שבספר זה אין שום דבר משלי אלא הכל מחז"ל" (רמש"ג).

מאמר "יין הטוב" שנדפס ב"ארחות יושר"

חתן רבינו הוציא לפני שנים רבות קונטרס "הבו לה' כבוד" על עניני תפילה, ושם יש מאמר ארוך שנקרא "יין הטוב", בו נקבצו כל עניני התפילה ממדרשי חז"ל מחכם א' שליט"א, עי"ש באריכות גדולה, וידוע שהוא מרבינו שליט"א שכתב לו כדי שידפיסו בספרו, ולאחר שנים רבות כשיצא ה"ארחות יושר" הדפיסו רבינו שם בשינויים מסוימים. ובשעתו כשנדפס הקונטרס שאלו לרבינו האם המאמר שם אכן יצא מתחת ידו, והשיב רבינו "במדרש איכה מסופר על חכמתם של ילדי ירושלים, ומובא שם מעשה בילד שהלך עם סיר מכוסה ושאלו אחד מה בפינים, והשיב לו הילד אם אמי היתה רוצה שתדע לא היתה מכסה את הסיר" ... (רמש"ג).

ההכנסות מ"ארחות יושר" - לצדקה

כשיצא לאור ספרו "ארחות יושר" קבע רבינו שכל ההכנסות ממנו ילכו לצדקה, כי כן נהג אביו זלה"ה בספרו "חיי עולם". ושמעתי מהרבנית ע"ה שרצו שיהיה להם לזכות. וסיפר רמש"ג שכשהתחיל להביא לרבינו מכספי המכירות שמוכר בביתו בירושלים, אמר לו רבינו שאת הכסף של ה"ארחות יושר" ישים בנפרד משום שזה כספי צדקה.

עין הרע בעקבות הביקוש העצום

כשיצא הספר "ארחות יושר" נחטפו מיד כל הספרים, ובתוך חודש אחד נמכרו יותר מרבה ספרים, ואח"כ הדפיסו עוד ועוד מהדורות. זמן קצר אחרי שיצא לאור נחלה רבינו, ואושפז בבית החולים תל השומר, ומרן הגרא"ל שטינמן שליט"א אמר שזה משום עין הרע על התפוצה העצומה של ספרו. וכשסיפרו זאת לרבינו תמה מאד, שהרי החז"ל אמר שבבני ברק לא שולטת עין הרע, ואמרה לו הרבנית ע"ה שעכ"פ כעת הוא נמצא בבית החולים שאינו בבני ברק וצריך רפואה למכתו, והסכים רבינו לשלוח את שמו לדודו הגה"צ ר' רפאל לוינ' זצ"ל שיאמר עליו לחש נגד עין הרע.

שו"ת בעניני חודש אלול ותשובה

ש. איך יש לנהוג למעשה בימי חודש אלול כהכנה לקראת הימים הנוראים.
ת. להקפיד ולהשתדל הרבה להתפלל בכוונה.
ש. האם יש ענין לעסוק בעניני תשובה בחודש אלול, כגון ללמוד "שערי תשובה" ורמב"ם הלכות תשובה וכדו'.
ת. ברור שחייב לעסוק בעניני תשובה, ודבר בעיתו מה טוב.
ש. האם יש ספר מסוים שרבינו ממליץ כי ראוי ללמוד בו בחודש אלול כדי להתעורר בו.
ת. כדאי ללמוד בספר "ראשית חכמה" לרבינו אליהו די וידאש ז"ל מתלמידי הרמ"ק ז"ל.
ש. שואלים ודורשים קודם הרגל שלושים יום, האם אפשר לומר שמדין זה יש חיוב לעסוק בתשובה קודם ר"ה וי"כ.
ת. אולי, דבגמ' (סוף מסכת מגילה) איתא שמשה תיקן לישראל ללמוד קודם הרגל, על פסח, עצרת, וסוכות, אבל יתכן שיש ענין בכל הרגלים גם בר"ה וי"כ.

(ידידי יושר)

ש. המנהג לתקוע בשופר בכל חודש אלול, האם זה תקנה לתקוע בבית כנסת, או לשמוע, דהיינו מי שלא שמע בבית הכנסת, האם יש ענין לתקוע בביתו או לילך לשמוע במקום אחר.
ת. לא שמענו מנהג כזה, והעיקר הוא לשמוע קול שופר בבית הכנסת.
ש. האם קטן יכול לתקוע בשופר בחודש אלול לאחר תפילת שחרית.
ת. אין איסור בזה, אבל אינו ראוי ואינו כבוד הציבור.
ש. בנוסח ספרד אומרים לדוד ה' בתפילת מנחה ולא במעריב, מי שנוהג להתפלל בנוסח אשכנז ומתפלל מנחה בביכ"ס של נוסח ספרד, האם יאמר לדוד ה' במנחה.
ת. יכול לומר ולא יפרוש עצמו מן הצבור.
ש. יש הטוענים שבחודש אלול יש להתנהג כמו בכל השנה, מפני שאם 'מתחזק' רק לקראת ימי הדין הרי זה כ'רמאות', האם יש בזה ממש.
ת. אין בדברים אלו ממש, ולואי שלכל הפחות יתנהג כראוי וישפר דרכו בחודש אלול.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק